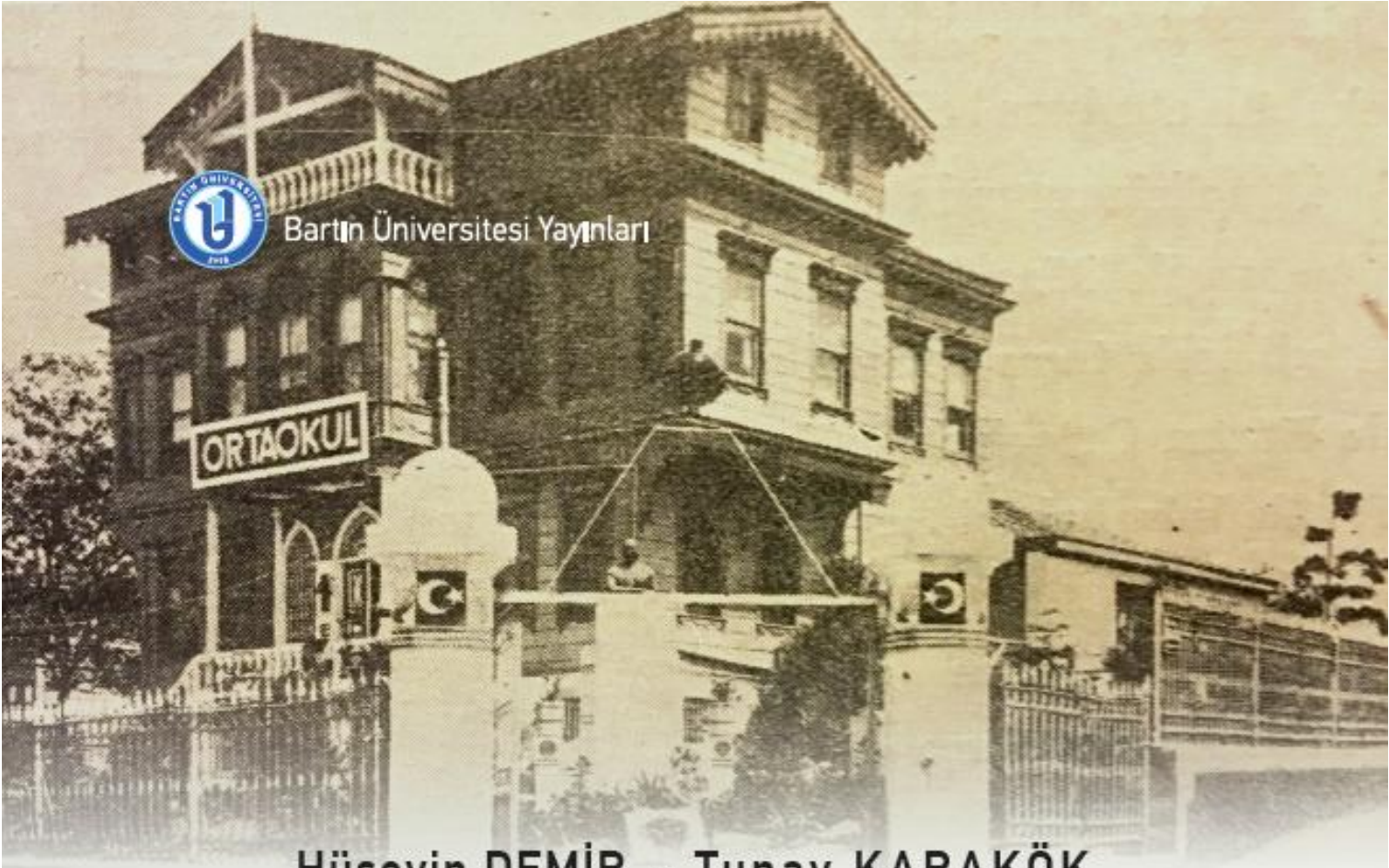

Bartın Üniversitesi Yayınları

Hüseyin DEMİR - Tunay KARAKÖK

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E
BELGE VE FOTOĞRAFLARLA
BARTIN EĞİTİM TARİHİ

Handwritten Ottoman Turkish text in a large, decorative calligraphic style, likely a historical document or certificate.

Handwritten text at the bottom of the document, including names and titles, accompanied by several smaller circular official seals and stamps.

Bartın Üniversitesi Yayın No: 33
Edebiyat Fakültesi Yayın No: 03

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E BELGE VE FOTOĞRAFLARLA BARTIN EĞİTİM TARİHİ

YAZARLAR

Dr. Hüseyin DEMİR
Tunay KARAKÖK

Bartın - 2019

Bu kitap Bartın Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 07.08.2019 tarih ve 2019/14 nolu kararı ile basılmıştır.

© Copyright

Bu eserin tüm yayın hakları Bartın Üniversitesi Rektörlüğü'ne aittir. Rektörlüğün yazılı izni olmadan kitabın tümünün ya da bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımını yapılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu kitapta yer alan tüm bildirimlerin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.

Tasarım ve Dizgi: Salmat Basım Yay. Amb. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kapak Tasarım : Hüseyin Şahin Gözübüyük

Ön Kapak Resim 1: 1910'lu Yıllar Bartın Ortaokulu Görüntüsü (Kaynak: Servet Erdenay ÇINÇIN Arşivi)

Ön Kapak Resim 2: Mehmed Rasim Efendi'nin Memuriyetinin Tasdikini Gösterir Belge
(Kaynak: MF. MKT. 1302-45-0-H. 1313)

Baskı : Salmat Basım Yay. Amb. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sebze Bahçeleri Cad. Arpacıoğlu İşh. No: 95/1 İskitler - Ankara Tel: (0312) 341 10 24

Sertifika No: 26062

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Kitap Adı :	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belge ve Fotoğraflarla Bartın Eğitim Tarihi
Yazarlar :	Hüseyin Demir, Tunay Karakök
ISBN:	978-605-9895-17-0
I. Baskı:	Ankara, 2019
	1. Eğitim-Bartın 2. Eğitim-Tarih 3. Bartın-Eğitim-Tarih

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin DEMİR

1969 yılında İstanbul’da dünyaya geldi. İlköğrenimini ve ortaöğrenimini Avusturya - Viyana’da tamamladı. 2004 yılında Viyana Üniversitesi Oryantalistik - Türkoloji Bölümünden Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini tamamlayarak mezun oldu. 2014 yılı itibari ile Viyana Üniversitesi Oryantalistik - Arap Dili Bölümünden Doktora eğitimini tamamladı. 2016 yılından itibaren ise Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Osmanlı medreseleri, Tasavvuf, Arapça ve Türkçe hakkında makaleler ve kitaplar yayımladı. Almanca, Arapça ve İngilizce bilmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Öğr. Gör. Tunay KARAKÖK

1984 yılında Zonguldak’ın Devrek ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu, ortaöğrenimi ve liseyi Devrek’te tamamladı. 2007 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. 2010 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalında “Türkiye’de Bizans Tarihçiliği ve Bir Bibliyografya Denemesi” adlı teziyle Yüksek Lisansını tamamladı. 2018 yılı itibari ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Anabilim Dalında Doktora eğitimine devam etmektedir. Karakök, 2012 yılından beri Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Anadolu Beylikler Dönemi, Selçuklu Dönemi, İslam Tarihi ve Anadolu Tasavvuf Tarihi hakkında çeşitli dergilerde çok sayıda makalesi bulunan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
ÖNSÖZ.....	7
TABLolar LİSTESİ.....	9
BELGELER LİSTESİ.....	10
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	14
KISALTMALAR.....	16
Araştırmanın Konusu ve Kaynakların Değerlendirilmesi.....	19
GİRİŞ	
Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bartın.....	23
BİRİNCİ BÖLÜM	
Osmanlı Dönemi Eğitimi ve Bartın Eğitim Tarihi	29
İKİNCİ BÖLÜM	
Cumhuriyet Dönemi Eğitimi ve Bartın Eğitim Tarihi	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belge ve Fotoğraflarla Bartın'da Eğitim.....	67
SONUÇ.....	241
KAYNAKÇA	245

SUNUŞ

İnsan hayatının en temel ihtiyaçlarından biri olan eğitim, bireyin kendini geliştirmesini ve bireyin topluma kazandırılmasını amaçlar. Nesilden nesile intikal eden eğitim kültürü de toplumların eğitim karakterini şekillendirir. Toplumların eğitim ve ğretim hayatları, maddi ve manevi hayatından izler taşıyarak kendilerini yarınlara hazırlar. Bu bakımdan, bir toplumun eğitim- ğretim geleneğini anlayabilmek ve iyi analiz edebilmek için bu etki süreçlerini ve tarihsel gelişimini bilmek gerekir.

Bartın, tarihi ve kültürel birikimi bakımından zengin bir mirasa sahiptir. Gerçekten de, eğitim kurumlarının çeşit ve tür olarak zengin olduğu coğrafyalardan biri olan Bartın'da, devletin resmi eğitim kurumlarının yanı sıra yaygın eğitim kurumları da önemli bir yer tutar. Bartın'ın eğitim hayatında yüzyılların birikimi saklıdır. Bu birikimi ve zenginliği açığa çıkarmak için Osmanlı'dan Cumhuriyet'e intikal eden kurumları ve süreci bilmek gerekir. Bartın'ın eğitim tarihiyle ilgili kendine özgü birçok özellik bu çalışmayla ortaya çıkmaktadır. Geçmişin sağladığı birikimin yanı sıra 2000'li yıllardan itibaren Bartın'ın eğitim alanında göstermiş olduğu büyük atılımlarla bu şehrin hak ettiği yere geleceğini umuyorum.

Bartın Üniversitesi olarak, bulunduğumuz şehre ve çevresine yönelik bilimsel araştırma ve kültürel hizmetlerde bulunmak temel misyonlarımızdan biridir. Bu bağlamda, elinizdeki çalışmanın Bartın eğitim tarihi açısından önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyorum.

Üniversitemiz Edebiyat Fakültesi mensuplarından Dr. Hüseyin DEMİR ve Tunay KARAKÖK'ün, üniversitemizin bölgemize ve şehrimize yönelik sosyal sorumluluk misyonumuzun bir göstergesi olarak görebileceğimiz bu çalışmaları, Bartın eğitim hayatını hemen hemen her yönüyle ortaya koymuş derli toplu bir çalışma olarak takdiri hak etmektedir. Çalışmada emeği geçenleri tebrik ediyor, bu yöndeki çalışmaların artarak devam etmesini diliyorum.

Prof. Dr. Orhan UZUN
Bartın Üniversitesi Rektörü

ÖNSÖZ

Eğitim alanında gerçekleşen yenilikler, beraberinde eğitimde yeni bakış açıların doğmasını da beraberinde getirmiştir. Bu yenilikçi bakış açıları eğitim-öğretim noktasında geçmişle geleceği birlikte kucaklamaktadır. Bu noktada genel olarak eğitim tarihinin yazılması ve geçmişin birikimi ile geleceğin şekillenmesi hayati önem taşımaktadır.

Hazırlanan bu çalışmada Osmanlı Devleti döneminde Bartın ve devamında Cumhuriyet döneminde Bartın'da eğitimin yapılanması hakkında bilgi verilmektedir. Daha önce Bartın ili eğitim tarihi hakkında yapılmış dört çalışma söz konusudur. Bu çalışmalardan ilki Bartın'da uzun yıllar eğitimci ve idareci olarak görev yapmış olan İhsan Atukeren'in hazırladığı "*Cumhuriyetin 16. yılında Bartın Çevresi Ortaokulu*" adlı çalışmadır. 1939 yılında Bartın Halkevi Neşriyatı tarafından basılan bu kitap, ilk olması münasebetiyle oldukça önemlidir. Eser, daha sonra hazırlanan çeşitli çalışmalara kaynaklık etmiştir. Bu alanda yapılmış ikinci çalışma, 1998 yılında Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bir komisyon kurularak hazırlanmış olan "*1923-1998 Bartın İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim*" adlı kitaptır ki, Cumhuriyet'in 75. yıldönümü anısına armağan olarak yayınlanan bir el kitapçığıdır. Bu kitapçık, kısa sürede hazırlanmış olması münasebetiyle detaylı bilgiler içermemekle birlikte bilgilerin bir düzen içerisinde derlenmesi bakımından önemlidir. Üçüncü yayın, müstakil bir eserden ziyade bir sempozyum kitabı olma özelliği taşıyan ve alanında uzman 12 akademisyenin eğitim ve iletişim konularında sundukları bildirimlerden oluşan *Bartın'da Eğitim ve İletişimin Geleceği Sempozyumu Bildirileri (3 Mayıs 2012)* adlı eserdir. Son olarak ise Bartın eğitim tarihi hakkında teferruatlı bilgiler içerdiğini tespit ettiğimiz Selahattin Çilsüleymanoğlu'na ait *Bartın Halk Kültürü* adlı üç ciltlik eserin I. Cildi de bize bu çalışmada önemli katkılar sağlamıştır. Hazırlamış olduğumuz "*Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belge ve Fotoğraflarla Bartın Eğitim Tarihi*" adlı kitabımız, devlet arşivleri incelenerek belgelendirilmesi, hazırlanış biçimi, akademik tasnifi ve dili açısından kaynak olma özelliği taşımaktadır.

Tamamı T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'na bağlı Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivleri'nden uzun ve titiz bir tarama ve seçim işleminden sonra tespit ve temin edilmiş 145 adet belge, bu belgeler hakkında özet bilgiler ve Bartın şehrinin bugününden 114 yıl öncesine kadar gitmemizi mümkün kılan birbirinden ilginç ve önemli 50 fotoğraf (Mücteba Şivet - Cihangir Kasapoğlu,

Erkan Aşçıoğlu, Gazi Kula, Selahattin Çilsüleymanoğlu ve Servet - Erdenay Çıncın arşivlerinden temin edilmiştir) yer almaktadır.

Bu bölümde yer alan ilk belge ise; Osmanlı Arşivi'nden (BOA) alınmış olan ve Hicri 12 Şevval 1291 (Miladi olarak 22 Kasım 1874) tarihli *"Bartın'da ahali tarafından yaptırılan Rüştüye mektebine Bolulu Tahir Efendi'nin muallim-i evvel olarak tayini ile bir bevvab atanarak maaş muamelatlarının yapılması ve masarif-i müteferrika tahsisi ile halkın yardımlarını takdir maksadıyla Takvim-i Vekayi'de ilan olunması"* şeklinde özetlenen belgedir.

Çalışmamızda yer alan ilk fotoğraf ise 1874 yılına ait olup, Bartın'ın ilk resmi okulu olan Bartın Rüştüyesinin binasına aittir. Bu noktadan hareketle çalışmamızın zaman aralığı 1874 yılı ile Bartın'da yükseköğretimin başlangıcı sayılan Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi'nin kuruluş tarihi olan 11 Temmuz 1992 olarak tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile bu çalışma Bartın'ın eğitim tarihinin 118 yıllık bir dönemini ele almaktadır.

Bu araştırma, yoğun bir mesainin ürünü olarak okuyucusu ile buluşmuştur. Öte yandan bu araştırmanın mutlaka gözden kaçan eksikleri veya hataları olacaktır. Nasıl ki bir yazılım projesi çeşitli testlerden geçmesine rağmen tekrar sınılandığında bir takım hataları oluyor ve bu hatalara birkaç sürüm içerisinde çözüm bulunuyorsa bize göre kitaplar da aynı şekilde yayımlandıkları ilk basımdan sonra okurlardan gelen uyarılarla hatasız ve eksiksiz hale getirilebilir. Bu nedenle okuyuculardan öneri ve eleştirileri olanlar bizimle doğrudan iletişime geçebilirler. Çalışma ile ilgili görüş ve önerilerinizi memnuniyetle dinleyip değerlendireceğimizden emin olabilirsiniz.

Son söz olarak; çalışmamızın her safhasında bizlerden desteğini esirgemeyen başta Bartın Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Orhan UZUN'a, Prof. Dr. Sedat YAZICI'ya, Prof. Dr. M. Serhat YILMAZ'a, Doç. Dr. Beytullah KAYA'ya, Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARSLAN'a, Bartın eski İl Milli Eğitim Müdürü Yaşar DEMİR'e, Yusuf TÜRKAY'a, Hüseyin GÖL'e ve Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Koordinatörlüğüne çok teşekkür ederiz. Devamında ise çalışmamızın ikinci kısmını oluşturan ve Bartın tarihini zihinlerimizde canlandırmaya çalışan fotoğrafları bizlere temin, tedarik ve kullandırma izni verip, arşivlerini bizimle paylaşan Cihangir KASAPOĞLU'na, Mücteba ŞİVET'e, Erkan AŞÇIOĞLU'na, Servet ÇINCİN'a, Erdenay ÇINCİN'a, Gazi KULA'ya ve Engin KÖSTETÇİ'ye de müteşekkirimiz.

Dr. Hüseyin DEMİR - Tunay KARAKÖK

Bartın 2019

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İptidai Mektepleri Ders Cetveli

Tablo 2: Rüştiye Mektepleri Ders Cetveli (1904 yılı)

Tablo 3: Cumhuriyet'in ilk yılında Eğitim-Öğretim Kurumlarının Genel Durumu (1923-1924)

Tablo 4: Türkiye'de 1923 - 2006 Arası Eğitim - Öğretim Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler

Tablo 5: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul, Derslik, Şube ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

BELGELER LİSTESİ

Belge 1-2: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi. Yer: MF. MKT.1039-H. 06.01.1326.

Belge 3-4: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi. Yer: MF. MKT.1039-H. 06.01.1326.

Belge 5-6: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi. Yer: MF. MKT.1039-H. 06.01.1326.

Belge 7-8: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi. Yer: MF. MKT.1039-H. 06.01.1326.

Belge 9-10: Bartın'da Rum Ortodoks çocukları için inşasına ruhsat istenen mekteple ilgili evrakların incelenmek üzere Adliye ve Mezahib Nezaret'i'ne gönderildiği. Yer: MF. MKT./1001 - 3 - 0 Tarih: H-7 -05-1325.

Belge 11: Bartın'da ahali tarafından yaptırılan rüşdiye mektebine Bolulu Tahir Efendi'nin muallim-i evvel olarak tayini ile bir bevvab atanarak maaş muamelelerinin yapılması ve masarif-i müteferrika tahsisi ile halkın yardımlarını takdir maksadıyla Takvim-i Vekayi'de ilan olunması. Yer: MF. MKT. / 21 - 64 - 0 Tarih: H-12-10-1291.

Belge 12: Bartın'da ahali tarafından inşa edilen mekteb-i rüşdiyeye Darülmualimin şehadetnamelilerinden Tahir Efendi'nin muallim-i evvel olarak tayini ve mahallince de bir bevvab intihabı. Yer: MF. MKT. / 22 - 74 - 0 Tarih: H-29-10-1291.

Belge 13: Bartın'da inşa olunan rüşdiye mektebine muallim-i evvel olarak Tahir Efendi'nin tayin edildiği. Yer: MF. MKT. / 23 - 142 - 0 Tarih: H-29-11-1291.

Belge 14-15: Bartın Rüşdiye Mektebi için istenip melfuf pusulaya göre gönderilen kitap ve risaleler geldiğinde gerekenin yapılması. Yer: MF. MKT. / 25 - 76 - 0 Tarih: H-09-01-1292.

Belge 16: Bartın Rüşdiye Mektebi öğrencileri için istenilen kitap ve risalelerden Maarif Kütüphanesi'nde mevcudu bulunanların gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 31 - 61 - 0 Tarih: H-09-08-1292.

Belge 17: Bartın Rüşdiye Mektebi için istenen kitap ve risalelerin İnebolu üzerinden gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 32 - 23 - 0 Tarih: H-28-08-1292.

Belge 18: Bartın Rüşdiye Mektebi muallim-i evveline, öğrencilerin imtihanını yaptıktan sonra tatil bitiminde dönmek şartıyla memleketine gitmesine izin verildiği. Yer: MF. MKT. / 38 - 97 - 0 Tarih: H-04-06-1293.

Belge 19: Mal Müdürü Ahmed Hamdi Efendi'nin, Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi rika muallimliğine tayini. Yer: MF. MKT. / 44 - 11 - 0 Tarih: H-15-10-1293.

Belge 20: Bartınlı Hacı Ali Beyoğlu'nun zevcesi ile kızının Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi'ne girerek Bartınlı Kürdzade Mustafa'nın oğlunu dövüp, bayıltmaları üzerine haklarında Zabtiye'ce gerekli işlemlerin yapılması. Yer: MF. MKT. / 45 - 1 - 0 Tarih: H-28-10-1293.

Belge 21: Bartın Rüşdiye Mektebi için istenen ve mevcudu kalmayan kürenin imal edildiği vakit gönderileceği. Yer: MF. MKT. / 45 - 144 - 0 Tarih: H-25-12-1293.

Belge 22: Bartın Rüşdiyesi öğrencileri için gerekli olan harita, kitab ve risalelerin, Maarif Kütüphanesi'nden temini. Yer: MF. MKT. / 51 - 64 - 0 Tarih: H-25-08-1294.

Belge 23: Bartın Rüşdiyesi talebesinin artması ve mektebe devamları için anne babalarına nasihat ve teşvikatta bulunulması. Yer: MF. MKT. / 52 - 151 - 0 Tarih: H-28-12-1294.

Belge 24: Bartın Rüşdiyesi için istenen harita, kitap ve risalelerin gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 57 - 85 - 0 Tarih: H-19-06-1295.

Belge 25: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi için istenen kitap ve risalelerin gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 58 - 5 - 0 Tarih: H-20-09-1295 -

Belge 26: Bartın Rüşdiye Mektebi'nde satılan kitap ve risalelerin ücretleri vilayet vasıtasıyla gönderilmesi gerektiğinden işlemlerinin vilayet muhasebesince yapılması için iadesi. Yer: MF. MKT. / 61 - 154 - 0 Tarih: H-09-05-1296.

Belge 27: Bolu sancağında satılmak üzere gönderilen mushaflardan Bartın'da satılanlarının parasının ulaştığı ve Maarif Veznesi'ne teslim edildiği. Yer: MF. MKT. / 62 - 5 - 0 Tarih: H-12-05-1296 -

Belge 28: Bartın kazasına bağlı Çaycuma kasabasında yeniden inşa edilen mektebi rüşdiyenin devlete bırakıldığına dair hüccet-i şeriyenin Defter-i Hakani ve Tahrir-i Emlak defterlerine kaydedildikten sonra iadesi. Yer: MF. MKT. / 62 - 62 - 0 Tarih: H-19-05-1296.

Belge 29: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi öğrencileri için gerekli olan şahadetname ve tahsinnamelerin gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 62 - 130 - 0 Tarih: H-28-05-1296 -

Belge 30: Bartın Rüşdiye Mektebi'nin bahriye ilmi tahsili için müddeti uzatıldığı takdirde muallimliği de liman reisince yürütüleceğinden, bu hususta ne şekilde hareket edileceği. Yer: MF. MKT. / 76 - 28 - 0 Tarih: H-16-07-1299.

Belge 31: Bartın'da harap olan medresenin yıkılarak ahalinin yardımıyla yeniden inşa olunan mektebin açılışının yapıldığı. Yer: MF. MKT. / 87 - 77 - 0 Tarih: H-13-11-1302.

Belge 32-33: Vefat eden Ahmed Hamdi Efendi'nin yerine tayin olunan Naci Efendi'nin hem devamsızlığı, hem de tahvil-i memuriyetle Rusumat Emaneti Sandık Eminliği'ne geçmesi üzerine yerine tayin olunan Bartın Tahrirat Katibi Nuri Efendi'nin hattının beğenilip memuriyetinin tasdik olunduğu. Yer: MF. MKT. / 103 - 69 - 0 Tarih: H-16-03-1306.

Belge 34-35-36: Bartın Rüşdiyesi muallim-i saniliği vekaletinde bulunan Mehmed Zühtü Efendi'nin asaleten tayini uygun görüldüğünden, asaletinin ilamı tarihinden itibaren maaşı verilerek asalet ve vekalet tarihlerinin bildirilmesi. Yer: MF. MKT. / 130 - 72 - 0 Tarih: H-27-01-1309.

Belge 37-38: Vakayi-i Tıbbiye Gazetesi'nin Bolu, Bartın, İskilip, Sinob ve İnebolu'daki tablilere düzenli olarak gönderilmesi. Yer: MF. MKT. / 178 - 172 - 0 Tarih: H-09-02-1311.

Belge 39 - 40 - 41 - 42 - 43 - 44 - 45 - 46 - 47 - 48 - 49 - 50 - 51: Bartın Rüşdiye Mektebi Muallim-i Sanisi Hacı Mehmed Zühdü Efendi'nin vefatıyla yerine vekil olarak atanan Rifat Efendi'nin imtihan varakasının gönderilmesi isteği. Yer: MF. MKT. / 201 - 58 - 0 Tarih: H-17-10-1311.

Belge 52-53-54-55-56-57-58-59-60: Bartın Rüşdiyesi muallim-i saniliğine Mehmed Rifat Efendi'nin tayini ve maaş muamelatı. Yer: MF. MKT. / 228 - 21 - 0 Tarih: H-24-03-1312.

Belge 61-62-63-64-65-66-67-68-69: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi. Yer: MF. MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313.

Belge 70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92: Bartın'da inşa olunacak mektep için mülga Kastamonu Menafi Sandığı'ndan tavizen alınan paranın maarif hissesi olarak Ziraat Bankası'nda bulunan meblağdan kesilip, mahsubunun yapılması. Yer: MF. MKT. / 363 - 13 - 0 Tarih: H-03-03-1315.

Belge 93: Bartın Rüşdiyesi Muallim-i salisi Mehmed Rasim Efendi'nin önceki vazifeleriyle aldığı maaşlar hakkında mahallinden bilgi istendiği. Yer: MF. MKT. / 375 - 48 - 0 Tarih: H-20-06-1315.

Belge 94-95-96: Hicaz'a gitmek isteyen Bartın Rüşdiyesi Muallim-i Sanisi Rifat Efendi'ye izin verildiği. Yer: MF. MKT. / 538 - 27 - 0 Tarih: H-10-08-1318.

Belge 97-98-99-100: Maarif'e hizmetlerinden dolayı taltifi istenen Bartın Kazası eşrafından ve idare meclisi azasından Molla Hüseyinzade Mustafa Efendi hakkında vilayetin fikrinin sorulduğu. Yer: MF. MKT. / 707 - 23 - 0 Tarih: H-25-02-1321.

Belge 101-102-103: Bartın Maarif Müfettişliği'ne tayin olunan Rifat Efendi'nin rüşdiyedeki hüsn-i hat muallimliğine devam etmesi. Yer: MF. MKT. / 812 - 28 - 0 Tarih: H-18-08-1322.

Belge 104-105: Bartın Rum Mektepleri menfaatına tertib edilecek olan piyangoya müsaade edilmediğinden buna teşebbüs edenler hakkında takibat yapılması. Yer: MF. MKT. / 864 - 5 - 0 Tarih: H-09-04-1323 -

Belge 106: Kastamonu'nun Bartın kazasından geçen ırmak üzerindeki tahiri köprüünün yıkılmasıyla ortada kalan taşların Ömer Ağa namındaki şahıs tarafından alınması hasebiyle tahkikat başlatılması. Yer: MF. MKT. / 936 - 1 - 0 Tarih: H-24-04-1324.

Belge 107-108-109: Sinob İdadisi Muallimi Edhem ile Bartın Rüşdiyesi Muallimi Osman Tahir efendilere hac izni verilmesi. Yer: MF. MKT. / 944 - 11 - 0 Tarih: H-08-06-1324.

Belge 110-111-112: Bartın kazasının Kurucaşile kasabasında ahali tarafından inşası talep edilen ibtidai mekteb için mahallinden malumat istendiği. Yer: MF. MKT. / 1024 - 35 - 0 Tarih: H-22-10-1325.

Belge 113-114: Kastamonu vilayeti Bartın kasabasında zükur ve inas için bir Rum mektebinin yapılmasına izin verilmesi. Yer: MF. MKT. / 1039 - 28 - 0 Tarih: H-06-01-1326.

Belge 115-116: Cülus-ı Humayun günü açılacak Bartın İnas Rüşdiyesi'ne tayin edilen Nadire Hanım'ın vaktinde memuriyetine gitmesi için harcırahının verilmesi. Yer: MF. MKT. / 1072 - 16 - 0 Tarih: H-19-07-1326.

Belge 117-118-119-120-121-122-123: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdisi Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği. Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326.

Belge 124-125-126-127-128-129-130-131-132-133: Devlet-i Osmaniye'nin gemilerinin gündün güne çoğalması dolayısıyla Dersaadet'te kaptan ve çarkçı yetiştirmek üzere bir kaptan ve bir de çarkçı nehari mekteplerinin açılması gerektiği. Amasra'daki askeri mekanlarda yapılacak bahriye mektebinin Amasra'da mı yoksa Bartın'da mı yapılması gerektiği. Yer: MF. MKT. / 1140 - 30 - 0 Tarih: H-05-09-1327 -

Belge 134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144: Bartın Halkevi Planları, Keşif özetleri ve inşaatı. Yer: Cumhuriyet. / 490-1-1-1797-1288-1290 Tarih: M. 02.05.1946 - 22.11.1947-14.07.1948.

Belge 145: Bartın Orman Fakültesi Kuruluş Yazısı (Resmi Gazete - 11/07/1992-21281).

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1-2-3: Bartın Rum Okulu'nun bugünkü hali.

Fotoğraf 4: Bartın'da açılan ilk resmi okul olan Rüştüye Binası Nuri Yüksel'e ait olan ev.

Fotoğraf 5: Halveti Tekkesi 2. Şeyhi Nüfucusu Mehmet Efendi.

Fotoğraf 6-7: Bartın Fatih (Orduyeri) İlkokulu.

Fotoğraf 8-9-10: Orduyeri Mektebi – Bugünkü Fatih İlk ve Ortaokulu.

Fotoğraf 11: Bartın Ortaokulu Son Sınıf Öğrencileri, 1934-1935 Eğitim ve Öğretim Yılı.

Fotoğraf 12-13-14: Bartın Ortaokulundan Görüntüler.

Fotoğraf 15: Bartın Ortaokulu Müdürü İhsan Atukeren'in Bartın Ortaokulu ile ilgili yazdığı kitabının kapağı.

Fotoğraf 16: Bartın Ortaokulu Müdürü İhsan Atukeren (Ortada), İlk Eğitim Müfettişi Nevzat İnan (Sağda) ve Kültür Memuru Osman Kılıçay (Solda).

Fotoğraf 17: Orduyeri Mektebi (Bugünkü Fatih İlk ve Ortaokulu)'nin 23 Nisan Kutlaması.

Fotoğraf 18: Bartın Orta Mektebi 19 Mayıs (1936) Kutlaması.

Fotoğraf 19: Bartın Orta Mektebi Atatürk Büstü Açılışı (1937).

Fotoğraf 20: Bartın Ortaokulu (1939).

Fotoğraf 21: 1943-44'lü yıllar Bartın Ortaokul bahçesinde bir bayram töreni.

Fotoğraf 22: Bartın Orta mektebi İzci Takımı.

Fotoğraf 23: Bartın Orduyeri Mektebi İzci Takımı (1932).

Fotoğraf 24: Bartın Halkevi Saz Ekibi (1947).

Fotoğraf 25: Bartın İlk Mektebi (Bugünkü İl Sağlık Müdürlüğü Karşısında Restore edilen eski İl Halk Kütüphanesi Binası).

Fotoğraf 26-27: Bartın İstiklal İlkokulu (1949).

Fotoğraf 28-29: Bartın İstiklal İlkokulundan.

Fotoğraf 30-31: Bartın Ortaokulundan.

Fotoğraf 32: Bartın Orta Mektebinin ilk açılışı (1931).

Fotoğraf 33: Bartın Ortaokul binasının sahibi Cevahircioğlu Bodosaki Efendi.

Fotoğraf 34-35: Bartın Eğitim Enstitüsü Binaları (Şimdiki Ticaret Lisesi).

Fotoğraf 36: Bartın İlk Mektebi (Cumhuriyet Mektebi) Öğrenci ve Öğretmenleri (1929).

Fotoğraf 37: Bartın Atatürk İlkokulu (Eski adı ile Asri Mektep) 1960'lı yıllar.

Fotoğraf 38: Bartın Gölbucağı İlkokulu (Şimdiki Şehit Üsteğmen Aydın Aydoğmuş İlkokulu). 1993 yılı.

Fotoğraf 39: Aladağ İlkokulu (Şimdiki Kemal-Sabriye Oçakçı İlkokulu). 1993 yılı.

Fotoğraf 40: Orduyeri İlkokulu (Şimdiki Fatih İlkokulu ve Ortaokulu). 1956 yılı.

Fotoğraf 41: Bartın Çaydüzü (Balamba) İlkokulu (1993).

Fotoğraf 42: Bartın Karaköy İlkokulu (Şimdiki Şehit Ahmet Seçen Rehberlik ve Araştırma Merkezi). 1993 yılı.

Fotoğraf 43: Bartın Lisesi (Şimdiki Bartın Anadolu Lisesi).

Fotoğraf 44: Bartın İmam Hatip Lisesi.

Fotoğraf 45-46: Hendekyanı Medresesinin olduğu yer. Şimdiki Bartın Ziyaiye ya da Yeşil Camii.

Fotoğraf 47-48: Kemerköprü Medresesinin olduğu yer. Şimdiki Kemerköprü İkramiye Camii.

Fotoğraf 49-50: Bartın Üniversitesi ve Bartın Orman Fakültesi.

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m	. Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
B.C.A.	: Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi
Bkz	: Bakınız
B.O.A.	: Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
C.H.P.	: Cumhuriyet Halk Partisi
DİE / TÜİK	: Devlet İstatistik Enstitüsü / Türkiye İstatistik Kurumu
DİA	: İslam Ansiklopedisi (Türk Diyanet Vakfı Yayınları)
Edeb.	: Edebiyat
Enst.	: Enstitü
Fak.	: Fakülte
H / h.	: Hicri
İ.A.	: İslâm Ansiklopedisi (Milli Eğitim Bakanlığı)
M / m.	: Miladi
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
MF. MKT.	: Maarif Nezareti Mektub Kalemi Evrakı
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TTK.	: Türk Tarih Kurumu

“Eğitimdir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da milleti esaret ve sefalete terk eder.”

M. Kemal Atatürk

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın ana konusu genel eğitim tarihi içerisinde belge ve fotoğraflarla desteklenmek suretiyle Bartın'ın yeri ve önemidir. Bu bağlamda çalışma kapsamında önce Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bartın'ın tarihi geçmişi, Osmanlı dönemi eğitim ve Bartın eğitim tarihi, Cumhuriyet dönemi Bartın ve Bartın eğitim tarihi hakkında birinci ve ikinci el kaynaklardan temin edilen bilgiler ve son olarak söz konusu tarihlerle ilgili Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinden alınan 145 belge ile farklı şahıslara ait fotoğraf arşivlerinden elde edilen 50 fotoğrafa yer verilmiştir. Bu sebeplerdendir ki eser konusu itibariyle uzun bir dönemi kapsamakla beraber yapılan çalışmaya birtakım sınırlandırmalar getirilmiştir.

Bartın, Osmanlı döneminin 1460-1692 yılları arasında Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlı Bolu sancağı sınırları içinde yer almış olup, Bolu sancağının kaldırılmasıyla 1692-1811 yılları arasında Voyvodalıkla yönetilmiştir. 1811 yılında da Kastamonu vilayetine bağlı olarak yeniden kurulan Bolu sancağına bağlanarak bu dönemde ticari potansiyeliyle bölgenin pazar yeri olmuş ve On iki Divan adını almıştır. 1867 yılında ise ilçe olan Bartın'da 1876 yılında da Belediye Teşkilatı kurulmuştur. 1920 yılında Zonguldak Mutasarrıflığına bağlanan Bartın'ın 1924 yılında Zonguldak'ın il olmasıyla birlikte bu ilin ilçesi haline gelmiştir. 07 Eylül 1991 tarihinde de 28.08.1991 tarih ve 3760 sayılı yasayla il statüsüne kavuşmuştur. Kastamonu, Bolu ve Zonguldak illerine bağlı bir yerleşim yeri olan Bartın'ın günümüzdeki idari konumu göz önünde bulundurularak, çalışmaya yön verilmiştir.

Eser; araştırmanın konusunun ve kaynaklarının ele alındığı bir girizgâhtan sonra, Bartın tarihine dair kısa bilgilendirmenin verildiği bir giriş bölümü birlikte toplamda iki bölümden oluşmakla beraber birinci bölümde, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bartın Eğitim Tarihi ki Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri ayrı ayrı ele alınmıştır, anlatılmaktadır. İkinci bölümde ise hem belge hem de fotoğraflar ile desteklenmek sureti ile Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri ayrı ayrı ele alınarak 1874 – 1992 yılları arası Bartın eğitim tarihi anlatılmaktadır.

Kaynaklar noktasında ise; okullarımızda sağlıklı bir arşiv tutma çalışması söz konusu olmadığından çalışma süreci boyunca arşiv belgelerine ulaşmada bir takım güçlüklerle karşılaşmıştır. Osmanlı ve Cumhuriyet devri eğitim alanındaki bilgi ve belgelere ulaşmak için başta T.C. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivlerine, Türk Tarih

Kurumu Kütüphanesi'ne, Milli Kütüphane 'ye ve son olarak ta Bartın Milli Eğitim Müdürlüğü arşivi ile çalışma kapsamında bahsi geçen eğitim kurumlarının arşivlerine başvuruldu. Bahsedilen arşiv ve kütüphanelerde Bartın ili eğitim hayatıyla ilgili belgeler bir sistem dâhilinde toplanılmaya çalışıldı. Ayrıca 1939 ve 1998 yıllarında hazırlanmış olan Bartın eğitim tarihi ile ilgili daha önce bahsi geçen eserlerden de faydalanıldı. Bolu ve Kastamonu salnameleri esas alınmış çalışmalar, Osmanlı dönemi Bartın'ında eğitim ile ilgili bilgilere ulaşmada önemli bir rol oynadı. Diğer yandan Maarif ve Devlet salnameleri taranarak ilgili bölümlerden faydalanma yoluna gidildi.

1998 yılında Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğünce hazırlanmış olan “1923-1998 Bartın İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim” adlı kitap çalışması, kitabımızın hazırlanış aşamasında çıkış noktası oldu. Ayrıca konuyla ilgili çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış olan makaleler, okulların kütüphanelerinde yer alan konuyla ilgili eserler ve eğitim tarihi ile ilgili yayınlanmış kitaplar çalışmamızın şekillenmesine katkı sağlamıştır.

GİRİŞ

ANTİK ÇAĞ'DAN CUMHURİYET'E BARTIN

ANTİK ÇAĞ'DAN CUMHURİYET'E BARTIN

Antik Çağ'da, Parthenios adı verilen Bartın Irmağının kenarında kurulan Bartın kentinin PARTHENIA adıyla anıldığı ve zamanla Bartın'a dönüştüğü yazılı kaynaklardan anlaşılmaktadır.¹ Ünlü ozan HOMEROS, İLYADA destanında; Truva kentini korumak için Anadolu'dan gelen cengâverlere Parthenios Irmağı'nın suladığı ülkeden de yiğitlerin katıldığını anlatır. Amasyalı Strabon da bir eserinde yine Parthenios'tan söz eder. Bartın kentini, İ.Ö.14. yy'da Gaskalar sahiplenmiş. Sonra; Hititler, Frigler, İyonlar, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Helenler, Pontuslular, Roma ve Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar yurt edinmişler. Tarihi "Paphlagonia" bölgesindeki antik kentlerden; Sesamos (Amasra), Kromna (Kurucaşile) ve Erythinoi (Çakraz) Bartın sınırları içindedir. Antik değerlerin en fazla görüldüğü yer Amasra ilçesidir. Dünyada tek olan Kuşkayası Yol Anıtı, kale ve üzerindeki armalar, Kilise ve Chapel, Bedesten, İnziva mağarası antik kentin görünen yüzleri sayılır. Tiyatro (5000 kişilik), forum, şeref yolu, akropol ve nekropol gibi bölümler toprak altındadır.²

Bartın'ın ilk sahiplerinin M.Ö.14.yy.da Gaskalar ve M.Ö.13.yy'da Hititler olduğu kabul edilmekte, daha sonra Bolu Havalisine yerleşen Bitinyalılar ile Kastamonu Havalisinde hüküm süren Paflagonyalıların, sınırlarını Parthenios'a kadar genişlettikleri böylece Bartın topraklarının bu iki egemenliğin sınırları içinde yer aldığı bilinmektedir. M.Ö.12.yy.sonlarında Bithynie bölgesindeki Bartın Friglerin, Paplagonie bölgesindeki Amasra Fenikelilerin eline geçmiş, Fenikeliler; Amasra (Sesamos), Ereğli (Heraklia), Sinop(Sinope) ve Tekkeönü'nde (Kromna) ilk Sayda Kolonilerini oluşturmuşlardır.³

1 İhsan Atukeren, *Bartın Çevresi ve Ortaokulu*, İstanbul: Ülkü Basımevi, 1939, s.13.

2 Bilge Umar, *Paphlagonia*, İstanbul, 2007, 5; Erkan Aşçıoğlu, *Bartın'da Tarih*, Bartın, 2011, s.139; Semavi Eyice, *Küçük Amasra Tarihi ve Eski Eserleri Kılavuzu*, TTK Yayınları, 1965, s.12-13; A. Işık, *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*, TTK, Ankara, 2001, s.72; Z. S. Altınoluk, "Sikkelerin ışığında Küçük Asya'da İrmak Tanrıları", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005, s.154-156; Nejdettin Sakaoğlu, *Amasra'nın Üç Bin Yılı*, Zonguldak Valiliği Yay., 1987, s. 14-51.

3 Güngör Karauğuz, A. Özcan, *Eskiçağ'da Zonguldak Bölgesi ve Çevresi*, *Eski Anadolu Kent Tarihi Araştırmaları*, III/2, Konya, 2010., s.55; Kemal Samancıoğlu, *Bartın Belediyesi ve Tarihçesi*, Bartın, 1954,11-15; Erkan Aşçıoğlu İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970, s 47-48; Mümtaz T. , *Kastamonu Tarihi*, 1935, s. 13-29; *Zonguldak İl Yıllığı*, 1967, s. 201.

M.Ö. 9.yy.da Akdeniz'deki güç dengelerinin bozulmasıyla Fenikeliler ve ortakları Karyalılar Amasra ve Kromna'yı terkettiler. Bartın ve çevresi, M.Ö.7.yy. sonlarında Kimmerlerin, M.Ö.6.yy.da Lidyalıların, M.Ö.547 yılında da Perslerin hâkimiyetine girdi. 216 yıllık Pers döneminde Karadeniz kolonileri Perslon dostluğu sayesinde uzun süre bu statülerini korudular.⁴ Amasra ve Bartın çevresi yöredeki savaşlar sonrasında M.Ö.279 yılında Pontus Krallığının egemenliğine girdi.⁵

M.Ö. 70 yılında Anadolu'ya giren Romalılar Pontus Krallığının egemenliğine son vererek yöreye sahip oldular. Roma döneminde Bitinya ve Pontusun Paflagonyadaki bölümü Bitinya-Pontus eyaleti olarak Satraplıkla yönetilmeye başladı. Amasra bu eyaletin Pontus bölümü başkenti oldu. M.S.395 yılına kadar Roma İmparatorluğu'nun, Roma-Bizans bölünmesi üzerine de Bizans'ın payına düşen Bartın ve çevresi uzun yıllar Bizans'ın hâkimiyetinde kaldı.⁶

Bartın ve çevresi M.Ö. 390 yıllarında Hazar hükümdarı Sahip Han komutasındaki Peçenek ve Kumanların, M.S. 798 yıllarında Abdülmelik komutasındaki Müslüman Arapların, 800 yıllarında Selçukluların ve 865 yıllarında da Rusların yoğun akınlarına hedef oldu.⁷

Türklerin yöreye ilgisi 1084 yıllarında başladı. Kutalmışoğlu Süleyman Bey'in Komutanlarından Emir Karatigin 1084 yılında Sinop, Çankırı, Kastamonu ve Zonguldak'ı olarak yörede Bartın, Ulus, Eflani, Safranbolu ve Devrek'i de kapsayan bir Türk Emirliği kurdu. Ancak, 1086 yılında Süleyman Bey'in ölümü ve 1096 yılında başlayan 1. Haçlı Seferleri, Kuzebatı Anadolu'ya yerleşen Türkler açısından ciddi sıkıntılar yarattı. Haçlı müttefiklerle Bizans arasında yapılan anlaşma sonrasında başta Amasra, Sinop ve Ereğli olmak üzere İstanbul'dan Samsun'a kadar tüm Karadeniz sahili yeniden Bizans'ın hâkimiyetine girdi.⁸

Bartın ve çevresi ise Bizans'tan sonra 11.yy sonlarında Anadolu Selçuklularının eline geçti. 200 yıllık Selçuklu döneminden sonra 1326'da Kastamonu yöresine hâkim olan Candaroğulları Beyliği ve 1392'den itibaren de Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yer aldı.⁹

1402 yılında yapılan Ankara Savaşı sonunda bir ara İsfendiyaroğlu Beyliği'nin eline geçen kent 1461 yılında tekrar Osmanlı Devleti egemenliğine girmiştir. 1460 yılına ge-

4 Nejdet Sakaoğlu, *Çeşm-i Cihan Amasra*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s. 38-63; Kemal Samancıoğlu, İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 1942, s. 119.

5 Anonim, *Bartın Ticaret Ve Sanayi Odası'nın Yüzüncü Yılı*, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası, Bartın, 2006, s. 140; Selahattin Çilsüleymanoğlu, *Bartın Halk Kültürü*, Cilt I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1996, s. 175.

6 Sakaoğlu, a.g.e., s. 57-63; Ahmet Gökoğlu, *Paflagonya, Kastamonu, Sinop, Çankırı, Safranbolu, Bartın, Bolu, Gerede, Mudurnu, Iskilip, Bafra, Alaçam ve civarı, gayri menkul eski eserleri ve arkeolojisi*, Doğrusöz Matbaası, 1952, s. 27-47; *Zonguldak İl Yıllığı*, 1987, s. 24.

7 Kemal Samancıoğlu, İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın, 1942, s. 145; Erkan Aşçıoğlu, İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970, s. 24.

8 Erkan Aşçıoğlu, *Bartın*, 1984, s. 22.

9 Tunay Karakök, "Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal Kültürel Hayat a Dair Bir Değerlendirme", *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1105-1106.

İndiğinde, Bartın ve çevresi; Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde, Amasra ise Ceneviz Kolonisiydi. Anadolu'da Türk birliğini sağlamak Cenevizlilerin elinde bulunan Karadeniz ticaretini ve denizyolunu ülkesine kazandırmak amacıyla Kuzey Anadolu Seferi'ne hazırlanan Fatih Sultan Mehmet Han, ilk hedef olarak Amasra, Kastamonu ve Sinop'u seçti. 1460 yılında, Fatih Sultan Mehmet Üsküdar'dan avlanmak bahanesiyle yola çıkarken, Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı donanması da denizden hareket etti. Fatih, Bolu'ya geldiğinde Kastamonu ve Sinop yörelerine hâkim olan ve Candaroğulları Beyliği'nin devamı sayılan İsfendiyaroğulları Beyi İsmail Bey, padişaha kıymetli eşyalar göndererek bağlılığını bildirdi. Yoluna devam eden Fatih, Ekim ayında Bartın'a gelip ordugâhını bugünkü Orduyeri'ne kurdu. Donanmayla haberleşme sağlayan haberciler, donanmanın Amasra açıklarında görüldüğünü bildirdiklerinde, Amasra üzerine yürüyen Fatih, Ceneviz Senyöründen kan dökülmemeden Amasra'yı teslim aldı.¹⁰ Bartın, Osmanlı döneminin 1460-1692 yılları arasında Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlı Bolu sancağı sınırları içinde yer aldı. Bolu sancağının kaldırılmasıyla 1692-1811 yılları arasında Voyvodalıkla yönetilen Bartın, 1811 yılında da Kastamonu vilayetine bağlı olarak yeniden kurulan Bolu sancağına bağlandı. Bu dönemde ticari potansiyeliyle bölgenin pazar yeri olan ve On iki Diwan adını alan Bartın, 1867 yılında ilçe oldu. 1876 yılında da Belediye Teşkilatı kuruldu.¹¹

1920 yılında Zonguldak Mutasarrıflığına bağlanan Bartın'ın 1924 yılında Zonguldak'ın il olmasıyla birlikte bu ilin ilçesi haline gelmiştir. 07 Eylül 1991 tarihinde de 28.08.1991 tarih ve 3760 sayılı yasayla il statüsüne kavuşmuştur.¹²

Bartın iline bağlı ilçelerden Osmanlı döneminde ilçe iken Cumhuriyetle birlikte bucak statüsüne düşürülen Amasra; 1987 yılında yeniden, Ulus;1944 yılında, Kurucaşile; 1957 yılında ilçe olmuştur. Bartın'ın halen Merkez, Amasra, Ulus ve Kurucaşile olmak üzere 4 ilçesi, Arıt Kozcağız, Kumluca ve Abdipaşa beldeleriyle birlikte 264 köyü vardır.¹³

10 *Bartın Rehberi*, 1927, s. 8.

11 Metin Tuncel, "Bartın", *DİA*, V, TDV Yay., İstanbul, 1992, s. 87-88; Nurettin Cansever, *Bütün Yönleriyle Bartın, İstanbul*, 1965, s. 11-13; Kemal Samancıoğlu, İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 1942, s. 11-14; Erkan Aşçıoğlu, İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970, s. 21-23; Emrah Çetin, "Kastamonu Salnamelerinde Bartın", *Osmanlıdan Cumhuriyete Belge ve Fotoğraflarla Bartın*, 2014, s. 49-62; *Sâlnâme-i Vilâyet-i Kastamonu, H. 1289 (1872)*, s. 146-147; *Sâlnâme-i Vilâyet-i Kastamonu, H. 1291 (1874)*, s. 164-165; Mesut Elibüyük, "Türkiye'nin Tarihi Coğrafyası Bakımından Önemli Bir Kaynak.; Mufassal Defterler", *Atatürk Dil ve Tar. Yük. Kur. Coğrafi Araştırmalar Dergisi*, Ankara, 1/2, 1990, s. 14.

12 Erkan Aşçıoğlu, İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970, s. 21,22.

13 "Bartın", www.bartın.gov.tr, (20.10.2018).

I. BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ EĞİTİM

VE

BARTIN EĞİTİM TARİHİ

OSMANLI DÖNEMİ EĞİTİM VE BARTIN EĞİTİM TARİHİ

Osmanlı’da eğitim; Klasik Dönem Eğitimi ve Tanzimat Dönemi (Yenileşme) Eğitimi olarak iki ana başlık altında toplanabilir. Çünkü “Tanzimat Fermanı” ile başlayan “Batılılaşma” süreci, eğitim alanında da kendini hissettirerek “Klâsik Dönem’den” ayrılmıştır. Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan Tanzimat’ın ilânına kadar memleketin eğitim-öğretim ve adalet hayatına doğrudan doğruya; idaresine de kısmen hâkim olan medreselerin, devletin istediği sivil, askerî ve adlî memur ve idarecileri yetiştirmek suretiyle faydalı işler görmüşlerdir.¹⁴

Cumhuriyet’in ilânına kadar pek çok yeni eğitim kurumu açılırken, eski eğitim sisteminin kurumları da muhafaza edildiği görülmüştür. Özellikle II. Mahmud ve Tanzimat devirlerinde modern eğitim ve öğretim alanında yapılan çalışmalar, 1869 Maârif-i Umûmiye Nizamnâmesiyle yeni bir safhaya girmiştir. Bu nizâmname ile Maârif Teşkilâtı, ilk-orta öğretim, öğretmen temini ve maârifin malî yönü gibi hususlar, yeni bir anlayışla, birtakım esaslara bağlanmıştır. Eğitim alanında yapılan hizmetlerin başında, Maarif Teşkilâtının II. Abdülhamit Dönemi’nde, vilâyetlere kadar yayılması gelir. 1856 yılında kabul edilen “Maarif Nizamnâmesi”, II. Abdülhamit Dönemi’nde uygulamaya konulmuştur. Tanzimat Dönemi’nde İstanbul dışına götürülemeyen maarif hizmetleri, 1878’den itibaren İmparatorluğun her köşesine devlet eliyle götürülmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar, Türk eğitim tarihinde Osmanlı Devleti’nin ilerleme yolunda attığı adımlardan biri olarak önemli yer tutmaktadır.¹⁵

Gayrimüslim topluluklar tarafından açılan okullar, “Azınlık Okulları” veya “Cemaat Okulları” olarak adlandırılmaktadır. Müslüman olmayan kesim tarafından açılan bu okullar, tarih itibarıyla, yabancı devletler tarafından açılan okullardan öncedir. Yabancı devletler tarafından açılan okullar, ya doğrudan doğruya veya Müslüman olmayan kesimin himaye altına alınması yoluyla, yani dolaylı olarak açılmıştır.¹⁶

14 Sadrettin Celâl Antel, “Tanzimat Maarifi”, *Tanzimat*, İstanbul 1940, s. 441.

15 Bayram Kodoman, *II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Sistemi*, TTK., Yay., II. Bas., Ankara, 1991, s. 38.

16 İlknur Polat Haydaroğlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 88-90.

Millî Mücadele dönemine gelindiğinde, eğitim-öğretimin bütün kademe ve kurumları savaştan etkilenmiş, mevcut eğitim-öğretim kadrosu da millî mücadeleye katılarak, gerek cephede, gerekse cephe gerisindeki çalışmalarıyla topyekûn bir mücadele örneği sergilenmiştir.¹⁷ Eğitimin bu günkü şeklini alması 1923 yılından itibaren yapılan bir dizi reformlar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemindeki ilk köklü değişiklik, 1924 tarihli “Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu” ile olmuştur. Bu kanunla yeni bir eğitim sistemi kurulmaya çalışılmıştır. Türk toplumunun ekonomik, politik ve sosyal yapısı, Batı dünyasının etkisi, bilim ve teknikteki gelişmeler, yabancı uzmanların görüşleri, Cumhuriyet dönemindeki eğitim anlayışını etkilemiştir.¹⁸

Eğitimde meydana gelen tüm bu gelişmeler, “Türk Eğitim Tarihinin” oluşmasını sağlamıştır. Bartın Eğitim Tarihi de; Bartın’ın coğrafi konumu, tarihi süreç içerisinde yaşanan gelişmeler, sosyal ve kültürel etkiler doğrultusunda şekillenerek Türk eğitim tarihi paralelinde günümüze kadar gelmiştir. Dönemin eğitim-öğretim kurumlarına bakacak olursak;

a. Sıbyan Mektepleri

Osmanlı eğitim sisteminde ilköğretim kurumlarını mektepler teşkil eder. Arapça “ke-tebe” kökünden gelen mektep sözcüğü, yazı yazma öğrenilen yer demektir.¹⁹ Yönetim Osmanlılara geçtiği zaman, Selçuklular’dan Osmanlılar’a intikal eden bütün sosyal ve kültürel kurumlar gibi mektepler de, Anadolu’nun birçok köy, kasaba ve kentinde kesintiye uğramadan çalışmalarını sürdürdü. 5-6 yaşında sabî denilen kız ve erkek çocuklar okuduğu için de bu tarz eğitim kurumlarına daha ünlü ismiyle “Sıbyan Mektebi” adı verildi.²⁰

Müslüman çocuklara dinlerini öğretmek için kurdurulmuş olan mektepler, aynı zamanda bir hayır kurumu olma özelliğini de taşırlar. Kendi vakıf şartlarına göre yönetilen bu kurumların ortak bir yönetimleri ve programları yoktu; fakat her camide bir tane yapılmış olduğundan ve genellikle de camisiz köy ve mahalle bulunmadığından yaygın bir öğretim vermişlerdir. Mektepler, kurucuları tarafından bağışlanan vakıflarla, çocuklardan alınan haftalıklarla ve halkın yardımlarıyla desteklenirdi. Bu okulları devlet adamları, ya da varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurarlar her türlü giderleri vakıf gelirleriyle karşılanır-

17 Y. Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, 2002, İstanbul, s. 201-217.

18 Mustafa Özodaşık, *Cumhuriyet Dönemi Yeni Bir Nesil Yetiştirme Çalışmaları 1923-1950*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 1999, s. 189.

19 Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul, s. 13-17; Özgönül Aksoy, *Osmanlı Devri İstanbul Sıbyan Mektepleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, 1963, s.13.

20 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.1, Ankara, 1972, s.27-51; Faik Reşid Unat, *Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Ankara, 1964, s. 3. Hüseyin Demir, *Die osmanischen Medresen*, Frankfurt am Main, 2005, s. 48-54.

dı. Okullar hemen her mahalle ve köyde mevcuttu. Genellikle camilere bitişik olarak yapılırlar, bazen de caminin bir köşesinde yer alırlardı. Karma eğitim verilen sıbyan mekteplerinde; okuma, yazma, Kur'an-ı Kerim ve hesap gibi konularda temel bilgiler öğretiliyordu. Öğretim, katı yıllık sınıflar sistemine göre değil, başarı seviyesine göre yapılırdı. Sıbyan mekteplerinde ders veren öğretim elemanları, genellikle medreselerde yetişirlerdi. Mekteplerin en büyük özelliği öğrencileri birbirlerine sevgi, büyüklerine saygı ve devrinde toplum düzeni demek olan dinî kurallar disiplini içerisinde yetiştirmiş olmalarıdır.²¹

Sıbyan mekteplerinde; çocuklara Kur'an okuma, namaz kılmanın usulleri ve namazda okunacak ayetleri ve duaları öğretmek, yazı yazdırmak gibi üç temel amaca ilâve olarak, gündelik hayatta onların işine yarayacak hesap, dünyayı tanıtacak coğrafya, geçmiş zamanı yorumlamaya yönelik tarih gibi derslerin ve dinî, ahlâkî öğütler veren Türkçe bazı manzum kitapların okutulduğu da görülmüştür. Sıbyan okullarında öğrencilere sosyal yardım şuurunun kazandırılmasına da özel bir önem verildiği vakfiyelerde belirtilmektedir. Zorunlu olmayan bu okullara beş altı yaşlarındaki kız ve erkek bütün çocuklar gidebilirler. Öğrenimleri üç-dört yıl kadar devam eder ve karma bir öğretim sistemi göze çarpar. Herkese açık olan okullara, özellikle yetim ve fakir çocuklarının devamı teşvik edilir, bu kimselerin giderleri de eğitim kurumuna ait vakıf tarafından karşılanırdı. Bu okullarda çocuklar parasız okudukları gibi, aynı zamanda karşılıksız olarak yerler, ipler ve elbise de alırlardı. Ayrıca talebelere gündelik harçlık verilir, senede bir defa ilkbaharda mutlaka geziye götürülürlerdi.²²

Bartın'da yer alan sıbyan mekteplerinden söz edecek olursak; H. 1311 (m. 1893) tarihli Kastamonu salnamesinde yer alan şu ifadeler bize konu hakkında fikir vermektedir: “*Bartın Kasabası'nda cesim beş cami-i şerif ile dört mescid ve beş sıbyan mektebi bulunduğu gibi kazayı teşkil eden iki yüz yirmi sekiz karyede yüz on kadar cami ve mescid-i şerif, kırk beş sıbyan mektebi, dört medrese iki kilise, dokuz yüz yetmiş bir dükkân ve mağaza, on bir taş ve ahşab han ve kahve-hane mevcuttur.*” Şehrin Osmanlı dönemi tarihine dair en güncel veriyi ihtiva eden bu salnameye göre Bartın merkezde 5 adet, genelinde ise 45 adet sıbyan mektebinin yer aldığı anlaşılmaktadır.²³

21 Özgönül Aksoy, *Osmanlı Devri İstanbul Sıbyan Mektepleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, 1963, s.14; Akyüz, *a.g.e.*, s.72; Ergin, *a.g.e.*, C.1, s. 282; Akkutay, *a.g.e.*, s.16; Bilim, *a.g.e.*, s. 3; Akyüz, *a.g.e.*, s.75; Ergin, *a.g.e.*, s. 86.

22 Akyüz, *a.g.e.*, s.75; Ergin, *a.g.e.*, s. 86; Özodaşık, *a.g.e.*, s.7.

23 *Kastamonu Vilâyeti Salnâmesi (Hicri 1311/Miladi 1893)*, Kastamonu: Kastamonu Vilâyet Matbaası, s. 213-214; Uğur İnan, “H. 1311 (M. 1893) Tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi”, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2005, s. 196.

b. Medreseler

Medreseler İslâm din ve felsefesinin öğretildiği, birçok ulemanın ders verdiği ve yetiştirdiği bilim merkezleridir. Osmanlı ülkesindeki medreseler, padişahlar, valide sultanlar, sultanlar, vezirler ve ileri gelen devlet adamları, saray, ilmîye ve kalemiye mensupları taraflarından, büyük külliyeler veya manzumelerin bir parçası olarak inşa edilebildikleri gibi bazıları da tek medrese olarak yapılmış olup bütün Anadolu ve daha sonra Rume- li'ye yayılmıştır. Çoğu büyük şehirlerde toplanmış olmakla beraber küçük kasabalarda da medrese inşa edildiği görülmektedir.²⁴

Osmanlıların Anadolu'da kurdukları ilk medrese, Orhan Gazi tarafından 731 (1330-1331)'de İznik'te yaptırılmış olan Orhaniye medreseleri'dir. İlk müderrisi Şerefüddin Davud-ı Kayseri olan bu medreseden daha sonra Şemseddin Mehmed el-Fenârî gibi büyük âlimler yetişmiştir. Osmanlı medreseleri en büyük sisteme ve en yüksek düzeye II. Mehmed devrinde ulaşmıştır. II. Mehmed'ten sonra adı geçen kurumların ikinci büyük örgütlenmesi I. Süleyman (1520-1566) zamanında oldu. Bu dönemde medreseler küçük-ten büyük sınıflara doğru yükselen on iki kademeli bir sistemde örgütlenmiş ve bu sistem aşağı yukarı genel hatlarıyla imparatorluğun sonuna kadar sürmüştür.²⁵

Bir zamanlar çağlarının bilim merkezleri durumuna gelen, büyük bilginler yetiştiren medreseler, diğer Osmanlı kurumlarına paralel olarak XVII. yüzyıldan itibaren bozul- mağa başladılar. İmparatorluğun bu dönemde genel bir çöküntü içine girmesi ve çeşitli kurumlarda bozulma işaretlerinin belirmesi, rüşvet ve hatırın işe karışmasının etkileri eğitimde de olumsuz etkilerini göstermiştir.

Osmanlı medreseleri yüksek tahsil kısmı hariç tutulursa Telvih, Miftah ve Haşiye-i Tecrit medreseleri olmak üzere üç kısma ayrılıyordu. Bütün medreselerde basitten baş- layarak giderek kompleksleşen bir ders programı çerçevesinde Arapça, mantık, feraiz, kelim, fıkıh, hadis ve tefsir dersleri okutuluyordu. Medreselerde okutulan dersleri bir kaç şekilde sınıflandırmak mümkündür Fakat bu sınıflandırma genel hatlarıyla “nakli “ve “aklî ilimler” olarak verilebilir. Naklî ilimler: Kur'an, hadis, tefsir, fıkıh, kelâm, İslâm felsefesi, ahlâk, müslüman yaşamı ve ibadeti ile ilgili konulardır. Aklî ilimler ise Arapça gramer, lügat, belagat (Retorik: güzel konuşma), genel din bilgileri, yazı ve İslam felsefesidir. Haftada dört gün öğretim yapılan bu kurumlarda dersler özelliklerine göre Arapça ve Türkçe olarak okutulurdu. Program üst sınıflarda daha geniş, alt sınıflarda

24 Cahit Yalçın Bilim, *Türkiye'de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734-1876)*, Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Ya- yınları, Eskişehir, 2002, s. 16; Cahid Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul, 1976, s.25; Turan, a.g.e., s. 331.

25 Şehabettin Tekindağ, “Medrese Dönemi”, *Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul Üniversitesi*, İstanbul, 1973, s. 11; Demir, a.g.e. s. 34-35.

daha basit bir şekildeydi. Dersler genellikle sınıflarda işlenir, ayrıca halka dini konularda dersler verilirdi.²⁶

Medreselerde okuyan öğrenciler ise üç kısımdan meydana gelmekteydi; büyük çoğunluğu oluşturan “Suhte yahut Softalar”, öğrenciliğinin yanı sıra daha küçük sınıflarda müderris yardımcısı olarak derse giren “Danişmendler” ve bunların en yeteneklileri arasından seçilen “Muidler”. Genellikle yatılı olan öğrenciler ayrıca bir miktar da harçlık alırlar, mezun olanlar ise bir bekleme döneminden sonra müderris olarak atanırlardı. Medreselerde dersler müderrisler tarafından verilirdi. Ulema sınıfının üyesi olan müderrisler aynı zamanda imparatorluğun öğretmenleri, şer’i kuralların uygulayıcıları ve dinsel kurumların yöneticileri idiler. Müderrisliğin aşağıdan yukarıya doğru rütbe ve maaş olarak yükselen hiyerarşik bir sırası vardı. Medreseden mezun olan öğrenciler, en alt medreseden birine 20-50 akçe ile müderris olarak atanır, sırasıyla İptida-i Hariç, Hareket-i Hariç, İptida-i Dâhil, Hareket-i Dâhil, Musile-i Sahn medreselerinde müderrislik yaptıktan sonra, 50-60 akçe ile Sahn-ı Seman’a geçer ve buradan da İptida-i Altmışlı ve Hareket-i Altmışlı müderrisliğine yükselirlerdi. En yüksek müderrislik ise 60-100 akçe maaşlı Musile-i Süleymaniye, Süleymaniye ve Dar ül-Hadis müderrisliği idi. Müderrislerden isteyenler medrese dışında kadı, kazaskerlik ve müftülük gibi görevlere; en üst sıradaki medrese müderrisleri ise Anadolu ve Rumeli kazaskerliklerine atanır ve ulema’nın en yüksek temsilcisi olan şeyhülislâm bunların arasından seçilirdi.²⁷

Bartın’da yer alan Medreselerden söz edecek olursak ta yine; H. 1311 (m. 1893) tarihli Kastamonu salnamesinde yer alan şu ifadeler bize konu hakkında fikir vermektedir: “*Bartın Kasabası’nda cesim beş cami-i şerif ile dört mescid ve beş sıbyan mektebi bulunduğu gibi kazayı teşkil eden iki yüz yirmi sekiz karyede yüz on kadar cami ve mescid-i şerif, kırk beş sıbyan mektebi, dört medrese, iki kilise, dokuz yüz yetmiş bir dükkân ve mağaza, on bir taş ve ahşab han ve kahve-hane mevcuttur.*” Şehrin Osmanlı dönemi tarihine dair en güncel veriyi ihtiva eden bu salnameye göre Bartın merkezde 5 adet medresenin yer aldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu medreselerin isimleri ise; *Bartın Halk Kültürü I-II-III* adlı eserin yazarı olan Selahattin Çilsüleymanoğlu tarafından şu şekilde verilmektedir.²⁸

26 Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 524; Akyüz, *a.g.e.*, 1993, s. 60-61.

27 İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti’nin İlmîye Teşkilâtı*, Ankara, 1965, s. 75; Demir, *a.g.e.* s. 45-47.

28 *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893)*, s. 213-214; İnan, *a.g.e.*, s. 186; Selahattin Çilsüleymanoğlu, *Bartın Halk Kültürü, I*, 1996, s. 167; Komisyon, *1923-1998 Bartın İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim*, Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 1998, s. 6-7; Nurettin Cansever, *Bütün Yönleriyle Bartın*, 1965, s. 68-69.

Sıra	Medreseler	Yer adı	Açılış Tarihi	İlk Müdür – Hocası	Çalışma Yılları
1	Kemerköprü Medresesi	Kemerköprü		Sofu Hoca	
2	Hendekyanı (Ziyaiye) Medresesi	Hendekyanı	1901	Hacı Rifat Toscuoğlu	
3	Kozcağız Medresesi	Kozcağız		Kozcağızlı Hoca	
4	Ulus Medresesi	Ulus		Hacı Mustafa Efendi	

Bartın'da, haftada 10 para ücret alınarak öğrenci kabul eden medreselerin hocalarının bir kısmı, İstanbul medreselerinden “icazetli” din adamlarıydı. Bu hocalar, öğrencilerine Kur'an-ı Kerim okuturlar, Arapça ders verirler, namaz, abdest, ayrıca din ve ahlak kurallarını, yazı yazmayı öğretirlerdi. Bartın merkezinde 2 adet medrese vardı. Bunlardan bir tanesi Hendekyanı mahallesinde diğeri ise Kemerköprü mahallesindeydi.²⁹

c. Zaviyeler, Tekkeler ve Dergâhlar

Şehirlerin veya küçük yerleşim birimlerinin ücra yerlerinde, kenar ve köşelerindeki, güzel manzaralı ve sakin yerlerde açılmış olunan, belli bir tarikata mensup şeyh ve dervişlerin yaşadığı ve gelip geçen yolcuların bedava misafir edildikleri kurumlara «zaviye» deniliyordu. Zaviyeler, camiye oranla mescit gibiydiler. XV. yüzyıldan sonra ise yine zaviye kelimesiyle birlikte «Hankah, imaret, tekke, dergâh, asitane» gibi terimler de yaygınlaştı. Tekke, zaviyeden fiziki olarak daha büyüktür. Bu mekânlar insanların güven duyduğu, itimat ettiği, emin olunan sosyal kurumlardır. Dergâh ise bu sosyal kurumların en büyüğüdür. Zaviye, tekke ve dergâhlar bağlı buldukları tarikatın şeyhin ismiyle anılırlardı. Medresenin takip ettiği eğitim programlarının dışında bir yol izleyen dergâhlar, kendilerine ait bağımsız bir eğitim programı oluşturarak, o dergâhın düşünce ve inançlarına göre insan yetiştirirlerdi. Bu durum medrese ile dergâhların arasını açmıştır. İlk zamanlar kamu hizmeti gören zaviyelerin geliri vakıflardan ibaretti.³⁰

Zaviye, tekke ve dergâhlarda çeşitli ilimler, edebiyat ve musiki büyük bir titizlikle öğretilirdi. Buraları otodidakt (bir öğretmenden ders görmeden kendi kendini yetiştiren

29 Cansever, *a.g.e.*, s. 68; Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 175-176; Komisyon, *a.g.e.*, s. 6, 9.

30 Ahmet Yaşar Ocak, “Zaviyeler”, *Vakıflar Dergisi*, XII, 1978, s. 248; Neşet Çağatay, *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*, Ankara, 1974 s. 95; Hüseyin Demir, Tunay Karakök, “Einige Feststellungen über die Bildung und Ausbildung in den Tariqas”, *Asos Journal: The Journal of Academic Social Science*, 6/64, s. 155-156.

kimse) yetişme yerlerinden en önemlisi olarak kabul edilebilir. Haftanın belli gün ve saatlerinde verilen dersler, vaazlar ve konferanslar vasıtasıyla insanlar birçok konuda aydınlatırlardı. Oldukça zengin kütüphanelere sahip olmaları dolayısıyla da devrin önemli kültür ocakları olarak kabul edilirler. Bu yerlerde medreselerde olduğu gibi sert kurallar ve disiplin yoktur. Eğitim daha serbest bir ortamda ve hoşgörü ile yapılırdı. Dersler teorik bilgilerden çok insanların gündelik hayatlarında kullanabilecekleri basit bilgilerden oluşurdu. Felsefe, edebiyat, İslâmî ilimler, ahlâk ve tasavvuf musikisi eğitimi tekkelerde özenle verilirdi. Ayrıca bu kurumlar, musiki ve raks yerleri, konuk evleri, sosyal dayanışma ve yardım yerleri, tedavi merkezleri olarak da faaliyet gösterirlerdi. Buraları medresenin dışında faaliyet gösteren önemli birer yaygın eğitim kurumları olma özelliklerini uzun yıllar korumuşlardır.³¹

Bartın'daki Zaviye, Tekke ve Dergâh sayılarına bakacak olursak; önce şu bilgiyi göz önünde tutmak faydalı olacaktır; “*Bu dönemde Kastamonu’da bulunan en büyük tarikatlar; Halvetiye, Kadiriye, Halidiye, Mevleviye, Saidiye, Rifaîye ve Celvetiyedir. Ayrıca Kastamonu ve civarında bu tarikatlara ait birçok tekke, zaviye ve dergâh bulunmaktadır*”. Söz konusu dönemde Kastamonu vilayeti, Bolu sancağına bağlı bir kasaba olan Bartın için de bu bilgiyi kullanmak yerinde olacaktır.³²

Kastamonu’da ilk kurulan zaviyelerin çoğunun ahilere ait olduğu kesin bilinmekle beraber, ilk kurulan tekke-zaviyenin Kalenderhane olduğu tahmin edilmektedir. Moğol istilasından kaçarak geldikleri düşünülen Kalenderiler esrar içmek, namaz kılmamak gibi İslamiyet’e aykırı davranışları yüzünden Kastamonu’da hiçbir zaman güçlü bir yer edinememişlerdir. 19. yüzyılda bahsedilen tarikatlar arasında Kalenderilerin olmadığı görülmektedir. Bu dönemde Kastamonu’da bulunan en büyük tarikatlar Halvetiye, Kadiriye, Halidiye, Mevleviye, Saidiye, Rifaîye ve Celvetiyedir. Kastamonu şehrinde tarikatlara ait on iki dergâh bulunmaktadır. Halvetiye Tarikatı’ndan Şaban-ı Veli, Kadiriye Tarikatı’ndan Abdülfettah-ı Veli, Mevleviyye Tarikatı’ndan Dede Sultan, Celvetiye Tarikatı’ndan Şeyh Mustafa, Halidiye Tarikatı’ndan Şeyh El-hac Ahmet ve oğlu Seyyid Ahmet Hicabi’nin türbe ve tekkeleri Kastamonu’dadır. İsmi geçenlerin dışında şehirde otuz kadar evliya mezarı ve birde Mevlevi Tekkesi vardır. Tekke ve zaviyelerin yanı sıra bunların faal bir halde bulunmasında etkili rol oynayan tarikat şeyhleri de unutulmamalıdır.³³

Bartın’ın bağlı bulunduğu Bolu sancağında da birçok şeyhin mezar ve türbeleri ile bu türbelere ait tekke ve zaviye bulunmaktadır. Bolu’ya bir buçuk saat mesafede Halveti

31 Ergin, *a.g.e.*, s. 224-241.

32 *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893, s. 134, 195-196, İnan, a.g.e., s. 421; Çilsüleymanoğlu, a.g.e., s. 176-177; Komisyon, a.g.e., s. 7-8.*

33 *İnan, a.g.e., s. 420.*

Tarikatı'nın Piri Şabanı Veli'nin Şeyhi Hayrettin Tokadi'nin türbeleri bulunur. Kasaba içerisinde ise Nakşibendî Tarikatı'nın ileri gelenlerinden Bedrettin, Selehattin, Ogurlu Naip ve Diyarbekirli olarak anılan Halveti Tarikatı'nın şeyhlerinden Şeyh Hacı Mustafa Sufi Efendi ile Şeyh Mehmet Efendi'nin türbeleri vardır. Bartın'da da ünlü tarikat şeyhlerine ait kabirler bulunmaktadır. Bunlardan en büyüğü olarak kabul edilen Ebul Derda'dır. Kabri Bartın kasabasının güneyinde kasabaya yirmi dakikalık mesafededir.³⁴

Bartın'da tekkeler ve dervişler ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada Mustafa Okur adlı kişi şu şekilde malumat vermektedir:³⁵

“.....Cumhuriyetten önce Bartın'da iki adet tekke vardı. Biri Aşağı Konak semtinde Hacı Müftü Sokağın başında bulunan “Tekkeler” lakabıyla anılan evin bahçesinde Hafız Kadir Efendiye ait Halveti Tekkesi, diğeri ise Piryancılar yamasında şimdiki Akbank yanında yer alan Rufai Tekkesi'dir. Bu Rufai Tekkesi'nin bulunduğu yerin üst kısmında Şeyh, alt katında ise müridler otururdu. Şeyhleri ise Arap Şeyh namında, saçları beline kadar olan bir Rufai şeyhi idi”.

Halveti Tekkesi XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Hafız Kadir Efendi tarafından ihya olunmuştur. Hafız Kadir Efendi, Tekke şeyhliği yanı sıra Hacı Mehmet Camii imam-hatipliği de yapmaktaydı. Kadir Efendi vefat edince, ikinci şeyhliğe oğlu Nüfusçu Mehmet Efendi getirilmiş ve 1925 yılında tekkeler kapatılıncaya kadar bu vazifede kalmıştır.³⁶

d. İptidai Mektepleri

Genel öğretimin ilk basamağı olan bu mektepler, 1869 Nizamnamesine göre her mahalle ve her köyde en az bir tane olacak şekilde açılacaktı. Bunlar kız, erkek, Müslim ve gayrimüslim diye ayrı ayrı olmak üzere dört yıllık okullar haline getiriliyor ve okutacakları dersleri konularıyla gösteriyordu. Aynı zamanda, kızlar için 6–10, erkekler için 7–11 yaşları arasında okula devamı mecburi kılıyordu. Bu döneme ait Sâlnâmelerde ilkokullar için kullanılan Usûl-i Cedide Mekâtîbi, Usûl-i Atika Mekâtîbi gibi tabirler, devletçe yeni açılan veya düzenlenen ilkokulların, artık İbtidâî Mektebi ve eski durumlarını az çok

34 Söz konusu bilgi Kastamonu Vilâyeti Sâlnâmesi (Hicri 1311/Miladi 1893)'nde “[213] Asma demekle maruf mahalledir. Evliya-yı ızamdan birçok zevat Bartın'da medfundurlar. Zevat-ı mükerrreme-i mebhuseden ve meşayih-i kiramdan (Ebu'l-dürda) demekle maruf olan zatın makbere-i münevvereleri Kasaba'nın cihet-i cenubiyyesinde ve memlekete yirmi dakika mesafede ve gayet ferah-nak bir mahalde vakidir ki o mevki-i dil-güşanın letafet-i nuraniye ve maddiyyesini pek cesim bir devhai saye-i necşanın nefaset-i ruh-i pırası tezyid eylemekte olduğu ve ziyaretgahın kapısı piş-gahında suyu begayet leziz ve nefis ve soğuk bir kuyunun dahi mevcudiyeti züvvarın ve kasaba ve civarında her vakit oraya gelip ictima iden bir çok halkın izale-i ateşiyetiyle telezüz dimağına hidmette bulunduğu meşhuddur” şeklinde geçmektedir” (Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893), s. 213; İnan, a.g.e., s. 421.

35 Çilsüleymanoğlu, a.g.e., s. 176; Komisyon, a.g.e., s. 7.

36 Çilsüleymanoğlu, a.g.e., s. 176; Komisyon, a.g.e., s. 7.

muhafaza eden ve ekserisi vakfa ait olan okulların da Sıbyan Mektebi diye sınıflandırılarak iki gurupta ele alındıklarını göstermektedir. Usûl-i Cedide yani İptidai Mektepleri Maarif Nezaretine, Usûl-i Atika yani Sıbyan Mektepleri ise Evkaf Nezareti'ne bağlıdır. Mutlakiyet Dönemi'ne geldiğinde bazı eğitimcilerin yazdıkları kitaplarla usûl-i cedide hareketi gelişme göstermekte, ülke çapında iptidai mekteplerinin açılmasında büyük bir artış gözlemlenmektedir.³⁷

1891 yılında iptidai mektepleri ile bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre: şehirlerde iptidai mektepleri üç sınıfa indirilmekte ve köy okulları için program yine dört yıllık bir öğrenim süresine göre ayarlanmış bulunmaktadır. İlkokulların sıbyan mektebi ve iptidai mektebi olarak ikiye ayrılması aslında pek bir şeyi ifade etmiyordu. Çünkü bu okullarda öğretim yapanlar eski sıbyan okulları öğretmenleri idi ve ilköğretimdeki yeni düzenlemeleri takip etmiyorlardı. İlkokullar için 1892'de çıkarılan bir talimatla bu sorunların giderilmesi amaçlanmıştır. Buna göre iptidai mekteplerine öğretmen tayin edilecekler; Darülmualimin-i İptidâî'den şahadetname almış bulunmaları veya bir sınav sonunda yeterliliklerini kanıtlamış olmaları şartı getirilmiştir. 1892–1893 ders yılında İmparatorluk genelinde iptidai mektepleri ve sıbyan mekteplerinin illere göre sayısal durumlarına bakacak olursak; sıbyan mekteplerinin 18893, iptidai mekteplerinin de 3057 olduğunu görürüz. Ege Adaları, Yanya ve Aydın dışındaki illerde sıbyan mektepleri sayısı, iptidai mekteplerine göre çok daha fazladır. Bartın kasabasının idari olarak bağlı bulunduğu Kastamonu'da 555 iptidai mektebine karşı 2919 sıbyan mektebinin olduğu görülmektedir.³⁸

Bu sayısal veride Bartın'a bakacak olursak; Bartın'ın da idari olarak bağlı olduğu ve en yakınında yer alan sancak olan Bolu sancağında; Merkez kazada 1, Göynük kazasında 1, Gerede kazasında 1, Düzce kazasında 1 olmak üzere toplam 4 tane iptidai mektebi vardır. Hamidiye kazasına bağlı Çaycuma Nahiyesi'nde ise bir iptidai mektebinin yapımı bitmiş ve açılacak duruma gelmiştir. Bartın'da ise iptidai mektebi yoktur.³⁹

37 Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773–1923)*, MEB. Yayınları, İstanbul 1992, s. 126–127.

38 Koçer, *a.g.e.*, s. 433; İnan, *a.g.e.*, s. 407-408.

39 *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893)*, s. 134, 151, 145, 168, 171, 178, 181, 135.

Tablo 1: İptidai Mektepleri Ders Cetveli⁴⁰

Sıra	Dönem	Ders adı	Ders saati
1	Birinci Sene	Elifbâ-yı Osmanî	12
		Ecza-yı şerîfe	12
		Hesâb-ı Zihni	6
2	İkinci Sene	Kur'an-ı Kerim	6
		İlm-i Hâl	3
		Hesâb-ı Zihni	2
		Kıraat	3
		Hat	2
3	Üçüncü Sene	Kur'an-ı Kerim	5
		İlm-i Hâl	3
		Hesâb	3
		Kırâat	3
		Hatt ve imlâ	2
4	Dördüncü Sene	Kur'an-ı Kerim	5
		İlm-i Hâl	3
		Hesâb	3
		Kırâat	3
		Hatt ve imlâ	2

e. Rüştîyeler

1839 yılında Osmanlı devlet adamlarından Mustafa Reşit Paşa tarafından ilan edilen Tanzimat Fermanı ile kültür işlerinde ve öğretim hususlarında da yenilik ihtiyaçları kendini göstermiştir. Çağın gerisinde kalmış ilim ve eğitim müessesesi olan medreselerin yerine Batı tarzında yeni eğitim-öğretim kurumlarının açılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak Mekteplerin ilk ve orta basamağını düzenlemek için Mekâtîb-i Rüşdîye Nezareti kurulmuştur. Bu nezaretin kurulması ile birlikte muntazam sıbyan mektepleri ve rüşdîyeler kurulmaya başlandı. 1840 yılında rüşdiye derecesinde olmak üzere Mekteb-i Maarif-i Adlî adıyla bir okul açıldı. 1846 yılında Meclis-i Maarif-i Umûmiyye

40 Söz konusu tablo bu eserden faydalanılarak oluşturulmuştur. Bkz. Mahmud Cevâd, *Maarif-i Umûmiyye Nezâreti Tarihçe-i Teşkilât ve İcratı*, İstanbul 1338, s. 28-35.

kuruldu. Nafia Nezareti bünyesinde oluşturulan bu kurul, ülkenin bütün eğitim-öğretim işlerini görüşüp gerekli kararları almakla yetkili kılınmıştır. Alacağı kararların uygulanması için ayrı bir örgütlenme gerekli görüldüğünden aynı yıl Mekâtib-i Umûmiyye Nezareti kuruldu. Bu nezaretin görevi sıbyan mekteplerinin ıslahı ve rüşdiye mekteplerinin çoğaltılması idi. Çünkü 1840 yılında açılan ilk rüşdiye mektebinden bu yıla kadar geçen zaman içerisinde toplam olarak beş tane rüşdiye mektebi açılabilmişti. Rüşdiyelerin çoğaltılması İstanbul'a ve merkeze yakın yerlerden başlanarak 1847 yılından itibaren gerçekleştirilmeye başladı. Mekâtib-i Umûmiyye Nezareti'nin çalışmalarına başlamasından sonra Anadolu'nun her tarafında hızla yeni rüşdiyeler açılmış ve 1853 yılına gelindiğinde açılan rüşdiye sayısı ona yükselmiştir. Bu yeni ortaöğretim kurumlarının kurulması ve mezunları ile askerî okullar daha ehliyetli öğrenciler bulmuşlardır. 1858 yılından itibaren de kızlar için rüşdiyeler açılmaya başlanmıştır. Rüşdiyeler dört sınıflı idiler. 1868'den sonra beşinci sınıf eklenmiş, ancak kısa süre sonra bundan vazgeçilmişti. 1869 Nizamnamesi ile rüşdiyeler yeni bir yapılanma içerisine girdiler. Bu nizamname gereği büyük yerleşim merkezlerinde rüşdiyeler açılmaya başlanmıştır.⁴¹

Anadolu vilâyetlerinde ilk rüşdiyelerin açılması 1859 tarihindedir. Yozgat, İzmir, İzmit, Karahisar-ı Şarki ve Kastamonu'da olmak üzere beş ilde rüşdiye açılmıştır.⁴²

Bartın'da ise Rüştiye ise ilk olarak Nuri Yüksel adında bir şahsın evinde sayısı 1874 tarihinde açılmışsa da ilk kısım 1885 yılında Alaaddin Hoca adındaki bir şahıs tarafından eğitim ve öğretime başlayabilmiştir. Söz konusu eğitim kurumu 1919 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Adı geçen Rüştiye'nin ilk öğretmenleri; başöğretmen Mengenli Hacı Tahir Efendi, ikinci öğretmen Karavezir Rasim Hoca'dır. Rüştiye Mektebi, 1885 yılında, eski Pazar yerindeki Nuri Yüksel'e ait binadan, halkın desteği ve emeği ile yapılan şimdiki Belediye Kent Müzesi binasına taşındı. Aynı yıl Rüştiye'nin ilkokul kısmı da öğrenime açıldı. Başöğretmen olarak Alaaddin Hoca, ikinci öğretmenliğe ise Kuruçaşile'li Hafız Mehmed Hoca tayin edildi. Hacı Tahir Efendi'nin emekliye ayrılması ile 1910 yılında boşalan Bartın Rüştiyesi Başöğretmenliğine İstanbul Muallim Mektebi mezunlarından olan ve ilk defa İskenderun'a tayin edilen Ömer Kadri (Özbayrak) Bey getirildi.⁴³

41 Hasan Ali Yücel, *Türkiye'de Orta Öğretim*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994, s. 7; Bayram Kodaman; Abdullah Saydam; "Tanzimat Devri Eğitim Sistemi", *150. Yılında Tanzimat*, T.T.K Yayınları, Ankara 1992, s. 484; Musa Çadırcı, *Tanzimat Dönemi'nde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, T.T.K. Yayınları, Ankara 1997; s. 285; İnan, *a.g.e.*, s. 410.

42 Çadırcı, *a.g.e.*, s. 290; *Kastamonu Vilâyeti Salnâmesi (Hicri 1296/Miladi 1879)*. Kastamonu, Kastamonu Vilâyet Matbaası. 116-119.

43 İnan, *a.g.e.*, s. 410; Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s.173; Komisyon, *a.g.e.*, s. 10-11; Cansever, *a.g.e.*, s. 68-69; Erkan Aşcıoğlu, *Bartın*, 1984, s. 28.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında tüm yurttaki medreseler kapatılarak eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapıldı. İlkokullar beş seneye indirilerek rüştiyeler kapatıldı.⁴⁴

Tablo 2: Rüştiye Mektepleri Ders Cetveli (1904 yılı)⁴⁵

Ders Adı	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl	5. yıl	6. yıl	7. yıl	8. yıl
	saat	saat	saat	saat	saat	saat	saat	saat
Ulûmu Diniye ve Ahlâkiye	3	3	3	3	3	3	3	3
Arabî	2	2	2	2	2	2	1	-
Farsî	-	2	2	2	2	-	-	-
Kavânin	-	-	-	-	-	-	1	1
Usulü Tahrir	-	-	-	-	-	-	1	2
Kitâbet	-	-	-	-	2	2	1	1
Türkçe	6	5	3	3	-	-	-	-
Mihanik	-	-	-	-	-	-	-	1
Fransızca	-	-	3	3	3	3	4	4
Cebir	-	-	-	-	-	2	2	-
Müsellesât	-	-	-	-	-	-	1	-
İlmi Servet	-	-	-	-	-	-	1	1
İlmi Eşyâ	1	1	1	-	-	-	-	-
Mevâlid	-	-	-	-	-	-	-	4
Kimya	-	-	-	-	-	-	-	-
Kozmografya	-	-	-	-	-	-	2	2
Fizik	-	-	-	-	-	-	-	1
Hesap	-	-	-	-	-	-	2	2
Hendese	2	2	2	3	2	-	-	-
Coğrafya	2	2	2	2	2	3	1	-
Tarihi İslâm ve Osmânî	-	2	2	-	2	2	1	1
Malûmâtı Zirâiye	-	-	-	2	2	2	-	-
Hüsnühât	2	1	1	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1	1	-	-

⁴⁴ Faik Reşit Unat, *Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1964, s. 46-48.

⁴⁵ Söz konusu tablo bu kaynaktan alınan bilgiler ışığında oluşturulmuştur. Bkz. Kerim Açık, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Olan Dönemde Rüşdiye, İdadi ve Sultani Mekteplerindeki Arapça Derslerinin Yabancı Dil Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi", *EKEV Akademi Dergisi*, 20/65, 2016, s. 313-342; Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 174.

f. İdadiler

Kelime anlamı olarak hazırlamak manasına gelen idadi, eğitim-öğretim alanında kendisinden üstün bulunan herhangi bir mektebe talebe hazırlayan ve yetiştiren mektepler anlamına gelmektedir. Bu deyim bir orta öğretim kurumu hüviyeti kazanması, 1869 tarihli Maarif-i Umûmiyye Nizamnamesi ile olmuştur⁴⁷. Önceleri Harp Okulu ve Askerî Tıbbiyeye girmek isteyen gençlerin eksik bilgilerini tamamlayarak, onları bu okulların programlarını takip edebilecek bir seviyeye ulaştırabilmek amacıyla açılan hazırlama sınıflarına bu isim verilmiştir.⁴⁶

İlk idadi, İstanbul'da Darül Maarif'in yerine, 1873 yılında, açılan Mülkî İdadi'dir. Vilâyetlerdeki ilk idadi ise iki sene sonra, Mora Yenişehir'inde açılmıştır. İdadilerin taşrada yaygın bir halde açılabilmesi ise, ancak 1882–1890 yıllarında Mustafa Nuri Paşa ve Münif Paşa zamanlarında gerçekleşebilmiştir. Bu dönemde idadilerin bir kısmı, üç senesi rüşdîye, iki senesi idadiye olmak üzere beş, bir kısmı da üçü rüşdîye, dördü idadiye olarak yedi sene idi. Beş senelik idadiler yatısızdı ve sancak merkezlerinde bulunurdu. Yedi senelik idadiler yatılıydı ve vilâyet merkezlerinde tesis olunmuşlardı. Böylece gelişen orta öğretim, kaza ve büyük bucak merkezlerine kadar yayılan rüşdîyelerle birlikte kent ve kasaba halkı arasında yükseköğretime öğrenci hazırladıkları gibi, serbest meslekler, mahalli ve resmî hizmetler için de eleman yetiştiren kaynaklar olmuştur. Ders programları sık sık değişikliğe uğramakla beraber genel olarak idadilerde; Maa' Tecvid Kur'an ve Ulûm-i Dîniyye, Türkçe, Edebiyat ve Ahlak, Kitabet-i Resmiye, Arabî, Farsî, Fransızca, Kavanin, Hesap, Usûl-i Defteri, Cebir, Hendese, Müsellesat, Kozmografya, Makine, Hikmet-i Tabiyye ve Kimya, Mevalid, Coğrafya, Tarih, İlm-i Servet, Ma'lûmât-ı Nafia ve Hıfıssıhha, Hüsn-i Hat, Resim dersleri verilirdi.⁴⁷

H.1311 (M.1893) tarihinde Osmanlı Devleti genelinde, İstanbul'da iki, vilâyet merkezlerinde on sekiz, sancaklarda ise otuz beş olmak üzere toplam olarak elli beş tane idadi bulunuyordu. Kastamonu'da ise; vilâyet merkezinde bir Mülkî İdadi, bir de yatılı ve yatısız karma idadi mektebi vardı. İdadi mektebi 1887 yılında, o günkü 1892 yılında istekleri doğrultusunda Çankırı ve Sinop Rüşdîyeleri de idadi haline getirilmiştir. Ayrıca, Sinop'ta tamamlanmamış bir idadi mektebi bulunmaktadır.⁴⁸

İdari olarak Kastamonu vilayetine bağlı olan Bartın'da ise ilk idadi, dönemin Zonguldak Milli Eğitim Müdürü Talat Bey'in Bartın eğitim ve öğretimine gösterdiği ilgi neticesinde 1921 yılında açılmıştır. Bartın İdadisinin ilk müdürlük vazifesini ise Fuat

46 Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi, C.1*, Eser Kültür Yayınları, İstanbul 1977, s. 480; İnan, *a.g.e.*, s. 412.

47 Koçer, *a.g.e.*, s. 128; İnan, *a.g.e.*, s. 412; Yücel, *a.g.e.*, s. 13-14.

48 Yücel, *a.g.e.*, s. 13; *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893)*, s. 135, 124.

Gündüzalp yapmış olup, Fizik, Kimya, Jeoloji, Tabiat Bilgisi ve Biyoloji öğretmenliğini ise daha sonra Bartın Belediye Başkanı olacak olan Kemal Samancıoğlu yapmıştır. Daha sonraları ise söz konusu idadinin müdürlüklerini Sedat Hakkı Bey ve İhsan Kamil Beyler yapmışlardır.⁴⁹

Cumhuriyet'in ilk yıllarında tüm yurttaki Medreseler kapatılarak eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapıldı. Üç yıl süreli ortaokullar açıldı ve İdadi mektepleri kapatıldı. Liseler, ortaokullar ile beraber altı yıla çıkartılmıştır.⁵⁰

İdilerde verilen dersler ise: Ulumu Diniye - Arabi - Türkçe - Müsellesat --Kozmoğrafya - Hendese -Cebir - Usulü Defter - İlmi Kavanin - Hendese-i Resmiye - Mihanik -Kimya - İlmi iktisat -Tarihi tabîi - Farisi - Hikmeti Tabiiye -Ahlak - Fransızca - Tarih - Felsefe - Coğrafya - Hat - Resim - Jimnastik - Tatbikat ve Tecarübi Fenniye - Almanca veya İngilizce şeklinde olup bu derslerin haftalık ders saati 2-4 saat arası olup üç yıl boyunca verilmektedirler.⁵¹

g. Azınlık Okulları

Medresenin yetersizliği, kendi kendini yenileyememesinin yanında yeni yönetimin gerektirdiği elemanların yetiştirilmesi mecburiyeti, rüştiye ve benzeri okulların açılmasında en büyük etkendi. Fakat yeni usulde mektep açmakla sorun bitmiyordu. Batılı ülkeler, yapılan yenilikleri yeterli görmüyorlar, Hıristiyanlara tanınan hakların yürürlüğe konulmadığını iddia ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışıyorlardı. İlgilendikleri en önemli konuların başında eğitim-öğretim faaliyetleri geliyordu. 1867'de Fransa, Islahat Fermanı ile vaat edilen yeniliklerin yapılması ile ilgili verdiği notada Osmanlı eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesini istiyordu. Hıristiyan okullarının korunması, yenilerin açılması, Osmanlı Devleti dâhilinde bulunan bütün okulların karma hale getirilmesi, herkesin yararlanabileceği kütüphanelerin açılmasını öneriyordu. Bunun üzerine 1869 Nizamnamesi denilen bir yönetmelikle Fransa'nın istekleri kısmen yerine getirildi. Nizamname ile okullar umumî ve hususi olarak ikiye ayrılıyordu. Sıbyan mektepleri, rüştiye, idadi ve sultanilerle yükseköğretim kurumları umumî mektepler arasında sayılıyordu. Hususiler ise, Müslüman, gayrimüslim ve Osmanlı uyruğu ile yabancıların açacakları özel kurumlardı. Sıbyan mektepleri ve rüştiyeler Müslüman ve Müslüman olmayanlar için ayrı, diğerleri ise karma olacaktı.⁵²

49 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s.174; Komisyon, *a.g.e.*, s. 11-16; Cansever, *a.g.e.*, s. 69-70; Aşçıoğlu, *a.g.e.*, s. 28.

50 Cemil Öztürk, "İdâdi", *DİA*, XXI, İstanbul, 2000, s.464-466.

51 Yücel, *a.g.e.*, s. 13-14; Akyüz, *a.g.e.*, s. 201; İnan, *a.g.e.*, 412.

52 İnan, *a.g.e.*, s. 415.

İstanbul'da azınlık okullarını idare eden Maarif Nezareti'nin başında bulunan Münif Paşa tarafından bir Mekâtîb-i Ecnebiye ve Gayri Müslime Müfettişliği dairesi kuruldu. Bu dairenin vazifesi Mekâtîb-i Gayr-i Müslime ve Ecnebiyenin teftişlerini yapmak, öğretimin doğru ve Hükümete zarar vermeyecek şekilde yapılmasını sağlamak, programlar dışında sözel ve yazılı ders verilmesine veya telkinler yapılmasına müsaade etmemek, ruhsatsız olarak gayrimüslim okullarının açılmasını önlemektir.⁵³

Özel okullar ve azınlık okullarının çoğu yurt dışı destekli idi. Buralarda verilen eğitimle yetişen öğrenciler, Bab-ı Ali'nin çeşitli dairelerinde, valiliklerde, elçiliklerde üst düzey görev alıyorlardı. Kısa sürede Devlet daireleri hep azınlık okullarından yetişen gayrimüslimlerle dolmuştur.⁵⁴

Bartın'ın idari olarak bağlı bulunduğu Kastamonu Vilayeti ise azınlık okullarının en az olduğu vilâyetlerden birisi idi. Vilâyet merkezinde sadece azınlıklara ait sıbyan mektepleri bulunuyordu. Bu okullara ait bilgi şöyledir: Kastamonu'da kız ve erkek için 2 Rum Sıbyan Mektebi, kız ve erkek için 1 Ermeni Sıbyan Mektebi, İnebolu'da 3 Hıristiyan Mektebi, Taşköprü'de 1 gayrimüslim mektebi; Sinop Sancağı'nda 2 Rum Sıbyan Mektebi, Çankırı Sancağı'nda 1 Rum ve 1 Ermeni Sıbyan Mektebi vardı.⁵⁵

H. 1311 (m. 1893) tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine göre; Bartın kazasında ikamet eden azınlıkların nüfusu için şu bilgilere rastlanılmaktadır;⁵⁶

Sıra	Ermeni	Rum	Müslüman	Toplam
1	127 Kadın+ 147 Erkek= 274	269 Kadın+ 259 Erkek = 528	24495 Kadın+ 25844 Erkek = 50339	5114

Bu bilgidен hareketle, toplam nüfus içerisinde %10'luk bir kesimi bile oluşturmadığı görülen azınlıkların, eğitim ve öğretim ihtiyaçları için ancak 1907 yılından sonra devlet, ilk adımı atma kararını alacaktır. Diğer bir ifade ile Bartın'da ilk azınlık okulu ancak 1907 yılından sonra inşa edilebilecektir.

53 Akyüz, *a.g.e.*, s. 208; Koçer, *a.g.e.*, s. 158.

54 İnan, *a.g.e.*, s. 416.

55 *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893)*, s. 135, 141, 251, 271.

56 *Sâlnâme, H. 1311 (M. 1893)*, s. 288.

II. BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİM

VE

BARTIN EĞİTİM TARİHİ

CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİM VE BARTIN EĞİTİM TARİHİ

Eğitimin bu günkü şeklini alması 1923 yılından itibaren yapılan bir dizi reformlar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemindeki ilk köklü değişiklik, 1924 tarihli “Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu” ile olmuştur. Bu kanunla “birlik ve eşitlik” temeline oturtulan yeni bir eğitim sistemi kurulmaya çalışılmıştır.⁵⁷

Bu çalışmaya paralel olarak Türk millî eğitiminin temel amacı ve **Türk eğitim sisteminin hedefleri**; “Atatürk ilkelerine ve inkılabına bağlı, Türk milletinin millî, ahlâki, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insanlara saygılı, toplum ve devlete karşı sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline dönüştürmüş vatandaşlar olarak yetiştirme; beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanlara karşı hoşgörülü, ilişkilerinde yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir” şeklinde belirlenmiştir.⁵⁸

Türk toplumunun ekonomik, politik ve sosyal yapısı, Batı dünyasının etkisi, bilim ve teknikteki gelişmeler, yabancı uzmanların görüşleri, Cumhuriyet dönemindeki eğitim anlayışını etkilemiştir. Yeni eğitim programları bu anlayışın etkisine göre düzenlenmiştir. Atatürk’ün ilk inkılâplarından biri olan harf inkılâbının ana amacı da, eğitimi hızla yaya- rak, batı toplumları ile bütünleşmiş modern bir toplum oluşturabilmektir.⁵⁹

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş felsefesine göre Millî Eğitimin hedefleri, okul sistemleri, okutulacak dersler ve bu derslerin muhtevası yeniden düzenlendi. Bu düzenlemeler yapılırken Türkiye’ye Dewey, Kühne, Albert Malche ve Omer Buyse gibi uzmanlar çağrıldı, onların görüşleri alındı. Bu dönemin eğitim anlayışına, eğitim düşünürleri Ziya Gökalp, Baltacıoğlu, Rüştü Uzel ve Hasan Ali Yücel gibi pek çok kişinin katkıları olmuştur.⁶⁰

57 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 189.

58 M. Kemâl Atatürk, *Söylev ve Demeçler*, C. II., Ankara, 1989, s. 46-49.

59 Serhat Çınar, Eskişehir Eğitim Tarihi (1876-2004), *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005, s. 84-85.

60 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 190.

Tablo 3: Cumhuriyet'in ilk yılında Eğitim-Öğretim Kurumlarının Genel Durumu (1923-1924)⁶¹

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Öğretmen Okulu	Meslek Okulu	Yüksek Okul
Okul Sayısı	4894	72	23	20	4	9
Öğretmen	10238	796	513	325	258	307
Öğrenci	341941	5905	1241	2528	4019	2917
Erkek	73107					
Kız	62954					

Cumhuriyetin ilân edildiği sıralardaki okur-yazar nüfus ve bunun genel nüfusa olan oranı konusunda ise veriler mevcut değildir. Türkiye’de genel nüfus sayımı ilk kez 1927’de yapılmış, Türkiye nüfusu 13.648.000 olarak tespit edilmiştir.⁶²

1927’de yapılan ilk nüfus sayımındaki yüzde 10.6’lık okur-yazar oranının, 1923’te aşağı yukarı aynı düzeylerde bulunduğunu göz ardı etmemek gerekir. Cumhuriyete geçişte kadınların ve kızların yüzde 98’i ümmî olmak üzere, 12 milyon nüfusun ancak 1 milyonunun okur-yazar olduğu tahmin ediliyor. Ayrıca bu yıllarda 355 bin civarındaki çocuk ve genç, imkânları ve şartları birbirinden çok farklı, fakat ortak adları “mektep” olan eğitim kurumlarına devam edebiliyordu. Bu dönemde görevdeki 12 bin öğretmenin, en iyimser tahminlerle ancak 3-4 bini Muallim Mektebi, Sultani ve İdadi çıkışlı olup, diğerleri medreseden yetişme veya ilkokul öğretmeni idi.⁶³ Bu dönemde okul başına düşen öğrenci sayısı; ilkokullarda 70, ortaokul ve liselerde 75, mesleki ve teknik okullarda 102, fakülte ve yüksekokullarda ise 324 kişidir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise; ilkokullarda 33, genel ortaokul ve genel liselerde 5, mesleki ve teknik okullarda 11, fakülte ve yüksekokullarda 9 kişi kadardır. Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı’nın bu dönemde en önemli uğraşı “ilköğretimi genelleştirmek” olmuştur. Çünkü o yıllarda ilkokullar genellikle şehir veya büyük ilçelerde bulunmaktadır. Türkiye’deki köyler 40 binin üzerindedir. Genel nüfusun yüzde 80’den fazlasını ise köylerde oturan halk teşkil etmektedir. Bu nedenle ilköğretim meselesi Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim siyasetinin temelini teşkil etmiş, orta ve yükseköğretim 1930’lara kadar ikinci plânda kalmıştır. Öncelikle Türkiye nüfusunun okur-yazar oranının yükseltilmesi gerekiyordu. 1923-32 yılları

61 *İstatistik göstergeler, (1923-1991)*, T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1992, s. 75-91.

62 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 191.

63 N. Sakaoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*, İstanbul, 1992, s. 22.

arasında ilkokul sayılarının ve ilkokul öğretmeni miktarının sürekli artışına karşılık, diğer öğretim sahalarında büyük bir gelişme görülmemesi bu zaruretlerin sonucudur.⁶⁴

Cumhuriyet döneminin başında öğretmenler ve onların meslekî kuruluşları kentlerde, köylerde, **İrşat Heyetleri** adı altında halkı aydınlatma çalışmaları yapmışlar, halka devrimlerden bahsetmişler, okuma yazma öğretmişlerdir (1925-1928). 1928 sonlarında, Mustafa Necati'nin Bakanlığı sırasında Latin harflerinin kabul edilmesi üzerine halka okuma yazma öğretmek için **Millet Mektepleri** kurulmuştur. 1930'lardan itibaren köylerde yetişkinlere okuma yazma öğretmek için **Halk Okuma Odaları açılmıştır. 1930'lardan sonra**, Cumhuriyet devrimlerini halka daha iyi anlatmak, onları daha iyi korumak ihtiyacı ortaya çıktı. Atatürk, bütün Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir araya toplanmasını istiyordu. Bu amaçla, o zamana kadar önemli siyasal ve kültürel hizmetler yapmış Türk Ocakları kaldırılarak (Nisan 1931), **Halk Evleri** kuruldu. Öğretmen derneklerinin de güçlerini bu yeni kuruluşlara aktarmaları istendi ve hemen hepsi bu amaçla kapatıldı. Çoğunlukla öğretmenlerin görev aldığı Halk Evlerinde şu çalışma şubeleri vardı: Dil, Edebiyat, Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, İhtimaî yardım, Halk dersane ve kursları, Kütüphane ve yayım, Köycülük ve Müze ve sergi. Halk Evleri, belirtilen alanlarda çok önemli etkinlikler gösterdiği gibi, Cumhuriyet ilkeleri ile Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini de yaymayı amaç edinmişlerdi. 1932'de 24 Halk Evi ve 34.000 üyesi varken 1938'de 209 Halk Evi ve 100.000'den fazla üyesi vardı. 1938'de bu kurumlara konferans, sergi, tiyatro, kütüphane vs. için 7 milyona yakın yurttaş gelmiştir.⁶⁵

Bu noktada **Bartın Halkevi**'ni de burada zikretmek gerekecektir. Zira 22.02.1935 yılında Bartın C.H.P. İlçe İdare Heyeti tarafından kurulan Halkevi, Hasan Altınok başkanlığında çalışmalarına başlamıştır. Kısa zamanda başarılı çalışmalara imza atan Halkevi, kendi bünyesinde çeşitli sosyo-kültürel aktiviteleri gerçekleştirmek için Dil –Tarih ev Edebiyat, Güzel Sanatlar, Tiyatro, Spor, Sosyal Yardım, Kütüphane-Kitaplık ve Köycülük şubeleri adı ile 7 farklı şube kurmuştur. 08.08.1951 tarihli ve 5830 sayılı Kanunla kapatılana dek, diğer halkevleri gibi Bartın Halkevi'de faaliyette bulunduğu süre zarfında Bartın'a büyük hizmetlerde bulunmuştur. 27 Mayıs 1960'tan sonra tekrar kurulma fırsatı bulan Halkevleri, Bartın'da dönemin genç avukatlarından Şeref Yıldız, Burhan Köse, Aligür Ekmekçi ve Hasan Akyol ile Stajyer Hâkim Muzaffer Yalçın, eski milletvekili Hasan bayrı, Öğretmen Ahmet Baran ve Tüccar Şevket Balcı ve Ersin Bankoğlu'nun çabaları ile Nisan 1961 yılında faaliyetlerine başlamıştır.⁶⁶

64 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 191-192.

65 Akyüz, *a.g.e.*, s. 366.

66 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s.239, 242-245; Komisyon, *a.g.e.*, s. 11-16; Aşcıoğlu, *a.g.e.*, s. 32.

a. Millet Mektepleri

1928 Harf İnkılabı, Türk Kültür Tarihi'nin en önemli atılımlarından biri oldu. Okuma yazmayı büyük ölçüde kolaylaştıran bu inkılabın hedefi yeni Türk harflerini kısa bir zamanda geniş halk kitlelerine benimsetmek ve öğretmektir. İşte "Millet Mektepleri Teşkilâtı" bu amaçla kurulmuştur. Millet Mektepleri, 16-45 yaş arasında binlerce kadın ve erkeği çatısı altına toplamıştır. Dersler çoğunlukla akşamları yapılmış ve dört ay sürmüştür. Sabit ve gezici olarak ikiye ayrılan bu okulların iki sınıfı vardı: A sınıfında daha çok okuma yazma öğretimi üzerinde duruluyor, B sınıfında ise Kıraat, Tahrir, Hesap, Ölçüler, Sağlık Bilgisi, Yurt Bilgisi'ne ağırlık veriliyordu. Bu okulları bitirenlere Atatürk'ün Anayasa metnini hediye etmesi, "vatandaşlık eğitimi" bakımından anlamlıdır. Millet Mekteplerinden 1928-1950 arasında 1,5 milyondan fazla yetişkin belge almıştır. Fakat hareketin en yoğun çalışma dönemi ilk 5-10 yıldır. 1927'de halkın % 10,7'si okuryazarken bu oran 1935'de % 19,5'e, 1940'da % 22,4'e yükselmiştir. 1928'de Atatürk, Başöğretmen unvanıyla bizzat kendisi kara tahta başında halka okuma yazma öğretmiştir. Bu sayede Atatürk, kendi kendine yetebilen Türk vatandaşlarının oluşumuna da katkı sağlamış olacaktır.⁶⁷

1928-1935 Dönemi'nde Türkiye genelinde toplam 60.373 adet dersane açılarak, Cumhuriyet kuşağını yetiştirmeye katkı sağlamıştır. 2.235.222 vatandaş okuma yazma öğrenmek için Millet Mektepleri'ne kayıt olmuş, bunların 1.197.537'si (%54) yeni Türk harfleriyle yazabildiklerini sınavlar sonucunda gösterip mezuniyet belgesi almaya hak kazanmıştır.⁶⁸

Millet Mektepleri, Bartın'da da Kasım'ın ilk haftasından itibaren açılmıştır. Bir taraftan da mahallelerdeki okuryazar listesi çıkartılıp 45 yaşına kadar kadın erkek bütün halk dershanelere sevk olunmaktaydı. Cumhuriyet mektebinde erkeklere mahsus "A", Orduyeri mektebinde kadınlara mahsus "B", Asri mektepte erkeklere mahsus ve İstiklal mektebinde de kadınlara mahsus birer olmak üzere 4 dersane açılmış, kayıtlara başlanmıştır.⁶⁹

b. Köy Enstitüleri

1940'lı yılların başında Anadolu topraklarında ilköğretim çağı nüfusunun % 78'i okuma-yazma bilmiyor, bu oran köylerde % 90'a varıyordu. Köy çocuklarına verilecek eği-

67 Sami N. Özerdim, *Harf Devriminin Öyküsü*, Ankara, 1962, s. 36; Ufuk Atas, *Millet Mektepleri (1928-1935)*, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2003, s. 129; Akyüz, *a.g.e.*, s. 366.

68 Çınar, *a.g.t.*, s. 95.

69 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s.192; Komisyon, *a.g.e.*, s. 35-37.

timin yanında yetişkinlerin de eğitimi üzerinde durulması, onlara daha iyi bir yaşama ve çalışma ortamı sağlayacak bilgi ve beceriler kazandırılması gerekiyordu. Bunun için kırsal bölgelerde yaşayan çocukların ilkokul düzeyinde eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak ve insanların sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacak bir öğretmen tipinin yetişmesi gerekiyordu. Böylece, köy öğretmeni yetiştirme konusunda daha önceki denemelerden de yararlanarak “Köy Enstitüsü” adıyla yeni bir kurum açılmasının uygun olacağı sonucuna varıldı. Enstitülerde köylerde çalışmayı seve seve kabul edecek, yapıcı, yaratıcı, üretici, el işlerinde becerikli, tarım işlerine yatkın ve ayrıca azimli, özverili ve idealist öğretmenler yetiştirilecekti.⁷⁰

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel iken, İlköğretim Genel Müdürlüğüne getirilen İsmail Hakkı Tonguç tarafından 17 Nisan 1940’da 3803 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri açılmıştır. Amaç köyün ve köylünün kalkındırılmasıdır. “İş içinde iş için eğitimi” esas alan ve köy çocuklarının seçilerek şehir merkezinden uzak 8-10 köyün ortasında kurulan bu enstitüler, Türk Eğitim Tarihinde olduğu kadar ülke kalkınmasında da çok önemli rol oynamış, pek çok öğretmen yetiştirmiştir. Köy Enstitüleri’nin nerelerde kurulacağı üzerinde uzun uzun düşünülmüştür. Köy Enstitüleri şehir ve kasabalardan uzakta, çeşitli iş alanlarına yönelik irili ufaklı binalardan, geniş kıraç toprakların bulunduğu ve yakınında köyler olan birkaç ilin ortasında kurulmuştur. Hatta öğrenciler kendi binalarını kendileri tamamlamışlardır.⁷¹

Enstitülerin ilk resmi öğretim programı 1943 tarihlidir. Buna göre, Enstitüler ilkokuldan sonra 5 yıl öğretim yapmaktadırlar. Bu süre içinde toplam 114 hafta “kültür” dersleri, 58 hafta “ziraat” ders ve çalışmaları, 58 hafta da “teknik” ders ve çalışmalar yapılmaktadır. 3803 Sayılı Köy Enstitüleri kuruluş kanununa göre Köy Enstitüleri’ne; Yüksek Okul ve Fakülte mezunları, Gazi Eğitim Enstitüsü mezunları, Öğretmen Okulu mezunları, Ticaret Lisesi ve Orta Ziraat Okulu mezunları, Erkek Sanat Okulu ve İnşaat Usta Okulu mezunlarından öğretmen atanacağı belirtilmiştir. Fakat İkinci Dünya Savaşı’nın sıkıntıları nedeniyle öğretmen alımında birçok sıkıntı yaşanmıştır. Özellikle 1940’da ilân edilen seferberlik nedeniyle birçok öğretmen, eğitimci aday ve eğitimci ile bir Köy Enstitüsü Müdürü de askere alınmıştır. Köy Enstitüleri’nin kuruluşundan iki ay sonra meydana gelen bu olay Köy Enstitüleri’nin eğitimini aksatacağı için Milli Savunma Bakanlığı ile yapılan anlaşma ile Köy Enstitüleri’nde çalışanların gerçekten zorunlu durumlar dışında, rutin olarak askere çağrılmamalarına karar verilmiştir.⁷²

70 S. Kartal, S., “Toplum Kalkınmasında Farklı Bir Eğitim Kurumu: Köy Enstitüleri”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 2008, s. 23-36; Özodaşık, a.g.e., s. 233.

71 Akyüz, a.g.e., s. 354; F. Kirby, *Türkiye’de Köy Enstitüleri*, Tarihçi Kitabevi, 2010, S. 32-41.

72 Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İstanbul, 1997, s.124; Özodaşık, a.g.e., s. 235; Cavit Binbaşıoğlu, *Köy Enstitüleri’nde Öğretim Programları, Öğretmen Dünyası*, 1990, S. 124, s. 27-32; Akyüz, a.g.e., s. 354.

1954 yılında Demokrat Parti Hükümeti tarafından Köy Enstitülerine son darbe indirilmiştir. 1954/6234 Sayılı Yasayla Köy Enstitüleri ile öğretmen okulları birleştirilip, Köy Enstitülerinin adı İlköğretmen Okulu olmuştur. Böylece, köye yönelik eğitim ve öğretim kurumlarının varlığına son verilmiştir. Enstitülerin yerlerinde açılan İlk öğretmen Okulları da 1974 yılında öğretmen liselerine dönüştürülerek, ilkokul öğretmeni yetiştirme işlevi, yeni açılan iki yıllık Eğitim Enstitülerine aktarılmıştır. Köy enstitüleri 6234 sayılı kanunla, Demokrat Parti iktidara geldikten sonra 27 Ocak 1954'te kapatılmıştır. Ancak Köy Enstitüsü mezunları, 1952 yılında eğitim süresi bir yıl uzatılan ve mezun vermeyen köy enstitülerini o tarihte kapanmış saymaktadırlar.⁷³

Bu noktada 14.03.1977 tarihinde sessiz sedasız bir şekilde açılışı yapılan Bartın Eğitim Enstitüsü'nden bahsetmek yerinde olacaktır. Yıllar önce “Kız Öğretmen Okulu” olarak başlanan ve tamamlanması uzun yıllar süren Ömer tepesindeki Eğitim kompleksi, daha sonra Kız Öğretmen Okulu'nun açılmasından vazgeçilip Bartın Eğitim Enstitüsü'ne dönüştürüldü. Söz konusu okul yatılı olup, öğrenciler yatakhanelerde kalıyor, yemekleri okul tarafından veriliyordu. Ayrıca öğrencilere yılda 1000 lirayı aşan maddi yardımlar da yapılıyordu. Yatılı kapasitesi 640 öğrenciyi barındıracak ölçüde olan okulda rahat bir eğitim ortamı sağlanabilmişti. Bu okul bir süre sonra kapatılmıştır.⁷⁴

c. Okul Öncesi Eğitim

Türk eğitim sisteminde okulöncesi eğitimin teşkilât yapısı 1913 tarihli “Tedrisat-ı İbtidaiyye Kanunu”na dayanmaktadır. Bu kanun okulöncesi eğitim veren okulların ülkenin her yerinde açılmasını emreder. Bu kanun yürürlüğe girdikten iki yıl sonra, 1915'de “Ana Mektepleri Nizamnamesi” yayınlanmış ve bu yönetmelikle birlikte, anaokulu ve anasınıfının açılmasına başlanmıştır. Ancak ülkenin içinde bulunduğu durum ve savaş şartlarının getirdiği zorlanmalı ve sıkıntılı dönem, diğer eğitim kurumlarında görülen aksamalar ve olumsuz gelişmeler, okulöncesi eğitim kurumlarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu sebeple okulöncesi eğitim Cumhuriyet döneminde dahi son zamanlara kadar yavaş bir gelişme göstermiştir.⁷⁵

73 E. Kapluhan, “Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 26, 2012, s. 172- 194.

74 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s.193, 242-245; Komisyon, *a.g.e.*, s. 100; Cansever, *a.g.e.*, s. 72-73.

75 Feyzi Öz, “Okul Öncesi Eğitim” *Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim*, İstanbul, 1983, s. 235-260.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, Türkiye’de 38 ilde, 80 anaokulu bulunuyordu. Bu okullarda toplam olarak 5880 öğrenci eğitilmekteydi. Ancak 1928 yılında ki Harf inkılabı ile okuma-yazma seferberliğinin başlatılması, bütün yurttaki herkesin okur-yazar olması için çalışmaların ilköğretime ağırlık olarak kaydırılması nedeniyle, anaokulları kapatılmıştır. Ancak Ankara’da öğretim süresi iki yıl olan “Ana Öğretmen Okulu” 1927-1928 öğretim yılında açılmıştır. Fakat 1933 yılında kapatılmıştır. 1937-1938 eğitim öğretim dönemini sayısal verilerini gösteren grafiklerde ise, resmi anaokulları hiç yer almazken, özel anaokullarının sayısı 47, öğretmen sayısı 59, öğrenci sayısı da 1555 olarak gösterilmektedir. Bu okulların yalnızca Ankara (1 tane), İçel (1 tane), İstanbul (9 Türk özel, 25 azınlık, 3 yabancı toplam 37), İzmir (4 Türk özel, 2 azınlık, 2 yabancı toplam 8) illerinde bulunduğunu göstermektedir. Bu verilerde özellikle dikkati çeken husus, yalnızca 14 Türk anaokuluna karşılık 32 azınlık ve yabancı anaokulunun bulunmasıdır.⁷⁶

Cumhuriyet döneminde 0-6 yaş çocukların eğitimi konusu ilk kez 1949’da IV. Milli Eğitim Şurası’nda, “Aile eğitimi üzerinde durulması, ailede demokratik eğitimin uygulanması için çeşitli yöntemlerden faydalanılması gereği” şeklinde belirtilmiştir. Ülkemizde okulöncesi eğitiminin önemini etkin bir biçimde gündeme getiren ve bu konuda verilmesi gerekli hizmeti belirleyen en etkili çalışmanın VII. Milli Eğitim Şurası’na (5-15 Şubat 1962) gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Bu şura için hazırlanan İlk Öğretim Komisyon Raporunda konuyla ilgili yabancı ülkelerdeki uygulamaların, istatistiksel bilgilerin ve tarihsel gelişmelerin açıklanması yanı sıra aşağıda belirtilen alanlarda hizmetin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Haziran 1981’de gerçekleşen X. Milli Eğitim Şurası’nda, okulöncesi eğitimin normal eğitim sisteminin bir uzantısı konumuna getirilmesini amaçlamıştır. Buna ek olarak sistemin en alt kesimine bir ana sınıfı programı eklenmesini kararlaştırarak ana sınıfı programının amaçları, fonksiyonları ve ana sınıfında içerik ve etkinlik kategorileri belirlenmiş ayrıca uygulamaya yönelik önerilerde getirilmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) çocukta gelişimin 0-6 yaş arasında hızlı olmasından dolayı okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Bu planda “*okulöncesi eğitimi hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturulacaktır. Okulöncesi eğitim döneminde toplum tabanlı, milli, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımı özendirilecektir*” denilmektedir.⁷⁷

⁷⁶ Hasan Cicioğlu, *Türkiye Cumhuriyeti’nde İlk Ve Ortaöğretim*, Ankara, 1985, s. 22;

⁷⁷ M. Çelik, Kerim Gündoğdu, “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi”, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 16, s. 172-190; C. Binbaşoğlu, “Cumhuriyet Döneminde İlkokul Programlarının Tarihsel Gelişimi”, *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*, 2005, s.397-437; C. Akçay, *Türk Eğitim Sistemi*, Ankara, 2006, s. 21-29.

Tablo 4: Türkiye’de 1923 - 2006 Arası Eğitim - Öğretim Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler⁷⁸

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923-1924	80	5880	136
1940-1941	51	1690	60
1943-1944	49	1604	63
1950-1951	52	1760	71
1963-1964	146	4767	180
1970-1971	413	10714	743
1980-1981	2007	43545	2874
1990-1991	3625	113388	6624

Tablo 4’te görüldüğü gibi;1923-1924 eğitim-öğretim yılında okulöncesi eğitimdeki okul sayısı 80, bu okullara devam eden öğrenci sayısı 5.880 ve istihdam edilen öğretmen sayısı 136 iken, 1990-1991 eğitim-öğretim yılında okul sayısı 3625’e, okullara devam eden öğrenci sayısı 113388 ve istihdam edilen öğretmen sayısı ise 6624’e çıkmıştır.

Günümüzde okul öncesi çağı çocuklarına bakım ve eğitim hizmeti veren çok çeşitli kurumlar vardır. Bu kurumlar çeşitli yasa ve yönetmeliklerle, resmi ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli adlarla açılmaktadır. Kreş, yuva, anaokulu, anasınıfı, gündüz bakım evi ve benzeri isimler altında fonksiyonlarını sürdürmektedirler. Hizmet sunumlarına bakıldığında; **Bağımsız anaokulları** (3-6 yaş) ve ilköğretim bünyesindeki ana sınıfları (5-6 yaş) kız meslek okulları bünyesindeki uygulama anaokulları ve uygulama anasınıfları Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır. **Çocuk yuvaları** (0-12 yaş) ve kreş ve gündüz bakım evleri (0-6 yaş), çocuk kulüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgenme Kurumu’na bağlı olarak hizmet vermektedirler. Çocuk yuvaları (0-12 yaş), kreş ve gündüz bakım evleri (0-6 yaş) ve çocuk kulüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgenme Kurumu’na bağlı olarak hizmet vermektedirler (Oktay, 1999). 2007 yılı itibariyle SHÇEK’e ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı kurumların MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak çalışmalarını için gerekli yasa tasarısı hazırlanmıştır. Kanun TBMM’de kabul

⁷⁸ Çelik-Gündoğdu, a.g.m., s. 183.

edildikten sonra ülkemizdeki bütün okul öncesi eğitim kurumlarının açılma, takip ve değerlendirme yetkisi Milli Eğitim Bakanlığı'na geçecektir.⁷⁹

Bu noktada Bartın'da okul öncesi Eğitim'e baktığımızda ise; özellikle 2000'li yıllardan sonra bu alanda büyük bir gelişme gösterildiği göze çarpmaktadır. Ancak bizim çalışmamız 1992 yılına kadarki dönemi ele aldığı için bu dönemde okul öncesi eğitim çalışmaları hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır. Yalnız burada ifade etmek gerekirse; 2016 - 2017 eğitim öğretim yılı itibari ile Bartın Merkez'de 9 tanesi resmi⁸⁰, 4 tanesi özel⁸¹ olmak üzere 13 adet Anaokulu bulunmakta olup, bunun yanında Bartın genelinde faaliyet gösteren 64 ilkokulda ve birkaç ortaokul bünyesinde hemen hemen en az bir tane anasınıfını barındırdıklarını da göz önünde bulundurursak, bu sayının 77'lere çıktığını söyleyebilmekteyiz. Bu okullardaki öğrenci ve öğretmen sayılarına baktığımızda ise en güncel hali ile Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü web sayfasında karşımıza çıkan tablo şu şekildedir:

Tablo 5: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul, Derslik, Şube Ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı⁸²

Dönem	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
2014-2015	2788	1560	1560	1567
2015-2016	2881	1827	1827	1550
2016-2017	3150	1822	2023	1493

d. İlköğretim

Cumhuriyet döneminde, 1924, 1926, 1936, 1948, 1968 tarihlerinde ilkokul programları tümüyle yeniden düzenlenmiştir. 1981'den sonra da ayrı ayrı derslere ait programlar

79 H. H. Erdoğan, *Cumhuriyet Döneminde Ankara'da Okur-yazarlık, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Alanında Gelişmeler*, 1998, s. 167-210; İ. Güven, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, 2010, s. 27-41.

80 Bu Anaokullarının adları; 23 Nisan Anaokulu, 7 Eylül Anaokulu, Mustafa Aydede Anaokulu, Gökkuşluğu Anaokulu, Güneş Anaokulu, Fatih İlkokulu Anaokulu, İnönü İlkokulu Anaokulu, Ağdacı İlkokulu Anaokulu ve Yuva Anaokulu şeklindedir.

81 Bu Anaokullarının adları; Özel Küçükşeyler Anaokulu, Özel Ayçiçek Anaokulu, Özel Yapa Anaokulu, Özel Bahçeşehir Koleji Anaokulu şeklindedir.

82 Kaynak: Bartın Milli Eğitim Müdürlüğü.

yayımlanmıştır. Bunların içinde 1926 tarihli İlk Mekteplerin Müfredat Programı, Cumhuriyet Dönemi ilköğretim programlarının en önemli olanıdır. Bundan sonra en önemli değişiklik 1968'de olmuştur. Daha sonraki diğer programlar, bunun zamana ve çevreye göre geliştirilmiş şekilleridir. İlköğretimin zorunluluğu ve Devlet okullarında parasız oluşu 1924 Anayasasında tekrarlanmış (md. 87) ve 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına Dair Kanunla şu hüküm getirilmiştir (md. 6): "İlköğretim çağındaki çocuklar meslek mekteplerine giremezler. İlköğretim çağını geçirmiş ve hiç öğrenim görmemiş çocukları alan kurumlar bunlara ilköğrenimi de vermeye mecburdur." 1926 tarihli ilkokul programının giriş bölümünde tek bir genel amaca yer verilirken, ilkokulun amacı şu şekilde belirlenmiştir: "İlk mektebin başlıca maksadı, genç nesle muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir". İlkokullarda 1926'ya kadar okutulan Ahlâk ve Malumat-ı Vataniye dersi yerine Yurt Bilgisi dersi konuldu. Türkçe, Tarih, Coğrafya, Hayat Bilgisi ders saatleri arttırıldı. Eğitimcilerin okuttuğu üç yıllık köy okulları için ayrı program düzenlendi. 1926'da din dersleri birinci ve ikinci sınıftan kaldırıldı. 1930'da ise yalnızca beşinci sınıf programında bırakıldı. 1926 ilkokul programı, genel yaklaşımıyla "didaktik", "muhitine faal bir surette intibak eden vatandaşlar yetiştirmek" amacına dönüktü. Ama bu amacın işlenmesi sağlanamamıştı. 1936 programına Cumhuriyet Halk Partisi'nin eğilimi doğrultusunda "ileri derecede siyasi bir içerik" verildi. Bunda da "Cumhuriyet Halk Partisinin, yeni Türk Devletinin temeli olduğu" gerekçesine dayanıldı. Programın birinci amacı "Eğitim siyasamızın temel taşı, bilmezliği gidermek", ikincisi "Kuvvetli cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, lâik ve devrimci yurttaş yetiştirmek" idi. 1948 tarihli İlkokul Programı 20 yıl süreyle uygulanmıştır. Bu programda, Talim Terbiye Dairesinin tüm öğretmenlere gönderdiği anket sonucuna göre, o güne kadar ayrı iki program olarak uygulanan köy ve şehir okulları programları birleştirilerek tek bir "İlkokul Programı" çıkarılmıştır. 1948 ilkokul programı kuşkusuz 1926 ve 1936 programlarının geliştirilmiş bir şeklidir. Amaçları daha detaylı ve gruplanmış haldedir. 1948 programı öğrenmeyi "zihni bir eylem" kabul ederek öğrenmenin duyuşsal ve devinişsel boyutlarını ihmal etmiştir. Genel amaçlarının ağırlaştığı, ilköğretim süresi içinde ulaşılamayacak nitelikte olduğu, öğretmene esneklik sağlayamadığı, derslerin yükümlü konuları ve zihni eğitime çok ağırlık vermesi, birleştirilmiş sınıf uygulamasıyla öğretmene çok yüklenmesi gibi konularda çok eleştirilmiştir. Buna rağmen 1962 programına taslak oluşturmuştur ve kendinden önceki programlardan daha verimli bir şekilde hizmet vermiştir. 1961 yılında kabul edilen 22 sayılı kanun ile ilköğretimin ilköğretim kurumlarında verileceği, öğrenim çağındaki bulunan kız ve erkek bütün çocuklar için mecburi, devlet okullarında parasız olduğu hükmüne bağlanmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren "Milli Eğitim Temel Kanunu" nda ilköğretimin süresi 5 yıldan 8 yıla çıkarılmış, adı da Temel Eğitim olarak değiştirilmiştir. Ancak yasaya eklenen geçici madde ile ilköğretimin yalnızca ilkokul kısmı zorunlu bırakılmıştır. İlköğretimin tüm yurtta yeterince yaygınlaş-

tırılmamış olmasından dolayı bu madde tüm yurttta mecburî temel eğitim olarak uygulanamamıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu ile “temel eğitim” 7-14 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan bir eğitim düzeyi olarak belirtilmiştir. Ancak 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı Kanun ile Milli Eğitim Temel Kanununda bazı düzenlemeler yapılmış, “temel eğitim” terimi “ilköğretim” olarak değiştirilmiştir. Ortaokullar ilköğretim kurumlarından sayılarak, mecburi ilköğretim çağı da 6-14 yaşları arasında kabul edilmiştir. İlköğretim Çağı kız, erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olmuş ve Devlet okullarında parasızdır hükmü getirilmiştir. İlköğretim zorunlu ve zorunlu olmayanlar diye ikiye ayrılmıştır. Zorunlu olanlar ilkokul 5 yıl, ilköğretim- 8 yıl; zorunlu olmayanlar okulöncesi eğitim, yetiştirici kurs ve sınıflar şeklinde düzenlenmiştir.⁸³

İlköğretim noktasında Bartın’a baktığımızda ise söz konusu dönemde; karşımıza çıkan ilk eğitim kurumu Özel Bartın Ortaokulu ya da **Bartın Ortaokulu** diye bilinen ve 1932-1933 yılında faaliyetlerine başlayan okuldur. İlk binası 1887 yılında Cevahircioğlu Bodasaki Konstantinidis adında Bartınlı bir Rum tüccarın, kendisine ikametgâh olarak yaptırdığı dört katlı, ahşap yapılı bir bina olup, şehrin ilk özel eğitim kurumu olması açısından da ayrıca bir öneme sahiptir.⁸⁴

1874 yılında Bartın’ın ilk Rüştüyesinin bir devamı olarak kurulan ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında sadece erkek öğrencileri kabul etmiş olan **Cumhuriyet İlkokulu** yine ilk olarak karşımıza çıkan eğitim kurumlarından olup, daha sonraları karma eğitime geçmiş olan bu okul, bugün 1949 yılında Kırtepe Mahallesine yapılan binasında halen eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.⁸⁵

1887 yılında II. Abdülhamit zamanında Bartınlı Rumlar tarafından Rum ahalinin çocuklarının eğitim öğretim ihtiyacını karşılamak için yaptırılmış olan **İstiklal İlkokulu** ise bu bölümde bahsedeceğimiz bir başka ilköğretim kurumudur. Önceleri Bartın’ın içinde oturan Rumlar’ın tek okulu olarak hizmet gören okul, 1923 yılından sonra bu adı almış ve 1925 yılında 1,2 ve 3. Sınıflardan oluşacak şekilde 60-70 kadar Türk öğrenci ile eğitim öğretime yeniden başlamıştır. Osman Kılıçay’ın ilk Başöğretmenliğini yaptığı bu okul, 1976 yılında yapılan ek binası hariç ilk yapıldığı hali ile hala günümüzde orijinalliğini koruyabilmiştir. Bina 6 dersane, 1 müdür odası ve 1 öğretmenler odası ile birlikte zemin ve bodrum katından ibarettir.⁸⁶

83 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 209, 210; Binbaşoğlu, *a.g.e.*, s.397-437; C. Akçay, *Türk Eğitim Sistemi*, Ankara, 2006, s 57-61; N. Sakaoğlu, *Osmanlı’dan Günümüze Eğitim Tarihi*, İstanbul, 2003, s. 91-93; İlköğretim Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de ilköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)*, İstanbul, 2003, s. 91-104; Akyüz, *a.g.e.*, s. 61-62.

84 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 182-183; Komisyon, *a.g.e.*, s. 28-35; Cansever, *a.g.e.*, s. 69-72; Aşcıoğlu, *a.g.e.*, s. 28.

85 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 178-179; Komisyon, *a.g.e.*, s. 17-18, 77-78; Cansever, *a.g.e.*, s. 73-74; Aşcıoğlu, *a.g.e.*, s. 28-29.

86 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 178-179; Komisyon, *a.g.e.*, s. 18-20, 77-81; Cansever, *a.g.e.*, s. 73-75.

1927 yılında Bartın merkezdeki Asma semtinde Bartınlı Rum zenginlerden Cevahir-cioğlu Bodasaki Konstantinidis'in konaklamış olduğu binasının üst katında eğitim öğretime başlayan **Asma İlkokulu** ise bu bölümde bahsedeceğimiz bir başka ilköğretim kuruluşudur. 09.09.1933 yılında Bartın Orta mektebi'nin açılacağı bina olarak karşımıza çıkan bu binadaki ilkokul kapatılmış olup, öğrencileri bugün hala faaliyetlerine devam eden ve bugün Kemerköprü Mahallesi Kuleyanı deneni mevkiide kurulu olan **Asri Mektep-Atatürk İlkokulu**'nda eğitim-öğretimlerine devam etmişlerdir. Asri Mektep ya da Atatürk İlkokulu adı ile 1930 yılından önce açılmış olan okul ise 1932-1933 eğitim öğretim yılında faaliyetlerine başlamıştır. 1953 yılında Atatürk İlkokulu adını alan bu okul, 2015 yılında yeniden inşa edilmiş ve modern bir görüntüye kavuşmuş hali ile faaliyetlerine devam etmektedir.⁸⁷

Bartın'ın Hendekyanı mahalesinde 1943 yılında zamanın Zonguldak İl Özel İdaresi tarafından yaptırılmış olan **Hendekyanı – İnönü İlkokulu** ile 1956 yılında Bartın'ın Orduyeri mahallesinde **Orduyeri İlkokulu** ya da bugünkü adı ile **Fatih İlkokulu ve Ortaokulu**⁸⁸ adıyla faaliyetlerini sürdüren okul ile **Çaydüzü – Balamba İlkokulu**⁸⁹, **Aladağ İlkokulu**⁹⁰ ve **Gölbucağı İlkokulu**⁹¹, **Bartın Kız Sanat Ortaokulu (Akşam Kız Sanat Okulu)**⁹², **Bartın Hendekyanı Ortaokulu**⁹³, **Ertuğrul Gazi Ortaokulu**, **Gazi İlkokulu ve Ortaokulu**, **İMKB Ortaokulu ve Fatih Ortaokulu**⁹⁴, **Karaköy İlkokulu**⁹⁵, **Bartın Nene Hatun İmam Hatip Ortaokulu**, **Bartın Merkez İmam Hatip Ortaokulu** ile **TOKİ İlkokulu ve Ortaokulu** da bu bölümde bahse konu eğitim öğretim kurumlarıdır.⁹⁶

87 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 179-180; Komisyon, *a.g.e.*, s. 28-35, , 81-83; Cansever, *a.g.e.*, s. 73-75.

88 Zorunlu Eğitimin 8 yıla çıkarılması sonucunda 1997-1998 yılından itibaren şimdiki binasında Fatih İlköğretim Okulu adı altında eğitim-öğretime başlamıştır. 2012-2013 Eğitim öğretim yılında okul kesintisiz 12 yıllık eğitim süreci kapsamında Fatih İlkokulu ve Fatih Orta Okulu olarak eğitim – öğretime devam etmektedir.

89 1963 yılında yapımına başlanan okul, 1993 yılında bugünkü modern halini almıştır.

90 1983-1984 eğitim öğretim yılında hizmete açılmış olan okul, 1990-1991 yılına kadar köy okulu olarak hizmet vermiştir. Bugün ise aynı yerinde Kemal-Sabriye Ocaççı İlkokulu adı ile hizmet vermektedir.

91 1987-1988 eğitim öğretim yılında hizmete açılmış olan bu okul, 1993 yılında İlköğretim Okulu statüsüne dönüştürülmüştür. Bugün Şehit Üsteğmen Aydın Aydoğmuş İlkokulu ve Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu adı ile iki farklı kurum olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

92 1945 yılında Kırtepedeki eski Özel İdare Binasında Akşam Kız Sanat Okulu adı ile açılan okul, 1958-1959 yılında Kız Sanat Ortaokulu adını, 1960 yılında ise Kız Sanat Enstitüsü adını almıştır. Daha sonraları ise Kız Meslek Lisesi adını almış olan okul bugün Şerife Bacı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adı ile eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

93 Adı geçen okul, 1982-1983 yılında Bartın Hendekyanı Mahallesinde eğitim öğretim faaliyetlerine başlamış olup halen aynı binasında hizmet vermektedir.

94 Orduyeri İlkokulu olarak ta bilinen bu okul, Bartın'ın Orduyeri Mahallesinde 1956-1957 yıllarında yapımına başlanarak eğitim öğretime açılmıştır. 1960'larda adı Fatih İlkokulu olarak değişen okul, ilk yıllarında sadece erkek çocukları kabul ederken, bugün hem ilkokul hem de ortaokul kısımları ile aynı mahallede yeni binasında eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

95 Bartın'ın Karaköy mahallesinde 1963 yılında eğitim ve öğretime açılan bu okul, 1991 yılında yeni binasında ama aynı yerinde hizmet vermektedir. 1993 tarihinde ise adı Şehit Ahmet Seçen İlkokulu olarak değiştirilmiş olup, bugün Rehberlik Araştırma Merkezi olarak hizmet vermektedir.

96 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 178-182 ; Komisyon, *a.g.e.*, s. 17-53, 77-90; Cansever, *a.g.e.*, s. 68-75; Aşçıoğlu, *a.g.e.*, s. 28-31.

e. Ortaöğretim

Cumhuriyet'in ilânı ile ortaöğretimde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Sultaniler liseye çevrilmiştir. Daha önceleri paralı olan öğrenim, ücretsiz hale getirilmiş ve okullarda yatılılık artırılmıştır. Karma sınıflar, ilk önce okul ve öğretmen eksikliğinden dolayı uygulanırken, daha sonra giderek genelleştirilmiştir. Kimi dersler kaldırılmış, öğretim izlenceleri ve kitapları değiştirilmiştir. Ders kitabı sıkıntısı büyük sorun olmuş, bakanlığın yeni ders kitabı yayınlaması ile bu sorun çözülmüştür. Öğretim yöntem ve tekniklerde de değişimler yaşanmıştır. Cumhuriyet'in ilânından sonra, resmi ve özel ortaokul ve liseleri içeren genel ortaöğretim kurumlarında ilk değişiklik her iki bölümde ortaöğretim süresinin üçer yıl ve öğretim programlarının buna göre ayarlanmış olmasıdır. En önemli değişiklik ve atılım ise, bu kurumlara öğrenci almakta görülmüştür. 1926'da çıkarılan 822 sayılı yasayla ortaokul ve liselere gündüzlü öğrencilerin ücretsiz alınmalarıyla, halktan ve fırsat eşitliğinden yana ciddi ve anlamlı bir adım atılmıştır. Bir başka önemli gelişme de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan Bilim Kurulu'nun 1926'da aldığı karara uyularak "Yatısız Okullarda Karma Öğretim"e gidilmiş olmasıdır. Kız liseleri bulunmayan yerlerdeki kızların lise öğrenimini sağlamak üzere 1928–1929 öğretim yılında erkek liselerine, kız öğrencilerin alınmasına başlanmıştır. 1934 yönetmeliğine göre liselerin amacı, "öğrencisini yükseköğrenime hazırlayan okullar", ortaokulların amacı da, "öğrencilerini lise sınıflarına ve orta meslek okullarına hazırlayan veyahut onlara ilkokul üstünde genel bilgi ile beraber, bazı meslek bilgilerini de veren okullar" olarak saptanmıştır.⁹⁷

Cumhuriyet döneminin ilk ortaöğretim kurumlarından olan genel liseler, diğer adı ile düz liseler, Türk Millî Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştiren yükseköğretim öğrenci hazırlayan öğretim kurumlarıdır. 1872 yılında İdadi adıyla kurulmuş olan bu liseler 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile genel liseye dönüştürülmüştür. 1954/1955 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı, TBMM Tutanak Dergisi (1955 Cilt 5)'nde de yayımlanan şu kararı ile yabancı dilde eğitim yapacak ve yabancı okullara alternatif oluşturacak dört adet okul açılması kararlaştırmıştır: "*Memleketimizle dünya milletleri arasında günden güne artan kültürel ve ekonomik temaslar ve yurdumuzda büyük bir hızla gelişen iktisadi ve teknik çalışmalar için belli başlı dünya dillerini hakkıyla öğrenen, ilmi çalışmalardan daha geniş ölçüde faydalanmasını bilen gençlere şiddetle ihtiyaç his-*

97 Özodaşık, a.g.e., s. 223; Yücel, a.g.e., s.141; M. Kazan, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bolu Merkezde Eğitim Kurumları", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 2009 s. 60-65; M. Oruç, "Adıyaman Eğitim Tarihi", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2005, s: 27-29.

sedilmektedir". 1954 yılında alınan bu kararlar önce dört ilde yabancı dille eğitim yapacak dört adet okulun açılması benimsendi. Bunlar Eskişehir, İzmir, İstanbul ve Konya olacaktır. TBMM 23 Şubat 1955 tarih ve 47. toplantısının 2. oturumunda kabul edilen bütçe yasasıyla Samsun ve Diyarbakır'a da birer adet okul açılması kararlaştırılarak bu çekirdek okulların sayısı altıya çıkartıldı. 1955/1956 öğretim yılından başlamak üzere eğitime geçmesi planlanan ve yabancı dille eğitim yapacak bu 6 öncül okulun adlarının benzerleri yabancı okullardan örnek alınarak kolej olmasına karar verildi. Kâğıt üstündeki resmi adları kolej olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı (O zamanki adıyla Maarif Vekâleti) tarafından özel olarak kuruldukları için ve diğerleriyle karıştırılmamaları için bu okullara Maarif Koleji dendi. Merkezi sınavla öğrenci alan bu okullarda orta ve lise kısımları bir arada bulunacak ve hazırlık sınıfıyla beraber öğretim süresi yedi yıl olacaktır. Maarif Kolejlerinin yeterli toplumsal beğeniye sağlamalarıyla; Milli Eğitim Bakanlığı'nın 9 Mart 1974 tarihli ve 11108 sayılı genelgesiyle bu kolejler lise sayılmış ve 1 Aralık 1975 tarihli 11459 sayılı genelgesiyle de Anadolu Lisesi adını almıştır. 1970'li yıllarda gelişmiş ülkelerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik olmak üzere, üç temel okul türü üzerine yapılandırılması, gözlenen bir eğilimdir. Bu dönemde, Türkiye'de de bu yapının oluşturulmaya çalışılması, önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir. Buna uygun olarak, ortaöğretimin yeniden yapılandırılması konusunda en ciddi adım, III. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1973–1977) atılmıştır. Bu plan dönemi sonuna kadar, endüstri meslek liselerinden donanımı iyi olanların teknik liselere, diğerlerinin ise, endüstri pratik sanat okullarına dönüştürülmesi öngörülmüştür. 1973 yılından itibaren eğitimde beş yıllık kalkınma planları çerçevesinde bazı çalışmalar gerçekleştirilmiş ve planlı dönem başlamıştır.⁹⁸

1973 – 2000 yılları arasında ortaöğretimdeki gelişmelere bakacak olursak:⁹⁹

a. Bina ve derslik yetersizliği, şube mevcutlarının fazla olması, laboratuvar araç ve gereçlerinin, kütüphanelerin vs. yeterince kullanılamaması ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesindeki sıkıntılar nedeniyle, 1991-92 eğitim öğretim yılında ortaöğretimde geleneksel "sınıf geçme sistemi" kaldırılarak, "ders geçme ve kredi sisteme" geçilmiştir.

b. Haziran 1992'de yaş sınırı aramayan ve kitle iletişim araçlarıyla öğretim yapacak "Açık Öğretim Lisesi" kurulmuştur.

98 Özodaşık, *a.g.e.*, s. 223-225; Yücel, *a.g.e.*, s.142-145; Kazan, *a.g.t.*, s. 63-65; Oruç, *a.g.t.*, s: 28-29;

99 Ersin Şahin, Hatice Çağlar Özteke, "1980-2000'li Yıllar arası Hükümet Programlarında İlköğretim", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17/1, 2003, s. 185-218; Meral Taner, Handan Asude Başal, "Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye'de İlköğretimde Ve İlköğretime Öğretmen Yetiştirmede Niceliksel Ve Niteliksel Gelişmeler", *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2009, Volume: 4, Number: 1, s. 139-154; Ersan Sözer, "Türk Eğitim Sisteminde Ortaöğretim Programları ve Uygulamaları", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2/1, 1996, s. 116-128, Çınar, *a.g.t.*, s. 107-109; Yasemin Balkan, "Kırıkkale Eğitim Tarihi (1923-2014)", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum, 2014, s. 33-34.

c. Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 7 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile 2005 -2006 öğretim yılından itibaren bir kısmı “hazırlık artı 3 yıl” olan okullar da dâhil olmak üzere genel ve mesleki öğretim kurumlarının öğrenim süresi 2005-2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı olmaksızın 4 yıl olacağı karara bağlanmıştır.

Ortaöğretim noktasında Bartın’a baktığımızda ise söz konusu dönemde karşımıza çıkan eğitim kurumları şu şekildedir¹⁰⁰;

a. “Bartın Hayırlar Yaptırma ve Yaşatma Cemiyeti’nin” 1950’lerde yapmış oldukları girişimlerin bir neticesi olarak 1961-1962 eğitim-öğretim yılında “Bartın Lisesi Yaptırma ve Yaşatma Derneği” tarafından Bartın’da ilk ortaöğretim kurumu olarak **Özel Bartın Lisesi** adı ile ilk lise açılmıştır. 1964 yılına Milli Eğitim Bakanlığına devredilen lise bu tarihte resmi lise kimliğine kavuşmuş olup, adı Bartın Lisesi olarak değiştirilmiştir. Adı geçen okul bugün Bartın Anadolu Lisesi adı ile Asma semtinde hizmet vermektedir.

b. 1945 yılında **Bartın Akşam Sanat Okulu** adı ile açılan ve sırası ile 1958-1959 yılında ise Kız Sanat Ortaokulu – Kız Enstitüsü, 1960 yılında Kız Sanat Enstitüsü, 1961-192 yılında Kız Enstitüsü ve nihayet 1975-1976 yılında Kız Meslek Lisesi adını alan okul bugün Bartın Şerife Bacı Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi adı ile Bartın – Merkez’de hizmet vermeye devam etmektedir.

c. 1976 yılında Bartın’ın ilk Ticaret Lisesi olarak açılan **Bartın Ticaret Meslek Lisesi**, eğitim öğretime ilk başladığı dönemde geçici olarak dört yıl Bartın Ticaret ve Sanayi Odası’nın Bartın Yukarı çarşındaki hizmet binasında faaliyetlerini sürdürmüş, 1980-1981 yılında artın Ömer Tepesinde açılan ve o yıl kapatılan Eğitim Enstitüsü binalarına taşınarak hizmetlerine devam eden okul, bugün aynı yerinde Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adı ile hizmet vermektedir.

d. 1992-1993 yılında Bartın Ticaret Meslek Lisesi bünyesinde **Anadolu Ticaret ve Meslek Lisesi** adı ile 1992-1993 yılında açılmış olan okul, Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adı ile bugün hala hizmet vermektedir.

e. 1991 yılında Ticaret Meslek Lisesi kampüsünde eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan **Davut Fırıncıoğlu Anadolu Lisesi, Köksal Toptan Anadolu Lisesi, Hayme Ana Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi, Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Hasan Sabri Ça-**

100 Çilsüleymanoğlu, *a.g.e.*, s. 183-192 ; Komisyon, *a.g.e.*, s. 9-76; Cansever, *a.g.e.*, s. 71-72; Aşcıoğlu, *a.g.e.*, s. 28-30.

vuşoğlu Fen Lisesi, Bartın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi¹⁰¹, Turgut Işık Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi¹⁰², Bartın Anadolu İmam Hatip Lisesi¹⁰³, Bartın Nene Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Şehit Mustafa Yaman Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Fatih Sultan Mehmet Lisesi yine bu bölümde Bartın ortaöğretimi tarihinde önemli birer eğitim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

f. Yükseköğretim

Cumhuriyet kurulduktan sonra kısa bir süre Dârülfünûn-ı Osmanî adını taşıyan üniversite, 1924 yılında 493 sayılı yasa ile “İstanbul Dârülfünûnu” adını almıştır. İstanbul Dârülfünûnu'nun tıp, hukuk, edebiyat, fen ve ilahiyat fakülteleri bulunmakta ve yasada tüzel kişiliğe sahip olarak katma bütçe ile yönetilmesi öngörülmektedir. Ne var ki; Cumhuriyetin ilk yıllarında kendisinden çok şey beklenen İstanbul Darülfünunu, istenilen sonucu verememiş ve 1933 yılında, 2252 sayılı yasayla kaldırılmıştır. 6 Haziran 1933 tarih ve 2252 sayılı yasa ile İstanbul Darülfünunu kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. 1933 yılında yapılan üniversite reformu ile üniversite de hem yapı hem de çalışma şekli bakımından köklü bir yenileşme amacı güdüldüğü görülmüştür. 1933'den önce “üniversite” sözcüğü kullanılmamaktadır. 19 Kasım 1933 günü yapılan bir törenle açılan İstanbul Üniversitesi'nde; “Emin” yerine Rektör, “Fakülte Reisi” yerine Dekan, “Müdürlere” Profesör, Ordinarius, Öğretmenlere Profesör, Müderris Muavinlerine de Doçent denilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece; 1933 reformu ile “Fakülte”, “Dekan”, “Rektör” gibi günümüzde kullanılan temel kavramlar yerleşmiş, bilimsel faaliyet ve araştırmalar karışıklık ve rastlantılardan kurtarılarak etkin bir denetim altına sokulmuştur. Ülkemizdeki yükseköğretimi geliştirmek amacıyla birçok yükseköğretim kurumu açılmıştır. 1923-24 yılında fakülte ve **yüksekokul sayısı 9 iken 1937-38 öğretim yılında bu sayı 19** ‘a; öğrenci sayısı 2.914 iken bu sayı 9.384’e; öğretim elemanı sayısı 307 iken yine bu sayı 387’ ye yükselmiştir. Yükseköğretim kademesinde fakülte ve yüksekokul sayısında % 111’ lik bir artış sağlanmıştır. 1923 yılında yükseköğretim kurumlarımızda hiçbir kadın öğretim üyesi bulunmaz iken 1938 yılında 99

101 1954 yılında Bartın Merkez Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi adı ile bugünkü Bülent Ecevit Bulvarı üzerinde Eski Memleket Hastanesi binasının olduğu yerde eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan okul sayesinde Bartın’da teknik anlamda ilk kez eğitim öğretime başlanmış olmuştur. Mobilya Dekorasyon ve Demircilik ve Marangozluk Kurslarının açılması ile ilk faaliyetlerine başlayan okul, bir dönem Çıraklık Eğitim Merkezi’ni de bünyesinde barındırması olup, bugün hala faaliyetlerine aynı binasında devam etmektedir.

102 1992-1993 eğitim yılında faaliyetlerine başlayan okul, Işıklar Holding’in kurucusu Turgut Işık anısına Işıklar Holding tarafından yaptırılmıştır. Bugün hala eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden bu eğitim yuvası, Bartın’ın sağlık alanındaki eleman ihtiyacını karşılamak adına ekin bir görev yerine getirmektedir.

103 Bartın İmam Hatip ve Anadolu İmam Hatip Lisesi adı ile 1977-1978 eğitim öğretim yılında Bartın Yalı mevkiinde prefabrik bir binada ilk faaliyetlerine başlayan lise, 1980 yılında Türbe mevkiindeki binasına taşınmıştır.

öğretim üyesinin bu kurumlarda görev yapması, Atatürk'ün Türk toplumunu modernleştirme çabalarının başarıya ulaştığını göstermesi bakımından çok anlamlıdır. 27 Mayıs 1960 Devriminden sonra kurulan Milli Birlik Hükümeti de, her yeni dönemde olduğu gibi, üniversitelere yönelik bir takım yeni düzenleme ve yeniden kurma girişiminde bulunmuştur. 1961 Anayasası, üniversitelere yönetsel ve bilimsel yönden bir özerklik getirmiştir. Bu yasanın; üniversitelerin kendi seçtiği organlar tarafından yönetileceği, öğretim üye ve yardımcılarının üniversite dışındaki makamlarca görevlerinden uzaklaştırılmayacağına ilişkin hükümler içeren 120. maddesi o güne kadar yapılanlardan daha geniş ve kapsamlı yapısal ve yönetsel değişikliklerin ifadesi olarak açıklanabilir. 1960' dan 1973 yılına kadar, bir başka deyişle 1750 sayılı yasanın çıkışına kadar geçen süre içinde Türkiye'de yükseköğretim alanında değişiklikler sürmüştür. Bu kapsamda, 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'na dayanılarak özel yüksekokulların açılması ve Anayasa Mahkemesi kararıyla adı geçen yasanın iptali sonucunda bu kurumların kapatılması, dönemin kamuoyunu yakından ilgilendiren eğitim konularının başında gelmiştir. 1968 yılında bütün dünyada görülen öğrenci olayları, Türkiye'de de etkisini göstererek, üniversitelerde köklü yenileşme gereğini ortaya koymuştur. Çeşitli kamu kuruluşlarında ve basında beş yıl kadar süren uzun tartışmalardan sonra başlayan eğitimle ilgili yasa düzenleme çalışmaları özellikle, nitelik değiştirerek anarşi ve teröre dönüşen öğrenci olaylarını, kardeş kavgalarını durdurmayı amaçlayan 12 Eylül 1980 harekâtını izleyen günlerde daha da hızlanmıştır. Önceki yıllarda üniversiteler için ayrı bir yasa hazırlanması görüşü ağırlık kazanırken, tüm yükseköğretimi bir bütünlük içinde düzenleyecek bir yasanın hazırlanması konusunun da ön plana çıktığı zamanlar olmuştur. Bunun yanında; eğitimin diğer kademelerinde de yenilikler yapmak zorunluluğu kendisini göstermiştir. Dolayısıyla eğitimin tümüne yönelik bir reform konusu gündeme gelmiş; sonuç olarak 1973 yılında iki yasa yürürlüğe girmiştir. Bunlar 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile, 1750 sayılı Üniversiteler Kanunudur. Yükseköğretim sistemi 1982-2000 yılları arasında tarihte görülmemiş bir gelişme göstermiştir. 1982 yılında yeni düzenleme ile Türkiye'de üniversite sayısı 19'dan 27'e çıkmıştır. 1992'de çıkarılan 3837 sayılı yasa ile de 21 yeni üniversite ile 2 ileri teknoloji enstitü kurularak devlet üniversite sayısı 51'e yükselmiştir. 2000'li yıllarda art arda yapılan düzenlemeler ile birlikte ise bu sayı 200'leri bulmuştur.¹⁰⁴

104 Balkan, a.g.t., s. 34-40; Çınar, a.g.t., s. 125-126; F. Kayadibi, "Atatürk Döneminde Eğitim ve Bilim Alanında Gelişmeler", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 2006, s. 1-21; H. Korkut, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları", *Millî Eğitim Dergisi*, 160, 2003; G. A. Baskan, "Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi". *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 2001, s. 21-32; Yücel Namal, Tunay Karakök, "Atatürk ve üniversite reformu (1933)", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 1 (1), 2011, s. 27-35

Söz konusu dönemde Bartın yükseköğretimine baktığımızda ise; 1977 yılında **Bartın Eğitim Enstitüsü** adı ile bugünkü Ömer Tepesi mevkiinde kurulan okul ile ilk yükseköğretim macerası Bartın'da başlamıştır. Söz konusu okul Bartın'da açılan ilk **yüksekokul özelliği** taşımakla beraber bugün lise olarak hizmet veren binalar olarak kalmıştır.¹⁰⁵

1990'lı yıllar ise Bartın'da; hem Milli Eğitim Bakanı hem de Bartın milletvekili olan Köksal Toptan ile yükseköğretimde çığır açacak gelişmelere sahne olacaktır. Öyle ki Bartın'a bir Öğretmen Akademisi yapılması gündeme gelmiş bugün Bartın Üniversitesi Ağdacı Kampüsü arazisi bu akademinin yapımı için yaklaşık 100 dönüm olarak ayrılmıştır. 1992 yılında temelleri atılan bu akademi daha sonra ise Bartın Üniversitesinin ilk temel taşı olarak karşımıza çıkacaktır. Öyle ki söz konusu binalar **Bartın Orman Fakültesi**¹⁰⁶ binalarına dönüşmüş ve Bartın'da Zonguldak Karaelmas Üniversitesine (bugünkü Bülent Ecevit Üniversitesi) bağlı olarak bir Orman Fakültesi kurulması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu iki eğitim yuvası Bartın'da yükseköğretim için dönüm noktası teşkil etmiştir. 2008 yılında kurulan Bartın Üniversitesinin temellerinin atılması ve kuruluşunu kolayca tamamlayabilmesinde önemli birer görev ifa etmişlerdir. Bugün ise 22 Mayıs 2008 tarih ve 5765 sayılı Kanunla **Bartın Üniversitesi** kurulmuş ve bu üniversite Bartın Orman Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın Meslek Yüksekokulu ile Bartın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü ile eğitim faaliyetine başlamıştır. Daha sonra ise Bakanlar Kurulunun 27.9.2010 tarih ve 2010/936 sayılı kararı ile Eğitim Fakültesi, 27.9.2010 tarih ve 2010/937 sayılı kararı ile Edebiyat Fakültesi ve 4.4.2011 tarih, 2011/1595 sayılı kararı ile Fen Fakültesi ve 25.1.2012 tarih ve 2012/2772 sayılı kararı ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve 13.8.2012 tarih ve 2012/3638 sayılı kararı ile İslami İlimler Fakültesi kurulmuştur. Bugün ise adı geçen üniversite Sağlık Bilimleri ve Spor Bilimleri Fakültelerinin de kurulması ile daha da güçlenmiş ve Kutlubey Yazıcılar Köyündeki yeni kampüsü ile modern eğitim yuvası olma yolunda emin adımlar ile ilerlemektedir.¹⁰⁷

105 Çilsüleymanoğlu, a.g.e., s. 193 ; Komisyon, a.g.e., s. 100;

106 Bartın Orman Fakültesi 11.07.1992 tarih, 3837 sayılı yasa ile Zonguldak Karaelmas Üniversitesine bağlı olarak kurulmuş olup, 1993-1994 yılında eğitim-öğretim faaliyetine başlamış ve 1997'de ilk mezunlarını vermiştir. 22 Mayıs 2008 tarih ve 5765 sayılı kanunla kurulan Üniversitemize bağlanarak eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmektedir. Bartın Üniversitesi Orman Fakültesinin halen üç bölümü bulunmaktadır: Orman Mühendisliği, 1993-1994, Orman Endüstri Mühendisliği, 1995-1996, Peyzaj Mimarlığı, 1994-1995 (Kaynak: <https://orman.bartın.edu.tr/fakultemiz/hakkimizda.html>, 18.04.2019)

107 Çilsüleymanoğlu, a.g.e., s. 194-197 ; Komisyon, a.g.e., s. 99-100; <https://w3.bartın.edu.tr/genel-bilgiler/hakkimizda.html>, 18.04.2019.

III. BÖLÜM

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E BELGE
VE
FOTOĞRAFLARLA BARTIN'DA EĞİTİM

Belge 1 Transkripsiyon Metni:

BÂB-I ÂLİ HAZİNE-İ EVRÂKI

İrâdât-ı Seniyyeye Mahsûs Melfûfât Cedvelidir.

İrâde-i seniyye Numerosu	Tarihi	İrâde-i Seniyyenin Hulasası
2728	26 Z.a sene (1)320	Mekteb İnşâsına
Aded-i melfûfât		Bâlâdaki irâde-i seniyyenin melfûfu bulunan evrâkın envâ'i
1	2577	Mülkiye dâiresi Mazbatası
1		Resm
+2		

Belge 2 Transkripsiyon Metni:

Şurâ-yı Devlet

Mülkiye Dâiresi**Aded****2577**

Bartın Kasabasında zükûr ve inâsa mahsûs müceddeden bir bâb mekteb inşâsına ruhsat itâsı hakkında Rum patrikliğinden bâ-takrîr vukû' bulan istid'â üzerine icrâ kılınan tahkîkâtı hâvi Kastamonu vilâyetinden gönderilen tahrîrât ile mazbata ve evrâk-ı müteferriyanın takdimini ve icrâ-yı iktizâsı ifâdesini mütazammın adliye ve mezâhib nezâretinin 13 Cemâziye'l-Ahire sene [1]325 târih ve üç yüz otuz beş numarolu tezkiresi divân-ı hümâyun kalem müttezkeresiyle şurâ-yı devlete havâle buyurulmakla mülkiye dâiresinde kırâât olundu.

Me'âllerine nazaran zikr olunan mekteb de Rum mahalesinde vâki' külliye ittisalinde olup sâhibi tarafından terk ve teberru' olunan emlâk-ı sarfenin arsa üzerine yirmi iki zirâ' tûl ve on yedi zirâ' arz ve iki buçuk zirâ' bodrum ve beş zirâ' dersihâne salonlarına mahsûs olmak üzere yedi buçuk arşın irtifâ'ında inşâ ve sarfi iktizâ eden kırk bin guruşun külliye hâsîlatından tesviye ve ifâ kılınacağı ve Bartında Rum cemâtine mensûb sekiz yüz nüfûs olup mektebin ol-vechle inşâsında halen ve mevkiyen bir gûne mahzûr olmadığı anlaşılımış ve tahkîkât ve iş'ârât-ı vak'a muvâfık usûl ve emsâl bulunmuş olduğundan hitâm-ı inşâsıyla küşâdında ma'ârif-i umûmiye nizâm-nâmesinin yüz yirmi dokuzuncu maddesi hükmüne ve Der-sa'âdet ve tevâbi Rum Patrikhânesi hakkındaki mukarrerât-ı ahire icâbına riâyet olunmak üzere mezkûr mektebin inşâsına bi'l-istizan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhi şeref-sudûr buyurulduğu takdirde kuyûd-ı lâzime ve mu'tâdenin derciyle ruhsatı mütezammın emr-i âli ısdârının divân-ı hümâyun kalemine havalesi ve adliye ve mezâhib ve ma'ârif-i umumiye nezâretlerine ma'lûmât itâsı tezekkür resm leffen takdim kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir Fi 24 Şevvâl sene [1]325 ve 17 Teşrîn-i sâni sene [1]323

* A'zâdan [mühür] *A'zâdan [mühür] *A'zâdan Sâmî efendi (bulunmadı)

*A'zâdan [mühür]

*A'zâdan [mühür] *A'zâdan Sâhib bey (Bulunmadı) *A'zâdan [mühür]

*A'zâdan [mühür]

*A'zâdan [mühür] *Şurâ-yı devlet reisi [mühür] *A'zâdan [mühür] *A'zâdan

Şekib Bey [Bulunmadı]

*A'zâdan Arif Bey (Bulunmadı) *A'zâdan [mühür] *A'zâdan [mühür] *A'zâ-

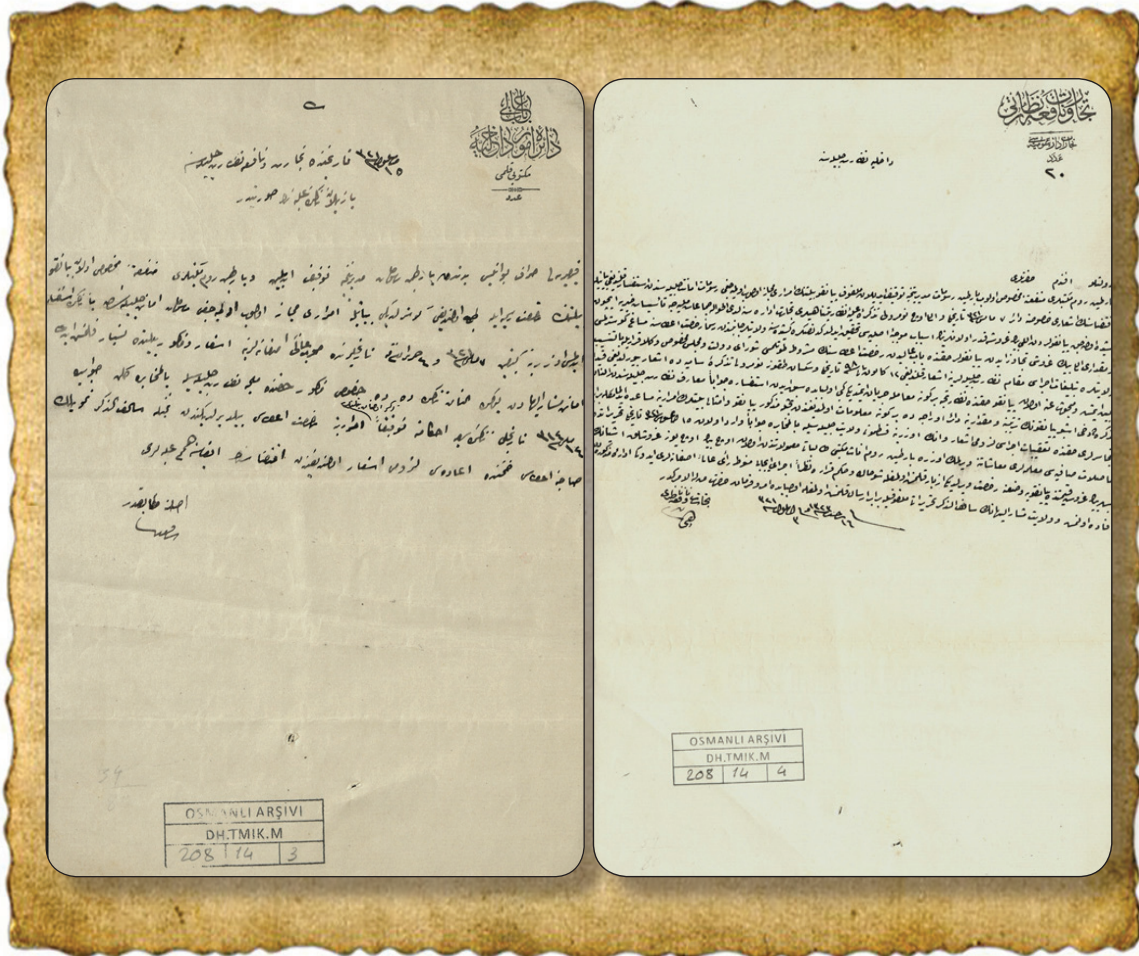
dan Hüseyin bey (Bulunmadı)

*A'zâdan [mühür] *A'zâdan Fuad bey (gayr-ı müdâvim) *A'zâdan [mühür]

*A'zâdan Sâlih Paşa (gayr-ı müdâvim)

*A'zâdan [mühür]

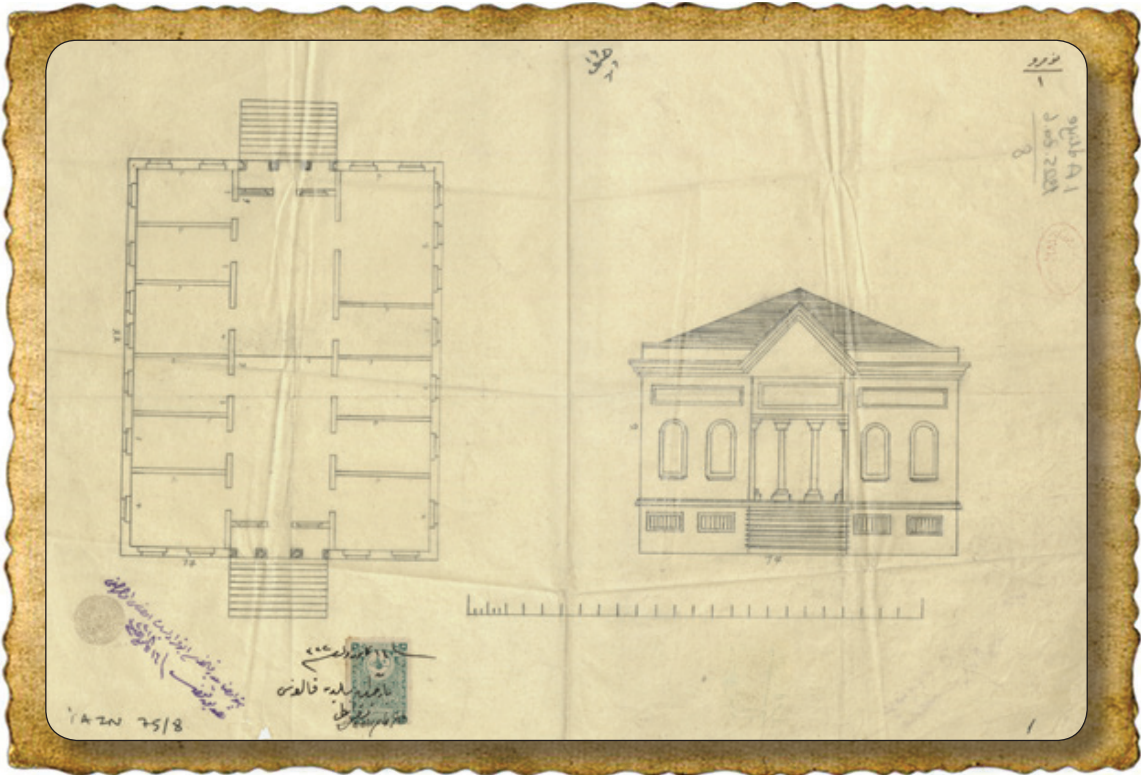
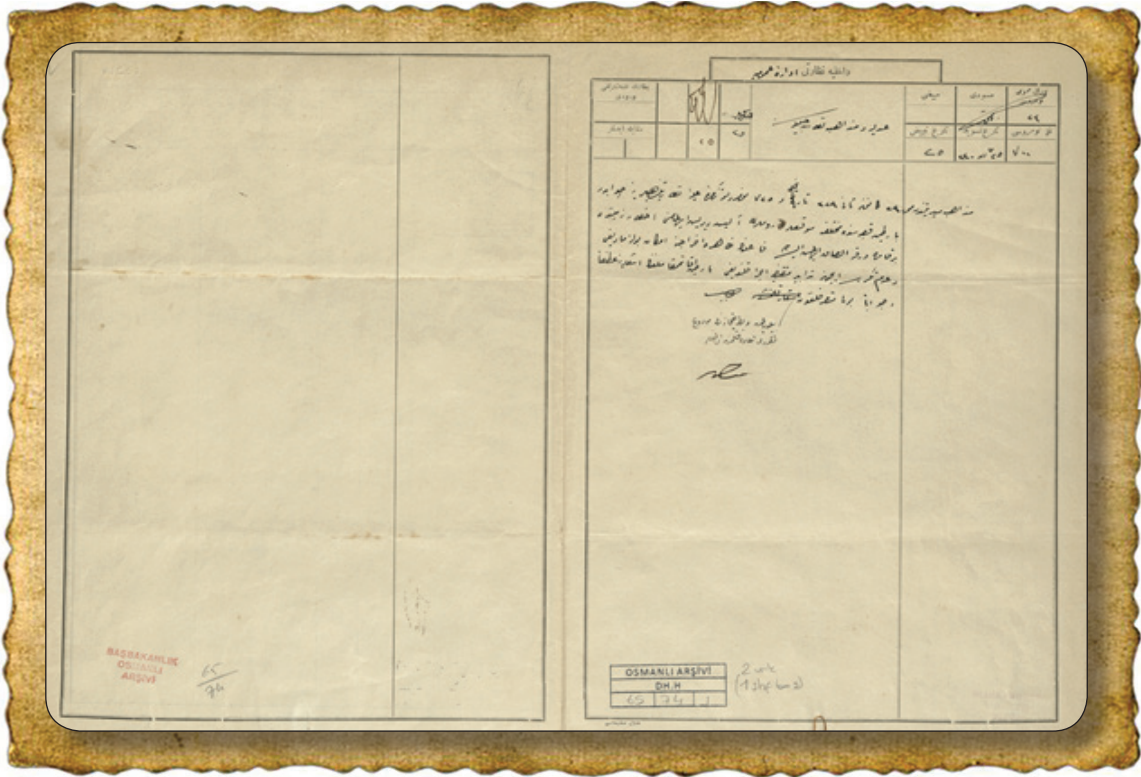
Belge 5-6: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi (MF. MKT.1039-H. 06.01.1326)

OSMANLI ARŞIVI
DH.TMİK.M
208 14 4

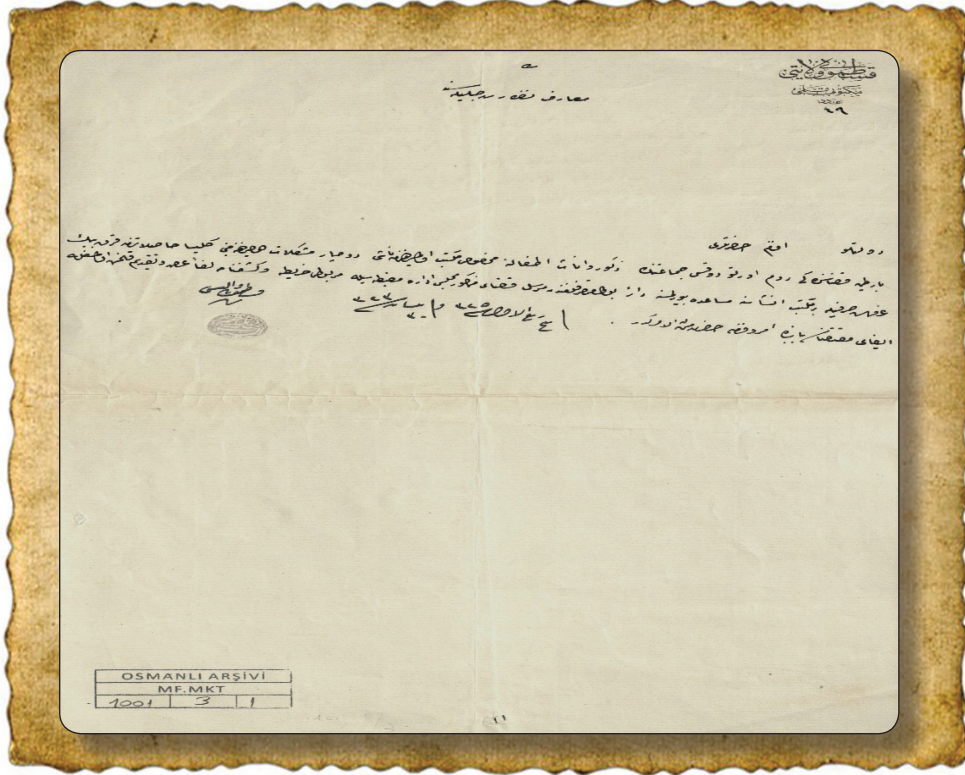
OSMANLI ARŞIVI
DH.TMİK.M
208 14 3

Belge 7-8: Kastamonu Vilayeti Bartın Kasabasında zükur ve inas için bir Rum Mektebinin yapılmasına izin verilmesi (MF. MKT.1039-H. 06.01.1326)

Belge 9-10: Bartın'da Rum Ortodoks çocukları için inşasına ruhsat istenen mekteple ilgili evrakların incelenmek üzere Adliye ve Mezahib Nezareti'ne gönderildiği.

Yer: MF. MKT. / 1001 - 3 - 0 Tarih: H-7 -05-1325 -

Fotoğraf 1- 2- 3: Bartın'da Rum Okulu'nun bugünkü hali

**Fotoğraf 4: Bartın'da açılan ilk resmi okul olan Rüштиye Binası.
Nuri Yüksel'e ait olan ev**

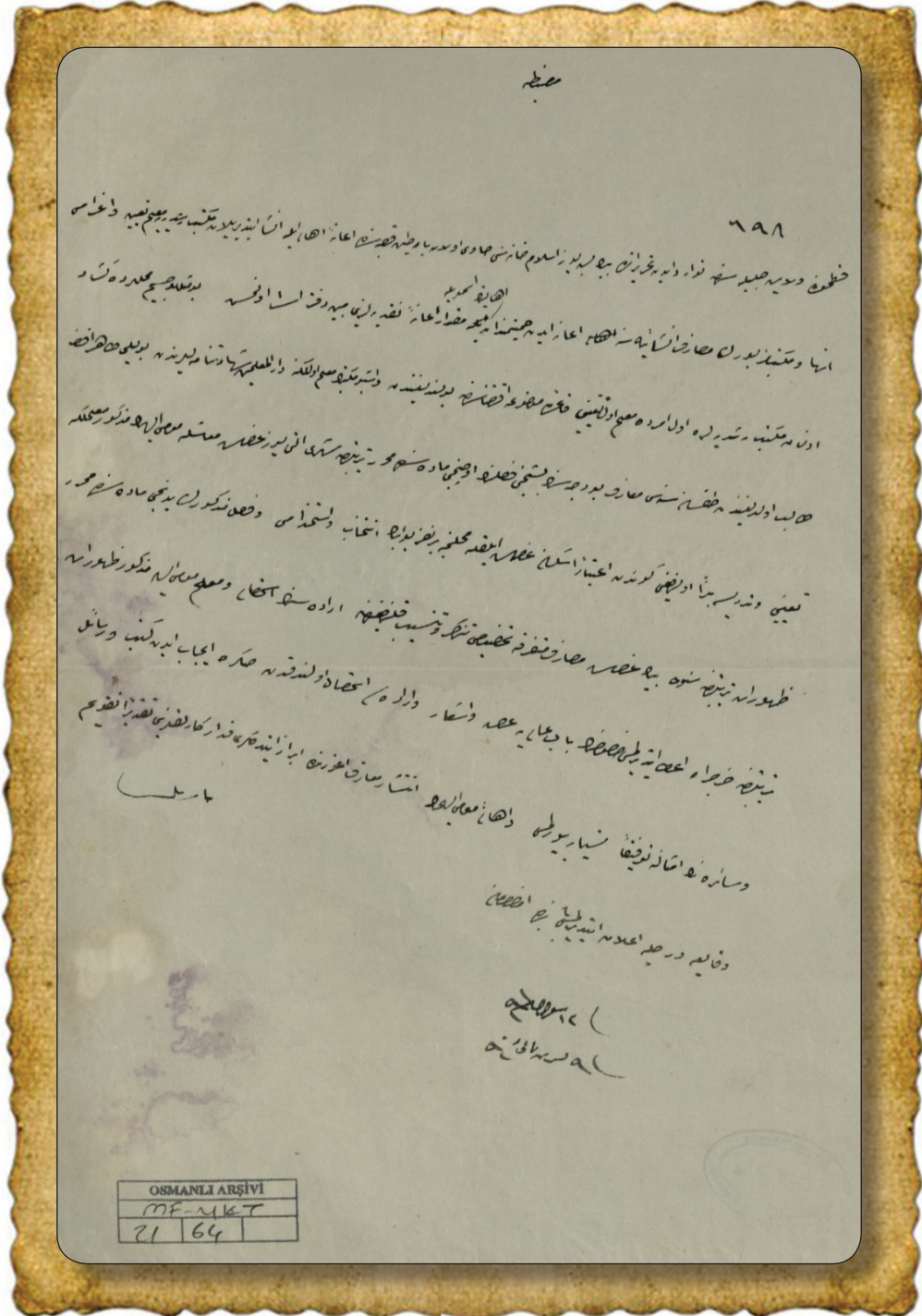

Fotoğraf 5: Halveti Tekkesi 2. Şeyhi Nüfuscu Mehmet Efendi.

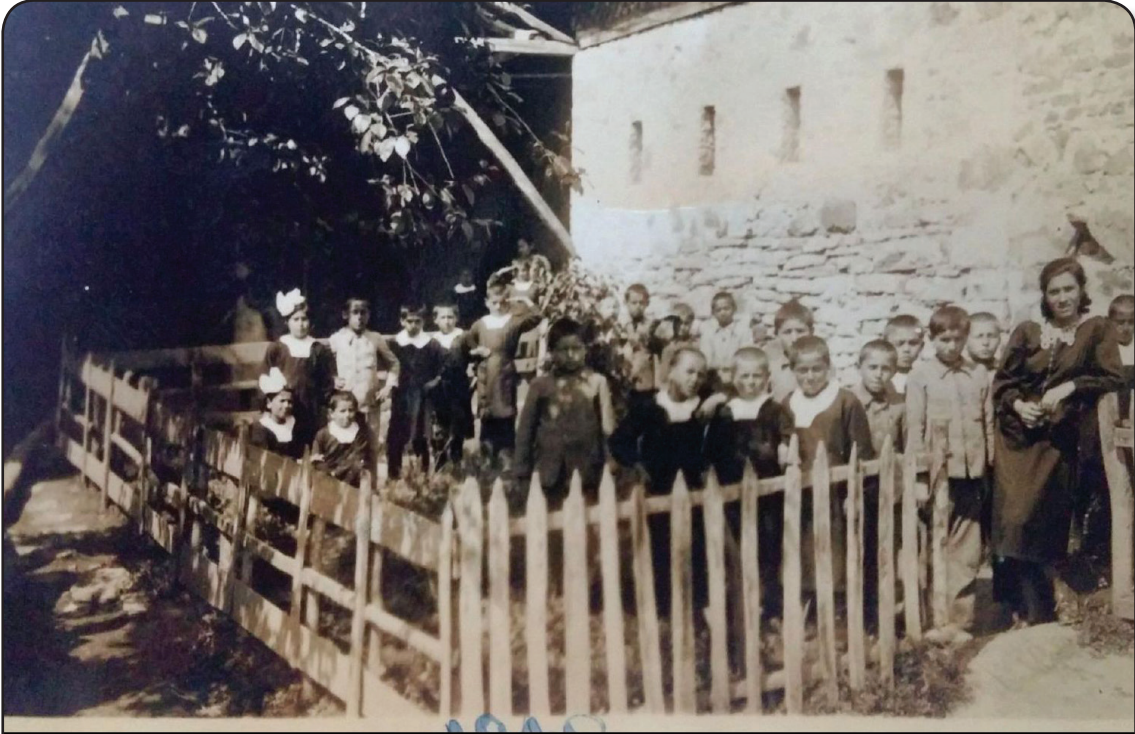

Belge 11: Bartın'da ahali tarafından yaptırılan rüşdiye mektebine Bolulu Tahir Efendi'nin muallim-i evvel olarak tayini ile bir bevvab atanarak maaş muamelelerinin yapılması ve masarif-i müteferrika tahsisi ile halkın yardımlarını takdir maksadıyla Takvim-i Vekayi'de ilan olunması.

Yer: MF. MKT. / 21 - 64 - 0 Tarih: H-12-10-1291 -

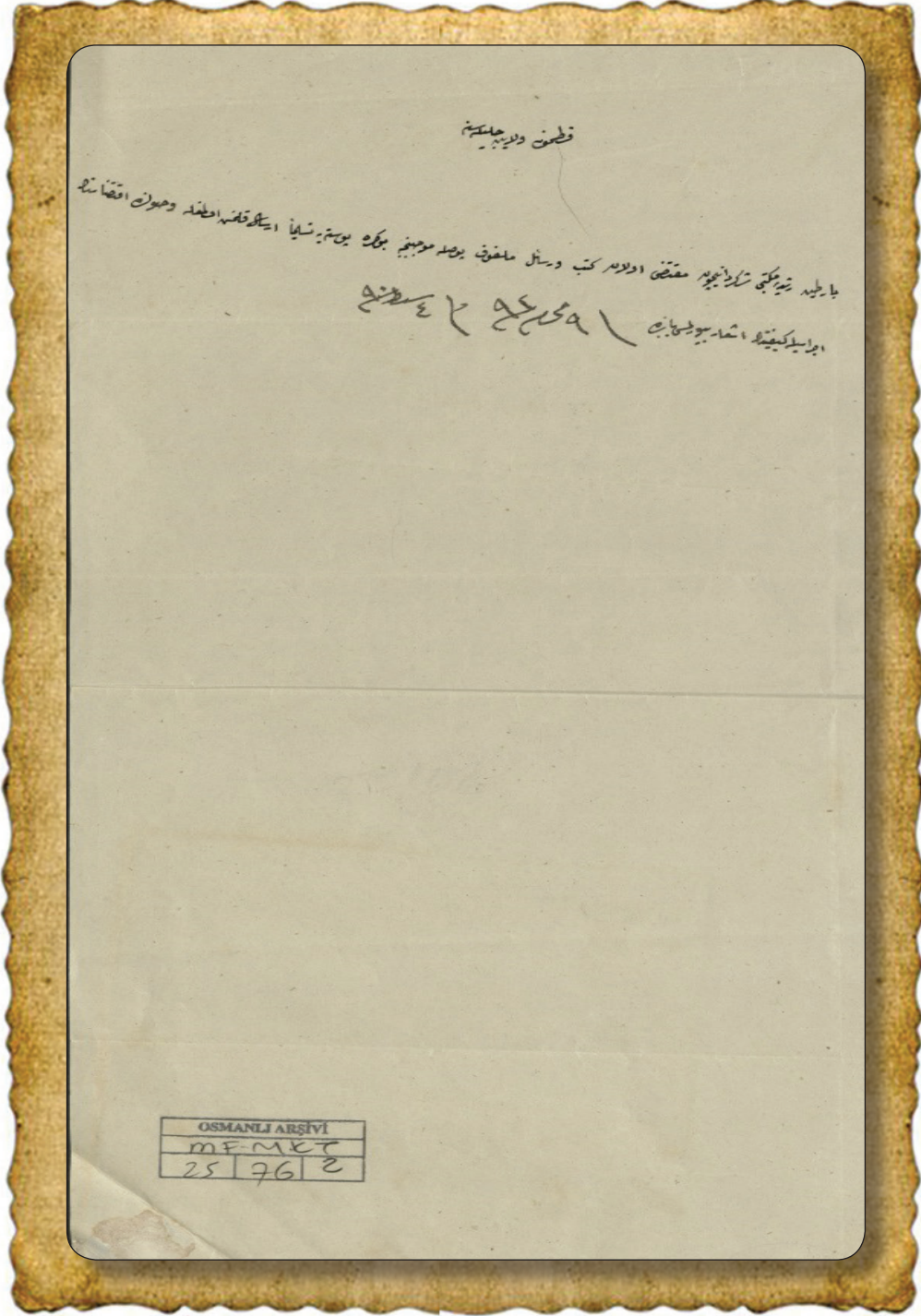
Fotoğraf 6-7: Bartın Fatih (Orduyeri) İlkokulu

TARİH: 1940

**Belge 14: Bartın Rüşdiye Mektebi için istenip melfuf pusulaya göre gönderilen kitap ve risaleler geldiğinde gerekenin yapılması.
Yer: MF. MKT. / 25 - 76 - 0 Tarih: H-09-01-1292 -**

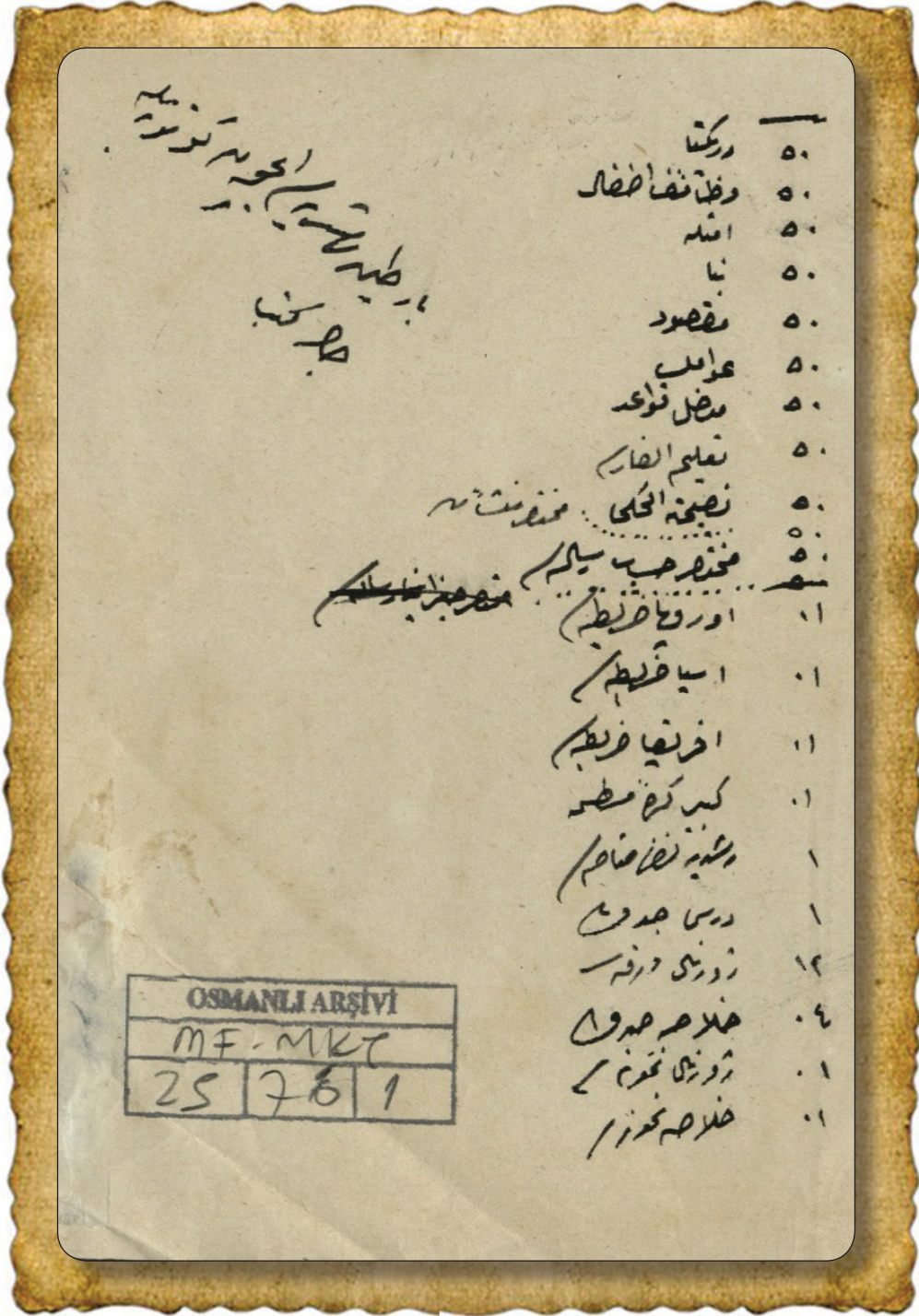
Belge 14 Transkripsiyon Metni:

Kastamonu Vilâyet-i Celilesine

Bartın rüşdiye mektebi şâkirdânyçün muktezi olan kütüb ve resâil melfûf pusula mûcibince bu kere postaya teslim irsâl kılınmış olmakla vusûlünde iktizasının icrâsıyla keyfiyyetin iş'âr buyurulması bâbında Fi 9 Muharrem sene [12] 92 ve Fi 4 Şubat sene [12] 90

Belge 15: Bartın Rüşdiye Mektebi için istenip melfuf pusulaya göre gönderilen kitap ve risaleler geldiğinde gerekenin yapılması.

Yer: MF. MKT. / 25 - 76 - 0 Tarih: H-09-01-1292 -

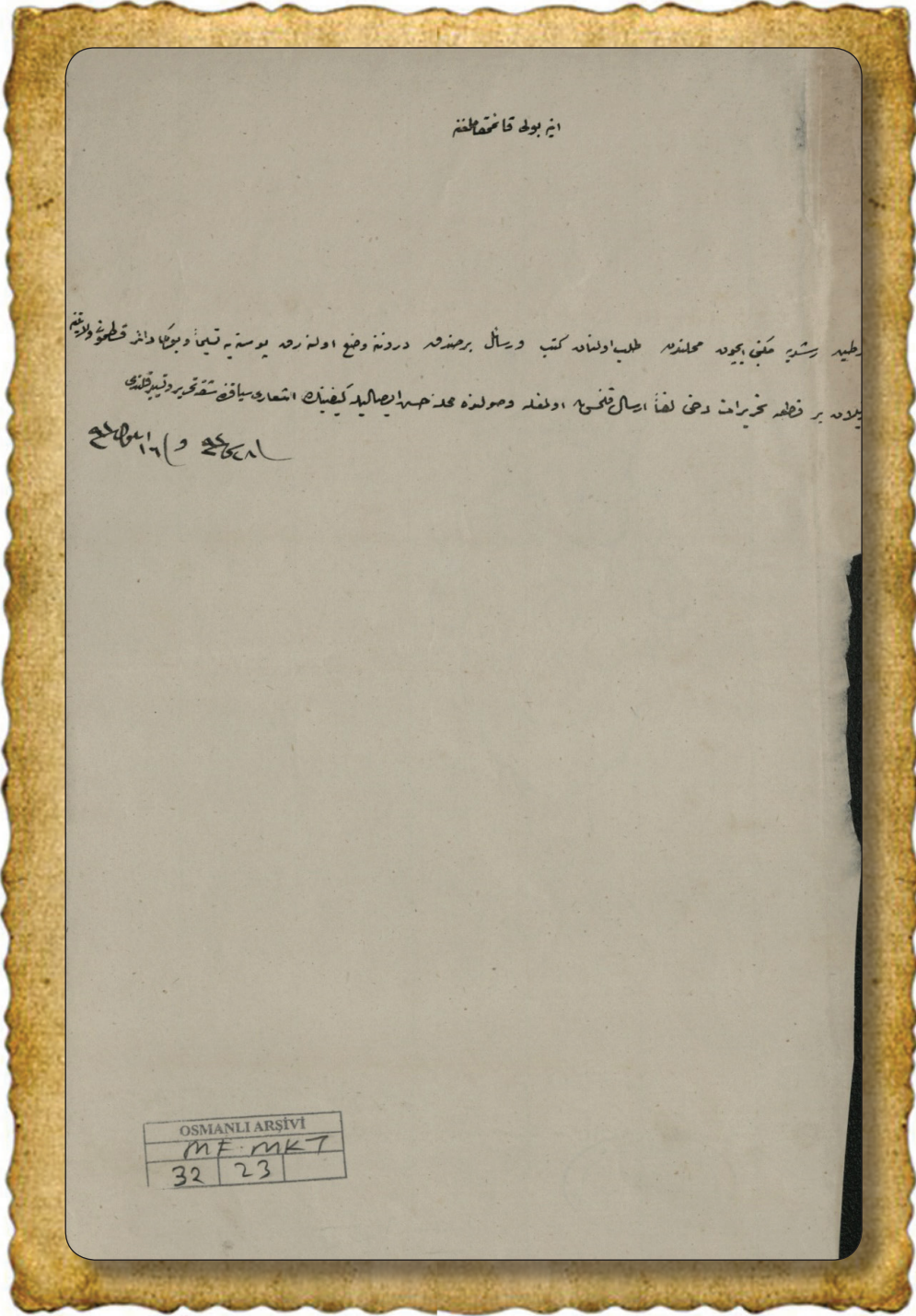

Belge 15 Transkripsiyon Metni:

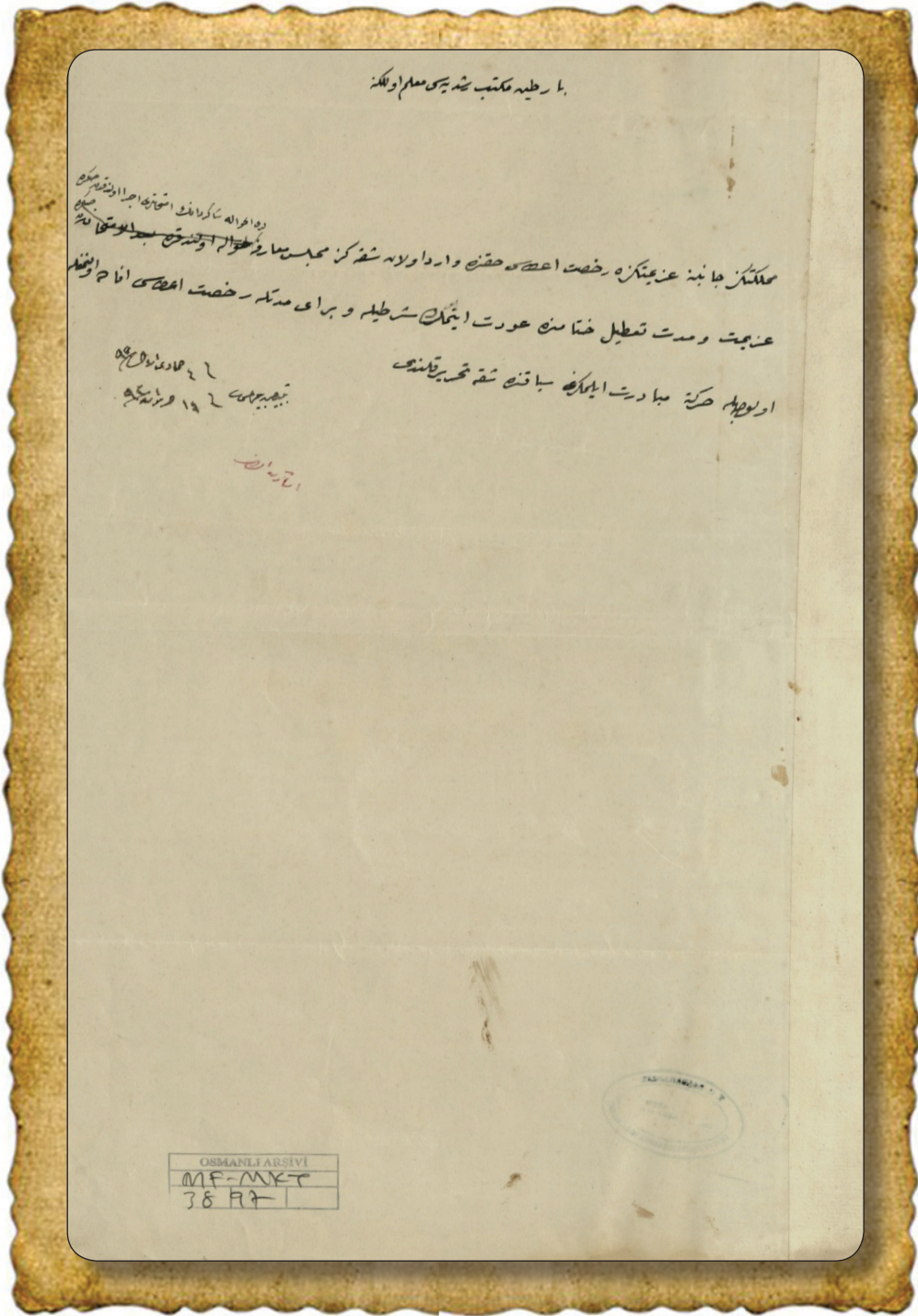
Bartın Rüşdiyesi için gönderilecek câmi-ü kütüb.

Der-mektâ	50
Veze'if-i atfal	50
Emsile	50
Binâ	50
Maksûd	50
Avâmil	50
Medhal-ı Kavâ'id	50
Ta'limü'l-Fârisi	50
Nasihatü'l-hükmu	50
Muhtasar-ı neş'et	50
Muhtasar-ı hesâb risâleysi	50
Avrupa Haritası	01
Asya Haritası	01
Afrika Haritası	01
Kebîr-i küre-i haritası	01
Rüşdiye nizâmnâmesi	01
Ders-i cedvel	01
Jûrnâl varakası	12
Hülâsa cedveli	04
Jûrnâl nümûnesi	01
Hülâsa nümûnesi	01

Belge 17: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi için istenen kitap ve risalelerin İnebolu üzerinden gönderildiği. Yer: MF. MKT. / 32 - 23 - 0 Tarih: H-28-08-1292 -

Belge 18: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi muallim-i evveline, öğrencilerin imtihanını yaptıktan sonra tatil bitiminde dönmek şartıyla memleketine gitmesine izin verildiği.

Belge 18 Transkripsiyon Metni:

Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi Muallim-i Evvelliğine

Memleketimiz canibine 'azimetinize ruhsat itâsı hakkında vârid olan şukkanız meclis-i ma'ârife lede'l-havâle şâkirdânın imtihanları icrâ olunduktan sonra 'azimet ve müddet-i ta'tîl hitâmında 'avdet etmek şartıyla ve bir ay müddetle ruhsat itâsı ifâde olunmakla ol-vechle harekete mübâderet eylemeniz siyâkında şukka tahrir kılındı

Tebyiz buyurulması

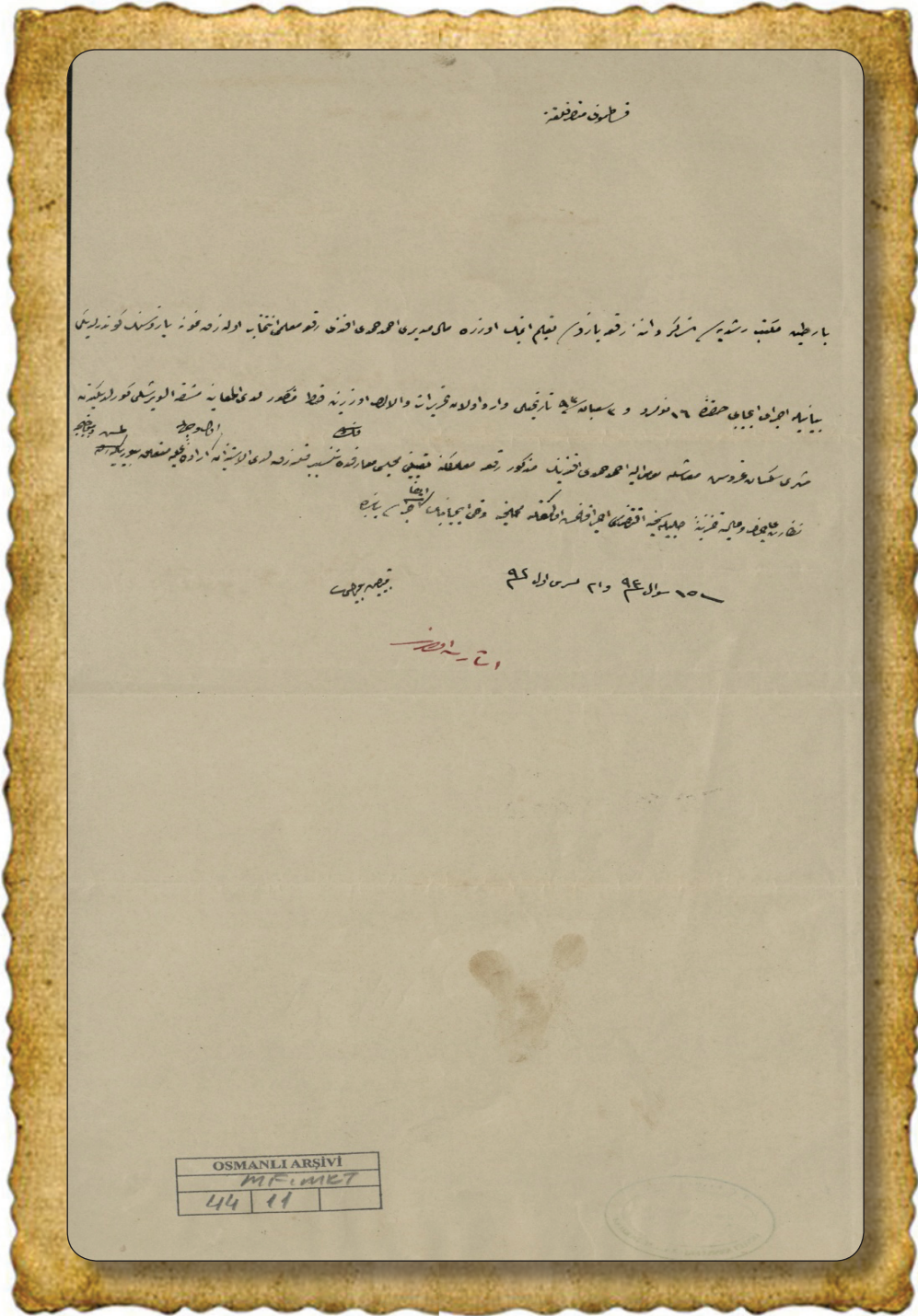
Fi 4 Cemâziye'l-ahir sene [12]93

Fi 14 Haziran sene [12]92

İşâret olundu

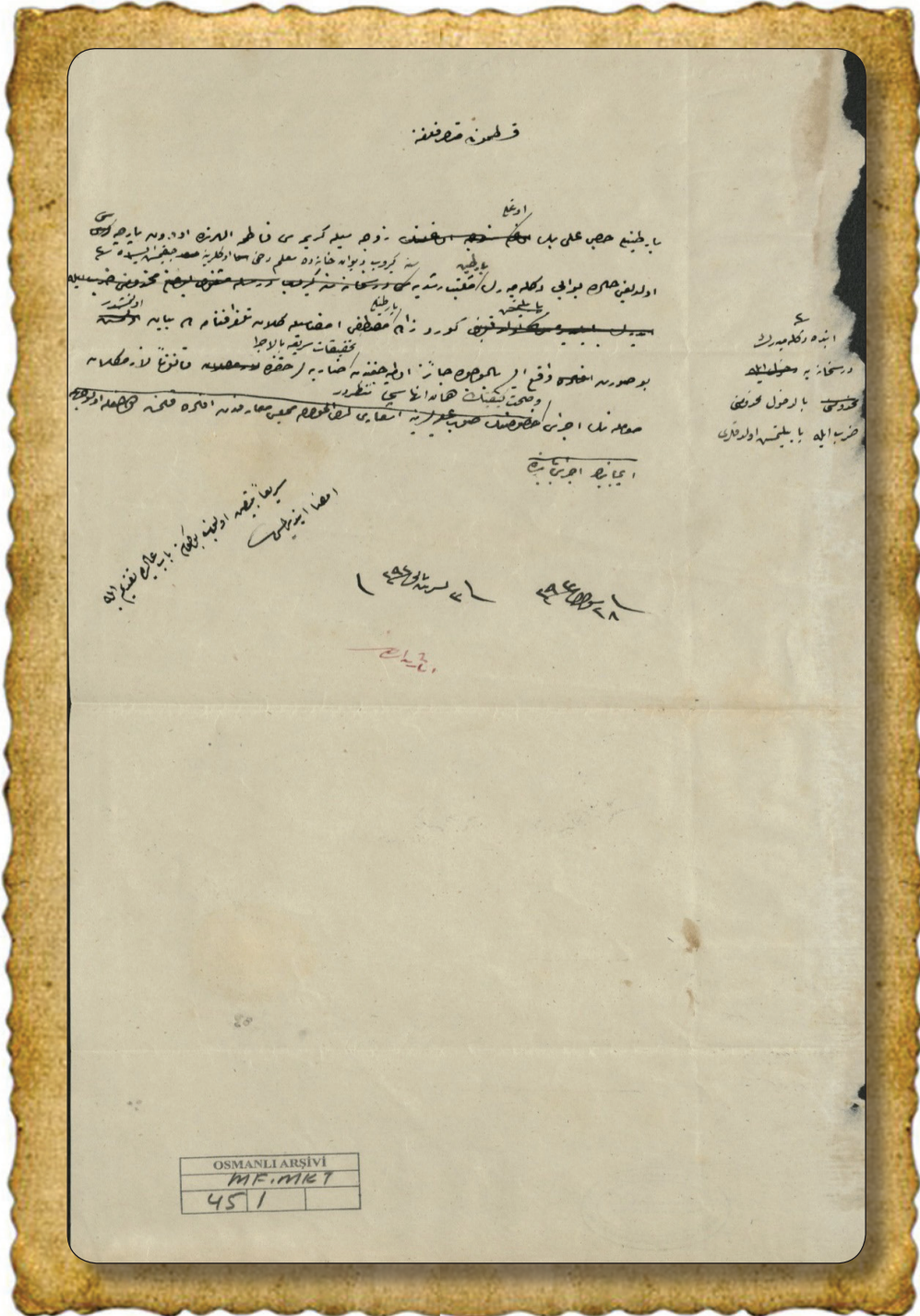
Belge 19: Mal Müdürü Ahmed Hamdi Efendi'nin, Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi rika muallimliğine tayini.

Yer: MF. MKT. / 44 - 11 - 0 Tarih: H-15-10-1293 -

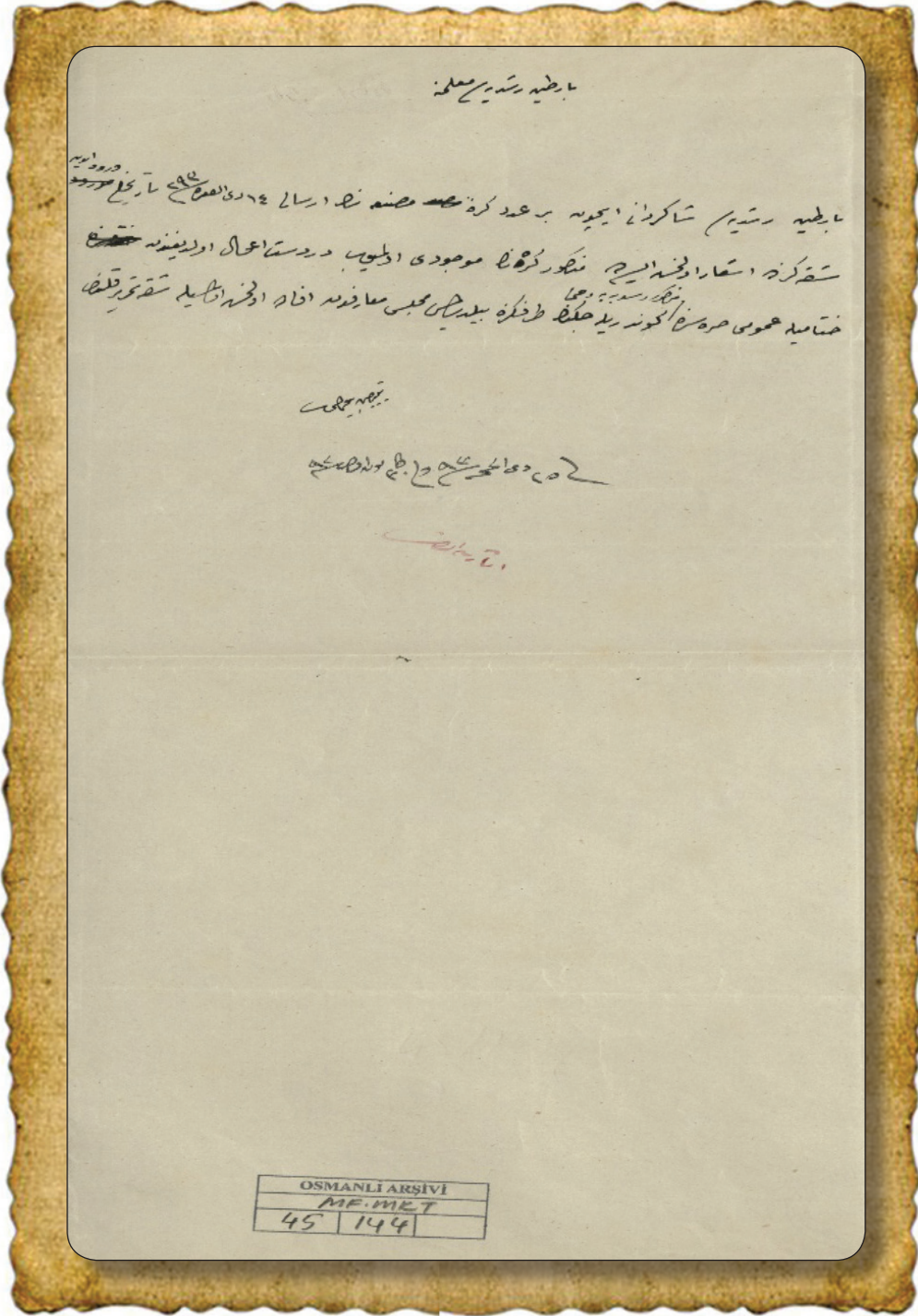
Belge 20: Bartınlı Hacı Ali Beyoğlu'nun zevcesi ile kızının Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi'ne girerek Bartınlı Kürdzade Mustafa'nın oğlunu dövüp, bayıltmaları üzerine haklarında Zabtiye'ce gerekli işlemlerin yapılması.

Yer: ME MKT / 45 - 1 - 0 Tarih: H-28-10-1293 -

Belge 21: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi için istenen ve mevcudu kalmayan kürenin imal edildiği vakit gönderileceği.

Yer: MF. MKT. / 45 - 144 - 0 Tarih: H-25-12-1293 -

Belge 23 Transkripsiyon Metni:

Kastamonu Mutasarrıflığına

Bartın Rüşdiye mektebi şâkirdânından bazılarının devâmsızlığından dolayı cânib-i hükümete vâki' olan müracatı üzerine velilerine olunan tenbihâtın gurreci görüldüğünden bahisle bundan böyle dahi hükümetce iktizâ-yı hâlin icrâ edilmesi hakkında mekteb-i mezkûr muallimliği tarafından vârid olan şukka meclis-i ma'ârifede'l-havâle [55] etfâlin mektebe devâmları zımında icrâ buyurulan teşvikât ve tenbihât mûcib-i şükrân olup bundan böyle dahi mektebin teksir şâkirdânına sarf-ı mesâi buyurulacağı der-kâr olup şu kadar ki etfâlin mekteb-i rüştiyeye devâmı nizâmen mecbûri olmadığından bu bâbda mu'âmele-i cebriye icrâsından tevakkıyla berâber şâkirdânın devâmı ve teksir efrâdı için peder ve velilerine teşvikât-ı mü'essere icrâsı dahi lâzımeden bulunduğundan hükümet-i mecelliyeye iktiza eden himmet ve mu'âvenenin diriğ olması husûsunun taraf-ı 'âlilerine iş'ârı ifâde olunmasıyla ol vechle icâbının ifâ buyurulması bâbında emr u irâde efendim hazretlerindir.

Fi 28 Zi'l-hicce sene [12]94 ve Fi 22 Kânûn-ı Evvel sene[12]93

Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi Muallim-i Evveline

Me'mûr tedrisi olduğunuz Bartın rüşdiye mektebi şâkirdânından bazılarının devamsızlığı olup cânib-i hükümete vukû' bulan müracatınız üzerine peder ve velilerine olunan tenbihâtın gurreci görüldüğü bahisle bundan böyle dahi hükümetçe iktizâ-yı hâlin icrâ edilmesi ifâdesine dâir olan şukka-i şerifenin meclis-i ma'ârifede'l-havâle etfâlin mekteb-i rüştiyeye devamı nizâmen mecbûri olmadığından bu bâbda mu'âmele-i cebriye icrâsı uymaz ise de şâkirdânın devâmı ve teksir efrâdı için peder ve velilerine teşvikât-ı mü'essere icrâsı hususunun Kastamonu vilâyetine işârını ifâde kılınmış [5] ve mezkûr mutasarrıflığa icâbı vechle tahrîrât yazılmış olmasıyla zât-ı şerifleri dahi vazifenizi hüsn-i ifâya devâm ve ikdâm eylemeniz siyakında şukka-i muhibbi terkîm kılındı

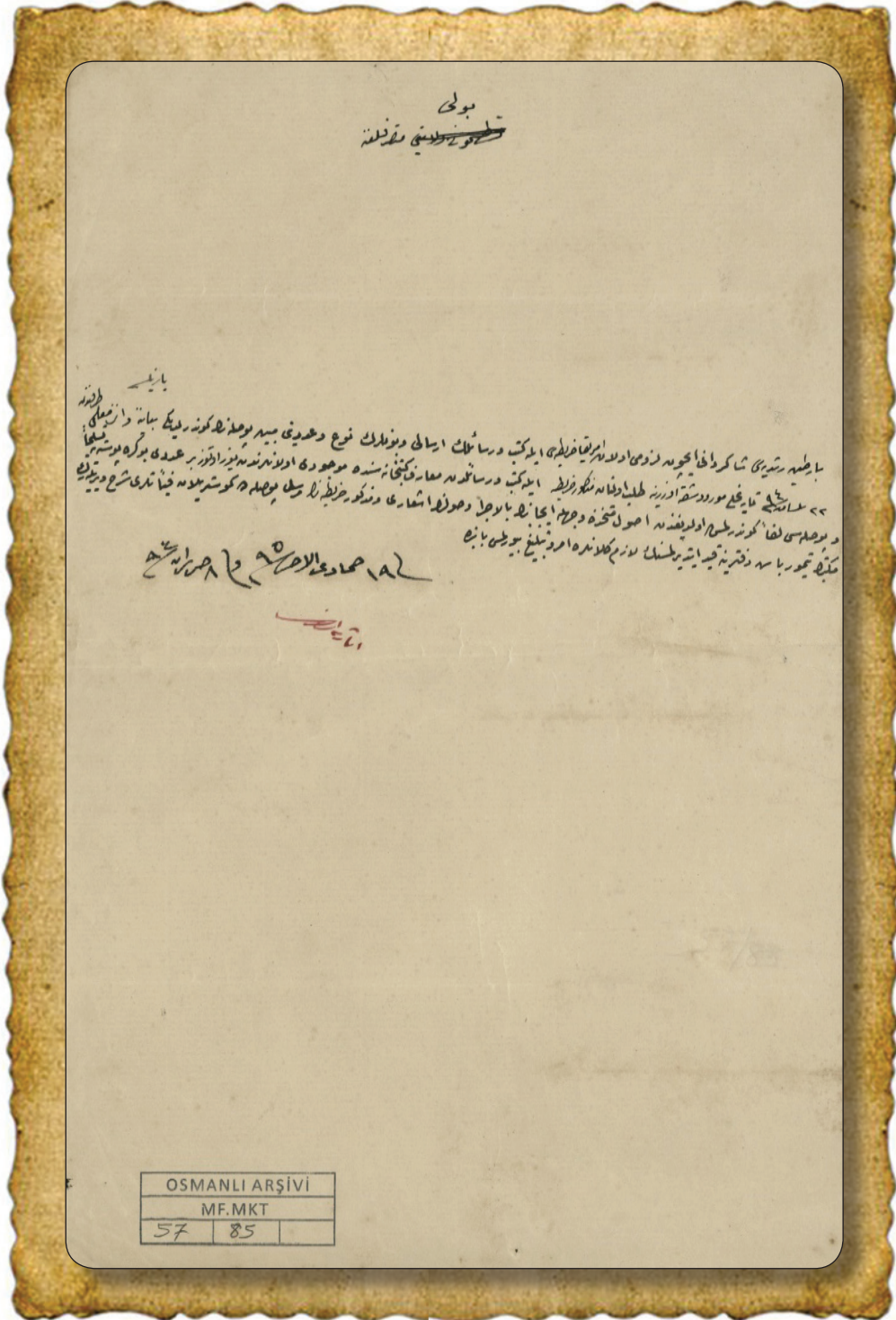
Tebyiz Buyurulmuş

Fi 28 Zi'l-hicce sene [12]94 ve 22 Kânûn-ı Evvel sene [12]93

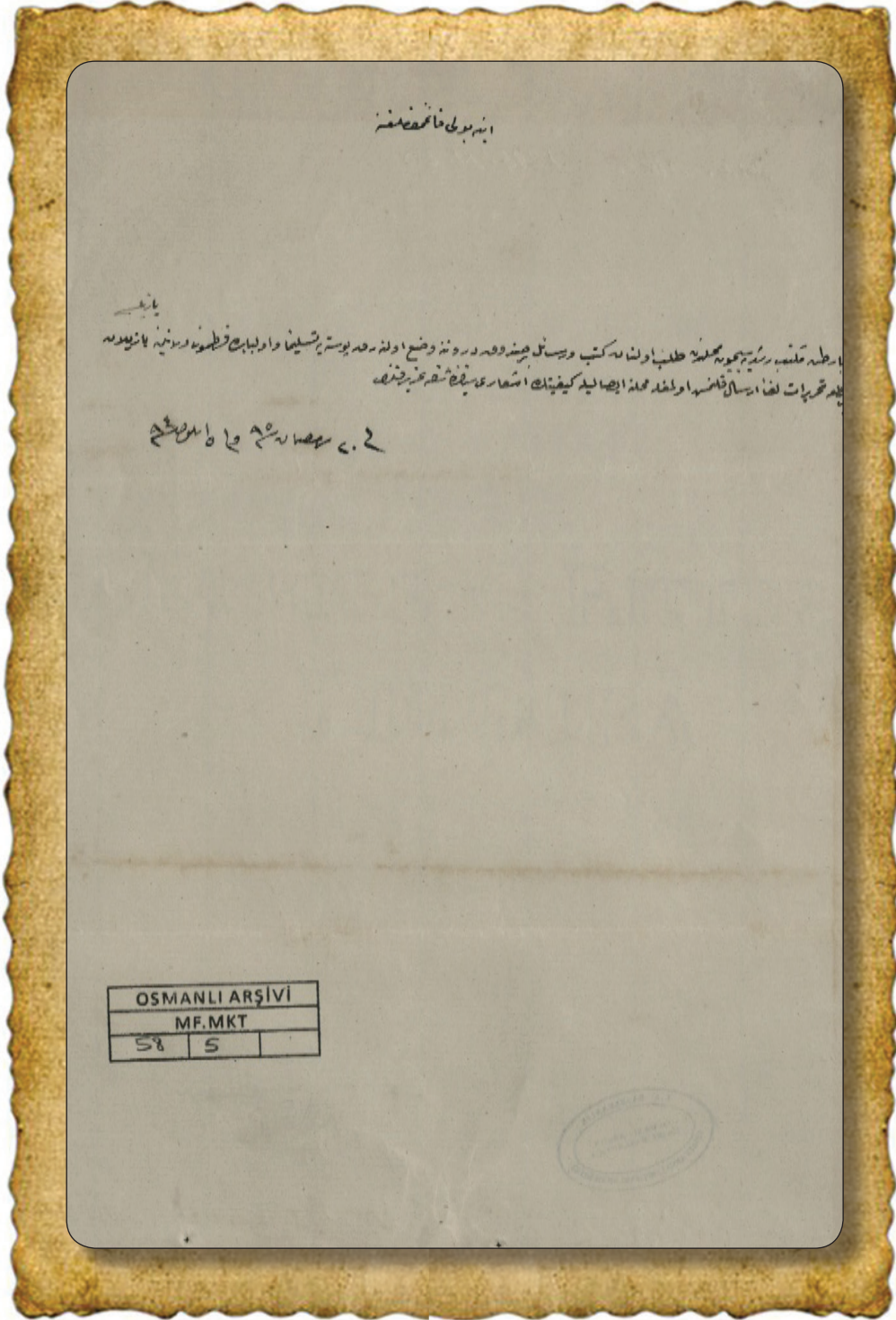
İşâret olundu

Belge 24: Bartın Rüşdiyesi için istenen harita, kitap ve risalelerin gönderildiği.

Yer: MF MKT. / 57 - 85 - 0 Tarih: H-19-06-1295 -

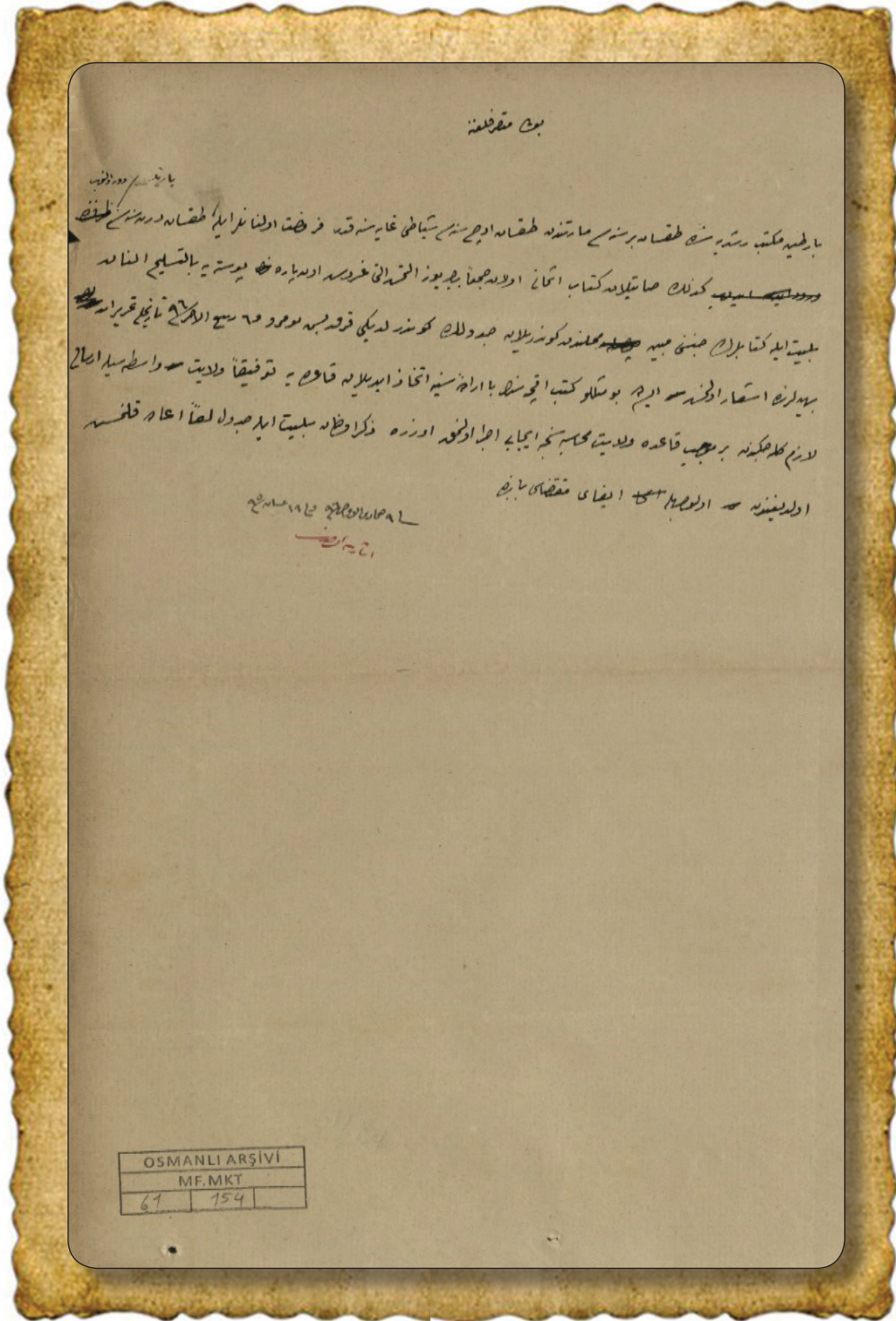

**Belge 25: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi için istenen kitap ve risalelerin gönderildiği.
Yer: MF.MKT. / 58 - 5 - 0 Tarih: H-20-09-1295 -**

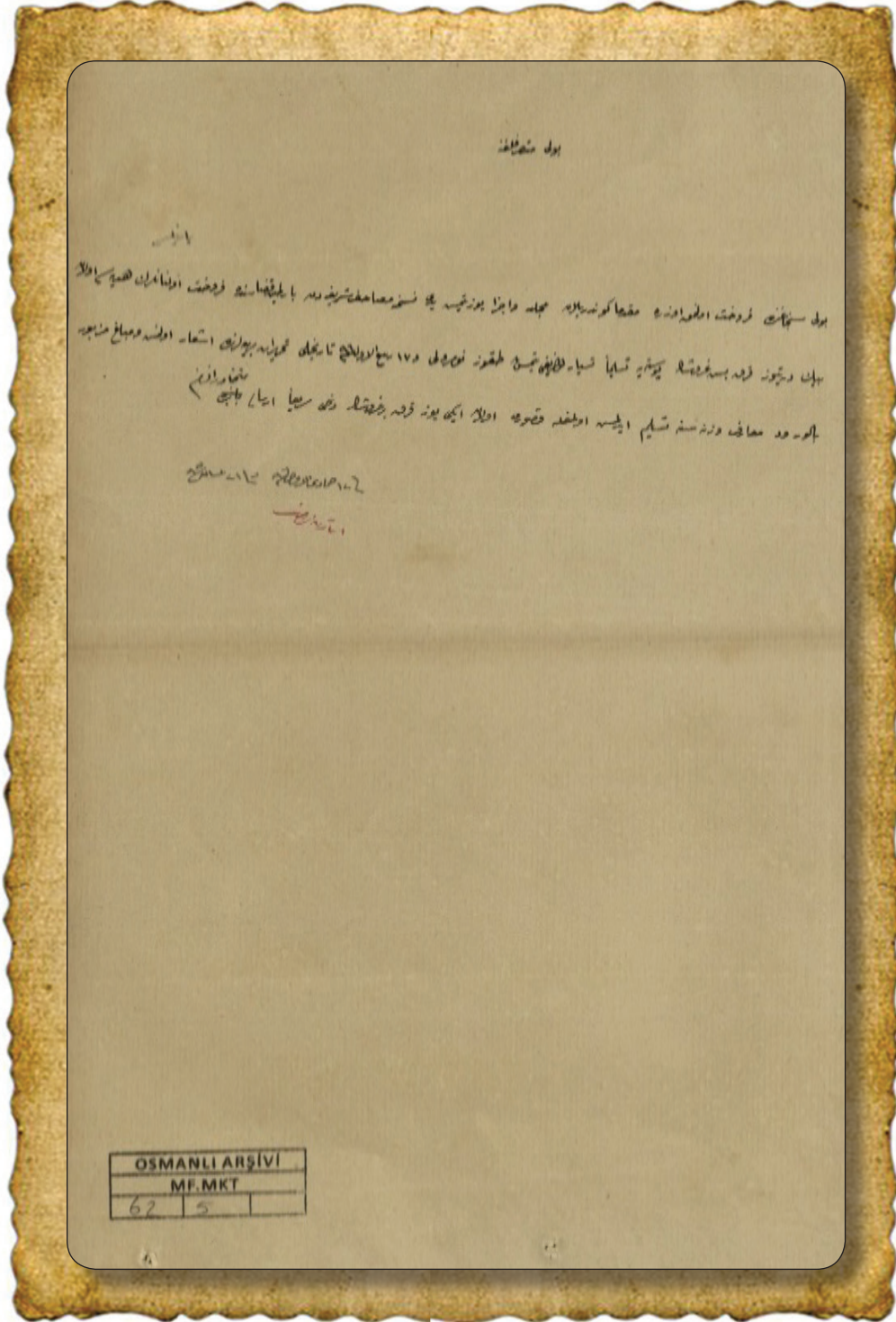
Belge 26: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi'nde satılan kitap ve risalelerin ücretleri vilayet vasıtasıyla gönderilmesi gerektiğinden işlemlerinin vilayet muhasebesince yapılması için iadesi.

Yer: MF. MKT. / 61 - 154 - 0 Tarih: H-09-05-1296 -

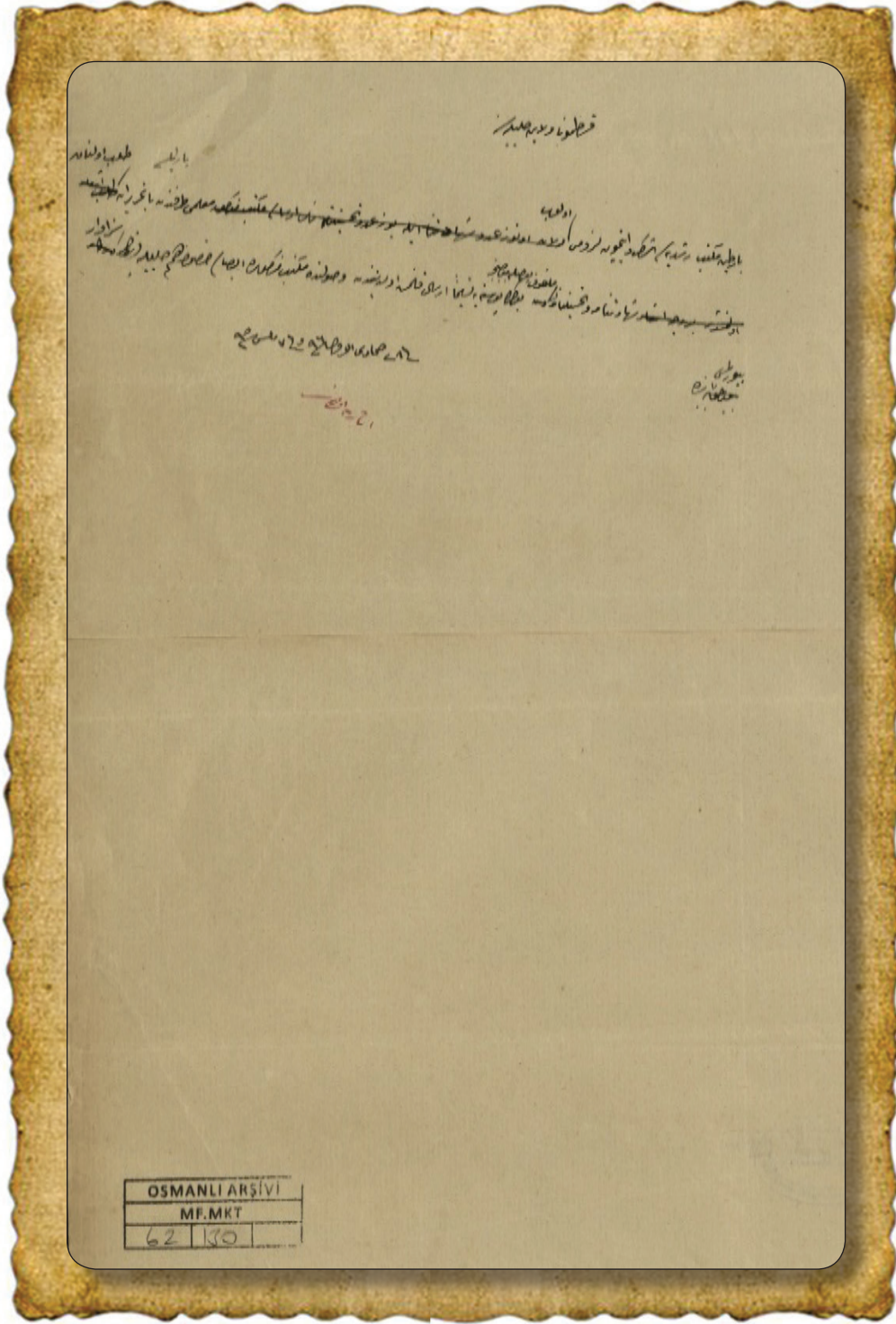
Belge 27: Bolu sancağında satılmak üzere gönderilen mushaflardan Bartın'da satılanlarının parasının ulaştığı ve Maarif Veznesi'ne teslim edildiği.

Yer: MF. MKT. / 62 - 5 - 0 Tarih: H-12-05-1296 -

Belge 29: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi öğrencileri için gerekli olan şahadetname ve tahsinnamelerin gönderildiği.

Yer: MF. MKT. / 62 - 130 - 0 Tarih: H-28-05-1296

Belge 29 Transkripsiyon Metni:

Kastamonu Vilâyet-i Celîlesine

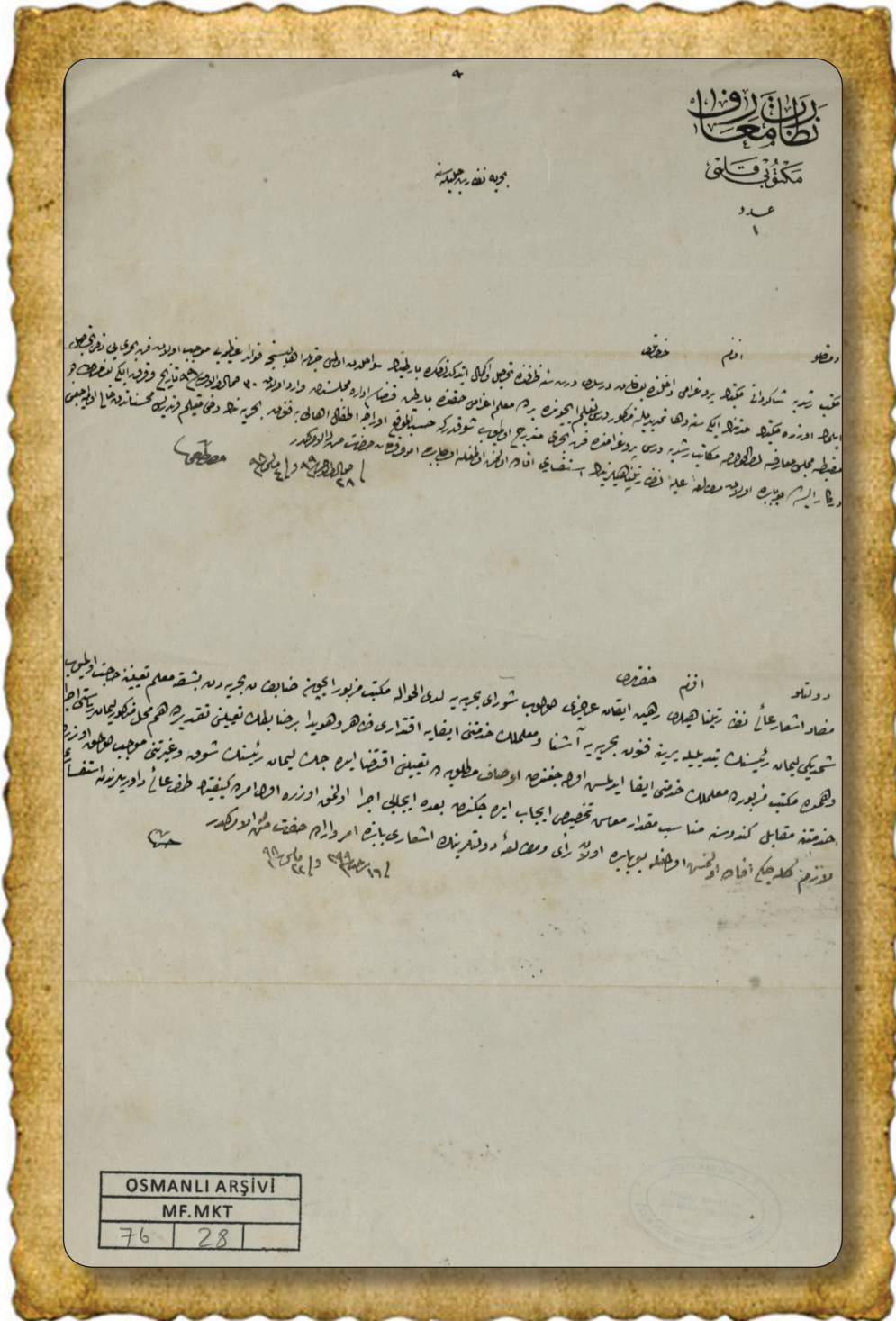
Bartın mekteb-i rüşdiyesi şâkirdânıyçün lüzûmu olup talep olunan melfûf pusula mûcibince bu kere postaya teslimen irsâl kılınmış olduğundan vusûlünde mekteb-i mezkûre i sâli husûsuna himem-i celîleleri sezâvar buyurulması bâbında

Fi 28 Cemâziye'l-evvel sene [12]96 ve Fi 7 Mayıs sene [12]95

İşâret olundu

Belge 30: Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi'nin bahriye ilmi tahsili için müddeti uzatıldığı takdirde muallimliği de liman reisince yürütüleceğinden, bu hususta ne şekilde hareket edileceği.

Yer: MF. MKT. / 76 - 28 - 0 Tarih: H-16-07-1299 -

Belge 31 Transkripsiyon Metni:

Takdim

Bartın Ma'ârif Komisyonu Riyasetine

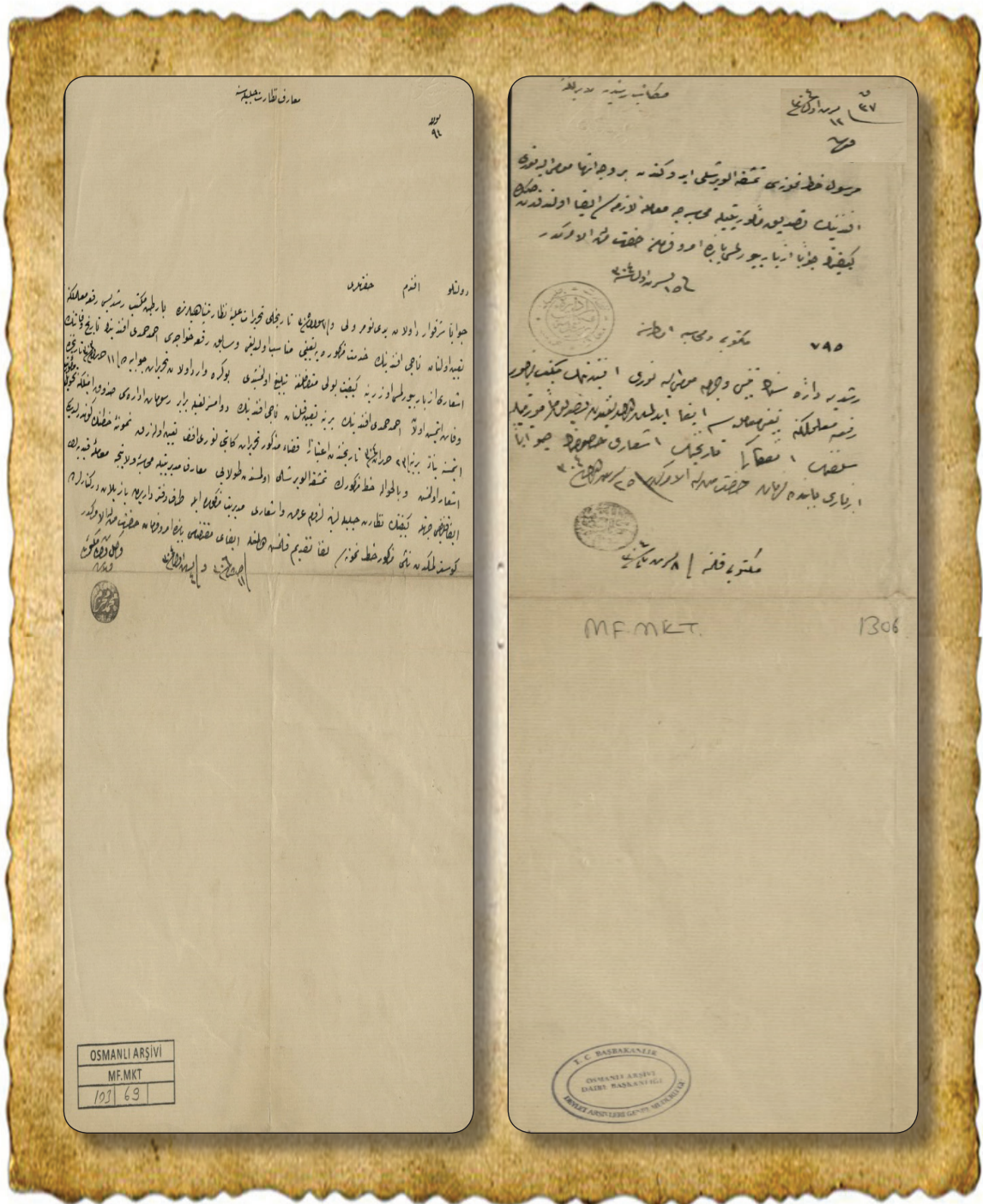
Bartın'da harab ve mâil-i turab olan medrese eşrâf-ı âhâli-i belde tarafından olunan i'ânât ve himemât ile hedm olunarak kargır olarak müceddeden fevkâni tanzim sûrette bir bâb mekteb-i ibtidâi ile bir de medrese ve altına on yedi bab mağazanın inşâ olunarak ve nâm-ı nâmi-i hazret-i hilâfet-penâhi ile tesmiye edilerek mekteb-i mezkûr sâye-i ma'ârifet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhi de geçen mâyısın yirmi yedinci Pazar ertesi günü bi'l-cümle me'mûrin ile mâliye müfettişi buluna zât ve ahâli-i sâire hazır oldukları halde resm-i küşâdı icrâ ve yevm-i mezkûr de yüz elli nefer çocuk defter-i mahsûsasına kayd ve imlâ olunarak bu yüzden dahi duâ-yı mefrûzu'l-edâ-yı hazret-i pâdişâhi ifâ ve vârid olan tahrîrât-ı şeriflerinde beyân olunmuş ve me'mûrin ve eşrâf-ı ahâli-i belde taraflarından şu sûretle vuku'â gelen himmet ve mu'âvenetle mekteb-i mezbûrun inşâ ve küşâdı şâyân-ı takdir ve tahsin olduğunun savb-ı şeriflerine iş'ârı bi'l-cümle mekâtib-i ibtidâiye idâresinden ifâde kılınmış olmasıyla beyân-ı mahzûziyete ibtidâr olundu.

Fi 13 Zi'l-ka'de sene [1]302 ve 12 Ağustos sene[1]301

İşâret Olunmuştur

Belge 32-33: Vefat eden Ahmed Hamdi Efendi'nin yerine tayin olunan Naci Efendi'nin hem devamsızlığı, hem de tahvil-i memuriyetle Rusumat Emaneti Sandık Eminliği'ne geçmesi üzerine yerine tayin olunan Bartın Tahrirat Katibi Nuri Efendi'nin hattının beğenilip memuriyetinin tasdik olunduğu.

Yer: MF.MKT. / 103 - 69 - 0 Tarih: H-16-03-1306 -

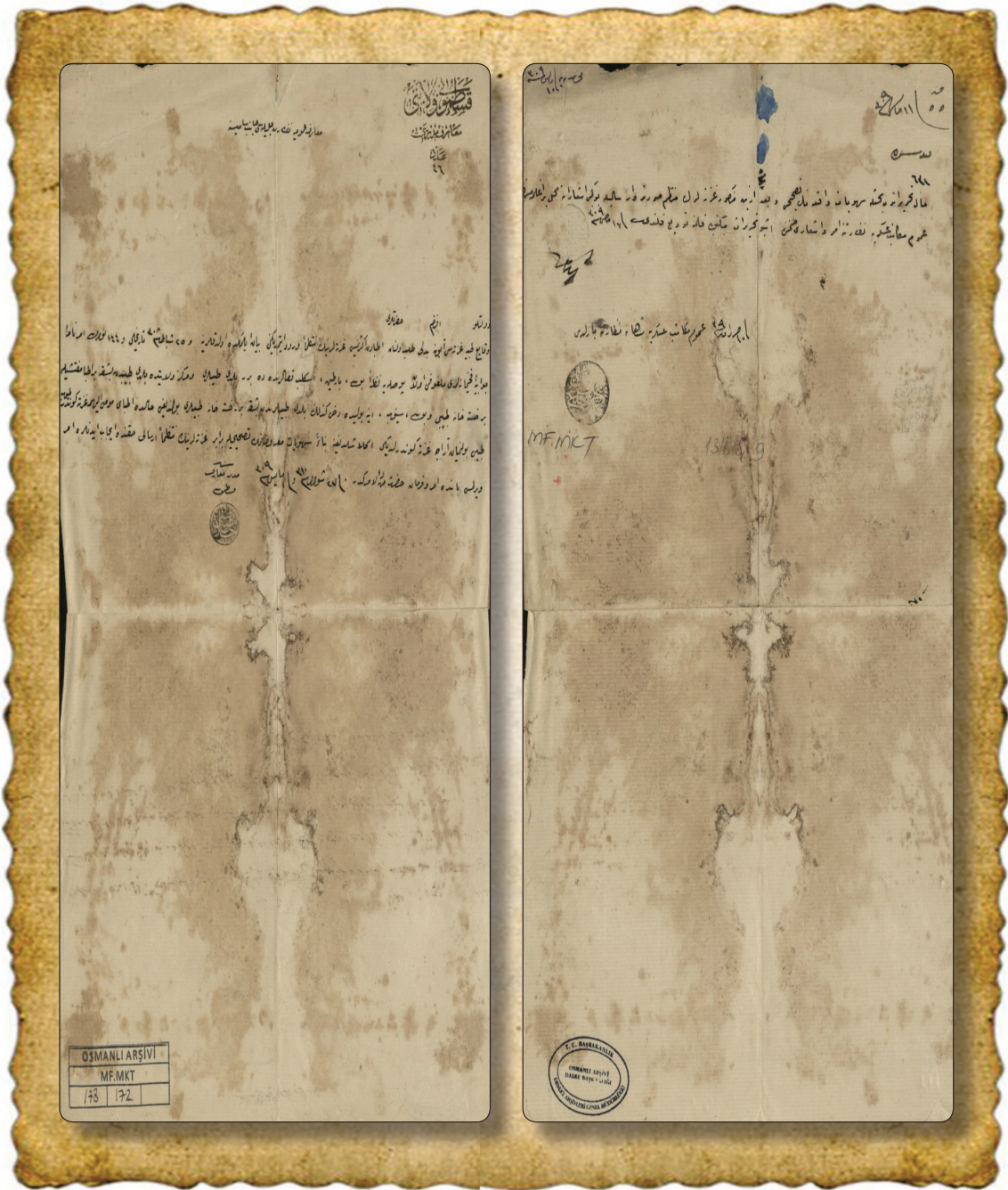
Belge 34-35-36: Bartın Rüşdiyesi muallim-i saniliği vekaletinde bulunan Mehmed Zühtü Efendi'nin asaleten tayini uygun görüldüğünden, asaletinin ilanı tarihinden itibaren maaşı verilerek asalet ve vekalet tarihlerinin bildirilmesi.

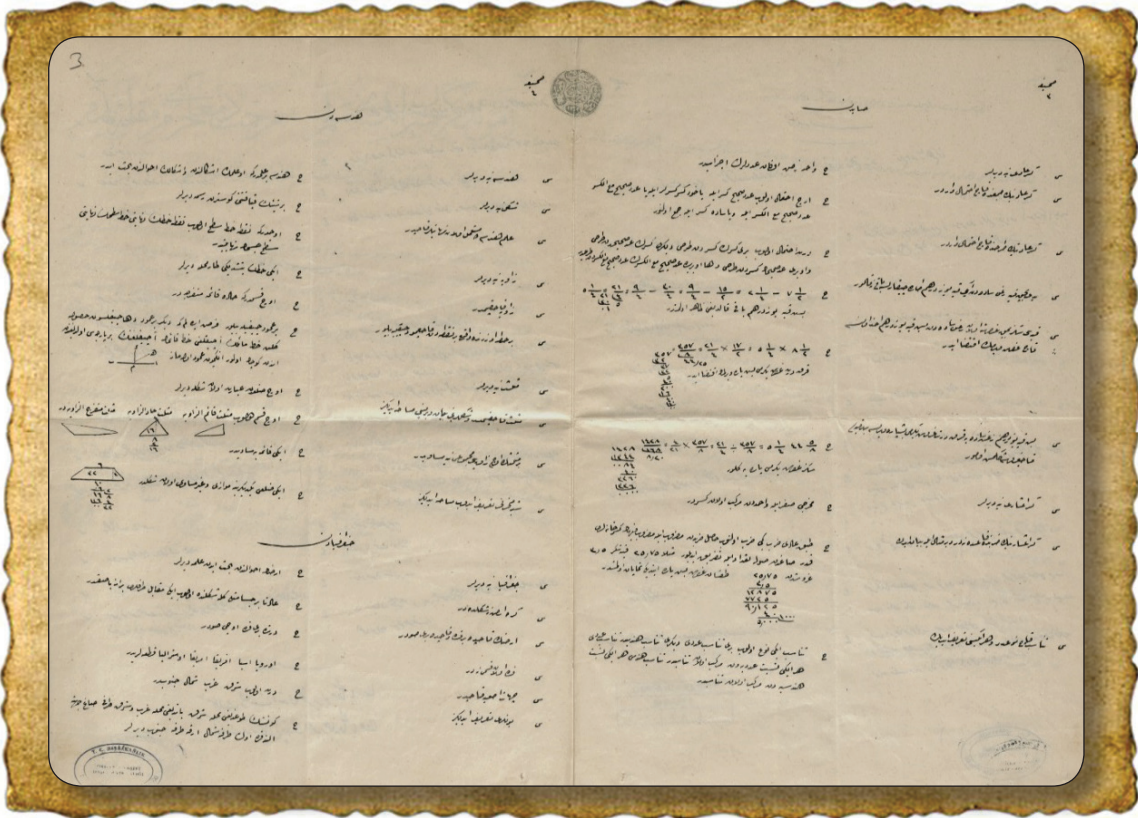
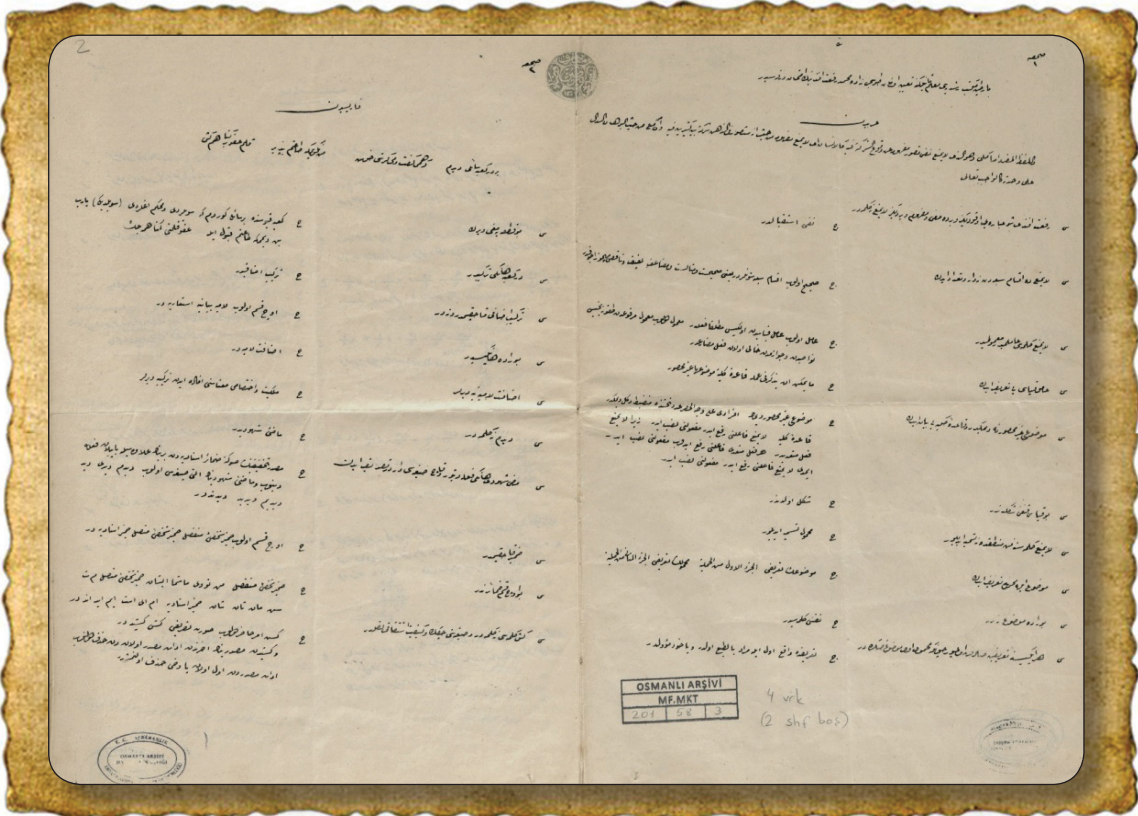
Yer: MF. MKT. / 130 - 72 - 0 Tarih: H-27-01-1309 -

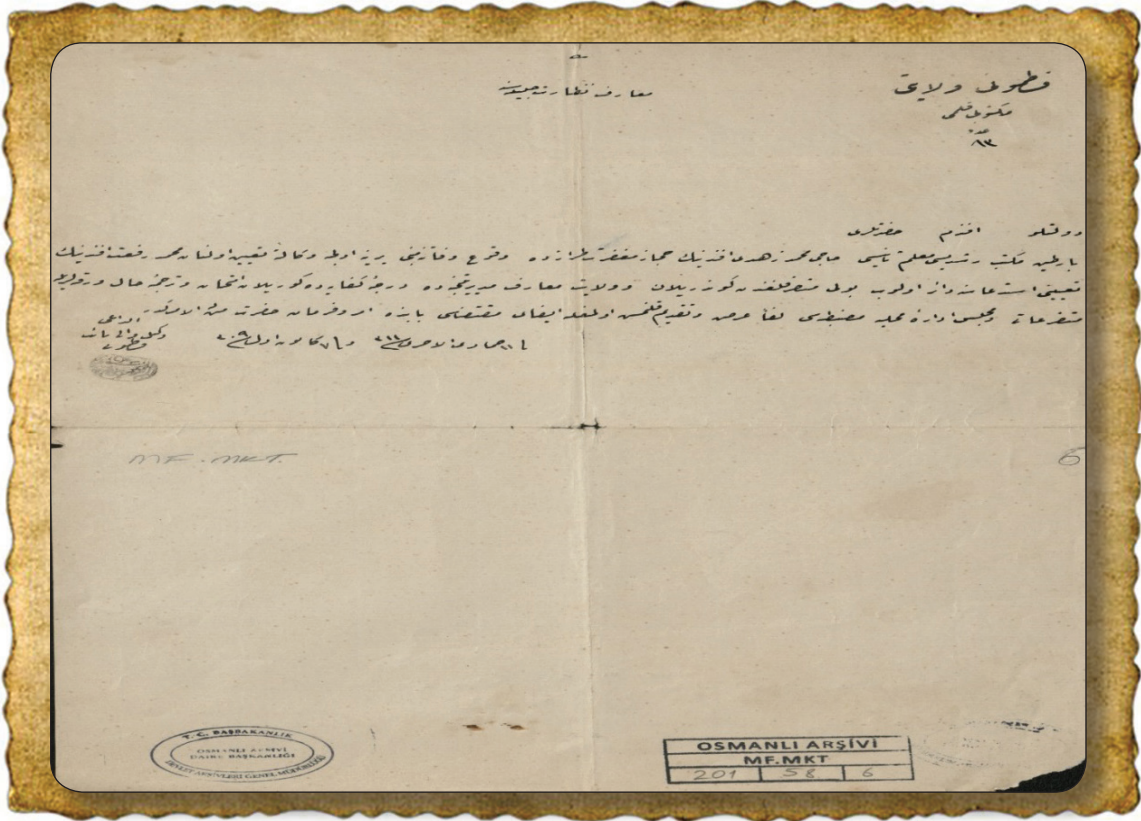
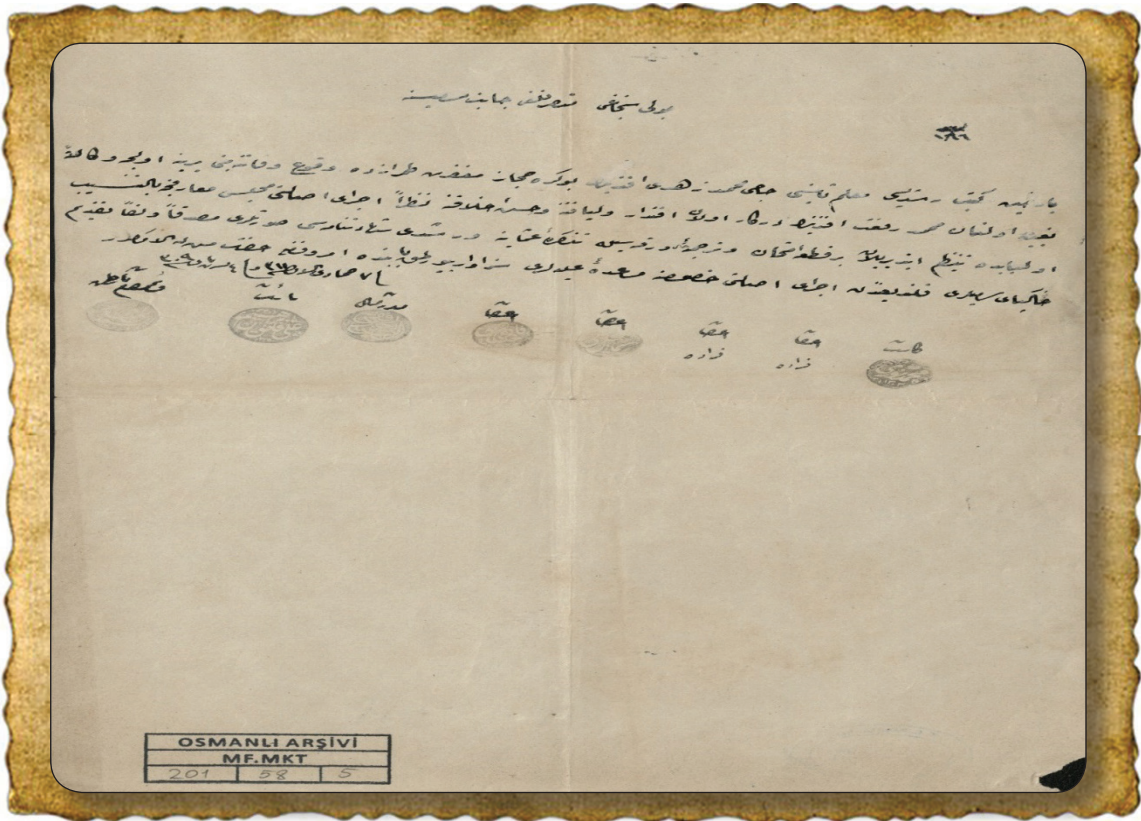

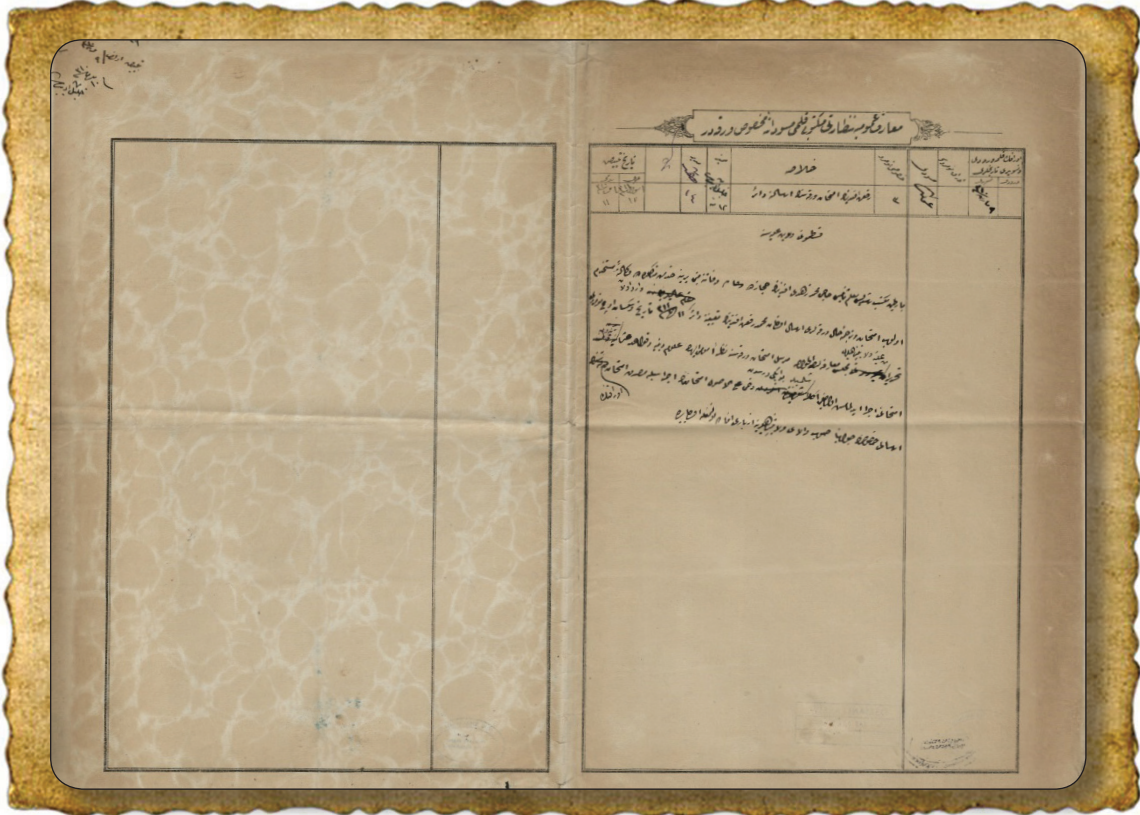
Belge 37-38: Vakayi-i Tıbbiye Gazetesi'nin Bolu, Bartın, İskilip, Sinob ve İnebolu'daki tabirlere düzenli olarak gönderilmesi.

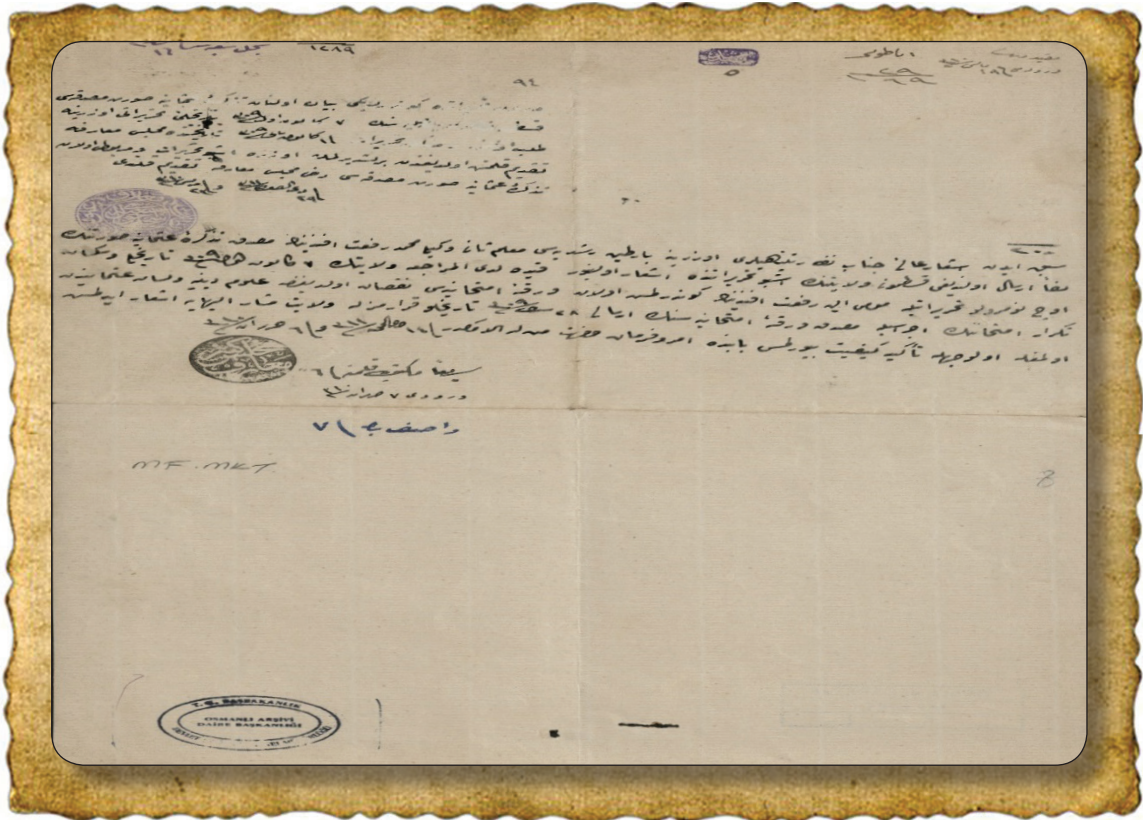
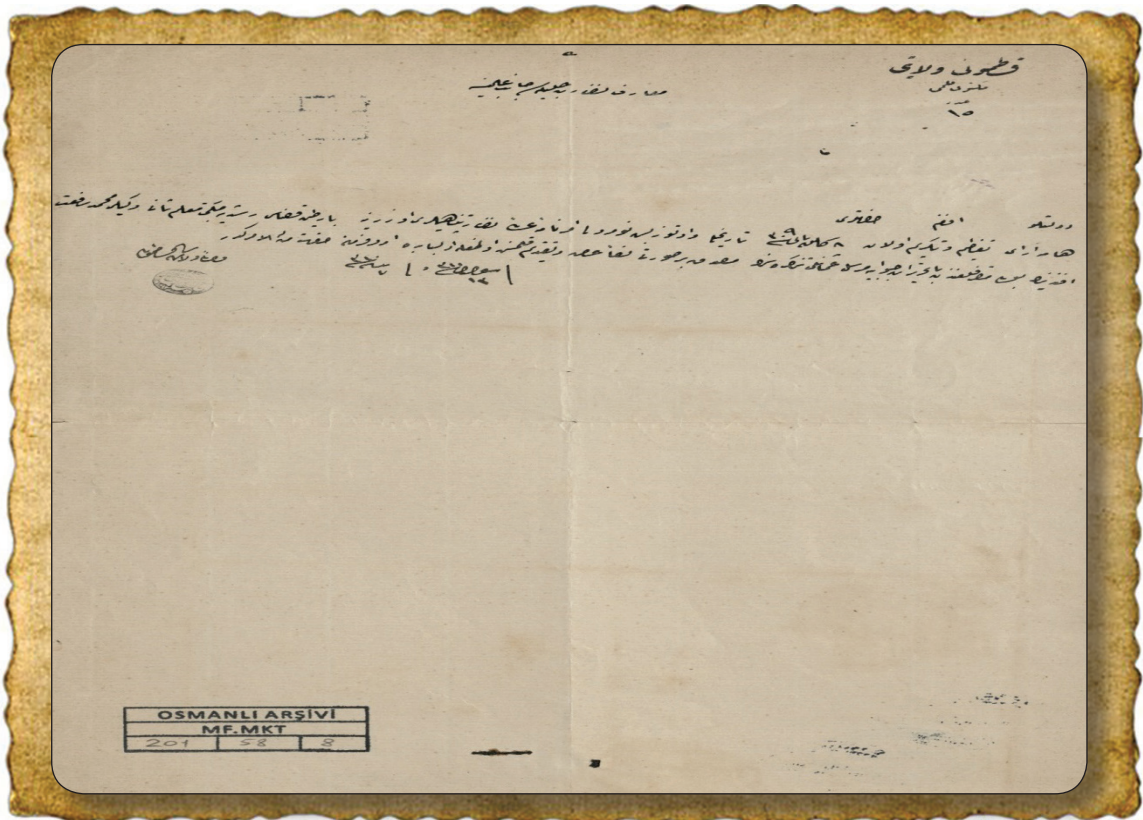
Yer: MF. MKT. / 178 - 172 - 0 Tarih: H-09-02-1311 -

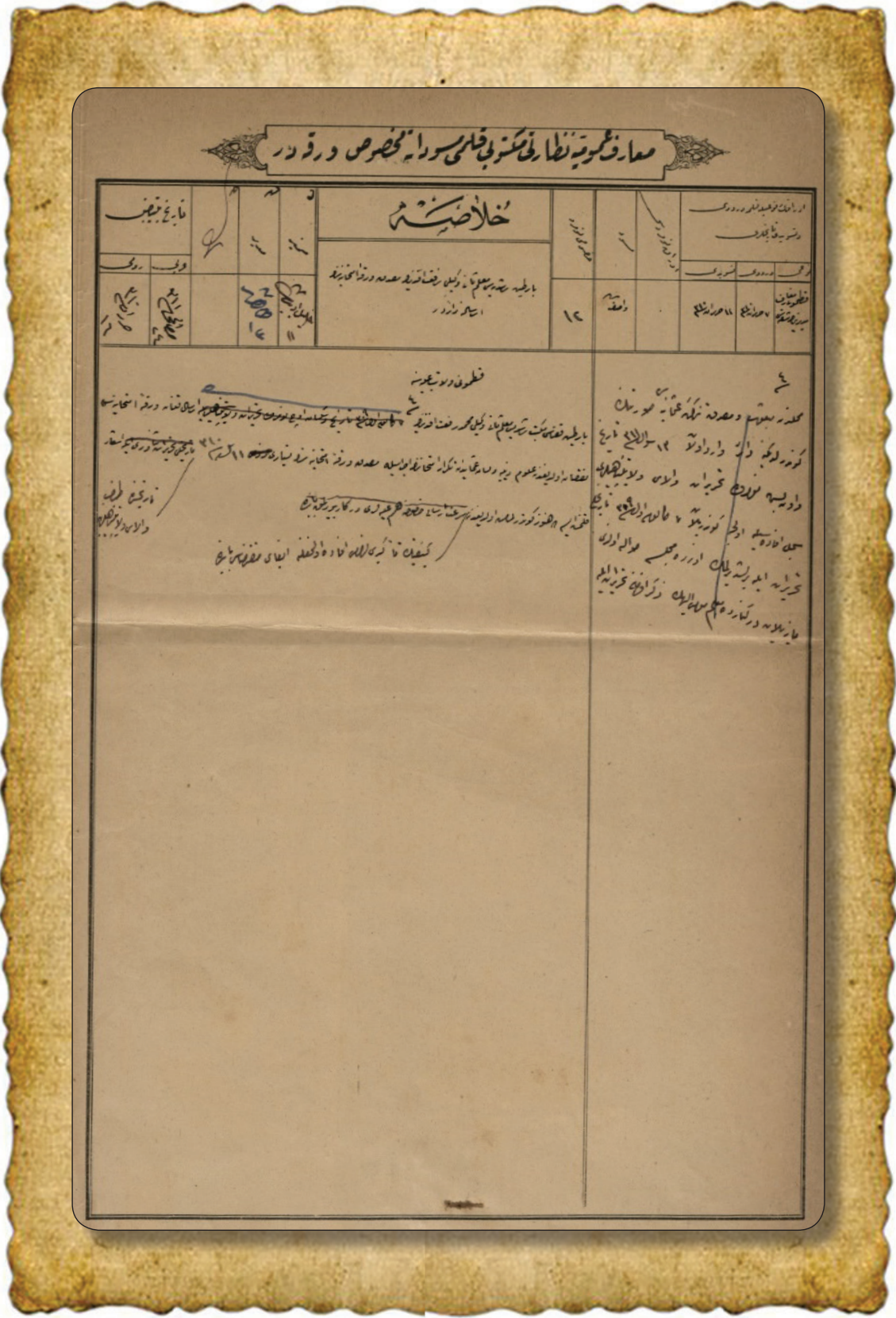

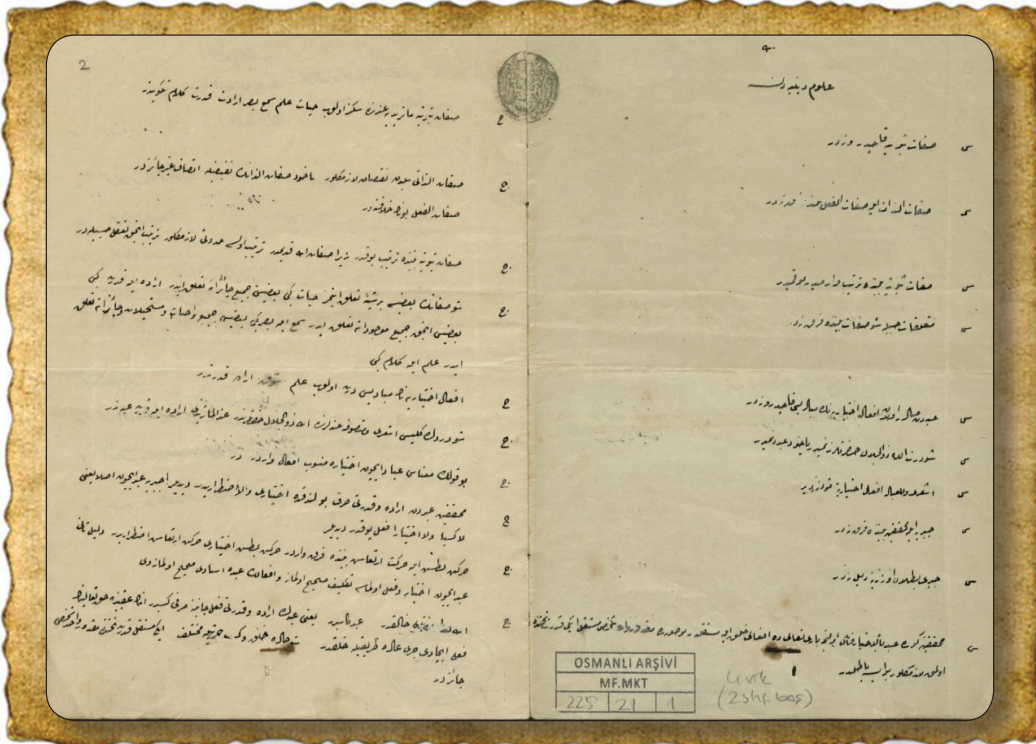

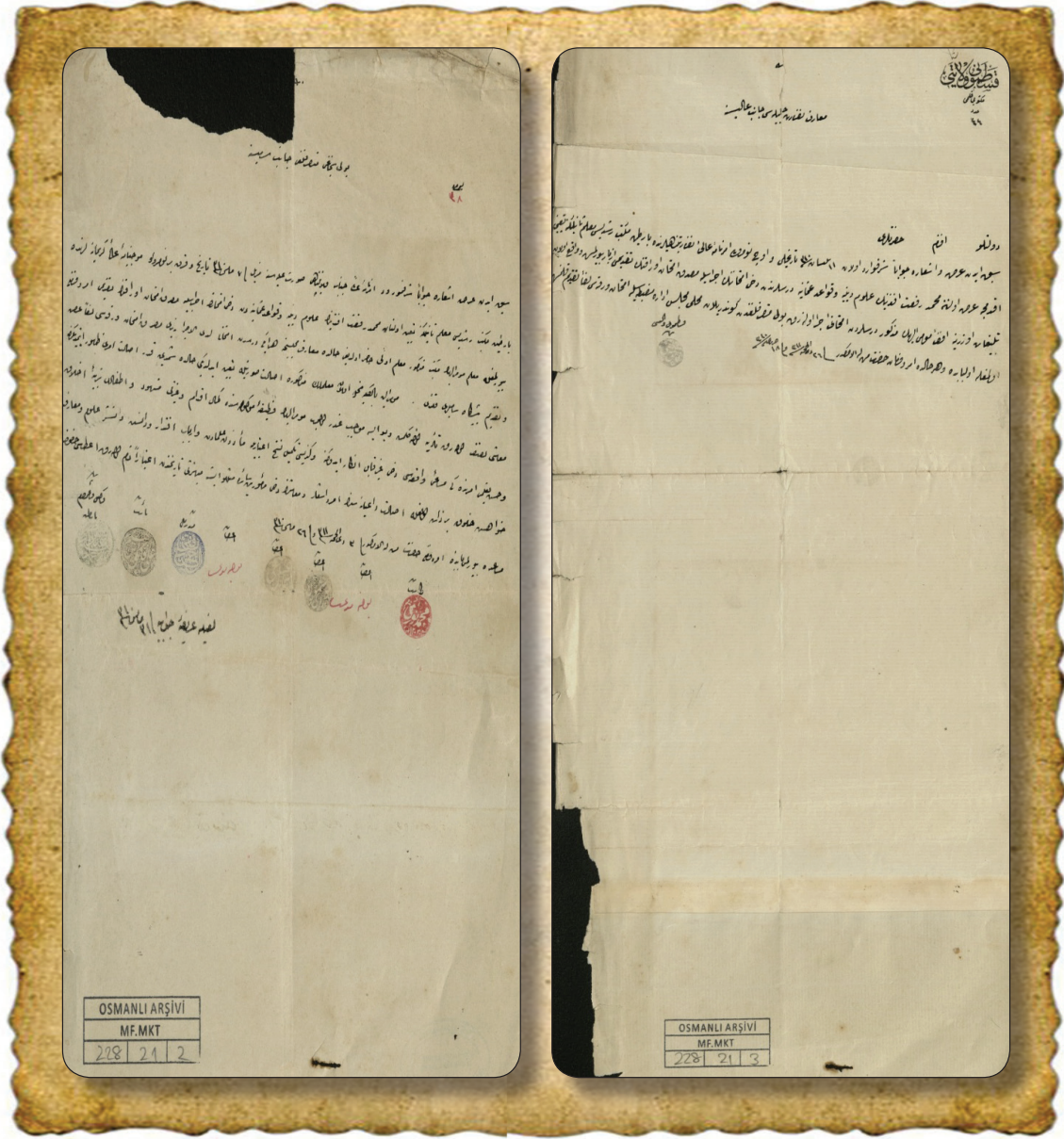

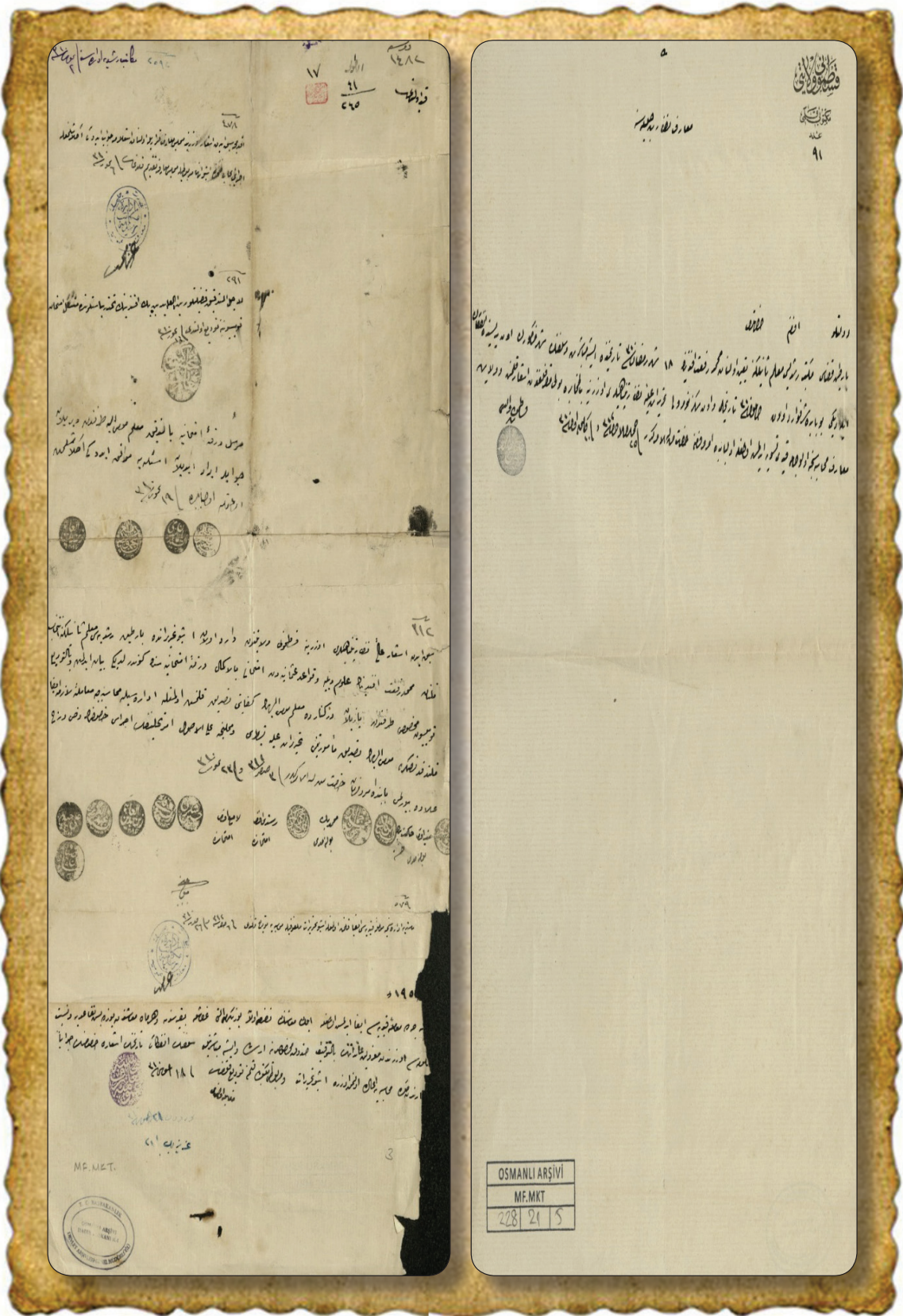

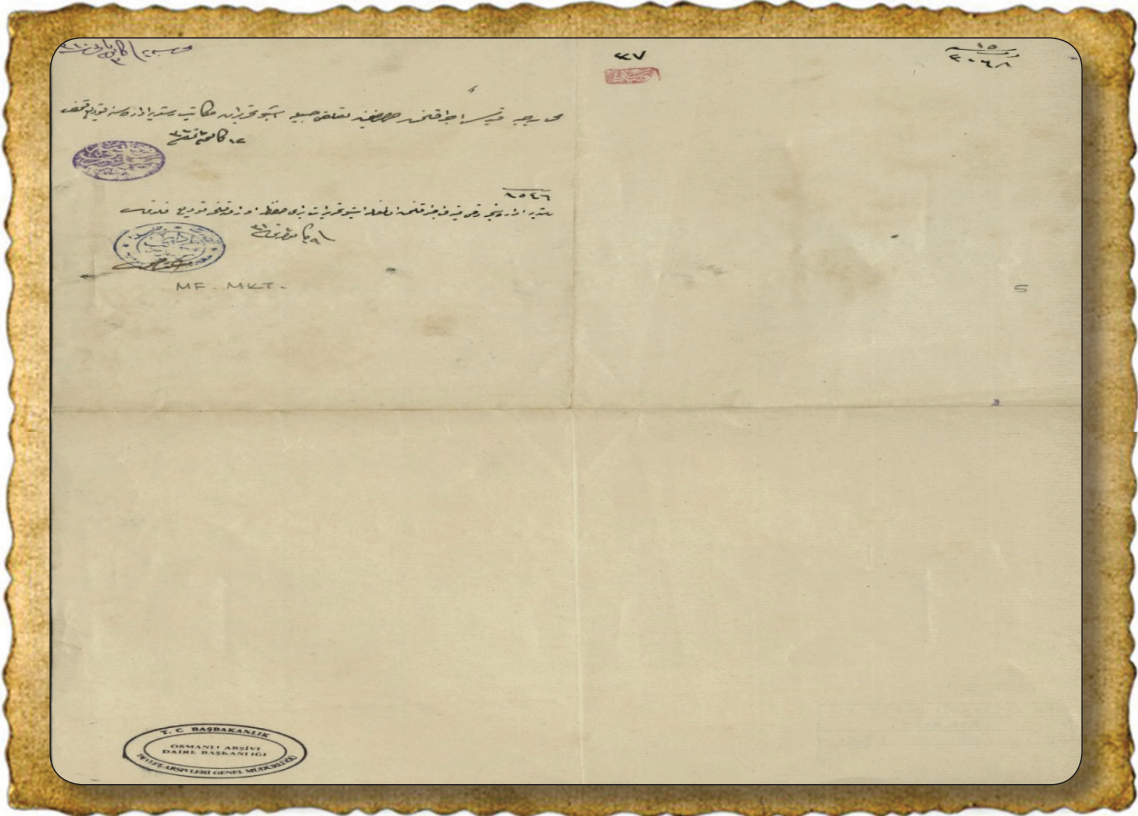
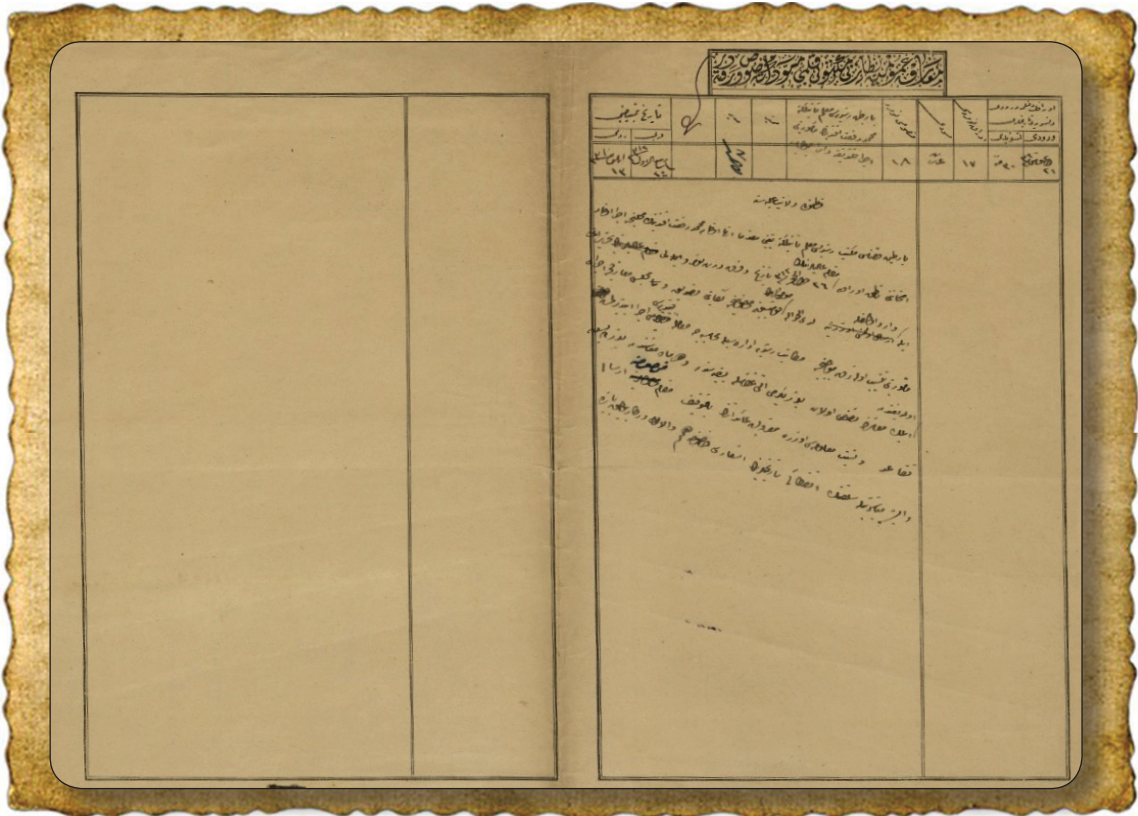
Belge 52-53-54-55-56-57-58-59-60: Bartın Rüşdiyesi muallim-i saniliğine Mehmed Rifat Efendi'nin tayini ve maaş muamelaatı.

Yer: MF.MKT. / 228 - 21 - 0 Tarih: H-24-03-1312 -

Belge 61: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi.

Yer: MF.MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313 -

Belge 61 Transkripsiyon Metni:

Bismillahirrahmanirrahim

Elif-Be-Cim-Dal-Re-Ze-Sin-Sad-Dad-Tı-Zı-Ayın-Fe-Kaf-Kef-Lam-Mim-
Nun-Vav-Ve-He-Lamelif-Ye

Kaf-Vav-Kef-Kef-Lam-Mim-Nun-Lamelif-Vav-He-Lamelif-Ye

Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi Sülüs muallimliğine tayini münâsib görülen Mehmet Râsim efendi işbu imtihan varakasını bâlâ da muharrer hudûdu muvâcehe-i acizânemiz de tahrîr ve terkim etmiş ve kendisi müstakimu'l-etvar tarafımızdan olup muallimlik-i mezkûru ifâya iktidar ve ehliyeti nümâyan olmuş olmakla ifâ-yı muktezâsı mütevakkıf re'y-i âlileridir ol-bâbda emr u fermân hazret men lehü'l-emrindir Fi 10 Teşrin-i Evvel sene [1]311

Mu'allim-i evvel-i mekteb

Rüştü [Mühür]

A'zâ [mühür]

A'zâ Hızır Rahim [Bulunamadığı]

A'zâ [mühür]

A'zâ [mühür]

A'zâ [mühür]

A'zâ [mühür]

Reis-i Ma'ârif-i Bartın [mühür]

Belge 62-63 Transkripsiyon Metni:

Taşra Rüşdiyeleriçün şehâdetnâme

Mantık 10, Feride 10, Vazı'a 10, Nümû 10, sarf 10, Gülistan 10; ...kelâm 10, Tarih 10, Usûl-ı ağşablı hesâb 10, Usûl defteri 10, ta'lîm-i Hendese 10, Coğrafya 10, Rik'a 10, Divan 10, İmlâ ve inşâ 10 yekûn 150

Bartın Mekteb-i Rüşdiye sınıf-ı evvel şakirdânından Osman Ağazâde Mehmed Rasim Efendi mekâtib-i rüşdiyede müddet-i mu'ayyene tarafından tahsîli meşrûta olan es-sünneh-i ulûm ve fûnûn ve hatvetden bâlâda gösterilen fenlerin her birinden ibrâz iylediği ma'lûmâta göre takdîr olunan kaymet-i sahîhası cem'an yüz elli adede bâliğ olup kendüsünün mektebce a'lâ-ı i'tibâr olunduğundan mekâtib-i Rüşdiye mafûkundan nizâmen kabûlü mecâz olan mekâtibin her kangısını ister ise bilâ imtihân kabûl olunmak için işbu şehâdetnâme i'tâ olunmuşdur fî 19 Şa'bân sene 300 ve fî 13 Haziran sene 99.

İmzalar ufak göremiyorum

Mekteb-i mezbûr şakirdânının imtihanına me'mûr olan Memiz Efendi'nin şakird-i mûmâ-ileyh hakkında işbu hüsn-i şehâdetnâmeleri meclis-i âeziânemiz tarafında dahi tasdîk olunmuşdur fî 18 Şavbân sene 300 ve 13 Haziran sene 99.

Kâtib Hamdi Hüseyin, A'za Hilmi İbrahim, Vekîl-i müdür-i mâl, Mustafa Nurreddin, Müftî İsmail, Re'is-i mahkeme Mustafa Hulusi, Kâ'immakâm Edhem.

Bartın mekteb-i ibtâdi'yye mu'allim-i sânilige geçen üç yüz iki senesi Temmuz'unun birinci gününden i'tibâren ta'yîn idilen Mehmed Rasim Efendi îfâ-yı hüsn-i hizmet itidğinden Amasra mekteb-i ibtidâ'yyesinin ıslâh ve terakkî ahvâlî için mûmâ-ileyh Mehmed Rasim Efendi fî 1 Eylül sene 305 târihinde mezkûr Amasra mektebi mu'allimliğinde istihdâm ve fî 15 Eylül sene 306 târihinde yine Bartın mekteb-i ibtidâ'yyesi mu'allim-i sâniligine alınub fî 1 Eylül sene 308 târihinde mezkûr mekteb-i mu'allim-i sâniligine ta'yîn kılınmış ve ol-vechile îfâ-yı hüsn-i hizmet itmekde iken bu kere ba'zı müfred-i meşrû'asından dolayı fî 15 Ağustos sene 311 târihinde isti'fâ itmiş olduğundan mûmâ-ileyh Mehmed Rasim Efendi müdde-i me'mûresinde dil-hâh-ı âlî vechile hareket iylemiş ve bir günâ ilişik ve zimmeti olmadığı gibi ma'ârif idâresiyle mu'allimeye sâ'ire ve müte'alliminin hoşnudiyetini kazanmış olmağla işbu mazbatamız yed-i mûmâ-ileyhe i'tâ kılındı .

A'zâ, Mehmed Sadık, A'zâ, Ömer Hulusi, A'zâ Davud, A'zâ İsmail Hakkı, A'zâ, Mustafa Faik, Res-i ma'ârif-i Bartın, Ömer Lutfî.

[2]

Nezâret-i Celîle-i Ma'ârif-i Ehliyetnâme

Kur'ân-ı kerîm ve tecvîd 9, Akât-ı İslâmiye 9, Farsi 7, Hesâb 8, Kavâ'id 9, İmlâ-yı Türkî 10, Coğrafyadan Avrupa Haritası 7, Muhassar Târih-i Osmanî 7, Hatt ve Rik'a, yekûn 76.

Bartın Ahâlîsinden Mehmed Rasim Efendi Dârü'l-mu'allimeye ibtidâ'iyeye de lede'l-ımtihân ibtidâ'iyeye mu'allimliğine ehliyeti yeter olmağla yedine işbu şehâdetnâme i'tâ kılındı fî gurre Muharrem sene 306 ve fî 25 Temmuz sene 307.

Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tezkeresidir

İsm-i şöhreti Deli Osman oğlu Mehmed, Bedrinin ismiyle mahall-i İkameti: Osman Bartın, Sini 18, San'at ve sıfat ve ma'îşeti 10, Târih ve velâdeti Bârtın 1281, Mezhebi İslâm, İntihâb-ı salâhiyeti

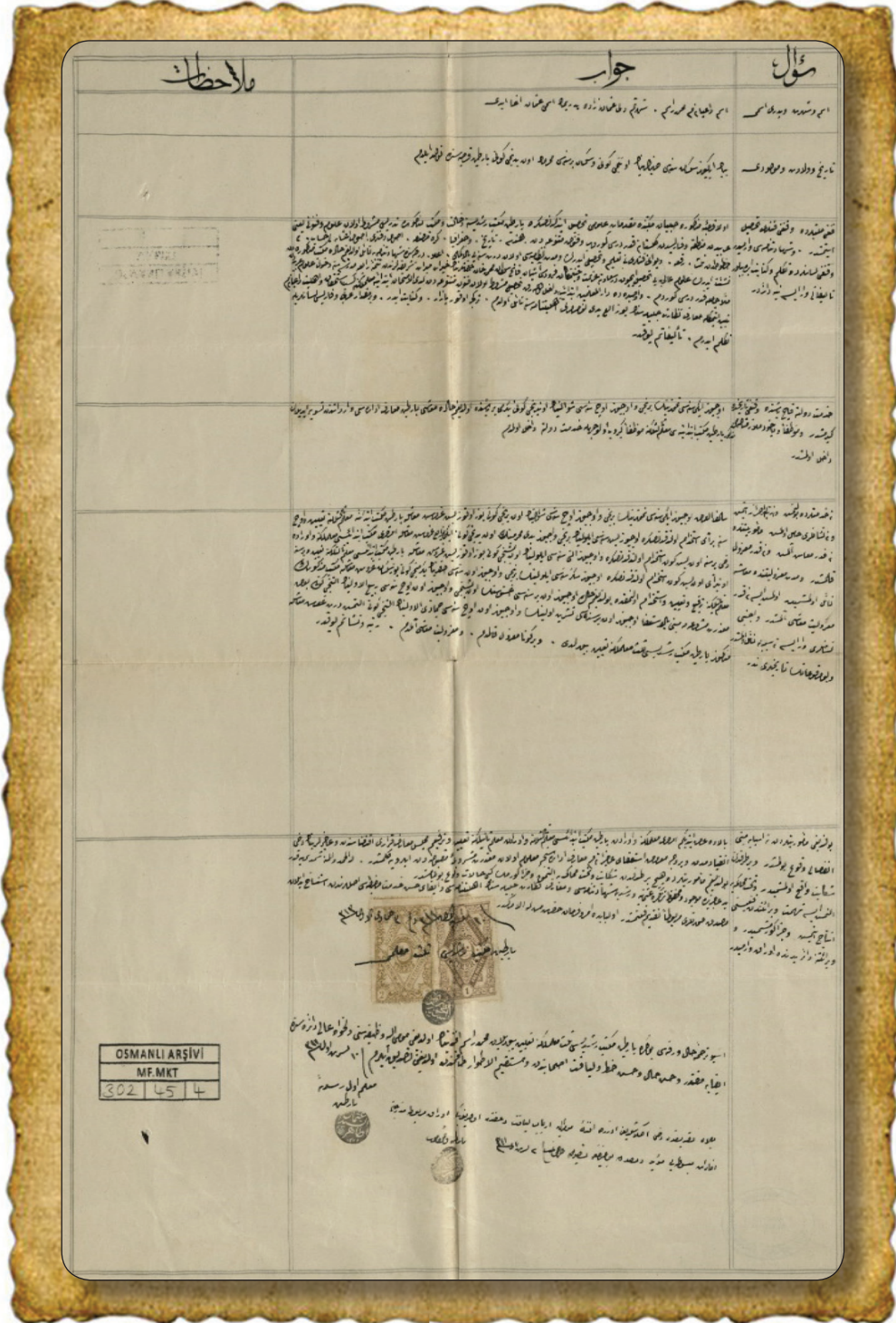
Eşkâl: Boy 00, Göz ela, beyt-i Sakal --, âlâmet-i fârika-ı şâyibbe--, Mahall-i İkameti: Memleket Bartın, Dâ'ire --, Mahalle: Sancakdar, Zokak --, Mesken numarası 3/79, Nev'-i mesken hâne.

Bâlâda ism-i şehret ve san'atı muharrer olan Deli Osman oğlu Mehmed bin Osman Devlet-i Aliyye'nin nâ'ibiyetine câ'iz olub evvel sûretle cerîde-i nüfûs-da bulunduğ müş'ir işbu tezkeri i'tâ kılındı fî 19 Kânûn-ı sâni sene 1299.

İşbu rüşdî şehâdetnâmesiyle meclis-i ma'ârif mazbatası ve ma'ârif-i nezâret-i celîlesi ehliyetinden ve tezkeri-i inâyete suretleri ıslahına muvâfıkdır fî 11 Teşrîn-i evvel sene 311 ve fî 3 Cemâziye'l-evvel sene 312.

Belge 64: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi.

Yer: MF. MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313 -

OSMANLI ARŞIVI
MF. MKT
302 45 4

Belge 64 Transkripsiyon Metni:

SUAL	CEVÂB	MÛLÂHAZÂT
İsm ve Şöhret ve Pederi İsmi	İsm-i dâiyânem Mehmet Râsim, şöhretim Deli Osmanzâde pederimin ismi Osman ağa idi	
Târih ve Vilâdet ve Mevlüdü	Bin iki yüz seksen senesi haziranının onuncu günü ve seksen bir senesi muharreminin on yedinci günü Bartın Kasabasında tevellüd eyledim	
Kangi (hangi) mektebler de ve kangi fenleri tahsil etmiştir. Ve şehâdetnâmesi var mıdır ve kangi lisânlar da tekellüm ve kitâbet edebilir te'lifâtı var ise neye dairdir.	Evvelâ kasaba-i mezkûre sıbyan mektebinde mukaddemmât-ı 'ulûmu tahsil ettikten sonra Bartın mekteb-i rüştiyesine dehâlet ve mekteb-i mezkûre tedrisi meşrut olan 'ulûm ve fûnûnun yani arabiden mantıka ve fârisiden gülistana kadar ders görüp ve fûnûn-ı mütenevviadan hendese, târih, coğrafya küre-i masnu'a, usûl-ı defteri, usûl-i a'sârîlî hesâb, hudûddan sülûs, rikâ, divânî fenlerini ta'lîm ve tahsil ederek ve müddet-i nizâmiyesi olan dört seneyi bi'l-ikmâl, a'lâ derecesinde şehâdetnâmeye nâil olduğum halde mekteb-i mezkûreden neş'et ederek 'ulûm-ı âliyyeye tahsil için Der-sa'âdete azimet ve cennet-mekân Firdevs-i aşiyân Fâtih Sultan Mehmet Han hazretlerinin hayrât-ı meberrat-ı şerifelerinden tetimme-i râbia medresesine duhûl 'ulûm-ı arabiyeden Molla Câmîe kadar ders gördüm. Ve o sıra da darü'l-muallimin-i ibtidâiyeye dâhil olarak tahsil-i meşrût olan fûnûn-ı mütenevviadan lede'l-ımtihân ibtidâiye-i mu'allimliğine kesb-i istihkâk ve ehliyet-i dâiyânem tenbih etmekle ma'ârif nezâret-i celilesinin yüz elli yedi numarolu ehliyetnamesine nâil oldum. Türkçe okur yazar, ve kitâbet eder, ve bir miktar Arabi ve Farsi lisanlarıyla tekellüm ederim. Te'lifâtım yoktur.	

<p>Hidmet-i devlete kaç yaşında ve hangi târîh de grimiştir. Ve muvazaafen ve yahud mulazemetle mi dâhil olmuştur.</p>	<p>Üç yüz iki senesi temmuzunun birinci ve üç yüz üç senesi şevvalinin on birinci günü yirmi bir yaşında olduğum halde ma'âş Bartın ma'ârif idâresi vâridâtından tesviye edilen mezkûr Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğine muvazzafan girip olvechle hidmet-i devlete dâhil oldum</p>	
<p>Ne hizmetler de bulunmuş ve ne rütbeler ihrâz etmiş ve ne nişânlar hâmil olmuş me'mûriyetinde ne kadar ma'âş almış ve ne kadar ma'zûl kalmıştır ve müddet-i ma'zûliyetinde ve ma'âşa nâil olmuş mudur ve ecnebi nişânları var ise ne sebeb nâil olmuştur ve bu merfû'ânın tarihleri nedir.</p>	<p>Sâlefû'l-'arz üç yüziki senesi temmuzunun birinci ve üç yüz üç senesi şevvalinin on birinci günü yüz otuz beş guruş maaşla Bartın mekteb-i ibtidâiye muallim-i sâlisliğine tayin ve üç sene bir ay istihdam olunduktan sonra üç yüz beş senesi eylülünün birinci ve üç yüz yedi muharreminin on yedinci günü iki yüz elli guruş ma'âşla Amasra mekteb-ibtidâiyesi muallimliğine ve orada dahi bir sene on beş gün istihdâm olunduktan sonra ve üç yüz altı senesi eylülünün on beşinci günü yüz otuz beş guruş maaşla Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğine tayin ve bir sene on bir ay on beş gün istihdâm olunduktan sonra üç yüz sekiz senesi eylülünün birinci ve üç yüz on senesi saferinin yirminci günü yüz seksen guruş ma'âşla mekteb-i mezkûrun mu'allim-i sânilliğine terfi' ve tayin ve istihdâm olunmakta bulunduğum halde üç yüz on bir senesi ağustosunun on beşinci ve üç yüz on üç senesi rebîü'l-evvelinin altıncı günü bazı mazeret-i meşrûama mebni bi'l-istifâ üç yüz on bir senesi teşrin-i evvelinin ve üç yüz on üç senesi cemâziyel evvelinin altıncı günü altmış dört guruş ma'âşla merkûz Bartın mekteb-i Rüşdiyesi sülûs muallimliğine tayin buyuruldu. Ve bir güne ma'zûl kaldım. Ve ma'zûliyet ma'âş almadım. Rütbe ve nişânım yoktur</p>	

B u l u n d u ğ u me'mûriyetlerden ne esbaba mebni infisâli vuku' bulmuştur. Ve bir taraftan şikâyet vâki' olmuş mudur ve taht-ı muhakemeye alınmış ise töhmet ve beratından kangisini intaç etmiş ve cezâ görmüş müdür ve beratına dâir yedinde evrâk var mıdır

Bâlâ da arz ettiğim Amasra muallimliğine ve oradan Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğime ve oradan muallim-i sânilliğine tayin ve terfi'im meclis-i ma'ârif kararı iktizaşından ve acizlerinin dahi inkiyâdımdan ve ber-vech-i ma'rûz istifâ-yı âcizânem ma'ârif idâresice ma'lûm olan mazeret-i meşruayı makbuzadan ileriye gelmiştir. lehü'l-hamdu ve'l-minneh şimdiye kadar bulunduğu me'mûriyetler de hiçbir taraftan şikâyet ve taht-ı muhakemeye alınmak ve cezâ görmel gibi hâlât vukû' bulmamıştır.

Yed-i 'âcizi de mevcûd ve mahfuz tezkiye-i Osmaniye ve rüşdiye şehâdetnâmesi ve ma'ârif nezâret-i celîlesinin ehliyetnâmesi ve ifâ-yı hüsn-i hizmet mazbatası asıllarından istinsah edilen musaddak suretleri merbûten takdim kılınmıştır. Ol bâb da emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 30 Teşrin-i evvel sene [1]311 ve Fi 3 Cemaziye'l-evvel sene [1]313

Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülûs muallimi

[mühür]

İş bu tercüme-i hâl varakası bu kere Bartın mekteb-i rüşdiyesi sülûs muallimliğine tayin buyurulan Mehmet Râsim efendinin olduğu mûmâ-ileyh vâzifesini di'l-hâh-ı 'âli dâiresinde ifâya muktedir ve hüsn-i hâl ve hüsn-i hâtt ve liyâkat ashabından ve müstakimu'l-etvâr tarafımızdan olduğunu tasdik eylerim Fi 10 Teşrin-i Evvel sene [1]311

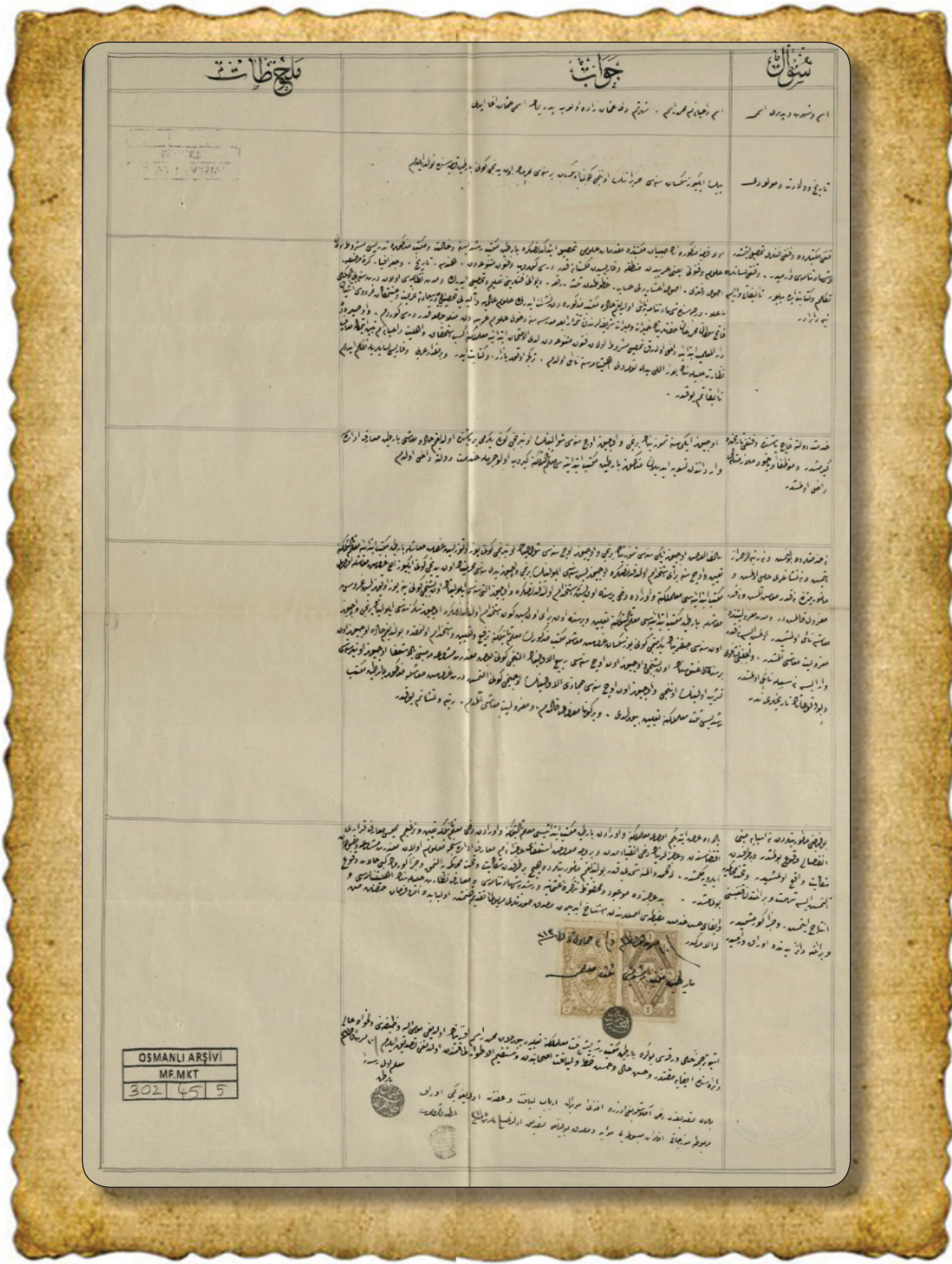
Muallim-i evvel- rüşdiye-i Bartın[mühür]

Bâlâ-yı tasdikten dahi anlaşıldığı üzere efendi-i mûmâ-ileyh erbâb-ı liyâkat ve izzetten olduğunu evrâk-ı merbûta münderecâtı ifâdât-ı mebsûtayı müeyyed ve musaddak bulunduğu tasdik olundu Fi 2 Teşrin-i Sâni sene [1]311

Bartın Kâimmakamı[mühür]

Belge 65: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi.

Yer: MF. MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313 -

OSMANLI ARŞIVI
MF.MKT
302 45 5

Belge 65 Transkripsiyon Metni:

SUAL	CEVÂB	MÛLÂHAZÂT
İsm ve Şöhret ve Pederi İsmi	İsm-i dâiyânem Mehmet Râsim, şöhretim Deli Osmanzâde pederimin ismi Osman ağa idi	
Târih ve Vilâdet ve Mevlüdü	Bin iki yüz seksen senesi haziranının onuncu günü ve seksen bir senesi muharreminin on yedinci günü Bartın Kasabasında tevellüd eyledim	
Kangî (hangi) mektebler de ve kangî fenleri tahsil etmiştir. Ve şehâdetnâmesi var mıdır ve kangî lisânlar da tekellüm ve kitâbet edebilir te'lifâtı var ise neye dairdir.	Evvelâ kasaba-i mezkûre sıbyan mektebinde mukaddemmât-ı 'ulûmu tahsil ettikten sonra Bartın mekteb-i rüştiyesine dehâlet ve mekteb-i mezkûre tedrisi meşrut olan 'ulûm ve fûnûnun yani arabiden mantika ve fârisiden gülistana kadar ders görüp ve fûnûn-ı mütenevviadan hendese, târih, coğrafya küre-i masnu'a, usûl-ı defteri, usûl-i a'sârî hesâb, hudûddan sülûs, rikâ, divâni fenlerini ta'lîm ve tahsil ederek ve müddet-i nizâmîyesi olan dört seneyi bi'l-ikmâl, a'lâ derecesinde şehâdetnâmeye nâil olduğum halde mekteb-i mezkûreden neş'et ederek 'ulûm-ı âliyye tahsil için Der-sa'âdete azimet ve cennet-mekân Firdevs-i aşiyân Fâtih Sultan Mehmet Han hazretlerinin hayrât-ı meberrat-ı şerifelerinden tetimme-i râbia medresesine duhul 'ulûm-ı arabiyeden Molla Câmie kadar ders gördüm. Ve o sıra da darü'l-muallimin-i ibtidâiyye dâhil olarak tahsil-i meşrut olan fûnûn-ı mütenevviadan lede'l-ımtihân ibtidâiye-i mu'allimliğine kesb-i istihkâk ve ehliyet-i dâiyânem tenbih etmekle ma'ârif nezâret-i celilesinin yüz elli yedi numarolu ehliyetnamesine nâil oldum. Türkçe okur yazar, ve kitâbet eder, ve bir miktar Arabi ve Farsi lisanlarıyla tekellüm ederim. Te'lifâtım yoktur.	

<p>Hidmet-i devlete kaç yaşında ve hangi târih de grimiştir. Ve muvazaafen ve yahud mulazemetle mi dâhil olmuştur.</p>	<p>Üç yüz iki senesi temmuzunun birinci ve üç yüz üç senesi şevvalinin on birinci günü yirmi bir yaşında olduğum halde ma'âşı Bartın ma'ârif idâresi vâridâtından tesviye edilen mezkûr Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğine muvazzafan girip ol-vechle hidmet-i devlete dâhil oldum</p>	
<p>Ne hizmetler de bulunmuş ve ne rütbe-ler ihrâz etmiş ve ne nişânlar hâmil olmuş me'mûriyetinde ne kadar ma'âş almış ve ne kadar ma'zûl kalmıştır ve müddet-i ma'zûliyetinde ve ma'âşa nâil olmuş mudur ve ecnebi nişânları var ise ne sebep nâil olmuştur ve bu merfû'ânın tarihleri nedir.</p>	<p>Sâlefü'l-'arz üç yüziki senesi temmuzunun birinci ve üç yüz üç senesi şevvalinin on birinci günü yüz otuz beş gurus maaşla Bartın mekteb-i ibtidâiye muallim-i sâlisliğine tayin ve üç sene bir ay istihdam olunduktan sonra üç yüz beş senesi eylülünün birinci ve üç yüz yedi muharreminin on yedinci günü iki yüz elli gurus ma'âşla Amasra mekteb-i ibtidâiyesi muallimliğine ve orada dahi bir sene on beş gün istihdâm olunduktan sonra ve üç yüz altı senesi eylülünün on beşinci günü yüz otuz beş gurus maaşla Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğine tayin ve bir sene on bir ay on beş gün istihdâm olunduktan sonra üçyüz sekiz senesi eylülünün birinci ve üç yüz on senesi saferinin yirminci günü yüz seksen gurus ma'âşla mekteb-i mezkûrun mu'allim-i sâniligine terfi' ve tayin ve istihdâm olunmakda bulunduğum halde üç yüz on bir senesi ağustosunun on beşinci ve üç yüz on üç senesi rebiü'l-evvelinin altıncı günü bazı mazeret-i meşrûama mebni bi'l-istifâ üç yüz on bir senesi teşrin-i evvelinin ve üç yüz on üç senesi cemâziyel evvelinin altıncı günü altmış dört gurus ma'âşla merkûz Bartın mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimliğine tayin buyuruldu. Ve bir güne ma'zûl kaldım. Ve ma'zûliyet ma'âşı almadım. Rütbe ve nişânım yoktur</p>	

Bulunduğu me'mûriyetlerden ne esbaba mebni infisâli vuku' bulmuştur. Vê bir taraftan şikâyet vâki' olmuş mudur ve taht-ı muhakemeye alınmış ise töhmet ve beratından kangisini intaç etmiş ve cezâ görmüş müdür ve beratına dâir yedinde evrâk var mıdır

Bâlâ da arz ettiğim Amasra muallimliğine ve oradan Bartın mekteb-i ibtidâiyesi muallim-i sâlisliğime ve oradan muallim-i sânilliğine tayin ve terfi'im meclis-i ma'ârif kararı iktizasından ve acizlerinin dahi inkiyâdımdan ve ber-vech-i ma'rûz istifâ-yı âcizânem ma'ârif idâresice ma'lûm olan mazeret-i meşruayı makbuzadan ileriye gelmiştir. lehü'l-hamdu ve'l-minneh şimdiye kadar bulunduğu me'mûriyetler de hiçbir taraftan şikâyet ve taht-ı muhakemeye alınmak ve cezâ görmel gibi hâlât vukû' bulmamıştır.

Yed-i 'âcizi de mevcûd ve mahfuz tezkiye-i Osmaniye ve rüşdiye şehâdetnâmesi ve ma'ârif nezâret-i celîlesinin ehliyetnâmesi ve ifâ-yı hüsn-i hizmet mazbatası asıllarından istinsah edilen musaddak suretleri merbûten takdim kılınmıştır. Ol bâb da emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 30 Teşrin-i evvel sene [1]311 ve Fi 3 Cemaziye'l-evvel sene [1]313

Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi

[mühür]

İş bu tercüme-i hâl varakası bu kere Bartın mekteb-i rüşdiyesi sülüs muallimliğine tayin buyurulan Mehmet Râsim efendinin olduğu mûmâ-ileyh vâzifesini di'l-hâh-ı 'âli dâiresinde ifâya muktedir ve hüsn-i hâl ve hüsn-i hâtt ve liyâkat ashabından ve müstakimu'l-etvâr tarafımızdan olduğunu tasdik eylerim Fi 10 Teşrin-i Evvel sene [1]311

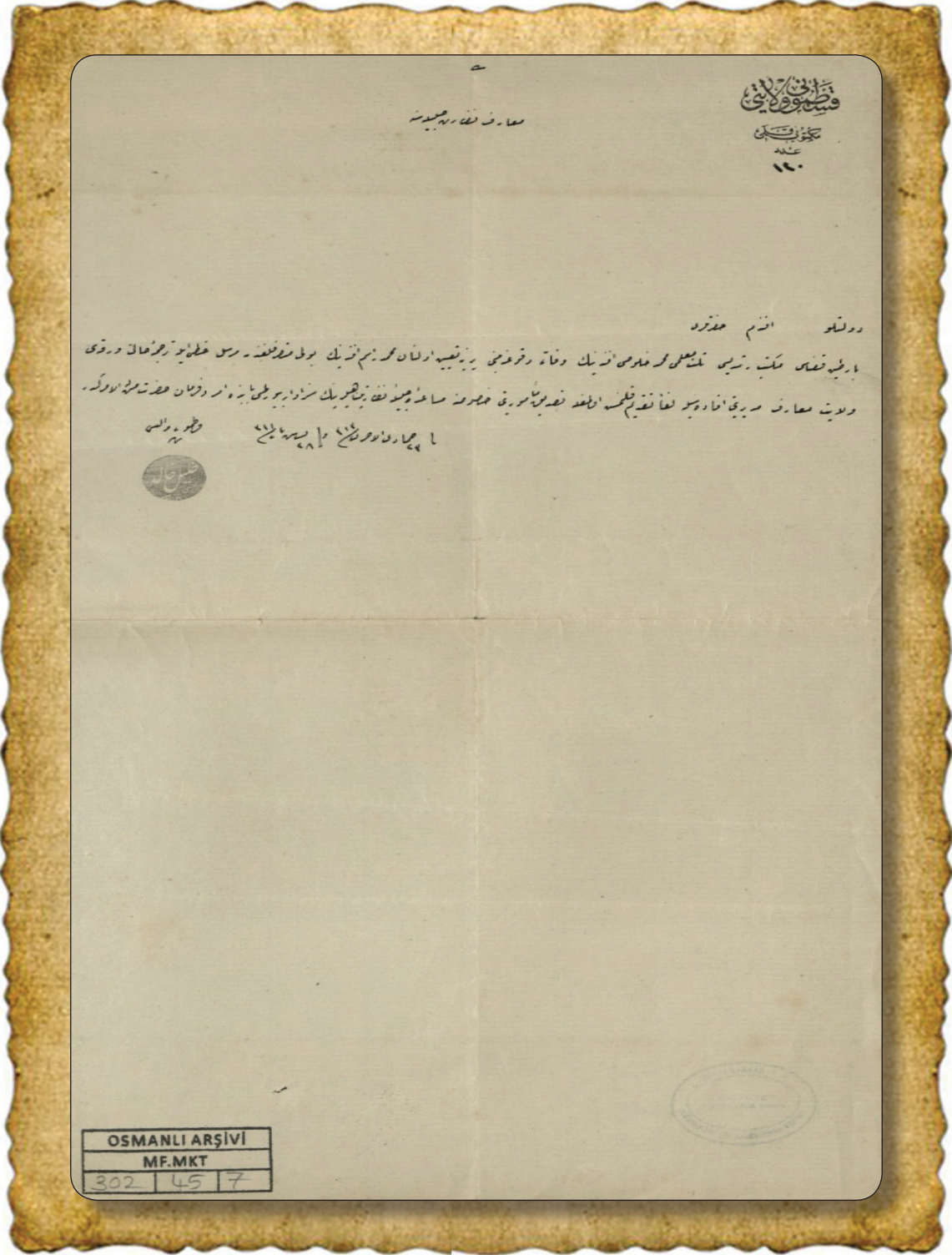
Muallim-i evvel- rüşdiye-i Bartın[mühür]

Bâlâ-yı tasdikten dahi anlaşıldığı üzere efendi-i mûmâ-ileyh erbâb-ı liyâkat ve izzetten olduğunu evrâk-ı merbûta münderecâtı ifâdât-ı mebsûtayı müeyyed ve musaddak bulunduğu tasdik olundu Fi 2 Teşrin-i Sâni sene [1]311

Bartın Kâimmakamı[mühür]

Belge 66: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi.

Yer: MF. MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313 -

Belge 66 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Kastamonu Vilâyeti

Mektûbi Kalemi

Aded

120

Maarif Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Bartın Mekteb-i Rüşdiyyesi sülüs muallimi Mehmet Hulûsi efendinin vefâtı vuku'na mebni yerine tayin olunan Mehmet Râsim efendinin Bolu mutasarrıflığından müressel hattı ile tercüme-i hâli varakası vilâyet-i maarif müdüriyeti ifâdesiyle leffen takdim kılınmış olmakla tasdik-i me'mûriyeti husûsuna müsâde-i celîle-i nezâret-penâhilerinin sezâvar buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir

Fi 23 Cemâziye'l-ahir sene [1]313 ve Fi 28 Teşrîn-i sâni sene [1]311

Kastamonu Vâlisi

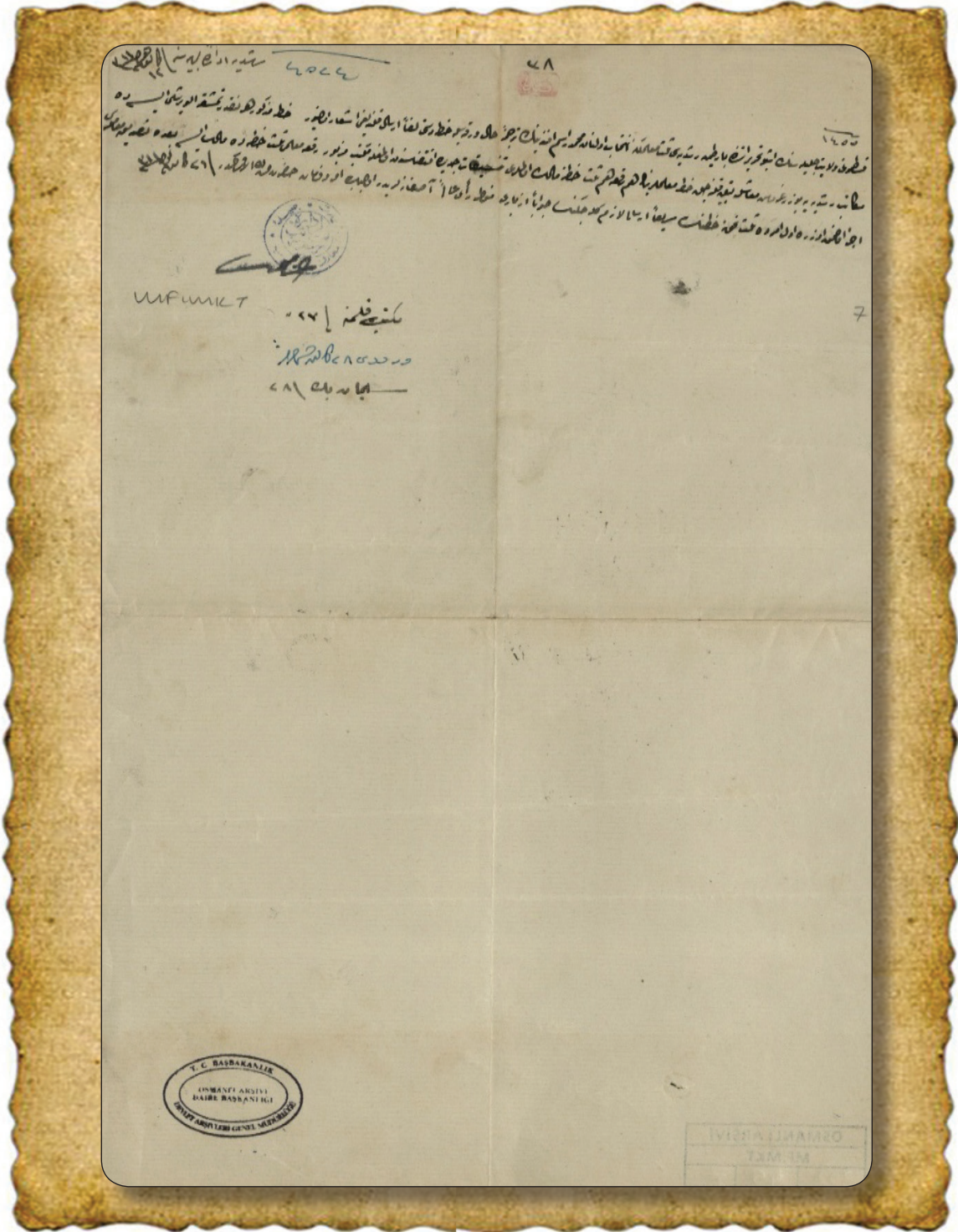
Bende

Halil Halid

[Mühür]

Belge 67: Vefat eden Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülüs muallimi Mehmed Hulusi Efendi'nin yerine mahallince seçilip memuriyetinin tasdiki istenen Mehmed Rasim Efendi'nin rika hattının da gönderilmesi.

Yer: MF. MKT. / 302 - 45 - 0 Tarih: H-05-08-1313 -

Belge 67 Transkripsiyon Metni:

38

4524 Rüşdiye İdâre-i Behiyyesine Fi 12 Kânûn-ı Evvel sene [1]311

Numero:1455

Kastamonu vilâyet-i celîlesinden işbu tahrîrâtında Bartın rüşdiye sülüs muallimliğine intihâb olunan Mehmet Râsim efendinin tercüme-i hâl varakasıyla hatt-ı desti leffen irsâl kılındı iş'âr olunur. Hattı mezkûr her ne kadar temeşşuka elverişli ise de mekâtib-i rüştiyeye yüz kuruş maaşla tayin kılınacak hatt-ı muallimlerinin hem rik'a hem sülüs hattına mâlik olmaları tensikât-ı cedîde iktizasından olmakla mekteb-i mezbûr rik'a muallimi sülüs hatta da mâlik ise bade tasdik-i muâmelesi icrâ olunmak üzere evvel emr de sülüs numune hattının serian irsâli lâzım geleceğinin cevaben izbârı menûte re'y-i âli âsafaneleridir ol bâb da emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir Fi 21 Kânûn-ı evvel sene [1]311

[mühür-imza]

Mekteb Kalemine Fi 27 minh

Vürudu Fi 28 Kânûn-ı evvel minh

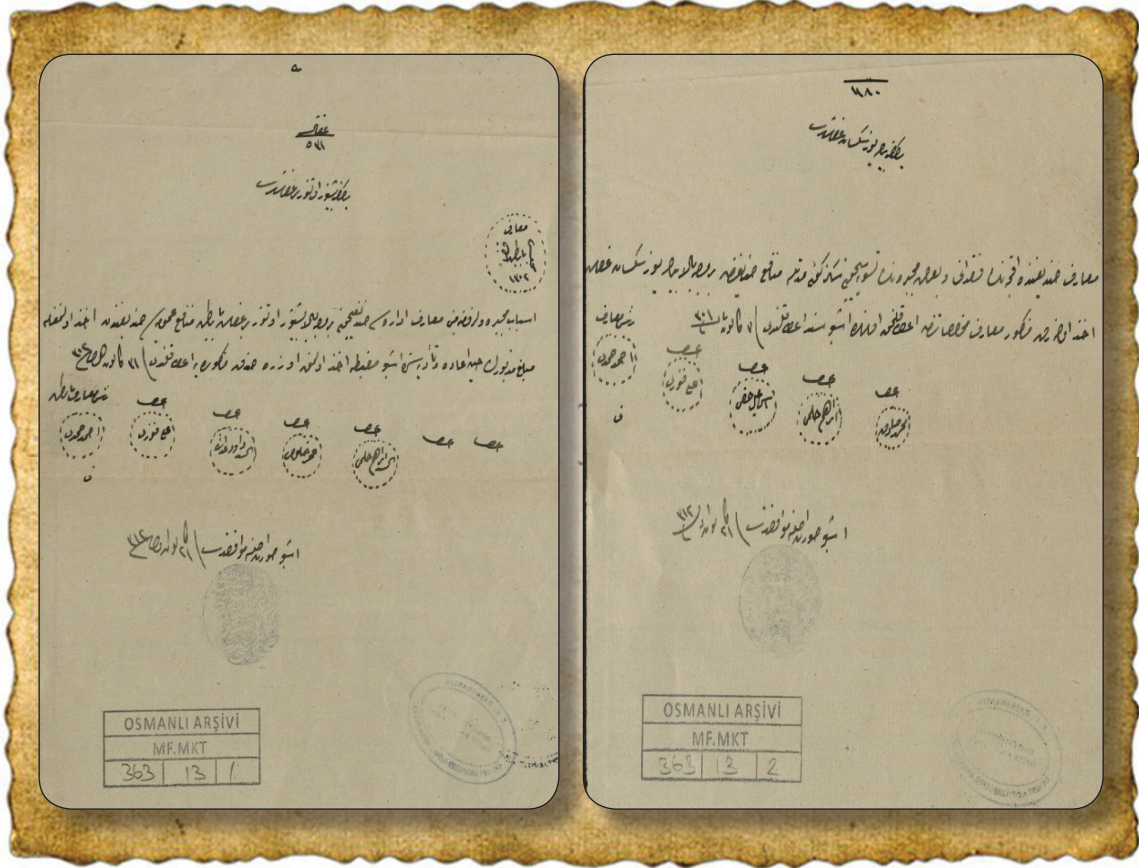
Süleyman bey Fi 28

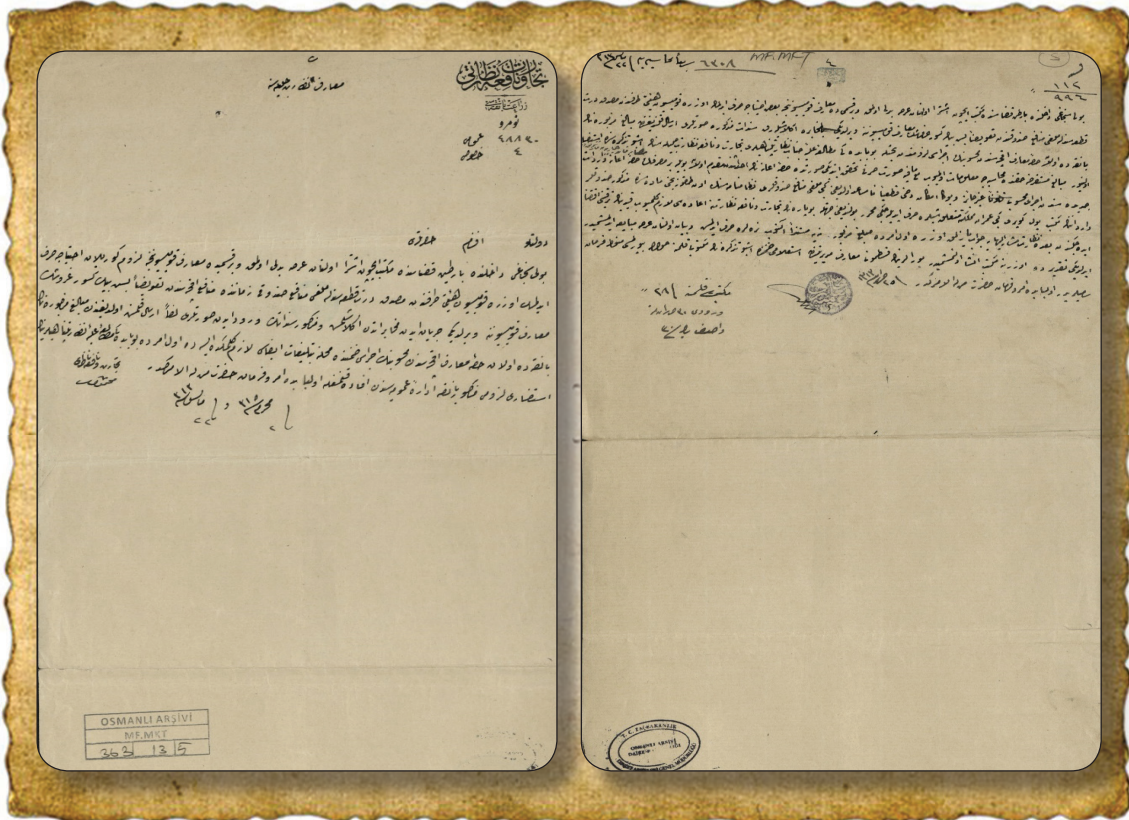
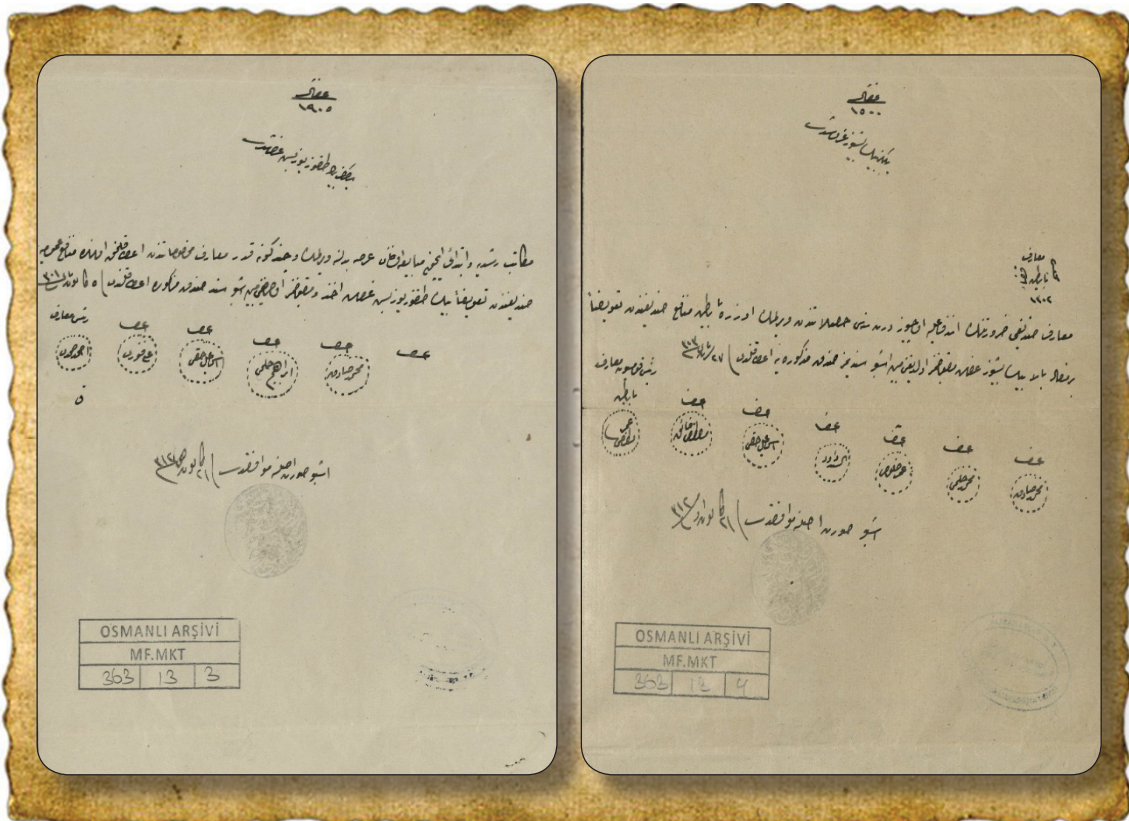
Belge 68-69 Transkripsiyon Metni:

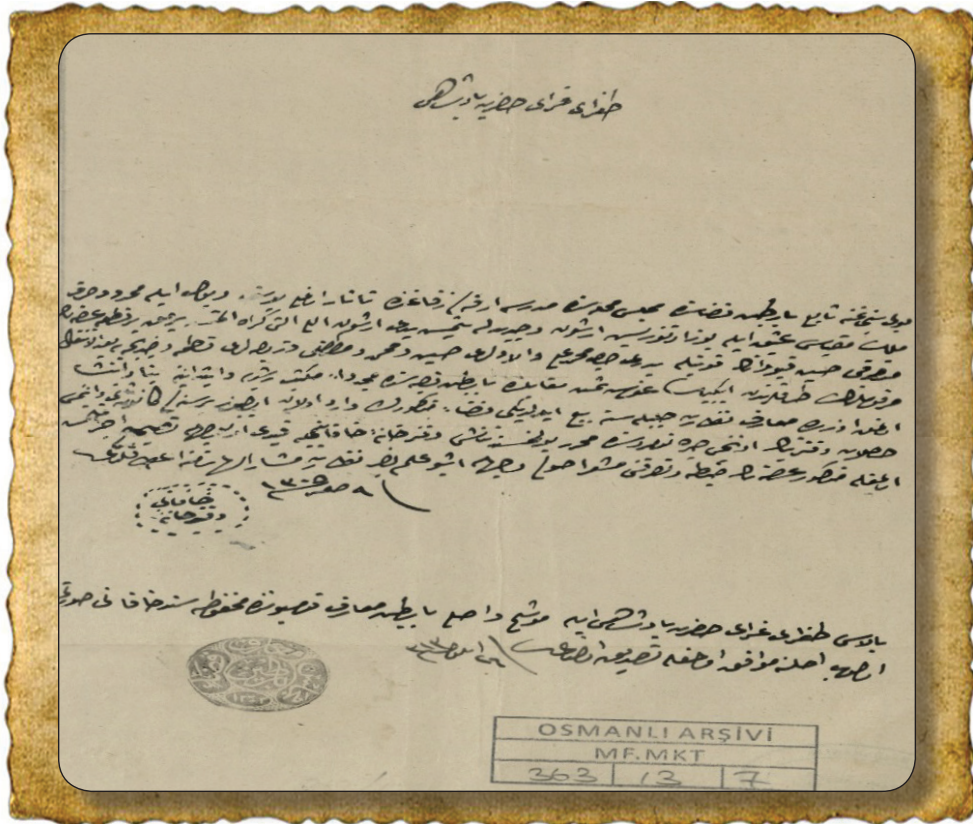
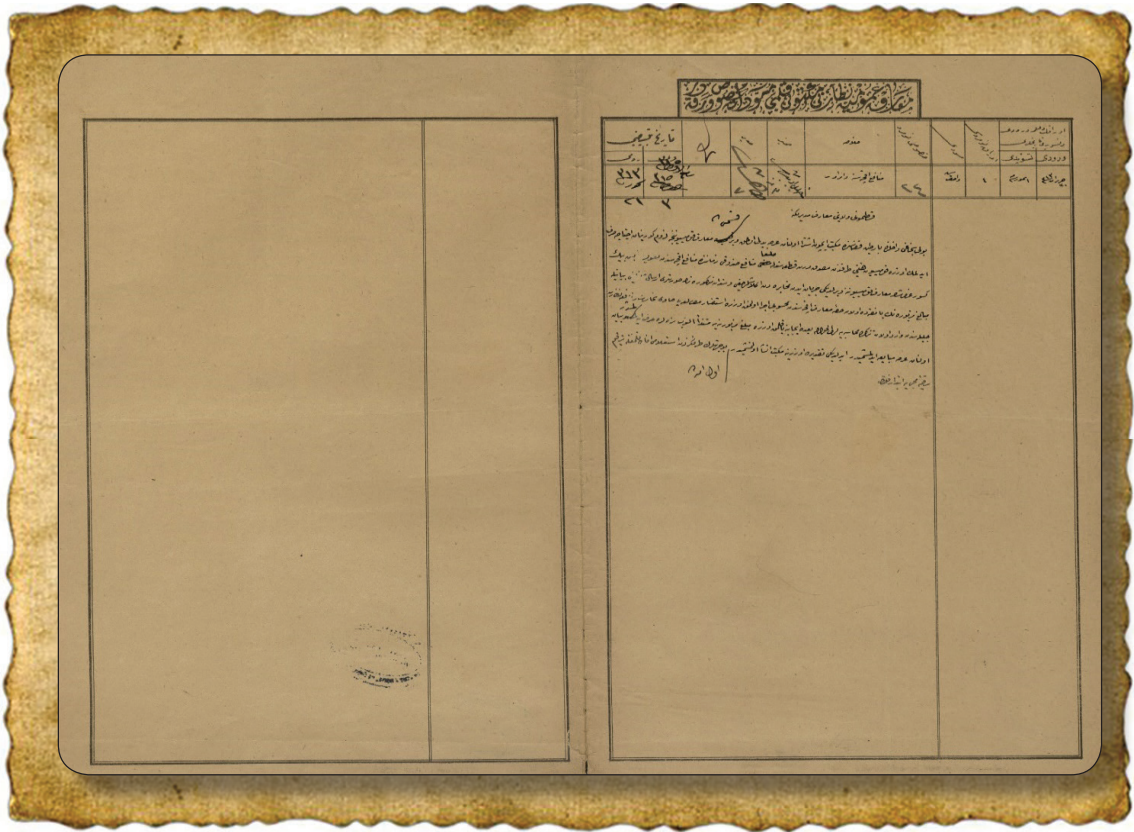
MAARİF-İ UMÛMİYE NEZÂRETİ MEKTÛBİ KALEMİ MÛSVEDDÂTINA MAHSÛS VARAKADIR.							
Evrâk Kaleme Vürûdu ve Tesvidi Tarihleri	Evrâk Numerosu	Müsevvidi	Husûsi Numero	Bartın Rüşdiyesi rik'a muallimi sülûs hattına da mâlik ise sülûs numûne hattının sürat-i tisyârı hakkında	30 Mümeyyiz	Mütür	Târih-i Tebyizî
Vürûdu	Tesvidi	38	Süleyman Bey	36	Halil	Tahir	Arabi Rumi
28 Kânûn-ı Evvel [1]311. Pençşenbe Akşam	30 Mînh						[1]313 8 Kânun-ı sâni [1]311
Kastamonu Vilâyet-i âliyyesine Bartın Mekteb-i Rüşdiyesi sülûs muallimi Mehmet Hulûsi efendinin vukû-ı vefâtına mebni yerine intihâb olunan Mehmet Râsim efendinin musaddık tercüme-i hâl varâkasiyla hatt-ı destinin melfûfen gönderildiğini bahisle tasdik-i me'mûriyetine dâir vârid olan 28 Teşrîn-i sâni sene [1]311 târih ve yüz yirmi numarolu tahrîrât-ı vâlâ-yı vilâyet-penâhileri mekâtib-i rüşdiye idâresine lede'l-havâ-le hatt-ı mezkûr her ne kadar temeşşuka elverişli ise de mekâtib-i rüştiyeye yüzer gurus ma'âşla tayin kılınacak hatt-ı muallimlerinin hem rik'a hem sülûs talimine muktedir olmaları tensikât-i cedfide iktizasından bulunduğundan mekteb-i mezbûr hüsn-i hatt muallimi sülûs ve rika hattını talime de muktedir ise bade tasdik muamelesi icrâ kılınmak üzere evvel emr de rik'a hattının numûnesinde sürat-i tisyârı husûsunun cevâben izbârı ifâde olunmakla ol bâbda							

Belge 70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92: Bartın'da inşa olunacak mektep için mülga Kastamonu Menafi Sandığı'ndan tavizen alınan paranın maarif hissesi olarak Ziraat Bankası'nda bulunan meblağdan kesi- lip, mahsubunun yapılması.

Yer: MF. MKT. / 363 - 13 - 0 Tarih: H-03-03-1315 -

طهاری غزالی حضرتی

بوی سخته تا بچ با طبعه و فتنه مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید مرقم فتنه اید و سوز
و فتنه فتنه اید و سوز مود و فتنه مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز
فوتیلم آراه اولیسه برمه بر طبعه عه نه مرقم فتنه و فتنه اید و سوز اید و سوز اید و سوز
طهاری غزالی اید و سوز مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز
ا فتنه مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز اید و سوز اید و سوز
صلا و فتنه طهاری غزالی اید و سوز مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز
فتنه اید و سوز مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز اید و سوز
اعضه فتنه اید و سوز مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز

حافان
دقده خانه

با بوی طهاری غزالی حضرتی در این مرقم و اصح با طبعه مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز
ا فتنه مبدعین خاصه اری فاعله فتنه طهاری غزالی اید و سوز اید و سوز اید و سوز

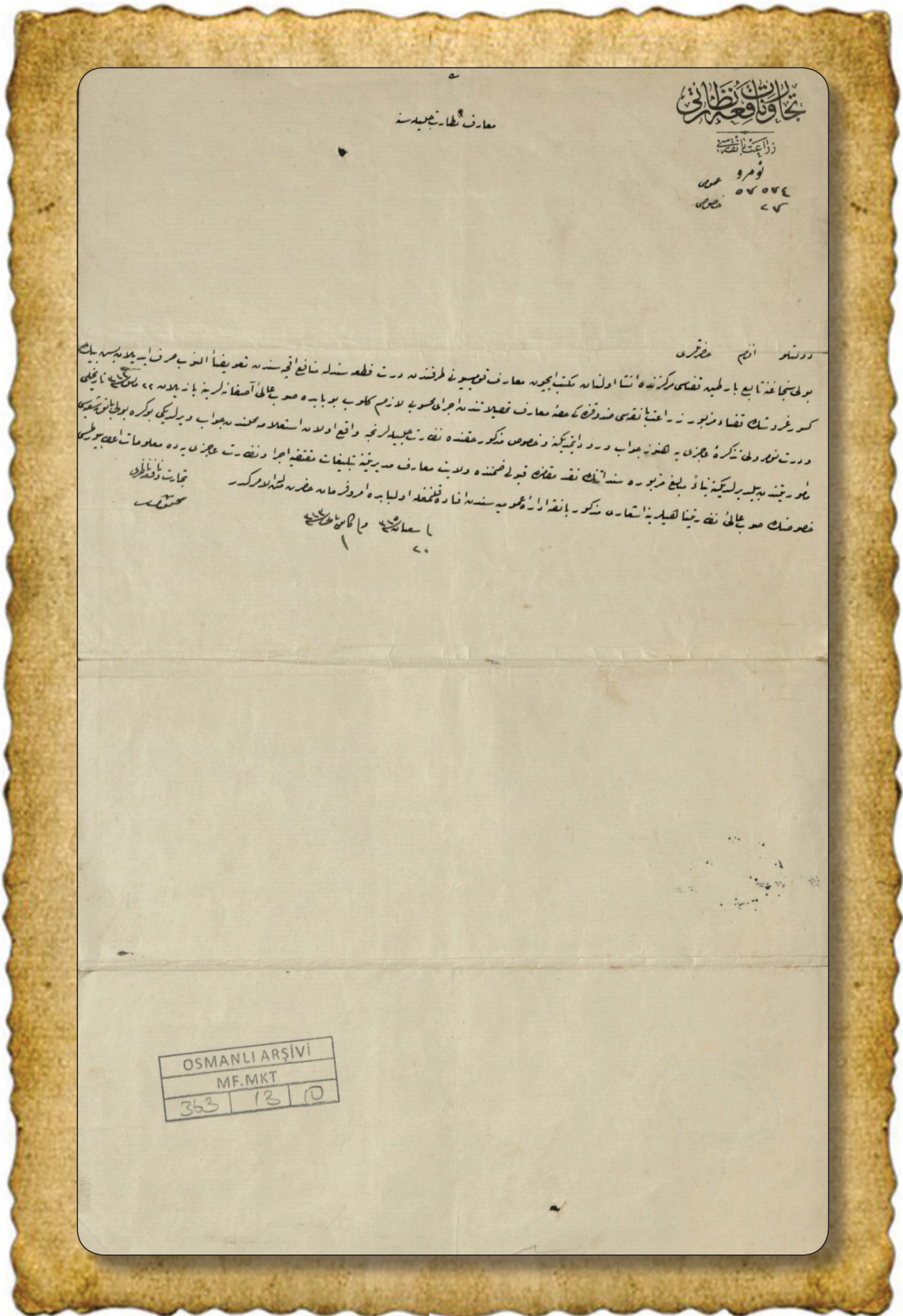

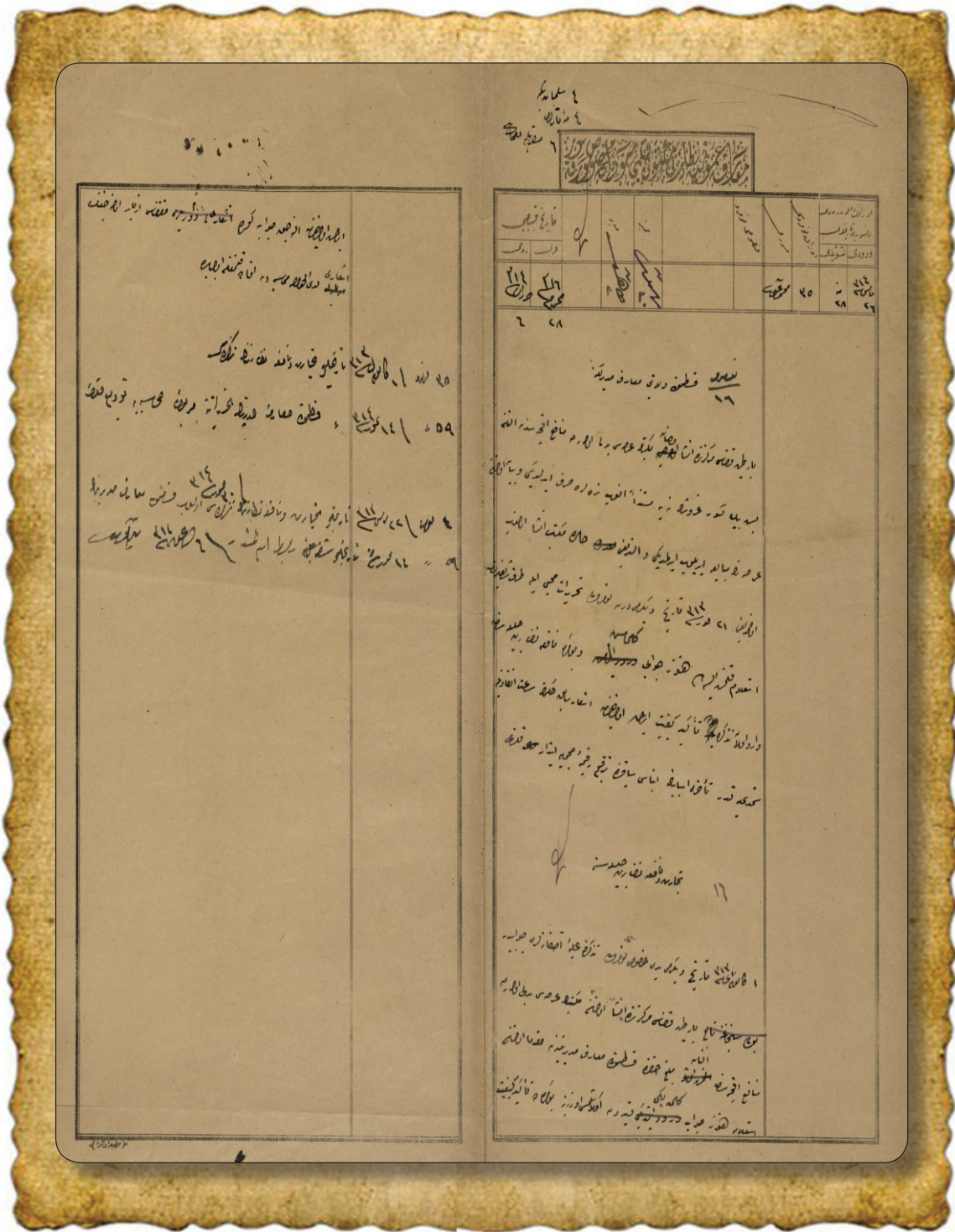
OSMANLI ARŞIVI
MF.MKT
363 13 8

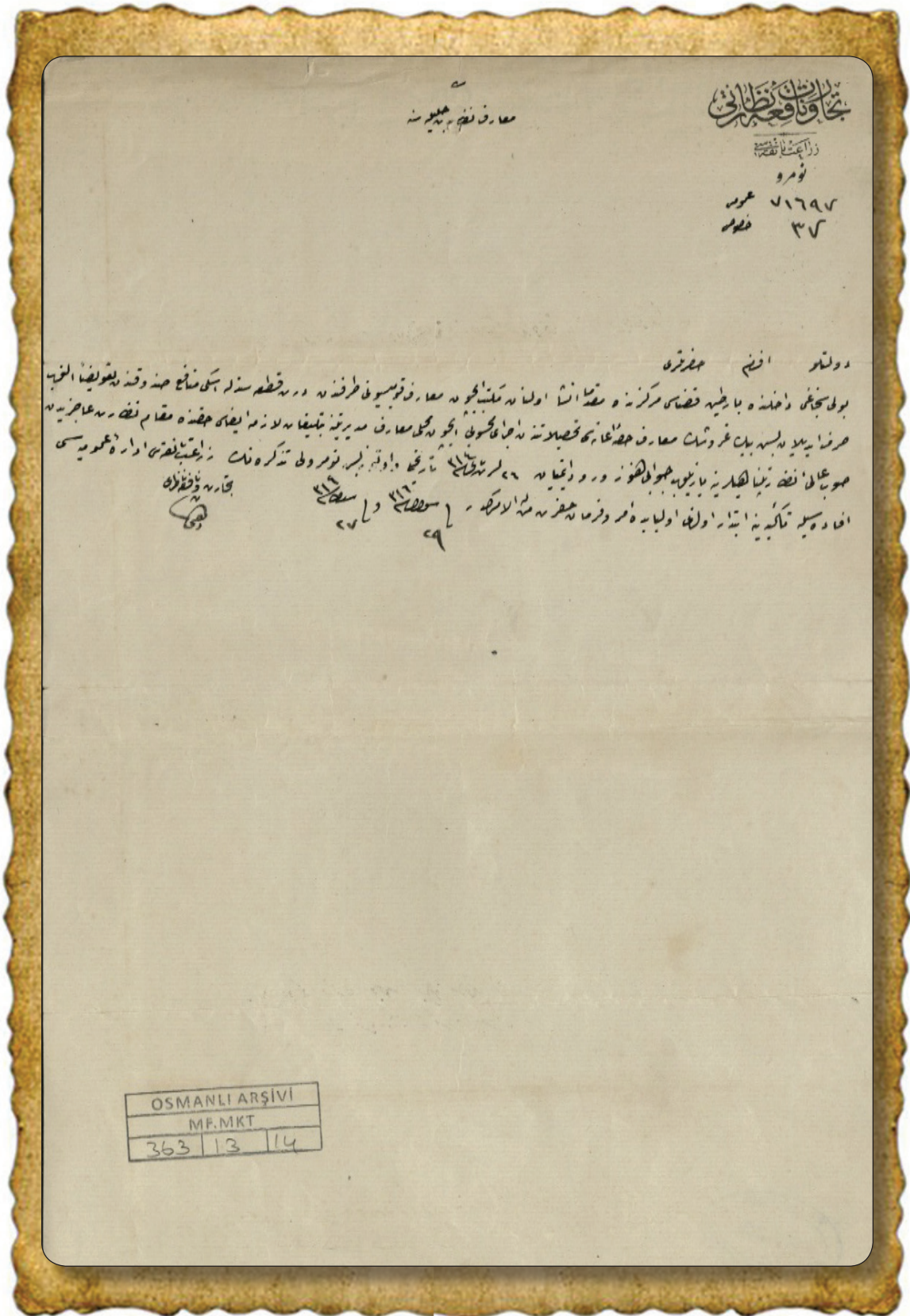
بارطبه و مکتبہ ادارہ مجلس نہ مورودا ص لکھنے تاریخ تاریخ
دیور نیسہ سکر لکھنے مکتبہ مورودا -

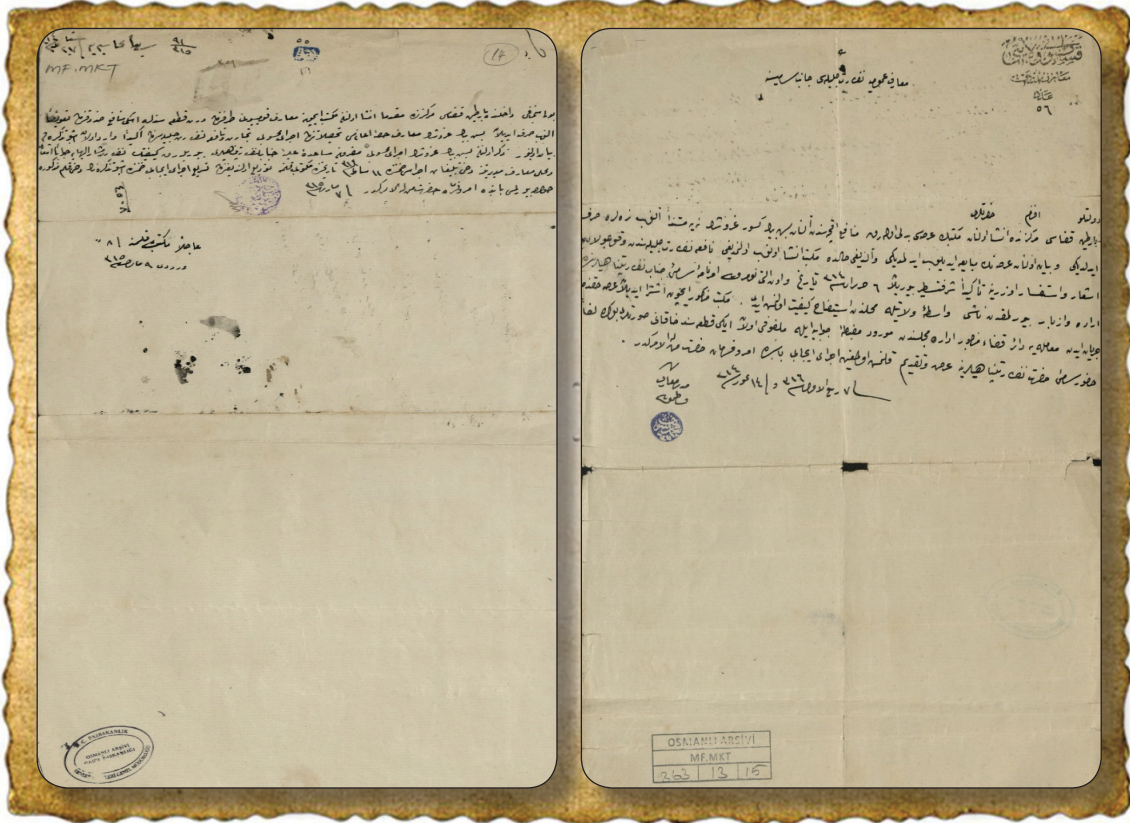
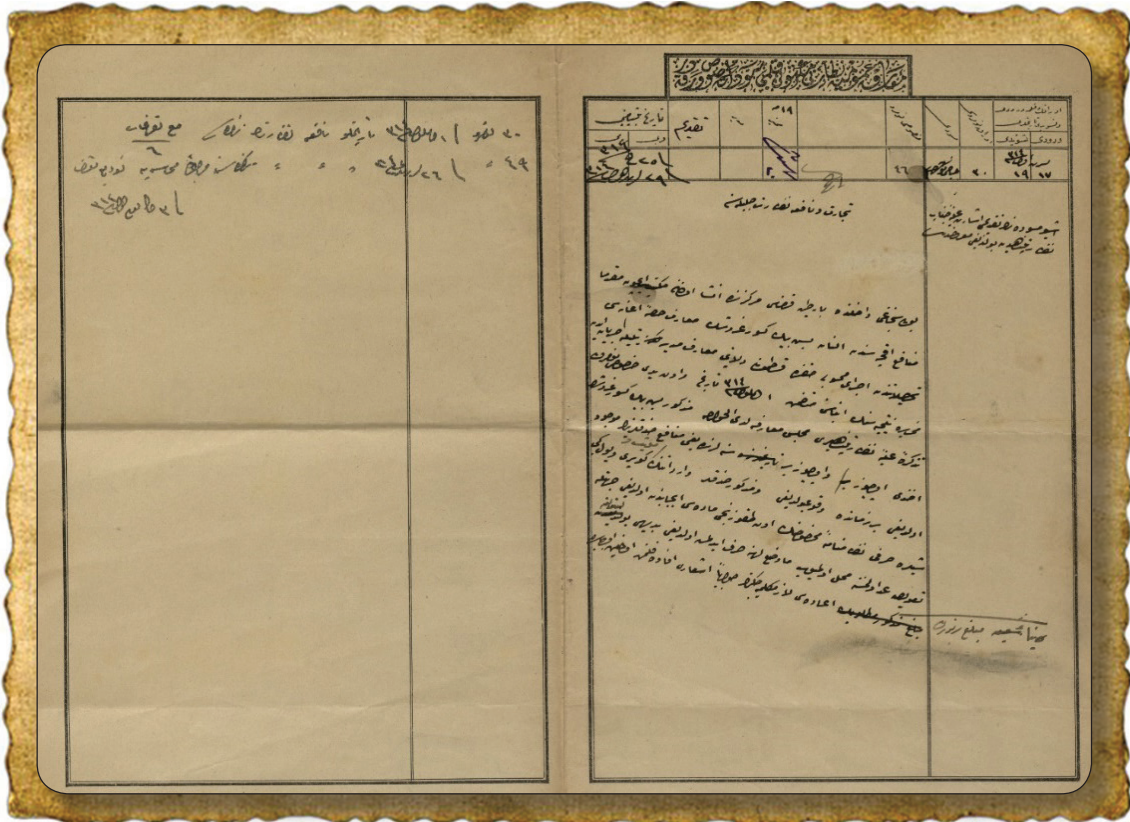
بارطبه قضائہ مقدمات ایلکہ اولادہ ابتدائی و سدی مکتبہ ایچونہ آتار اولانہ عوم بدله دیرطیک اور زہ معارف مورودا
مکتبہ مکتبہ منافع صدوقندہ اخذ عرف ایلکہ اولانہ بسہ یک عورت مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
جلیم نہ نہ شوقور دایہ نہ محبت عید اور زہ معارف مدینہ ولایت جلیم نہ تقدیم الطوبی اسالی سوبیلہ نہ مورودا مورودا مورودا مورودا
بیانہ عالیہ نہ جانہ کورہ ایجاب حالک ایلکہ اولانہ عوم و انسی ایلکہ تاریخ تاریخ مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
اددہ سولسہ و مشور شکر مصلحہ نہ دخی بواجب نہ نہ متنا آتار نہ نہ عرف ایلکہ ذکر اولانہ عوم جلیم ایلکہ تاریخ تاریخ
وایدیک حالہ اور زہ مکتبہ انونہ اولانہ معارف ایلکہ بعدہ اکلورہ ایجاب ایلکہ مورودا اولانہ مورودا مورودا مورودا مورودا
معلومات کجک عومہ و معارف لازم کلیدی اکلورہ - کیفیت معارف یابندہ لکھنے لکھنے انانہ مورودا مورودا مورودا مورودا
یور زہ تاریخ بارطبه جاسورک طرف ابتدائی دیر لکھنے رسدی وضع تخمینہ اولانہ اب معارف اولانہ مورودا مورودا مورودا مورودا
قرار دیر لکھنے بونیا ایچونہ لکھنے اولانہ عوم بمرقاہ محکم مباحثہ علمودہ لکھنے مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
تخصیصتارک اولانہ مبالغہ کفایت لکھنے مجلس ادارہ قضام و مشکلی مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
سویا نہ نہ فی مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
اولانہ ایسہ عوم کزہ حضرت یار لکھنے مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
قضیہ ایصال بہ و جوار قضام منع عید نفع مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
اخذ عرف ایلکہ اولانہ مبلغ معلوم کف معارف نہ اجرائی محمول فرورید - بواجب ایلکہ مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا
نظارت مکتبہ لکھنے کفایت تقری مہ نہ نہ معارف نہ بر صورت مکتبہ مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا مورودا

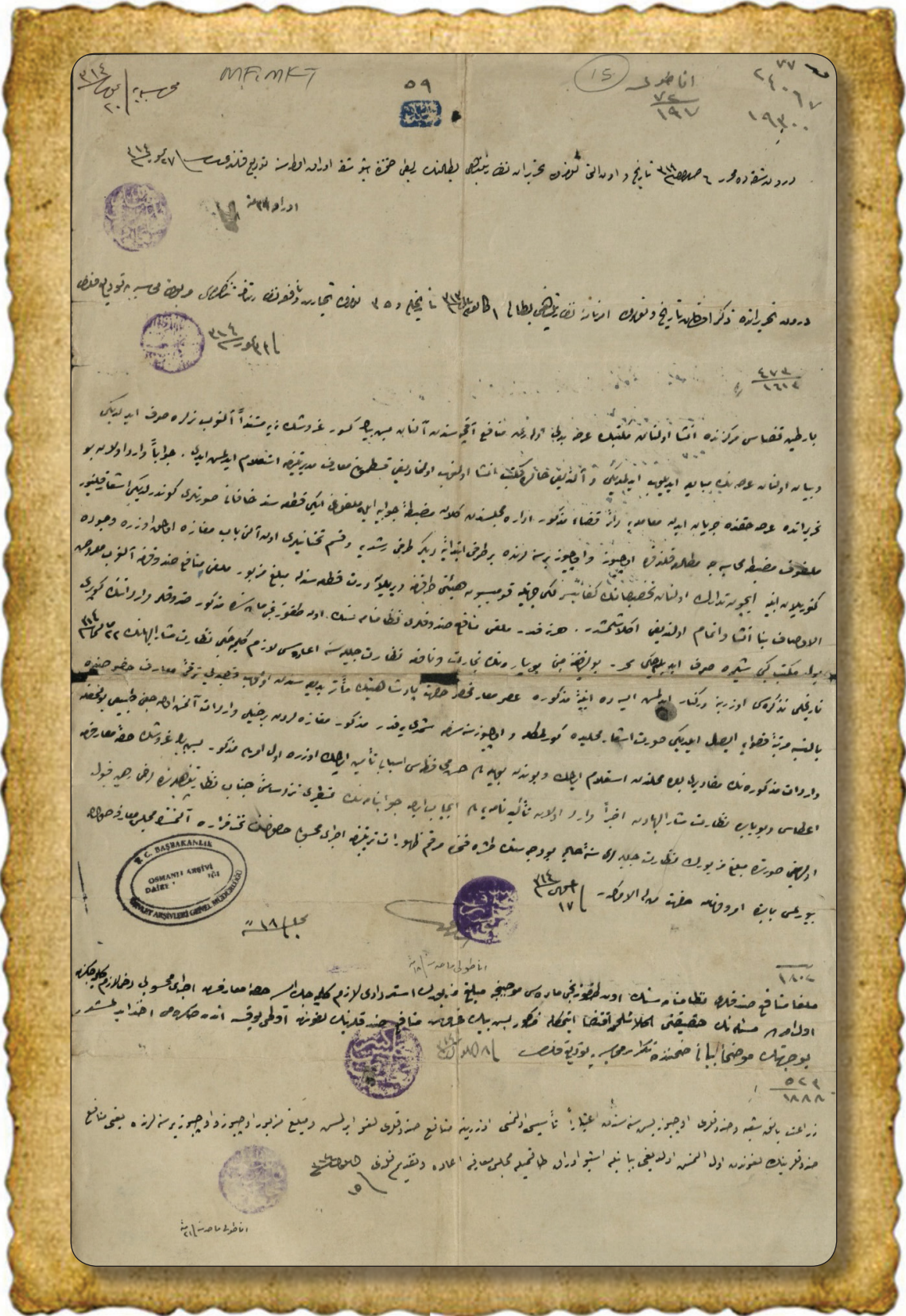
OSMANLI ARŞIVI
MF.MKT
363 13 9

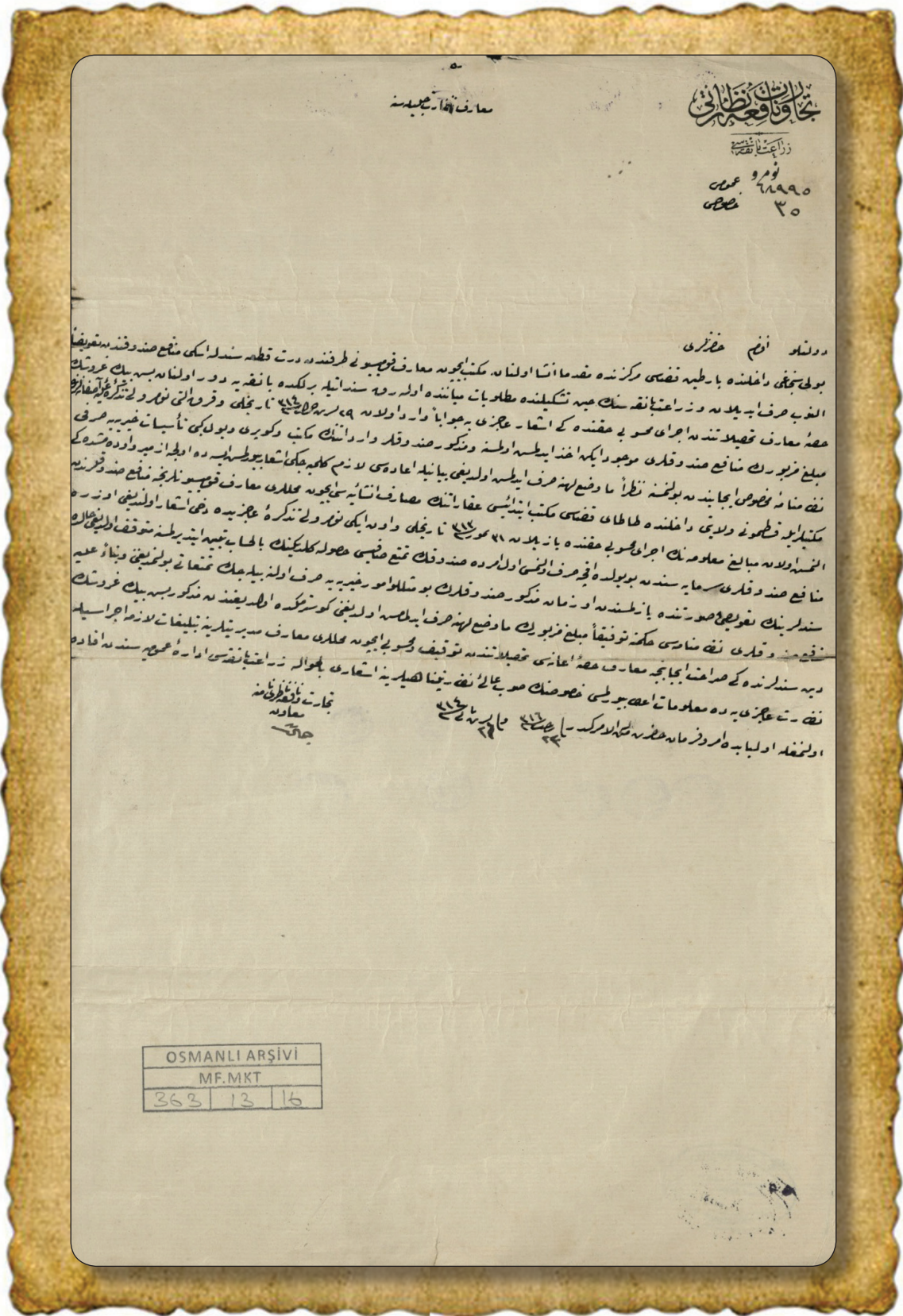

معارف نظامیه

تجدید نظر

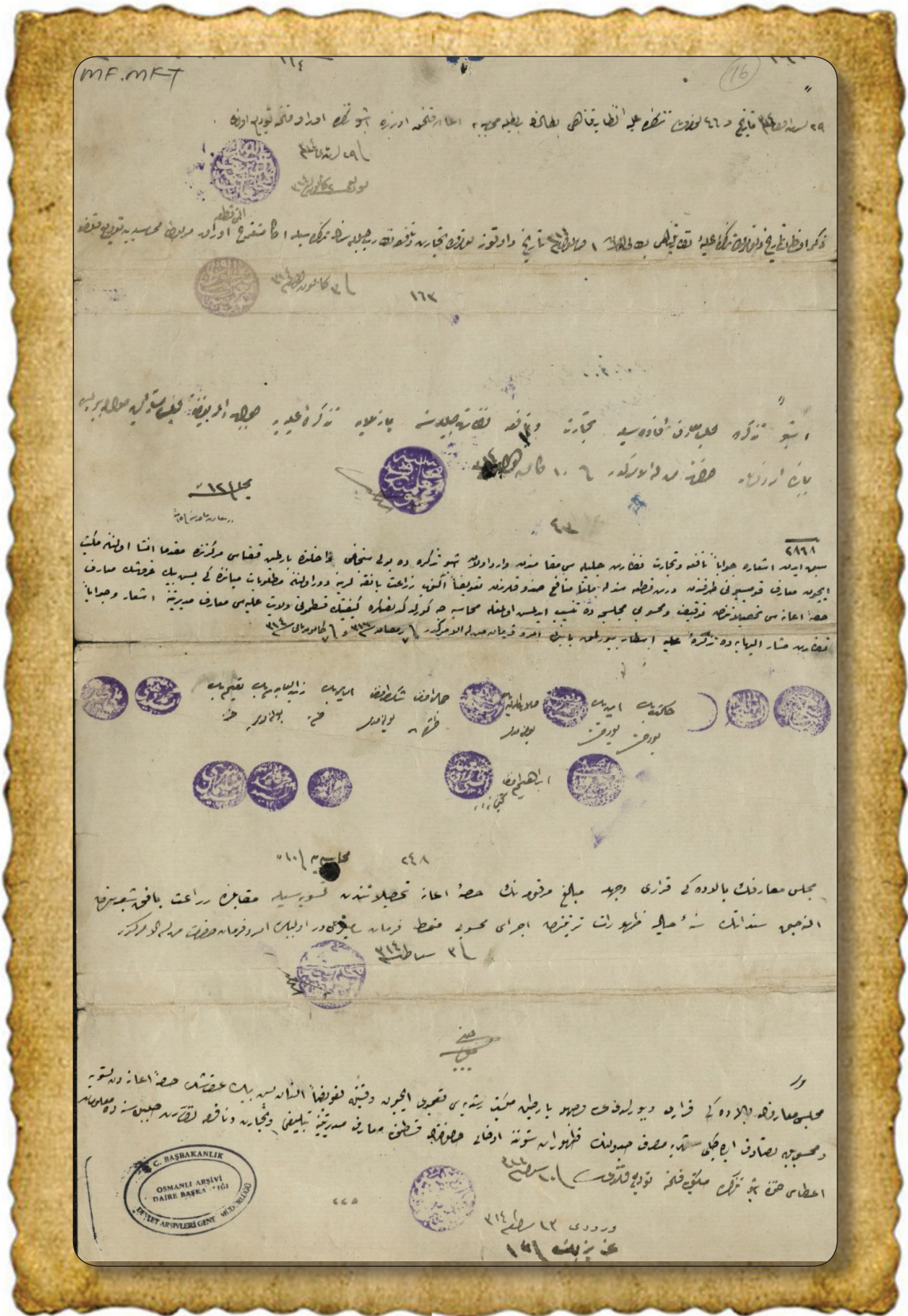
ذات

۲۵
۱۹۹۰
ع

در دین اربع عازری

بوی سنجی دافنده بار طبعه قضای مرکزنده مقدمات اولنا. مکتب بجه معارف فوجیون لطفنده درت قطعه سند لاسکی منع صد و فصد بنعریفنا
 العوب حرف ای بدنه و زراعت با نقده سببه تشکیلنده مطالبات میاننده اولرد و سند انیل بر لکده بانقده دور اولنا نه سببک عورتک
 هغه معارف تحصیلاننده اجرای محوبه مقنده که اشعار عازری به جوابا وارد اولاده ۹۹ مرتبه در تاریخ و قرون اولی نورولک شکره ایضاً
 مبلغ فزبورک ضایع صد و قاری موجود ایکنه اخذ ایطسه اولسه و مذکور صد و قدر وار دانیک کاتب و کوری دیولیکب تأسیسات خیریه صرفی
 نفع سنه مخصوص ایجابنده بولمنه نظر ما وضع لهنه حرف ایطسه اولدین بیا نیله اعاده سی لازم کلامه های تعابیر ایطسه ده اولنا ز میر اولده شکره که
 مکتب اولرد طومونه ولدی دافنده طامای قضای مکتب انیس عفا دانیک معارف اتسایه سنجی بجه حلالی معارف فوجیون تاریخ ضایع صد و فصد
 انسه اولده مبلغ معلومک اجرای محوبه مقنده باز بدنه ۹۹ عورتک تاریخ و اوله ایکن نورولک شکره عازریه دخی اشعار اولدین اولرد
 ضایع صد و قاری سرمایه سنده ببولده فخر حرف اولرد صد و فصد منع ضایع حصول کلینک با حساب تمیمه تیریلنه متوقف اولدین اولرد
 سند لریک لغوی صورنده بایطنده اولده زمانه مذکور صد و قاری بوسط اولور خیریه به حرف اولدین بیلجک تمعانه بولمیش و بنا و عده
 نفع و قاری نفع ضایعی حکمه توفیقاً مبلغ فزبورک ما وضع لهنه حرف ایطسه اولدین کورنگه اولدین نفعه مذکور سببک غرونی
 دبه سند لریکه که صراحتاً ایجاب معارف هغه اعازی تحصیلاننده توفیق و سوبه بجه حلالی معارف مدرسه تیارنه تبلیغات لازم اجرا سید
 نفع - ت عازری به ده معلومات اعطه بولسی خصوصک صوبعالی نفع - تینا کله یه اشعاره بحواله زراعتیه قضای اداره عجم سنده اولده
 اولنقله اولبابه اولرد زمانه و فخره کله اولرکده سببک عورتک تاریخ و اوله ایکن نورولک شکره عازریه دخی اشعار اولدین اولرد

OSMANLI ARŞIVI		
MF.MKT		
363	13	16

MF.MFT

16

۹۹۸ شماره ۱۶ تاریخ ۹۶۱ روزت تخریبی انظار بقایای نهادت بطریق
اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

امام
تاریخ

تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت بطریق
اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

امام
تاریخ

تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت
بطریق اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

تذکره

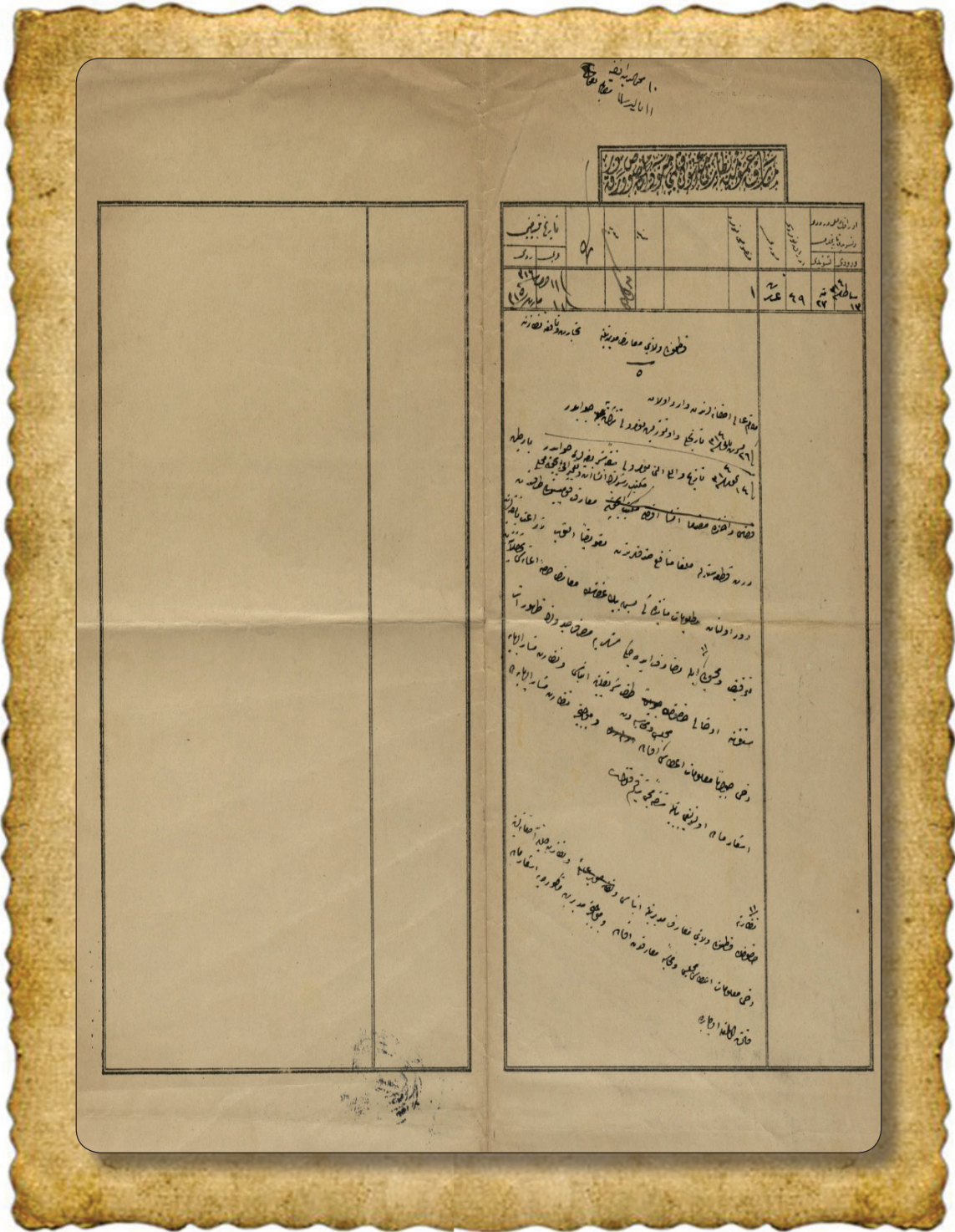
تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت
بطریق اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

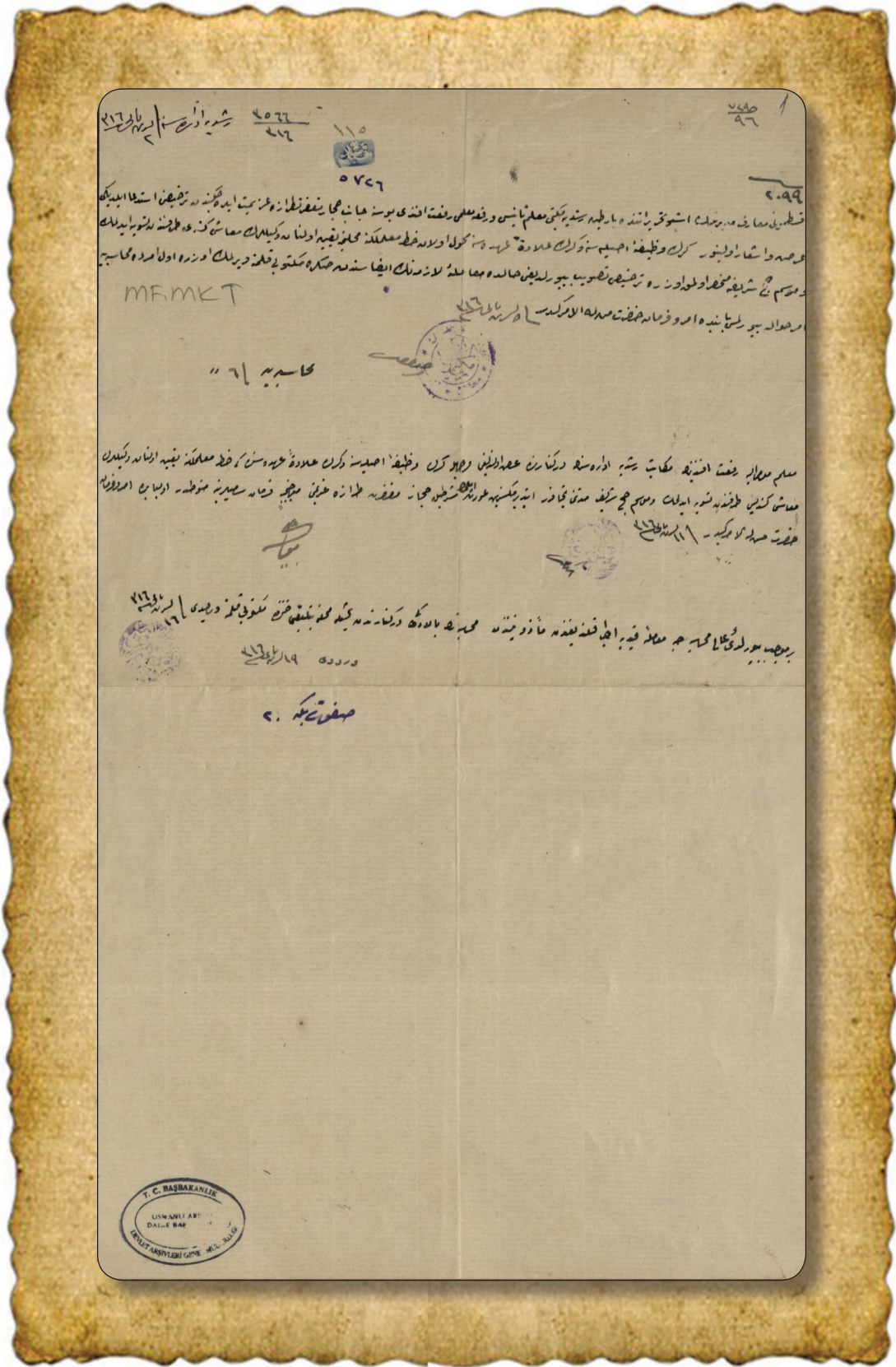
تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت
بطریق اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

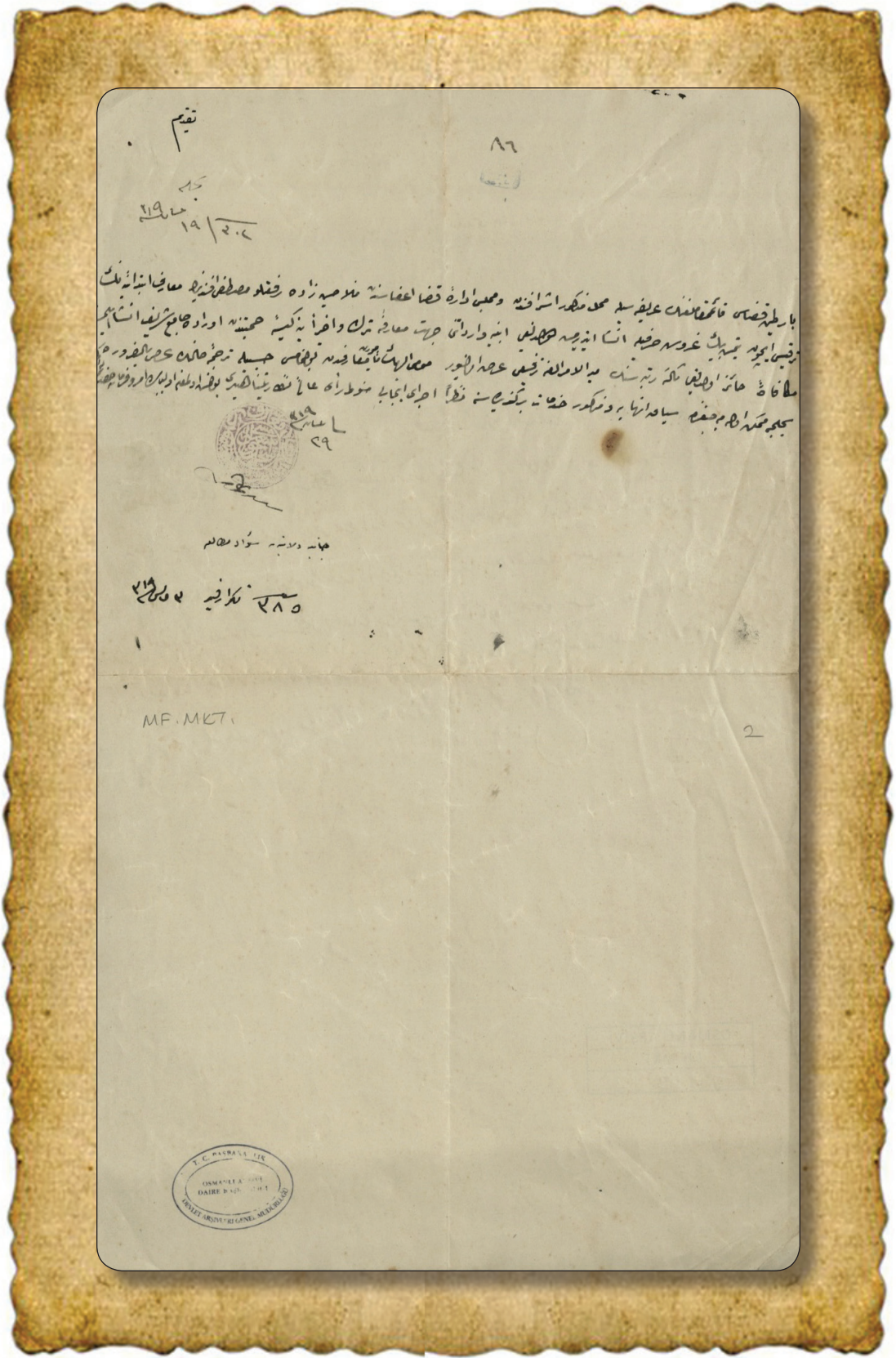
تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت
بطریق اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

تذکره انظار تاریخ در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً انظار بقایای نهادت
بطریق اعمالی در روز ۱۰۱۲ اول وقت قریباً

C. BASHKANLIK
OSMANLI ARSIVI
DAIRE BASKA...
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

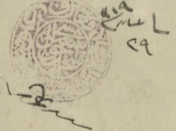

تفصیل

۸۶

۱۹/۲۰۰۰

باریکه... فائز... عدل... قضا... حجت... حقیقت... حقیق...

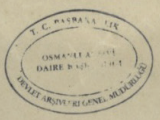

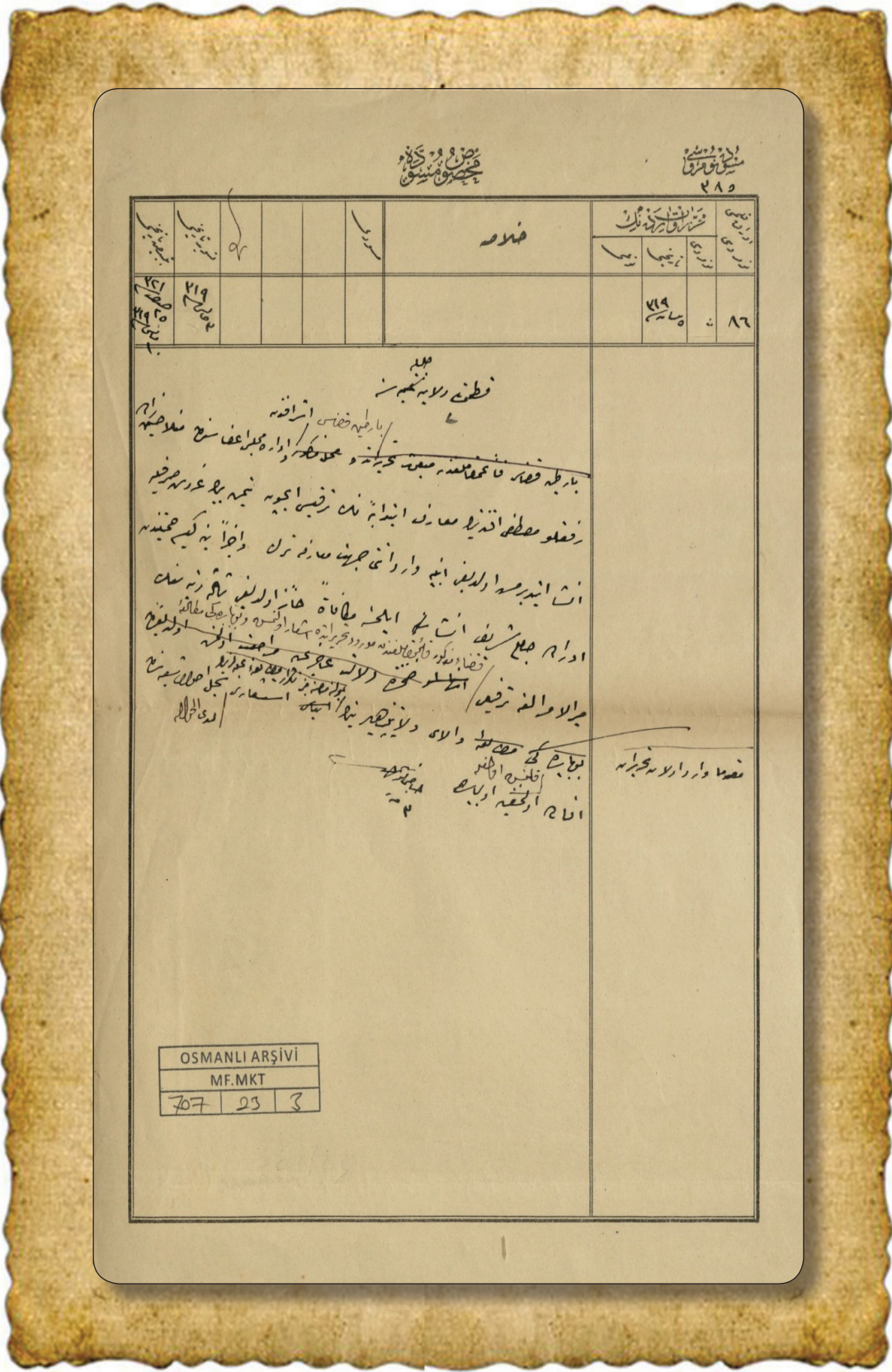
مجلس... ۲۹

۲۸۵

MF. MKT.

2

بازار و کتبخانه
مکتب و مکتب

بازار و کتبخانه
مکتب و مکتب

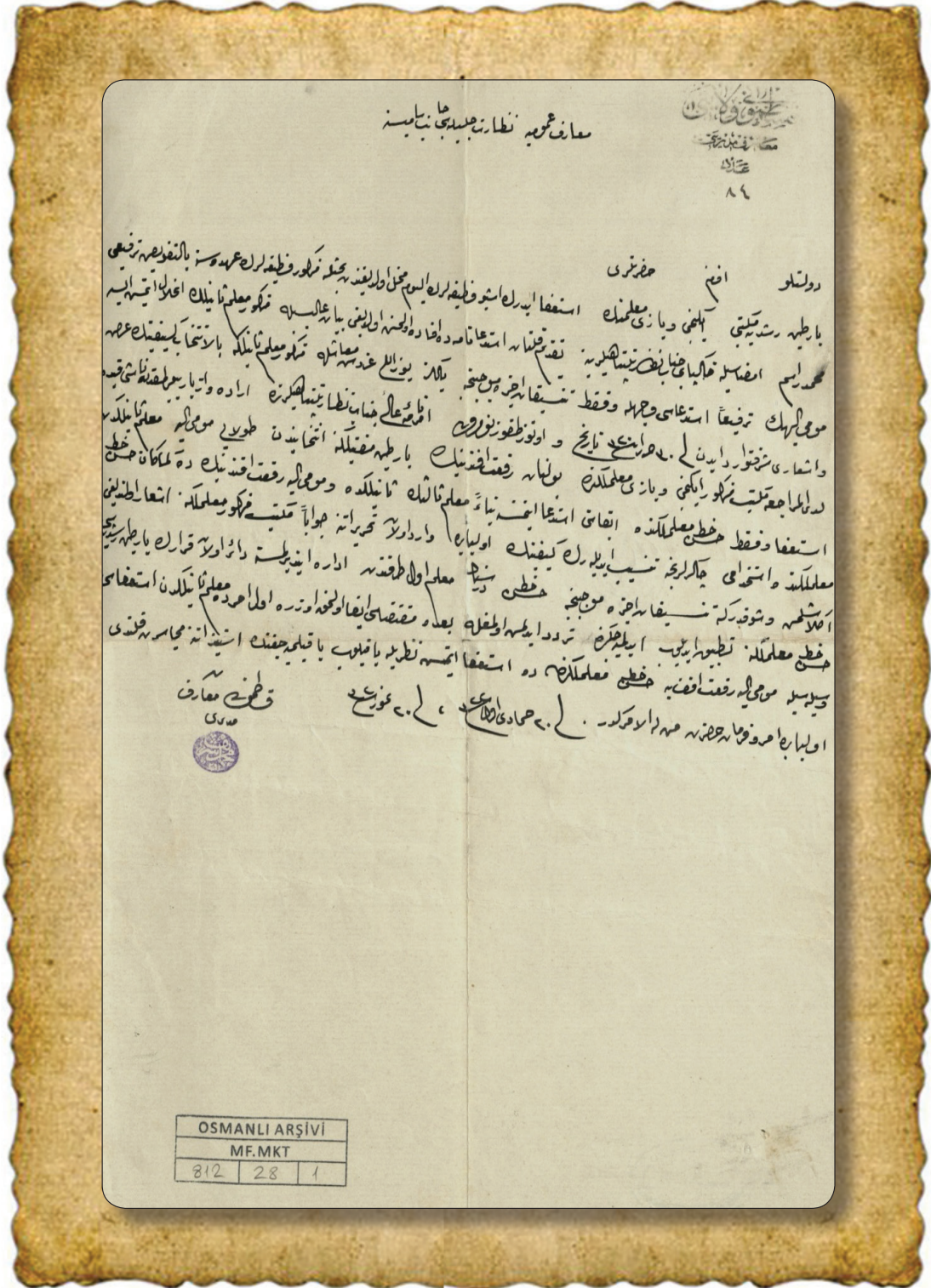
تاریخ	موضوع	محل وقوع		توضیحات
		بازار	کتبخانه	
۱۸۶۲				

فصل اول در بیان
بازار و کتبخانه
مکتب و مکتب
بازار و کتبخانه
مکتب و مکتب
بازار و کتبخانه
مکتب و مکتب

OSMANLI ARŞIVI
MF.MKT
707 23 3

Belge 101-102-103: artın Maarif Müfettişliği'ne tayin olunan Rifat Efendi'nin rüş-
diyedeki hüsn-i hat muallimliğine devam etmesi.

Yer: MF. MKT. / 812 - 28 - 0 Tarih: H-18-08-1322 -

معارف عثمانيه نظارت حیدری بنیاسنه

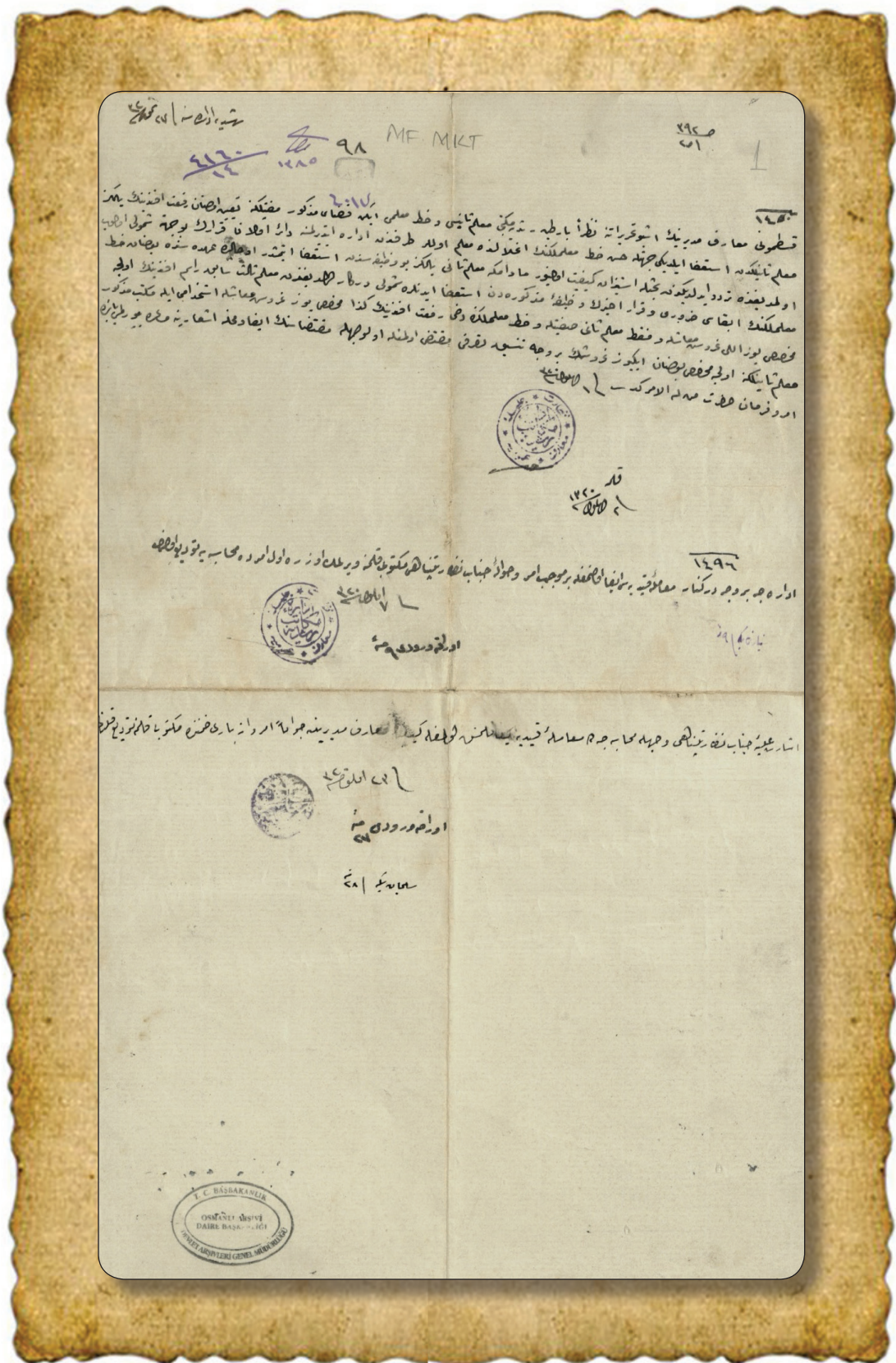
۸۶

دولتو افخ حفرتری
بارطیه رشیدییه ایلمی دیازی معتمد
محمد ایسم امضایه عالیجا ضابطه نسیانیه
موجی لریک ترفیقا استعفا و فقط
واشعار رشقور دایدن له هراستغی تاریخ و اونوظونوز
در ایلمه یکتب نورو ایلمی دیازی معتمد
استعفا فقط خط معطلانده اقبالی استعفا نیام معطلانده
مطلاند استعفا ایلمه نسیانیه ایلمه اولیایه و در اوله تحریرانه
ایلمه رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور
خط معطلانده تطبیق رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور
دیسیه موجی رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور
اولیایه رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور رشقور

قلم معارف
مدی

OSMANLI ARŞIVI
MF. MKT.
812 28 1

Belge 104 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Ticâret ve Nâfia Nezâreti

Ticâret Idâre-i Umûmiyesi

Aded

3

Ma'ârif Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Bartın Rum mektepleri menfatine mahsûs olup Bartın rusûmât müdüriyetince tevkif edilen piyango biletinin imrârı mücâz olup olmayacağı rusûmât-ı emânet-i celîlesinden istifâde kılındığı beyânıyla iktizâsının iş'ârı husûsuna dâir dâhiliye nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkere melfûfu bilet ile berâber ticâret idâresi ifâdesiyle savb-ı 'âli-i nezâret-penâhilerine irsâl kılındı işbu piyango'nun tertibine ve miktârına dâir nezâretce ma'lûmât olmayıp bu bâb da nezâret-i celîlelerince bir mu'âmele cereyân etmiş ise ilâve-i mutala'a-i 'aliyye âsafâneleriyle inbâsı ve tezkire-i mezkûrenin iâdesi bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir Fi 23 Rebiü'l-evvel sene 1323 ve Fi 15 Mayıs sene [1]321

Ticâret ve Nafiâ Nâzırı

[imza]

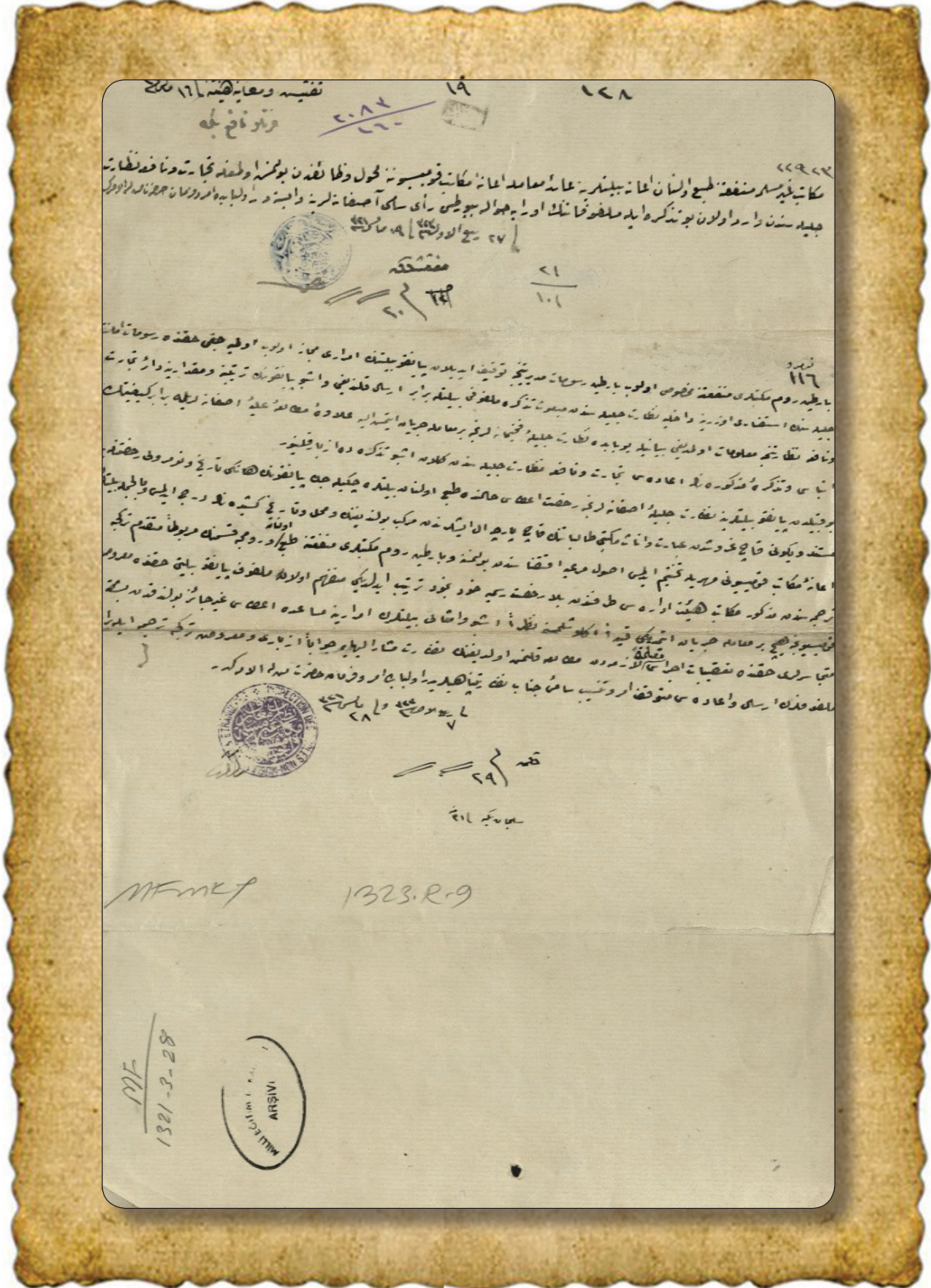
Mekâtib-i gayr-i müsleme menfatine tab' olunan i'âne biletlerine âid mu'âmele iâne-i mekâtib komisyonuna muhavvel bulunmakla bu tezkire ve melfûfâtının oraya havâlesi iktizâ ederse de ol bâbda

[imza]

Fi 19 Mayıs sene [1]321

Belge 105: Bartın Rum Mektepleri menfaatına tertib edilecek olan piyangoya müsaade edilmediğinden buna teşebbüs edenler hakkında takibat yapılması.

Yer: MF. MKT. / 864 - 5 - 0 Tarih: H-09-04-1323 -

Belge 105 Transkripsiyon Metni:

Tefriş ve Mu'âyene heyetine Fi 16 Mayıs sene [1]321

İzzetlü Nâfi' beye

2083/160 – 19 - 128

22923

Mekâtib-i gayr-i müslime menfaatine tab' olunan i'âne biletlerine â'id mu'âmele i'âne mekâtib komisyonuna muhavvel vezâifden bulunmuş olmakla ticâret ve nâfi'a nezâret-i celîlesinden vârid olan bu tezkire ile melfûfâtının oraya havâle buyurulması re'y-i sâmi-i âsafânelerine va bestedir ol bâbda emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 27 Rebiü'l-evvel sene [1]323 Fi 19 Mayıs sene [1]321

[mühür]

Müfettişliğe 21/101

Fi 20 minh

Numero:116

Bartın Rum mektepleri menfaatine mahsûs olup Bartın Rusûmât müdüriyetince tevkif edilen piyango biletinin imrârı mücâz olup olmayacağı hakkında rusûmât emânet-i celîlesinin istifârı üzerine Dâhiliye nezâret-i celîlesinden meb'ûs tezkire melfufu biletle berâber irsâl kılındığı ve işbu piyangonun tertibine ve miktarına dâir ticâret ve nâfia nezaretince ma'lûmât olmadığı beyanıyla bu bâbda nezâret-i celîle-i fehimanelerince bir mu'âmele cereyân etmiş ise ilâve-i mutâla'a-i 'aliyye âsafâneleriyle berâber keyfiyyetin inbâsı ve tezkirenin i'âdesi ticâret ve nâfi'a nezâret-i celîlesinden gelen işbu tezkire de izbâr kılınır

Bu kabilden piyango biletlerine nezâret-i celîle-i âsafânelerince ruhsat itâsı halinde tab' olunan biletlere çekilecek piyangonun hangi târih ve numarolu ruhsatnâmeye müstened ve yekünü kaç guruştan ibâret ve inâs mektebi talibâtının kaç parça el işlerinden mürekkeb bulunduğunun ve mahall ve târih-i keşidenin derç edilmesi ve bi'l-cümle biletlerin i'âne-i mekâtib komisyonu mührüyle tahtim edilmesi usûl-i mir'iyye iktizasından bulunmasına ve Bartın Rum mektepleri menfaatine tab' oluna ve Rumca kısmının merbûtan mütekaddim Türkçe tercümesinden mezkûr mekâtib heyet-i idâresi tarafında bilâ-ruhsat-ı resmiye hod be hod tertib

edildiği münfahim olan melfûf piyango bileti hakkında ma'rûz komisyonca hiçbir mu'âmele cereyân etmediği kayden anlaşılmasına nazaran işbu emsâli biletlerin imrârına müsâ'ade i'tâsı gayr-ı câiz bulunduktan başka mütecâsirleri hakkında takibât icrâsı talime-i lâzımeden mutâla'a kılınmış olduğunun nezâret-i müşârun ileyhâya cevâben izbârı ma'rûz Türkçe tercüme ile berâber melfûfların irsâl ve i'âdesi mütevakkıf emr u tensib-i sâmi cenâb-ı nezâret-penâhileridir ol-bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

[Mühür]

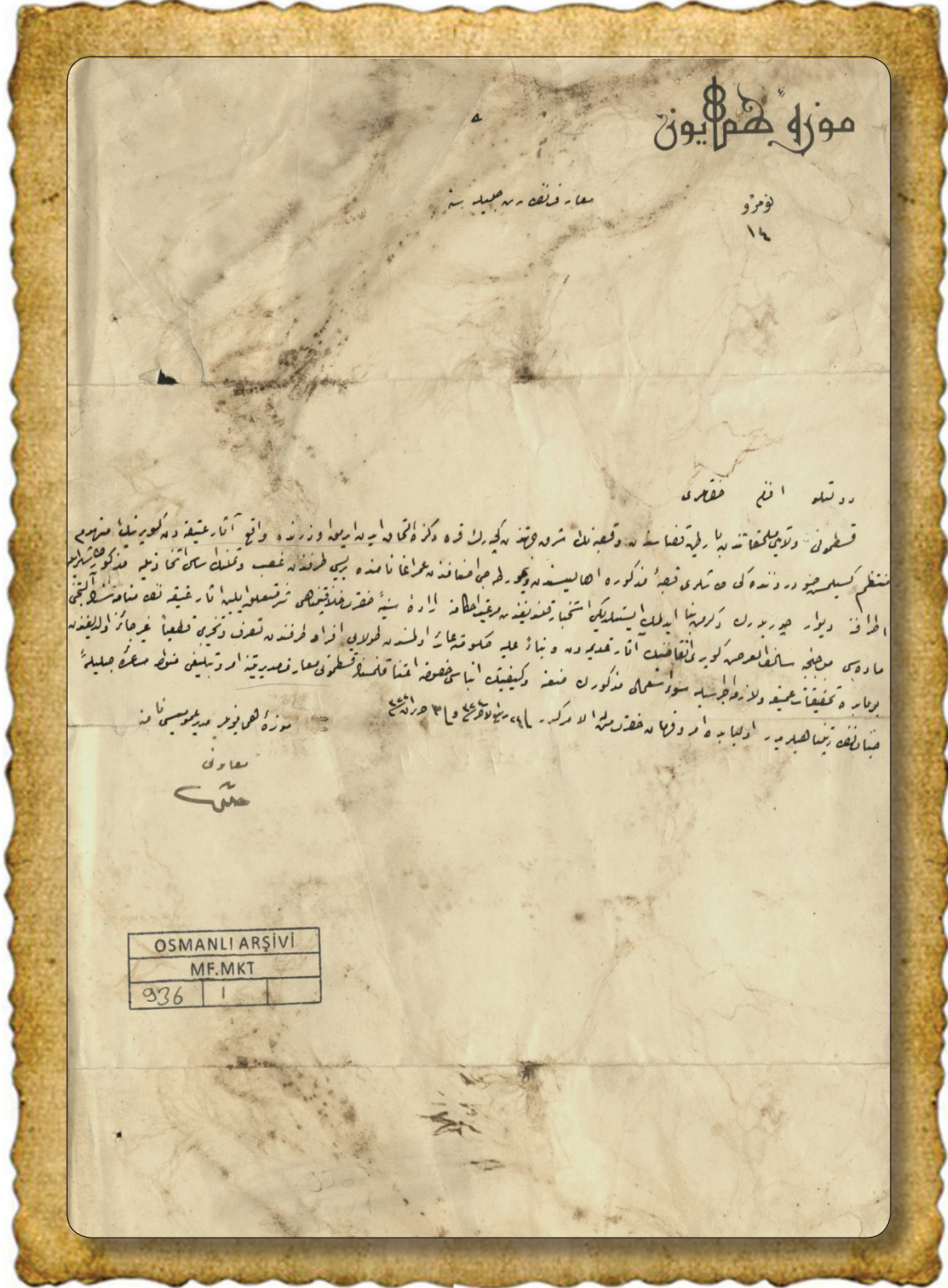
Fi 7 Rebiü'l-ahir sene [1]323 ve Fi 28 Mayıs sene [1]321

Kaleme: Fi 29 minh 'ı

Süleyman beye Fi31 Minh

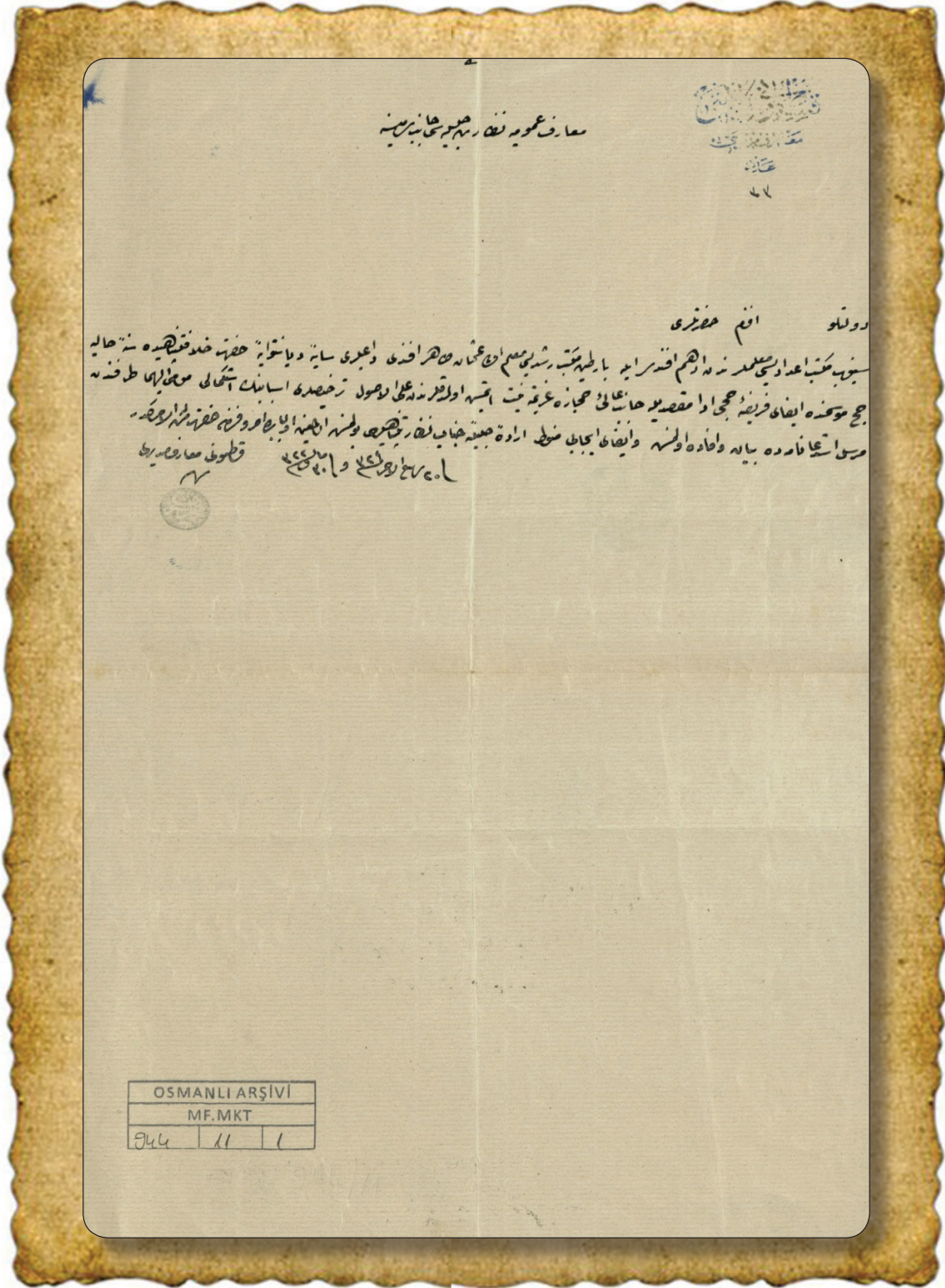
**Belge 106: Kastamonu'nun Bartın kazasından geçen ırmak üzerindeki tahiri köprü-
rünün yıkılmasıyla ortada kalan taşların Ömer Ağa namındaki şahıs tarafından
alınması hasebiyle tahkikat başlatılması.**

Yer: MF. MKT. / 936 - 1 - 0 Tarih: H-24-04-1324 -

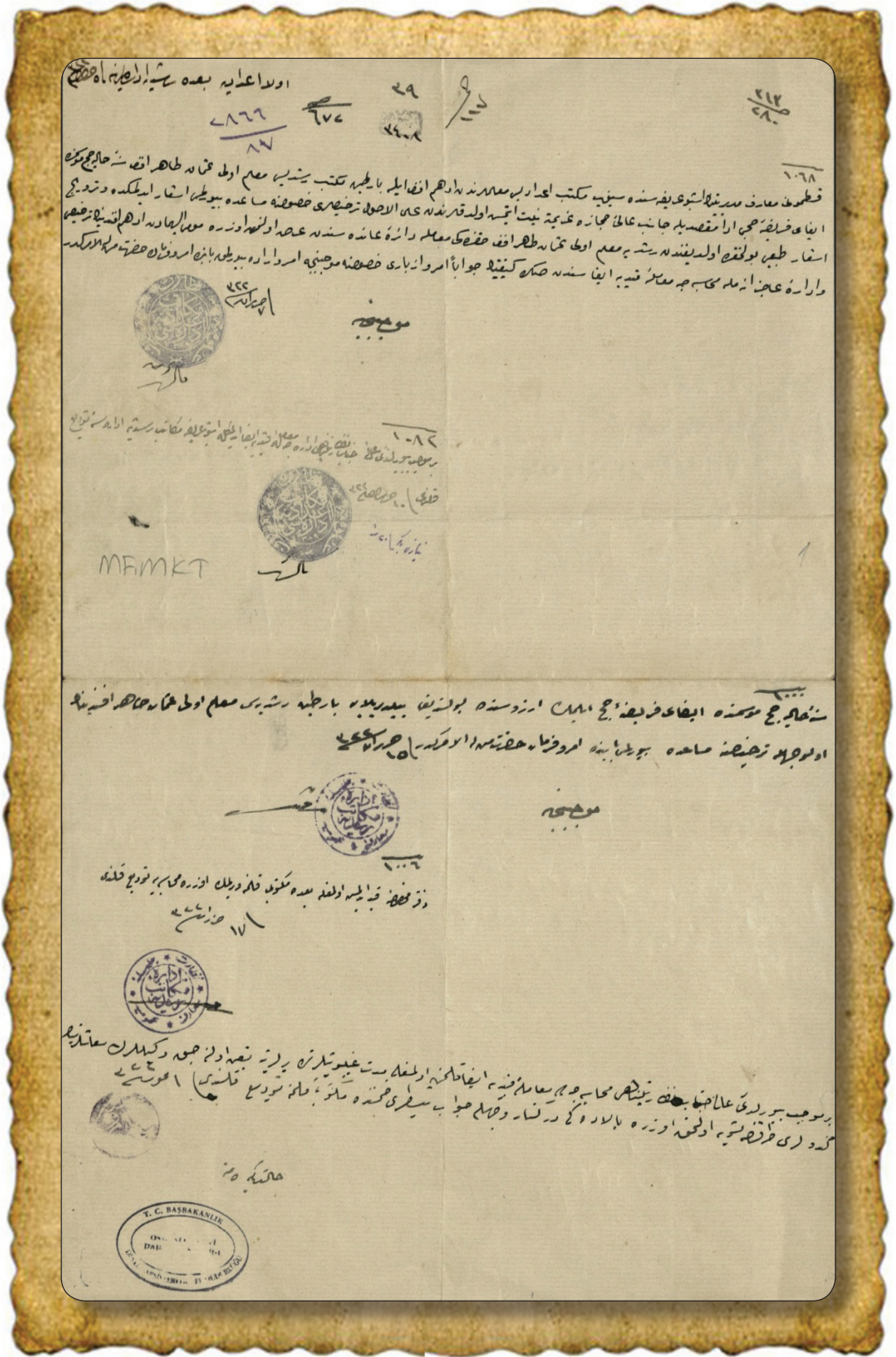

Belge 107-108-109: Sinob İdadisi Muallimi Edhem ile Bartın Rüşdiyesi Muallimi Osman Tahir efendilere hac izni verilmesi.

Yer: MF. MKT. / 944 - 11 - 0 Tarih: H-08-06-1324 -

OSMANLI ARŞIVI		
MF.MKT		
944	11	1

اولا اعلامیه بعدہ سیدار علیہ اہل
۲۸
۲۸
۲۸
۲۸

قطعات معارف مدبرین استوی بفرستند سید سکتب اجار بر معادن بدو در هم انفا المیر با لیلہ کتیب رشید معص اولی عن نہ طہراق شہ حاجی محمد
ایضای فریقہ صحیح ارا مقصد بلہ جانب علی مجازہ مذموبت نیت اجتمہ اولد قردندہ ای الاصول ترضی صوفیہ ساعدہ بیو طہراق استار ایسکندہ و ترویج
استار طہراق اولد یقیندہ رشید معص اولی عن نہ طہراق صفحہ کی معملہ دائرہ عائدہ سندہ عیضہ اولنگہ اوزرہ موہل ہمارہ اولنگہ ترضیہ
دائرہ عیضہ ایسکندہ سید سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری خصوصاً موجبہ امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

۱۰۸۶
برہمنی سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

۱۰۸۶
برہمنی سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

MEMKT

شہادتیہ جمع موعظہ ایضای فریقہ صحیح ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

۱۰۸۶
برہمنی سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

۱۰۸۶
برہمنی سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

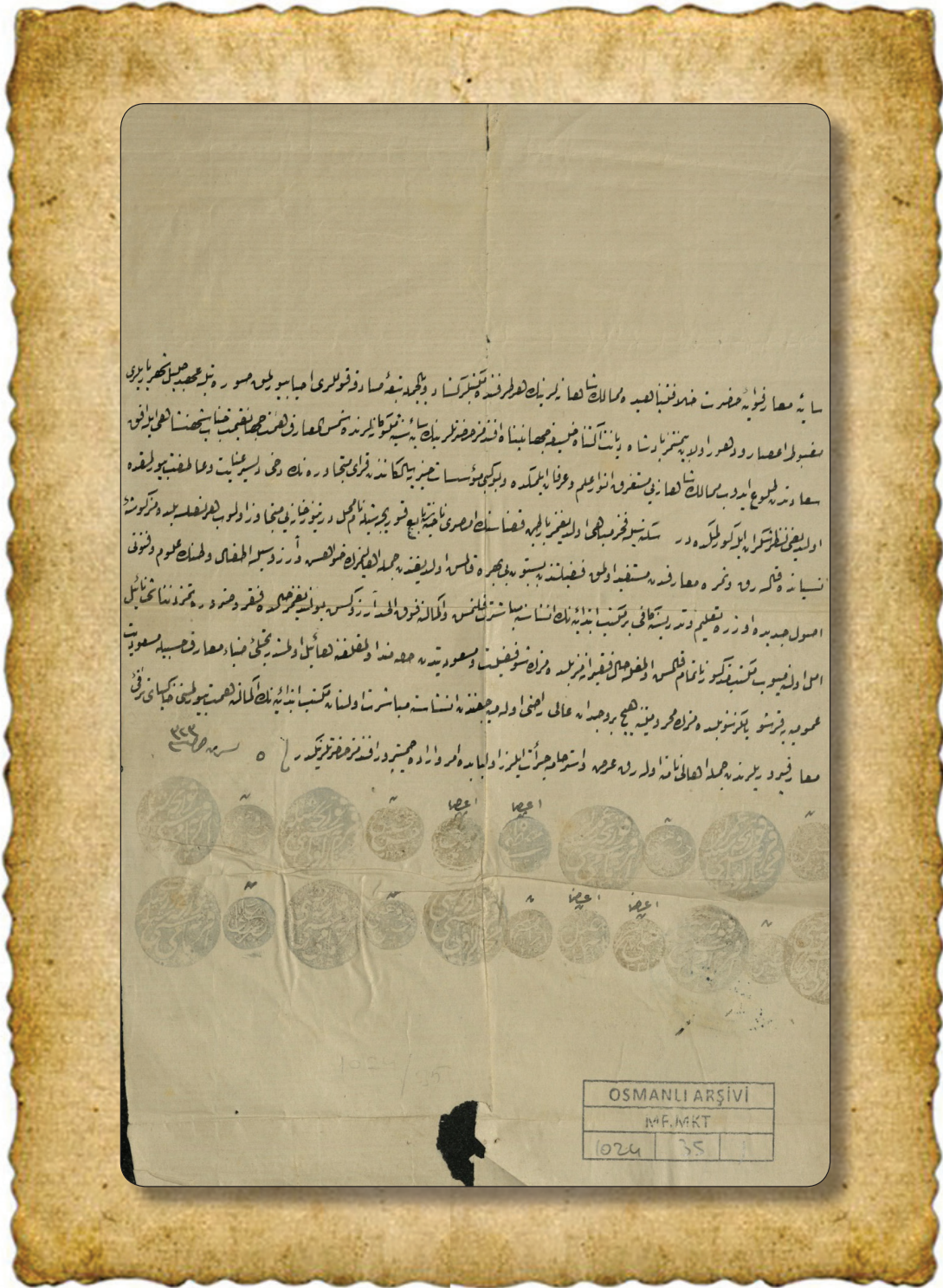
۱۰۸۶
برہمنی سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

برسویب سکتب ایضا سندہ صکاکہ کیفیتہ جواباً امر و از باری سید طہراق اوزرہ حضرت مراد سکتب

T. C. BAŞKANLIK
DİŞİŞİLERİ BAKANLIĞI
T. C. BAŞKANLIK

Belge 110: Bartın kazasının Kurucaşile kasabasında ahali tarafından inşası talep edilen ibtidai mekteb için mahallinden malumat istendiği.

Yer: MF. MKT. / 1024 - 35 - 0 Tarih: H-22-10-1325 -

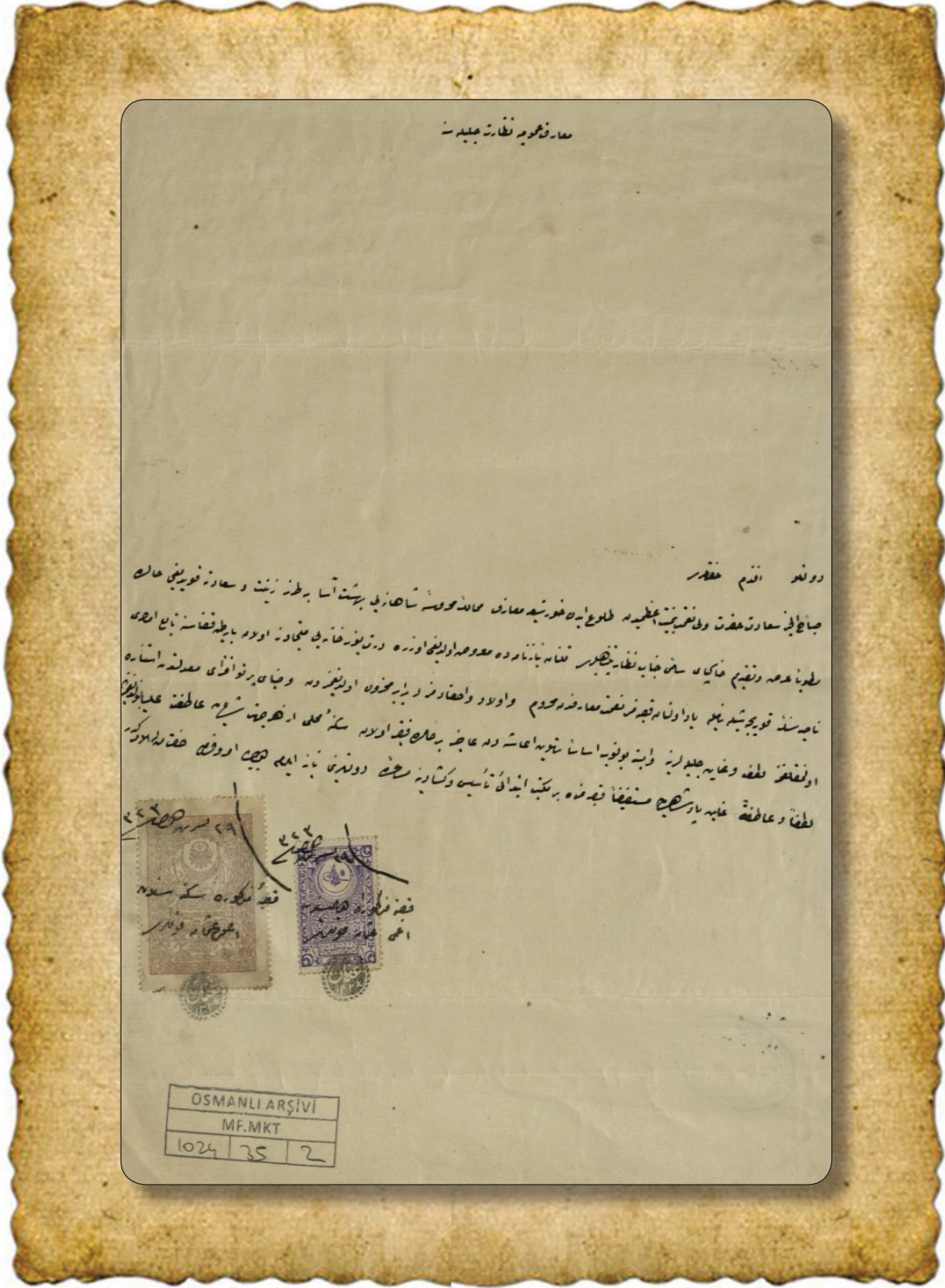

Belge 110 Transkripsiyon Metni:

Sâye-i ma'ârif-i fevâ'iyye hazret-i hilâfet-penâhîde memâlik-i şâhâne-
lerinin her tarafında mükennâlar kesenâd ve bi'l-cümle teb'a-ı sâdıkâ
kuları ihyâ buyurulmak sûretiyle celîl-i şehri-yârîleri mazbût-ı a'sâr
ve dehver olan beynimiz padişah-ı diyânet-i iktinâh halîfe-i cihân-
penâh efendimiz hazretlerinin sâye-i senîyye-i mülükânelerinde şem-
sü'l-ma'ârif himmet-i cihân-kıymet cenâb-ı şehinşâhî ile ufk-ı sa'â-
detden tulû' idüb memâlik-i şâhâneyi müstağrık envâr-ı âlem ve arifân
iylemekde ve bu gibi mü'essesât-ı hayriye-i silkânından kurâ-yı müte-
câvirenin dahi dil-seyr-i inâyet ve âtîfet buyurulmakda olduğu nazar-ı
şükrân ile görülmekdedir sekencesiyle fahr-i mübâhî olduğumuz Bartın
Kazâsının Amasra nâhiyesine tâbi' Kuruca şıla nâm mahall dört yüz
hâneyi mütecâviz olub her nasılsa belde-i mezkûşe-i nisyanında kılarak
ve nemr-i ma'ârifden müstefid olmak faziletinden büsbütün bi'l-ha-
bere kalmış olduğundan cümle ahâlîmizin havâhese ve arzusuyla atfâl
ve'l-hüsün(?) ulûm u fütüvveti usûl-ı cedide üzre ta'lîm ve tedrisine
kâfi bir mekteb ibtidâ'iyyenin inşâsına mübaşeret kılınmış ve ikmâline
fevkü'l-hadd arzukeş bulunduğumuz halde fakr u zarûre-i temizden nâşî
nâ'il-i emel olunamayub mekteb-i mezkûr nâ-temâm kalmış olmağla
hal-ı fakirânemiz beldemizin şu fazîlet ve mes'ûdiyetden hisse-mend ol-
maklığına hâ'il olmuşdur tecelli-i zıyâ-ı ma'ârif hasebiyle mes'ûdiyet-i
umûmiyeye arşu yalnız şu beldemizin mahrumiyetine hiçbir vicdân-ı âlî
râzı olamayacağından inşâsına mübaşeret olunan mekteb-i ibtidâ'iyyenin
ikmâline himmet buyurulması hâk-pâ-yı terfi-i ma'ârif-perverîlerinden
cümle ahâlî nâmına olarak arz ve istirhama cür'et iyleriz ol-bâbda emr
ve irâde hamiyet-perver efendimiz hazretlerindedir fi 5 Teşrîn-i evvel
323

Belge 111: Bartın kazasının Kurucaşile kasabasında ahali tarafından inşası talep edilen ibtidai mekteb için mahallinden malumat istendiği.

Yer: MF. MKT. / 1024 - 35 - 0 Tarih: H-22-10-1325 -

Belge 111 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Maarif-i 'Umûmiye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim hazretleri

Sabahü'l-hayr-ı sa'âdet hazret-i velî nimet-i bi minnet-i aziminden tulû' eden hurşid-maarif memâlik-i mahrûse-i şahâneyi behişt-i âsa bir tarz-ı ziynet ve sa'âdete koyduğu halde matviyyen 'arz ve takdim hâk-i pâ-yı sâmi-i cenâb-ı nezâret-penâhileri kılınan niyâznâme de ma'rûz olduğu üzere dört yüz hâneyi mütecâviz olan Bartın Kazasına tâbi Amasra nahiyesinin Kurucaşile nâmıyla yad olunan kasabamız nimet-i maarifden mahrûm ve evlâd u ahfadımızla berâber mahzûn olduğumuzdan ve ziyâyı pertev efzâ-yı ma'deletten istinâre olunmaklığımız lütf ve inâyet-i celîlelerine vâbeste bulunup eşâsen tehvin-i i'âşeden âciz bir halde fakir olan sekine-i mahalli ez-her cihet şâyân-ı atıfet-ı ulyâ bulunduğumuzdan lütfen ve âtıfeten inâyet-i pâdişâhi müstefizen kasabamıza bir mekteb-i ibtidâi te'sis ve küşâdına müsâde-i devletlerini niyâz eylerim ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir

Fi 29 Teşrîn-i Evvel sene [1]323

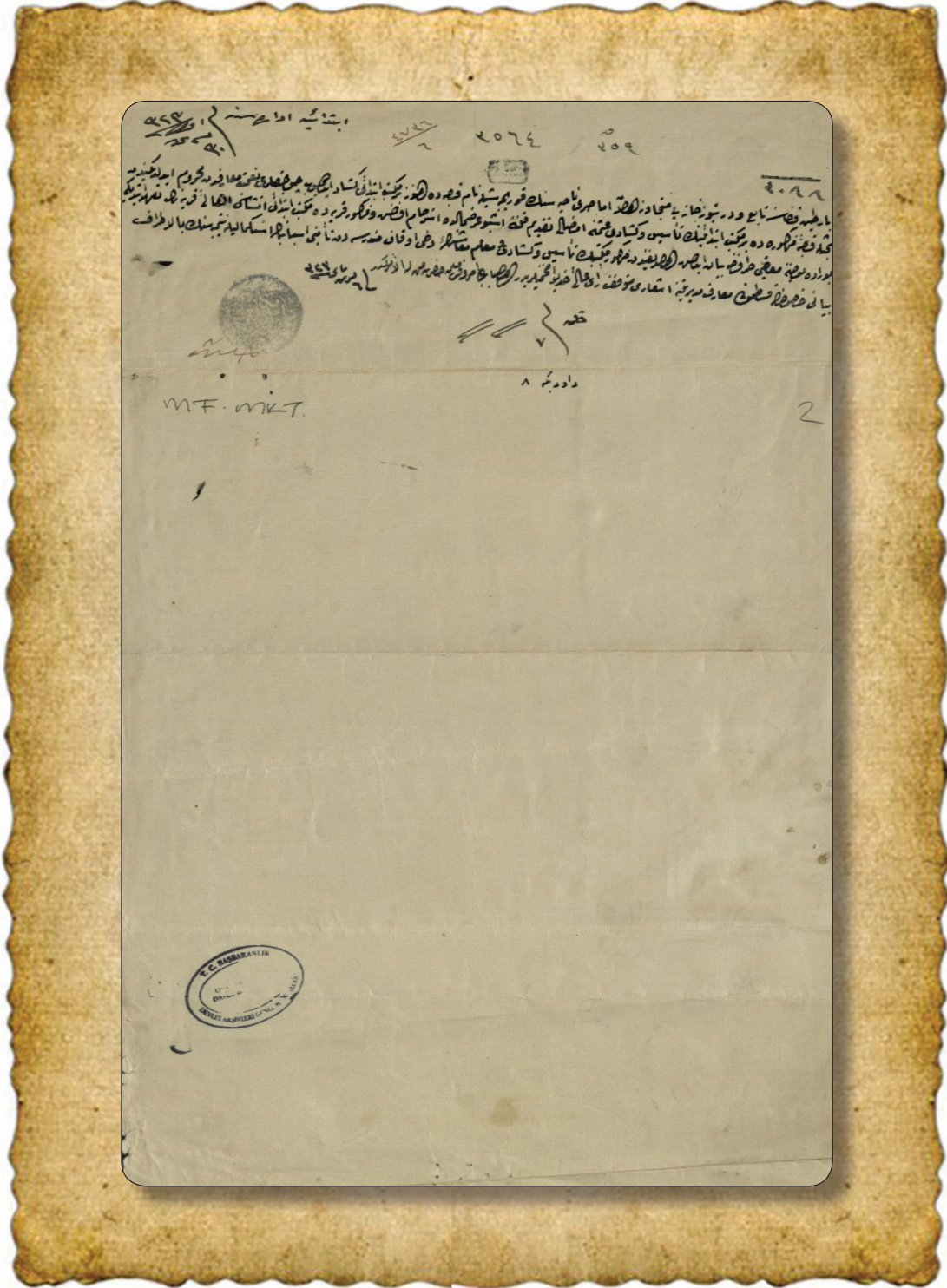
Kasaba-i mezkûre ahâlisinden A'mâ 'Osman Kulları (Mühür)

Fi 29 Teşrîn-i Evvel sene [1]323

Kasaba-i mezkûre sekinesinden A'mâ 'Osmân Kulları (Mühür)

Belge 112: Bartın kazasının Kurucaşile kasabasında ahali tarafından inşası talep edilen ibtidai mekteb için mahallinden malumat istendiği.

Yer: MF. MKT. / 1024 - 35 - 0 Tarih: H-22-10-1325 -

Belge 112 Transkripsiyon Metni:

Gayben kayd edilmiştir

Fi 75/319 müfettişliğe Fi 20 Kânûn-ı Evvel sene [1]323

292-5742/61

386

Bartın Kasabasında zükûr ve inâsa mahsûs müceddeden bir bâb Rum mektebinin inşâsına ruhsat itâsı lede'l-'arz-ı makrûn müsâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi buyurulduğuna vesâireye dâir olan işbu buyuruldu-ı sâmi ile bâlâsına ki tezkire-i ma'rûza ve hâmiş sûretleri müfettişlikçe defter-i mahsûsuna kayd ve melfûfu emr-i 'âli bâ-ilm u haber Rum patrikhanesi kapu kethüdasına teslim ve itâ edilmiş olmakla mekteb-i mezkûrun ber-mûceb-i irâde-i seniyye cenâb-ı tâcidâri inşâsıyla hitâmında ruhsatnâmesine muallak mu'âmelenin 'ale'l-usûl ifâsı husûsunun tezkire-i ma'rûzanın aynen tebliğ sûretiyle Kastamonu vilâyet-i celîlesiyle ma'ârif müdüriyetine izbâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l emrin-dir Fi 30 Zi'l-ka'de sene [1] 325 Fi 22 Kânûn-ı Evvel sene [1]323

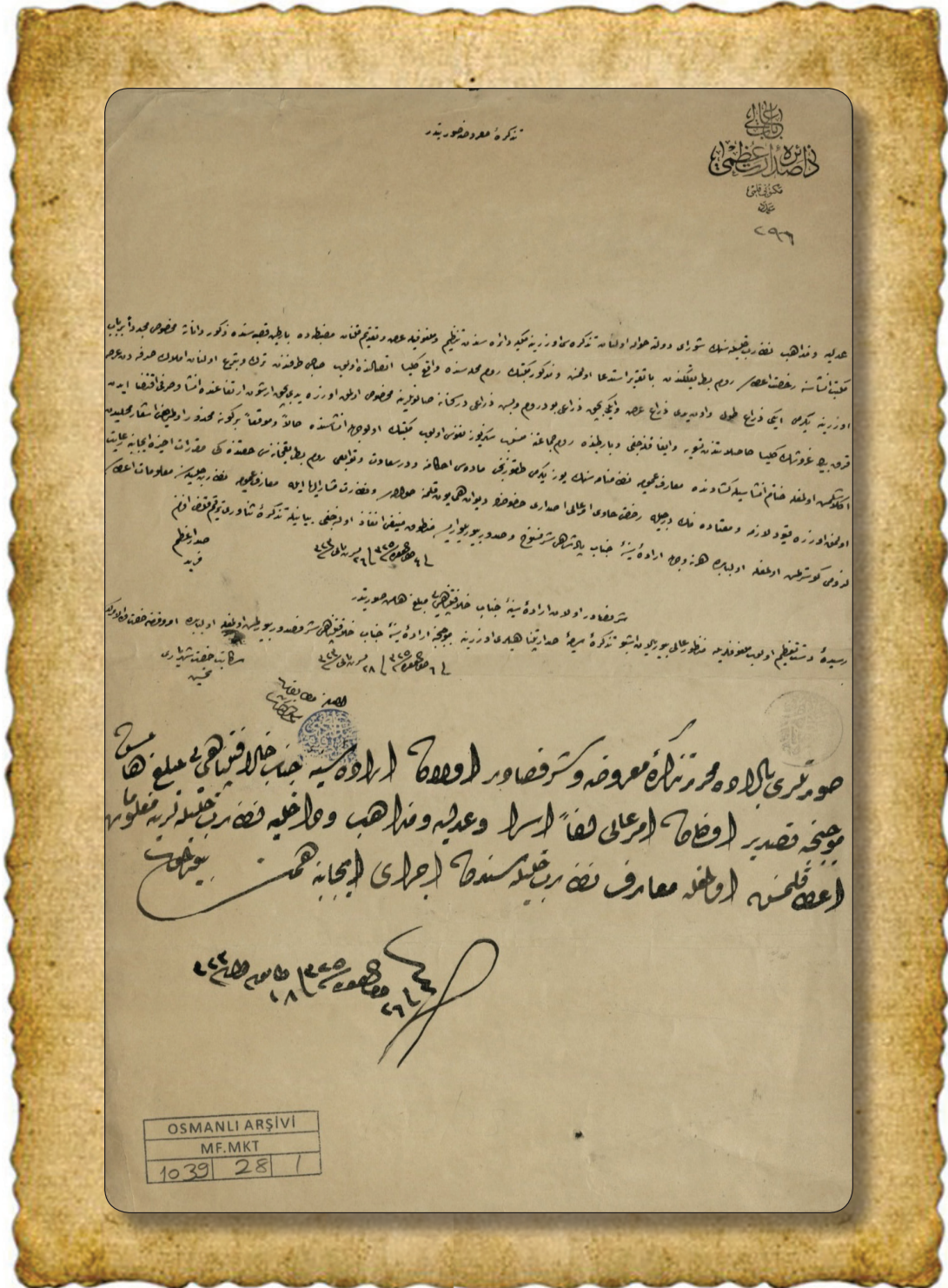
[mühür]

Kaleme Fi 22 Minh

Z: 25

Belge 113: Kastamonu vilayeti Bartın kasabasında zükur ve inas için bir Rum mektebinin yapılmasına izin verilmesi.

Yer: MF. MKT. / 1039 - 28 - 0 Tarih: H-06-01-1326 -

Belge 113 Transkripsiyon Metni:

Hû

Bâb-ı 'Âli**Dâire-i Sadaret-i 'Uzma****Mektûbi Kalemî****Aded:296****Tezkire-i Ma'rûza Sûretidir.**

Adliye ve Mezâhib nezâret-i celîlesinin şurâ-yı devlete havâle olunan tezkiresi üzerine mülkiye dairesinden tanzim ve melfûfuyla 'arz ve takdim kılınan mazbata da Bartın Kasabasında zükûr ve inâsa mahsûs müceddeden bir bâb mekteb inşâsına ruhsat itâsı Rum patrikliğinden bâ-takrîr istid'â olunmuş ve mezkûr mektebin Rum mahallesinden vâki külliye ittisalinde külliye ittisalinde olup sâhibi tarafından terk ve teberru' olunan emlâk-ı sarfenin arsa üzerine yirmi iki zirâ' tûl ve on yedi zirâ' arz ve iki buçuk zirâ' bodrum ve beş zirâ' dersihâne salonlarına mahsûs olmak üzere yedi buçuk arşın irtifâ'ında inşâ ve sarfı iktizâ eden kırk bin guruşun külliye hâsîlatından tesviye ve ifâ kılınacağı ve Bartında Rum cemâtine mensûb sekiz yüz nüfûs olup mektebin ol-vechle inşâsında halen ve mevkie bir gûne mahzûr olmadığı iş'âr-ı mahalliden anlaşılması olmakla hitâm-ı inşâsıyla küşâdında ma'ârif-i umûmiye nizâm-nâmesinin yüz yirmi dokuzuncu maddesi ahkâmına ve Der-sa'âdet ve tevâbi Rum Patrikhânesi hakkındaki mukarrerât-ı ahire icâbına riâyet olunmak üzere kuyûd-ı lâzîme kuyûd-ı lâzîme ve mu'tâdanın derciyle ruhsatı hâvi emr-i âli ısdârı husûsunun divân-ı hümâyûn kalemine havâlesi nezâret-i müşârun ileyha ma'ârif-i umûmiye nezâret-i celîlesine ma'lûmât itâsı lüzumu gösterilmiş olmakla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhi şeref-sunûh ve sudur buyurulur ise mantûk-ı münifi infaz olunacağı beyanıyla tezki-re-i senâveri terkim kılındı efendim Fi 4 zi'l-ka'de sene [1]325 ve 26 Teşrîn-i sâni sene [1]323

Sadr-ı a'zam

Ferid

Şeref-sudûr olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi meblağ-ı hâmiş suretidir.

Reside-i dest-i ta'zîm olup melfuflarıyla manzûr-ı 'âli buyurulan işbu tezkire-i sâmi-i sadaretpenâhileri üzerine mucibince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâb da emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. efendim Fi 6 zi'l-ka'de sene [1]325 ve 28 Teşrîn-i sâni sene [1]323

Mekâtib-i hazret-i Şehriyâri

Tahsin

[mühür]

Sûretleri bâlâ da muharrer tezkire-i ma'rûza ve şeref-sâdır olan irâdesiyle cenâb-ı hilâfet-penâhiyi meblağ-ı hâmiş mucibince tasdir olunan emr-i 'âli leffen isrâ ve adliye ve mezâhib ve Dâhiliyye nezâret-i celîlelerine ma'lûmât i'ta kılınmış olmakla ma'ârif nezâret-i celîlesinden icrâ-yı icabına himmet buyurulmak

Buyuruldu

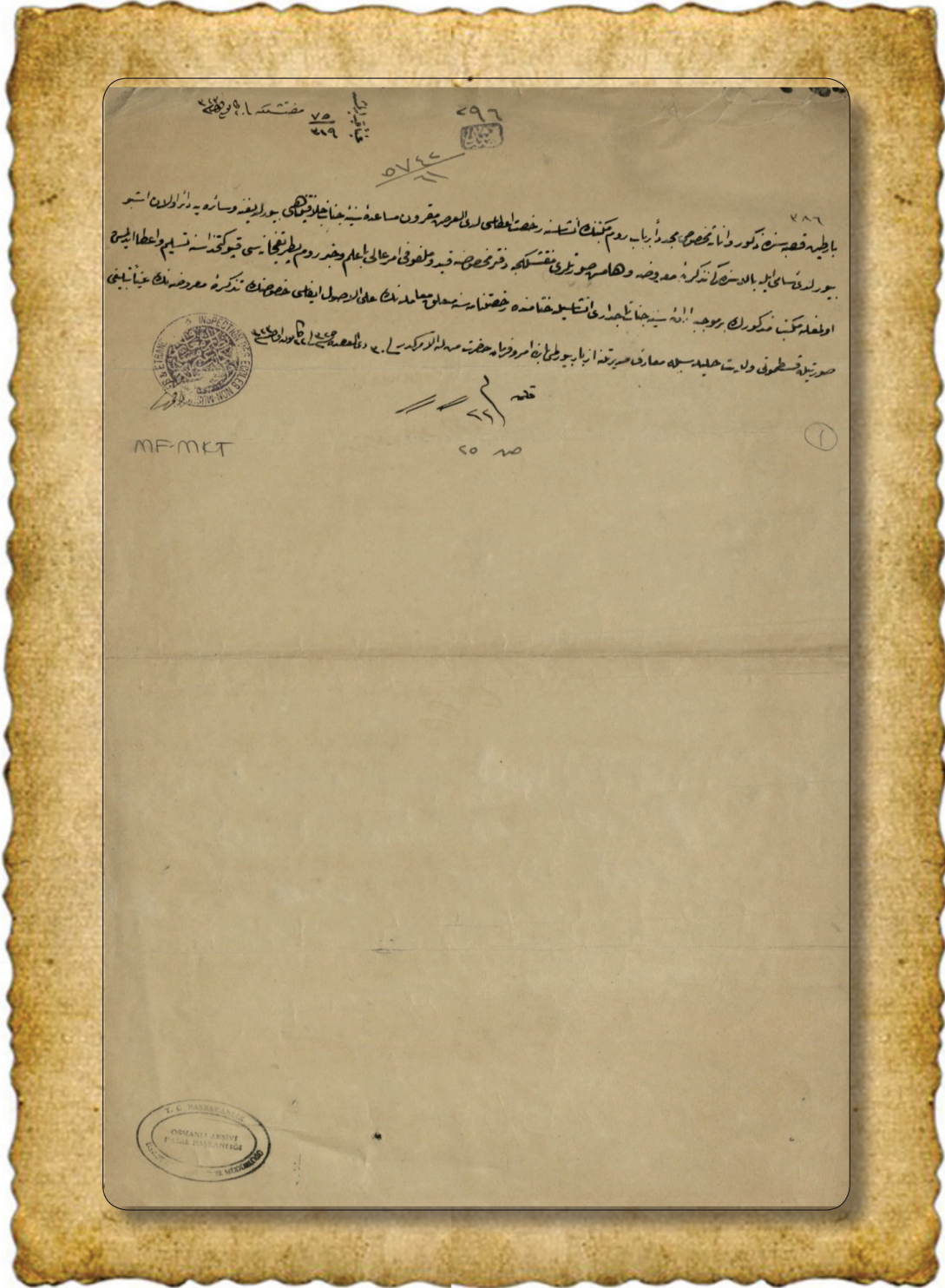
Fi 26 zi'l-ka'de sene [1]325 ve 18 kânûn-ı evvel sene [1]323

Belge 114: Kastamonu vilayeti Bartın kasabasında zükur ve inas için bir Rum mektebinin yapılmasına izin verilmesi.

Yer: MF. MKT. / 1039 - 28 – 0 Tarih: H-06-01-1326 –

Belge 114: Kastamonu vilayeti Bartın kasabasında zükur ve inas için bir Rum mektebinin yapılmasına izin verilmesi.

Yer: MF. MKT. / 1039 - 28 - 0 Tarih: H-06-01-1326 -

Belge 114 Transkripsiyon Metni:

İbtidâiye idâresine Fi 30 Teşrîn-i evvel sene [1]323

4736/6 3564 k.359

Numero:3088

Bartın Kazâsına tâbi ve dört yüz hâneyi mütecâviz olan Amasra nâhiyesinin Kurucaşile nâm kasaba da henüz bir mekteb-i ibtidâi küşâd edilmeyip çocukları ni'met-i ma'ârifden mahrûm edildiğinden bahisle kasaba-i mezkûre de bir mekteb-i ibtidâiyenin te'sis ve küşâdı 'Osmân imzâlı takdim kılınan işbu 'arz-ı hâl de istirhâm olunan ve mezkûr karye de mekteb-i ibtidâi inşâsını ahâli-i karyenin taahhüd ettiği burada bulunan maiyyeti tarafından beyân edilmiş olduğundan mezkûr mektebin te'sis ve küşâdı ve mu'allim ma'âşının dahi evkâf-I medreseden te'mini esbânın istikmâliyle neticesinin bi'l-etrâf beyânı husûsunda Kastamonu ma'ârif müdüriyetine iş'ârı mütevakkıf re'y-i 'âli hidiv-i efhâmileridir ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 6 Teşrin-i sâni sene [1]323

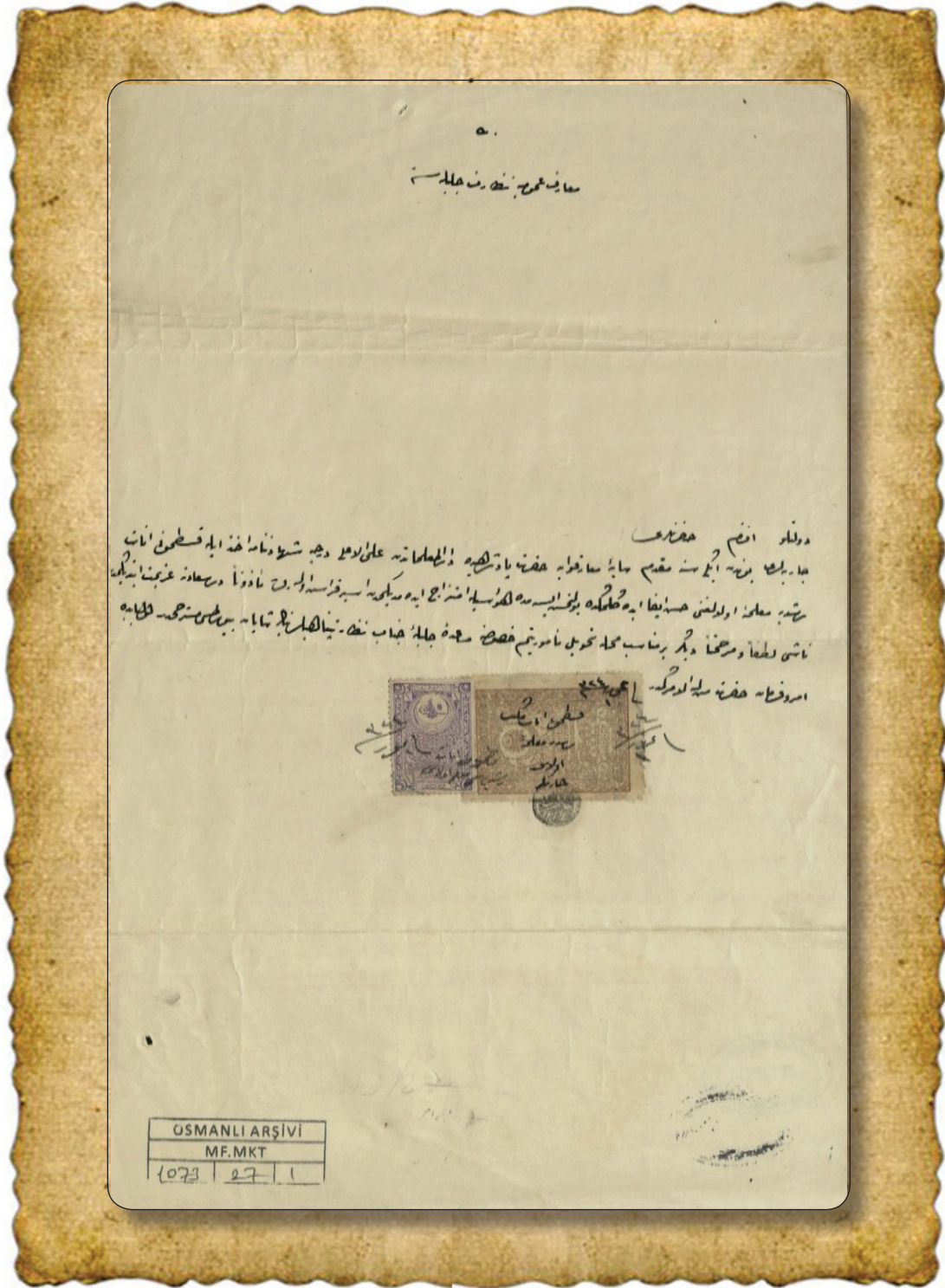
[Mühür]

Kaleme : Fi 7 Minh

Davud Beye 8

Belge 117: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiyesi Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 117 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Ma'ârif-i 'Umûmiye Nezâret-i Celîlesine

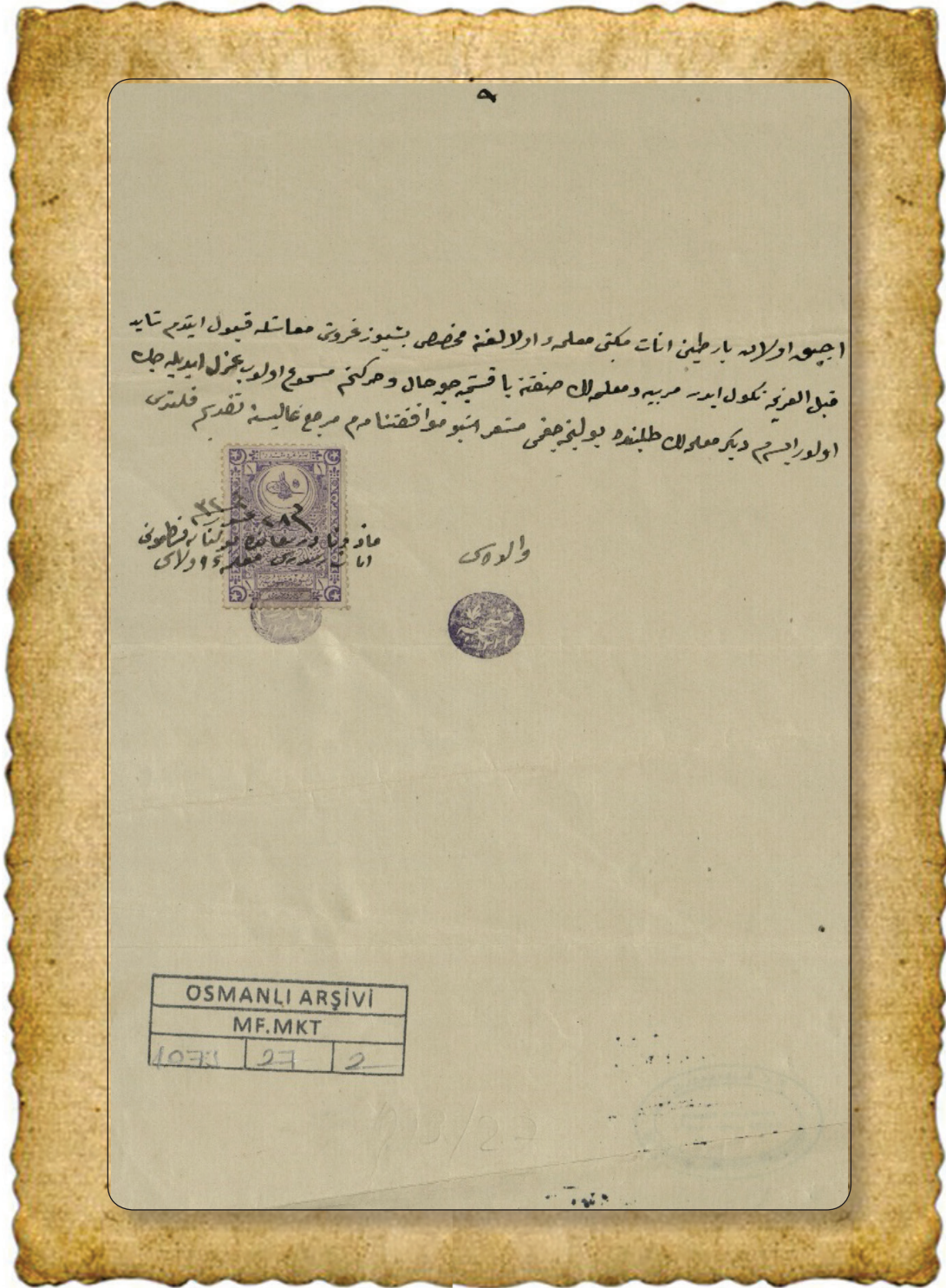
Devletlü efendim hazretleri

Câriyeleri bundan iki sene mukaddem sâye-i ma'ârif-vâye-i hazret-i pâdişâhi de darü'l-mu'allimâttan ale'l-a'lâ derece-i şehâdetnâme ahz ile Kastamonu inâs rüşdiye muallime-i ulâlîğini hüsn-i ifâ ede gelmekte bulunmuş ise de havâsıyla imtizac edemedğimden esir-firâş olarak me'zûnen Der-sa'âdete 'azimet ettiğimden nâşi lütfen ve merhameten diğer bir münâsib mahalle tahvîl-i me'mûriyetim husûsuna müsâde-i celîle-i cenâb-ı nezâret-penâhilerinin şâyân buyurulması müsterhimdir ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 1 Temmuz sene [1] 324

Kastamonu inâs mekteb rüşdiye muallime-i ulâsı câriye [mühür] Fi 1 Temmuz sene [1] 324

Belge 118: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiyesi Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 118 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Açık olan Bartın inâs mektebi muallime-i ulâlığına muhassas beş yüz kuruş ma'âşla kabul ettim şâyed kable'l-'azime nükûl eder mürebbiye ve muallimelik sıfatına yakışmayacak hâl ve hareketim mesmû' olup azl edilecek olur isem diğer muallimelik talebinde bulunamayacağımı müşir işbu muvaffakatnâmem merci'-i âliyyesine takdim kılındı.

Vâlidesi

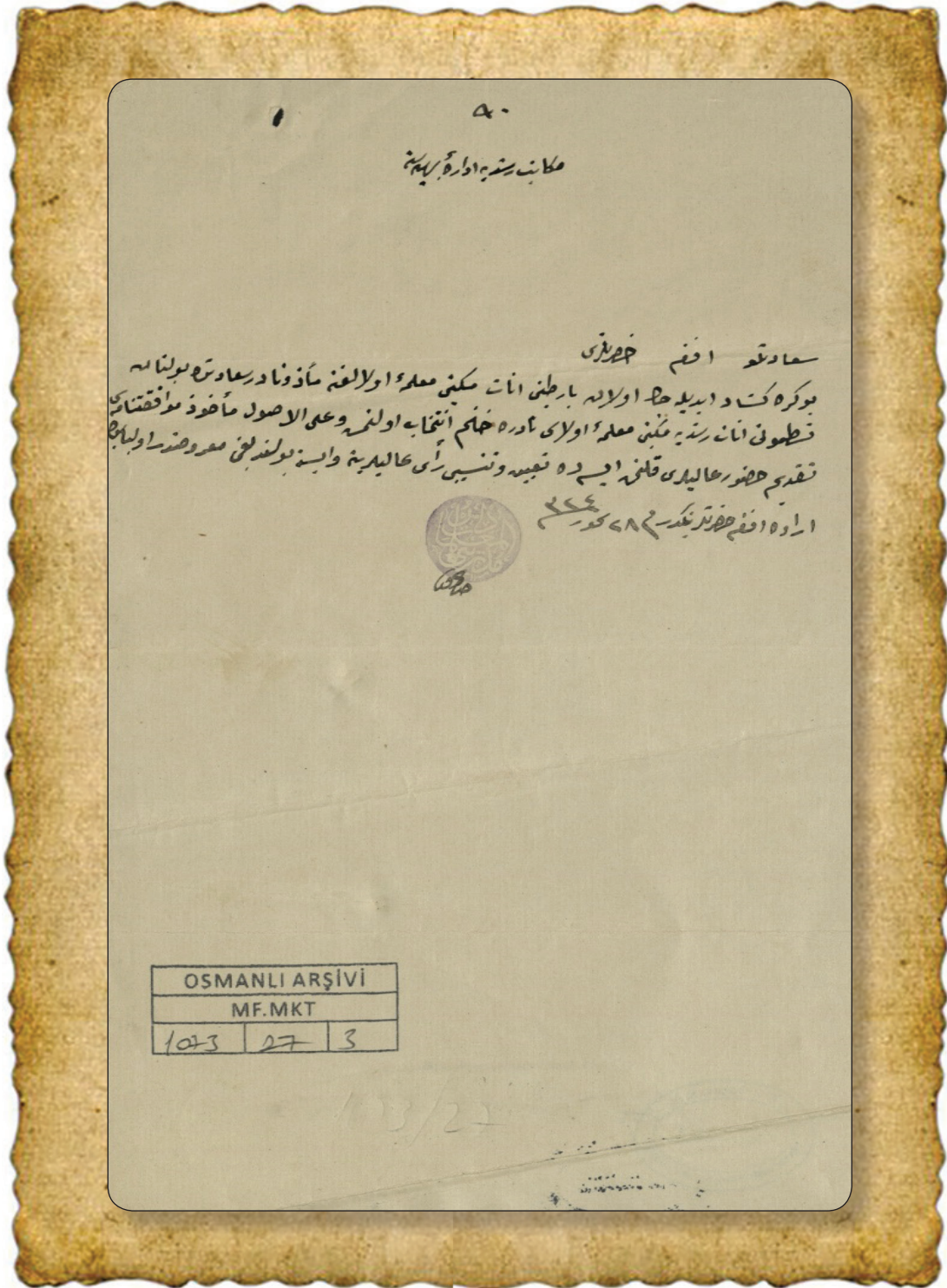
[mühür}

Fi 28 Temmuz sene [1]324

Me'zûnen Der-sa'âdette bulunan Kastamonu inas medresesi muallime-i ulâsı

Belge 119: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiye Mektebi Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 119 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Mekâtib-i Rüşdiye İdâre-i Behiyyesine

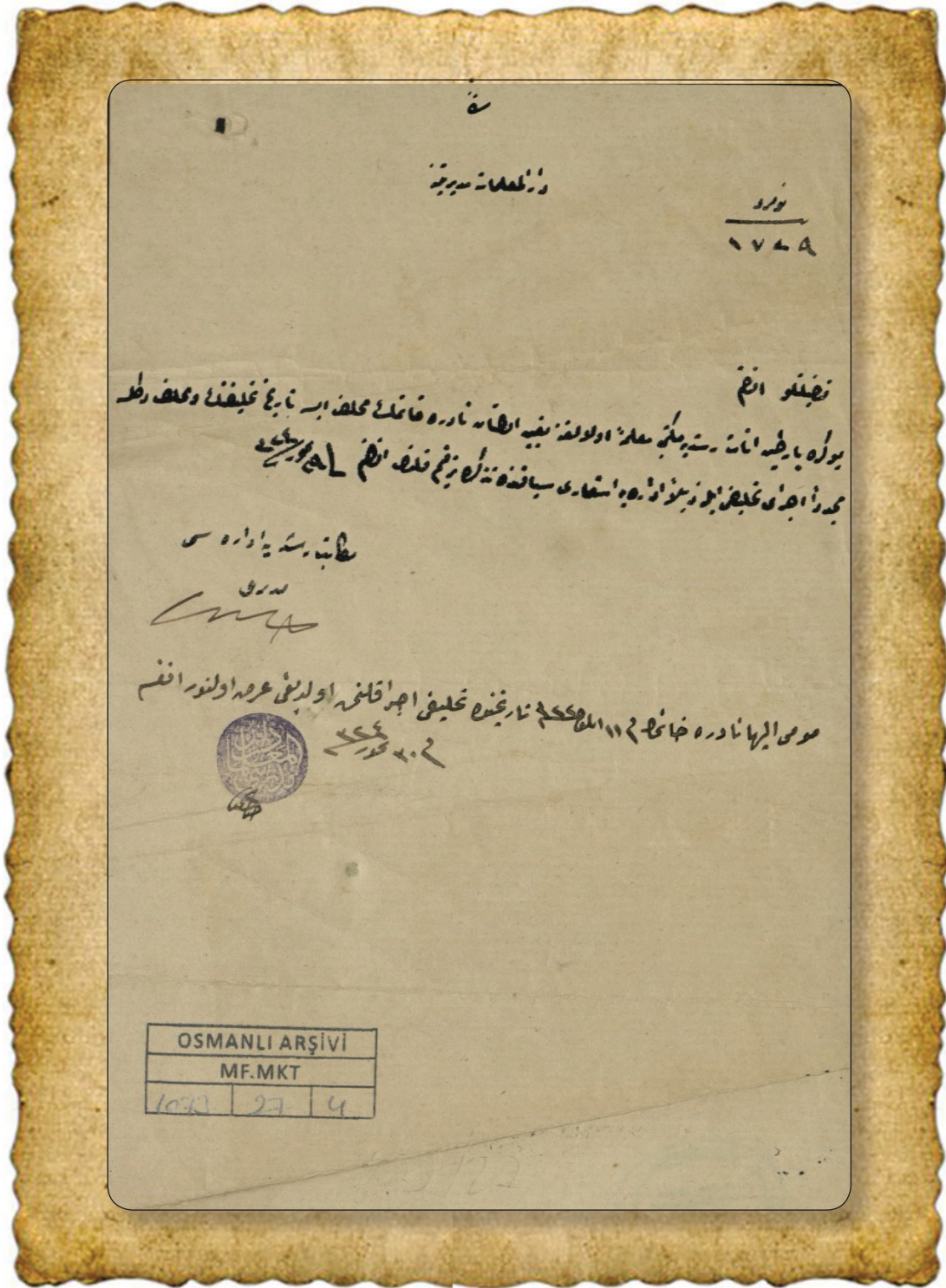
Sa'âdetlü efendim hazretleri

Bu kere küşâd edilecek olan Bartın inâs mektebi muallime-i ulâlığına me'zûnen Der-sa'âdette bulunan Kastamonu inâs rüşdiye mektebi mu'allime-i ulâsı Nâdire Hanım intihâb olunmuş ve ale'l-usûl me'hûz-ı muvaffakatnâmesi takdim-i huzûr-ı 'âlileri kılınmış ise de tayin ve ten-sibi re'y-i âlilerine vâbeste bulunduğu ma'rûzdur ol bâbda irâde efendim hazretlerininindir Fi 28 Temmuz sene [1]324

[mühür]

Belge 120: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiye Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 120 Transkripsiyon Metni:

Hûve

Dâru'l-mu'allimât Müdüriyetine

Numero:1729

Faziletlü efendim

Bu kere Bartın inâs rüşdiye mektebi muallime-i ulâlığına tayin olunan Nâdire hanımın muhallef ise târih-i tahlifi ve muhallef değilse müceddeden icrâ-yı tahlifi ile zeylen idâreye iş'ârı siyâkında tezkire terkim kılındı efendim Fi 29 Temmuz sene [1]324

Mekâtib Rüşdiye İdâresi

Müdürü

[imza]

Mumâ-ileyha Nâdire Hanımın Fi 11 Eylül sene [1]3225 târihinde tahlifi icrâ kılınmış olduğu arz olunur efendim Fi 30 Temmuz sene [1]324

[mühür]

Belge 121 Transkripsiyon Metni:

		TELGRAF	Tuğra	NÂME			
Muhâberât-ı Telgrâfiden Dolayı Devlet Hiçbir Gûne Mes'uliyet Kabul Eylemez							
Geldiği mahal	Mürselün ileyi olan mahal	Mutavassıt olan	Numero	Kelime	Gurub	Tarihi	
Bartın	Der-sa'âdet		2699	80		Mahreci 23	Mürûru 22

[Mühür]

Ma'ârif-i Nezâret-i Celîlesine

Sâye-i ma'ârifet-vâye-i hazret-i pâdişâhi de Bartın kasabasında bir bâb inâs mektebi tehiyye ve muallime vesâire ma'âşât ve mesârifât karşılığı dahi tedârik edilmiş ve mütekarribu'l-hulûl olan cülûs-ı meymenet makrûn hazret-i hilâfet-penâhiye müsâdef-i yevm-i mukaddese de resm-i küşâdının icrâsı mu-karrir bulunmuş olduğundan şehir-i beş yüz guruş ma'âşla evsâf-ı lâzimeyi hâize bir mu'âmelenin vakt-ı mezkûrden evvel izâmı husûsuna irâde-i müsâde-i celîle-i nezâret-penâhileri şâyân buyurulması müsterhimdir fermân Fi 23 Temmuz sene [1]324 Fi 24 vusûlü

Bartın Kazası kâimmakâmı ve Ma'ârif cem'iyeti re'isi Şâkir

Belge 122: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiye Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer:MF. MKT. / 1073 - 27 – 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 122 Transkripsiyon Metni:

Mekâtib-i Rüşdiye İdâresine Fi 25 Temmuz sene [1]324
405

Nâme:194

4742-405252/19

Numero:1723

Bartın Kazâsı kâimmakâmılığından keşide kılınıp emr u havâle buyurulan işbu telgrâfnâme de mahall-i mezkûr de bir inâs mektebi tehiyye ve muallime-i sâire ma'âşât ve mesârifât karşılığı dahi tedârik edilerek ve mütekarribu'l-hulûl olan cülûs-ı hümâyun-ı meymenet makrûn hazret-i hilâfet-penâhiye şeref-müsâdef yevm-i mukaddese de resm-i küşâdının icrâsı mukarrir bulunmuş olduğundan bahisle şehir-i beş yüz guruş ma'âşla evsâf-ı lâzımeyi hâize bir mu'allimenin sûrat-i tayin-i i'zâmı iş'âr kılınmaktadır. Ber vech-i iş'âr mekteb-i mezkûr muallime-i ûlâlığına mahallince muhassas olan şehir-i beş yüz kuruş ma'âşla Kastamonu inâs rüşdiye mektebi mu'allime-i ûlâsı olup me'zûnen Der-sa'a-dette bulunan ve merbûten takdim pişgâh-ı âli nezâret-penâhileri kılınan istid'a nâme ve muvaffakatnâmesiyle mekteb-i mezbûr mu'allime-i ulâlığına tayini istihâm eyleyen Nâdire hânımın vakt-i muayyene de mahall-i mezkûre de bulunmak üzere müsaraaten tayin ve i'zâmı müsâde-i 'aliyye-i cenâb nezâret-penâhileri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 28 Temmuz sene [1]324

Mucibince

[mühür]

Numero:1752

İdârece muâmele-i kaydiyye ifâ kılınmış ve mûmâ-ileyhâ Nâdire hânımın tahlif evrâkı dahi rabt edilmiş olmakla muhasebeye tevdi' kılındı

Fi 21 Temmuz sene [1]324

Yâziya Fi 2 Ağustos sene [1]324

[mühür]

Ber mûceb-i buyuruldu-i 'âli nezâret-penâhi muhâsebece de mûmâ-ileyhânın mu'âmele-i kaydiyyesi ifâ edilmiş olmakla ilk ma'âşının terakkisi olan yüz kuruşun ve bakiyesiyle her mâh te'diye olunacak ma'âşâtından 'ale'l-usûl âidât-ı ma'lûmenin bi't-tevkif sanduk-ı mahsûsundan irsâli ve işe mübâşeretî târihinin inbâsı lüzûmunun Kastamonu vilâyeti ma'ârif müdüriyetine emr u izbârı zımnında mektûbi kalemine verilmek üzere işbu telgrafnâme sicill-i şubesine tevdi kılındı Fi 3 Ağustos sene 1324

[mühür]

Numero:1145 sicile vürudu Fi 7 minh Abdü'l-vehhab beye

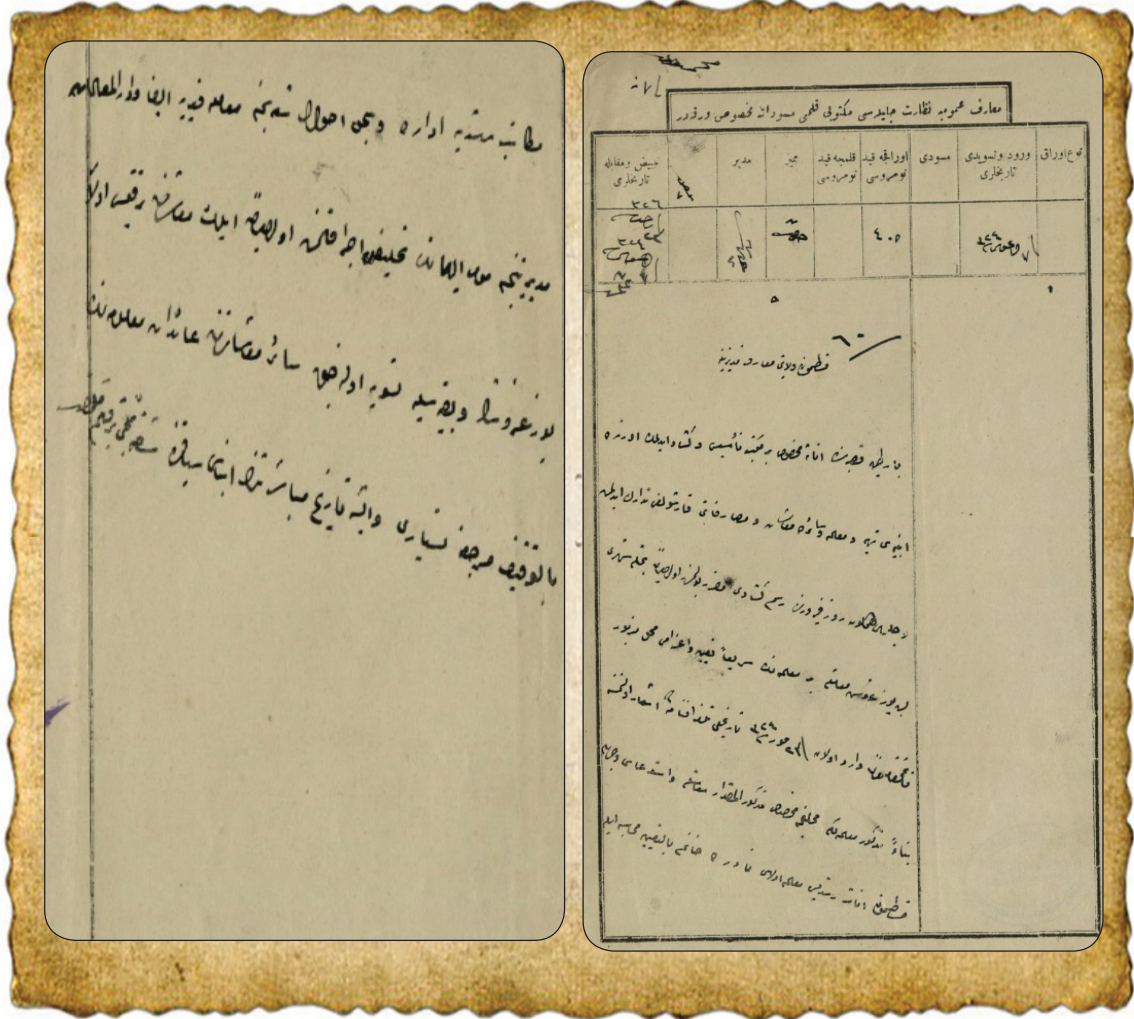
Numero:5556

Sicilce de mu'âmele-i kaydiyye ifâ kılınmakla ma müteferriât mektûbi kalemine tevdi olunur

Fi 7 Ağustos sene 1324

Belge 123: Bartın İnas Mektebi Muallimeliği'ne Kastamonu İnas Rüşdiye Muallime-i Ulası Nadire Hanım'ın tayin edildiği.

Yer: MF. MKT. / 1073 - 27 - 0 Tarih: H-22-07-1326 -

Belge 123 Transkripsiyon Metni:

Ma'ârif-i 'Umûmiye Nezâret-i Celîlesi Mektûbi							
Kalemi Müsveddâtına Mahsûs Varakadır							
Nev'i evrâk	Vürûd ve tesvidi târihleri	Müsevvidi	Evrakça kayd numerosu	Kalemce kayd numerosu	Mümeyyiz	Müdür	Tebyiz ve mukâbele târihleri
	Fi 7 Ağustos sene [1]324		405		[İmza]	[İmza]	Fi 22 Receb sene [1]326 Fi 7 Ağustos sene [1]324

Hû

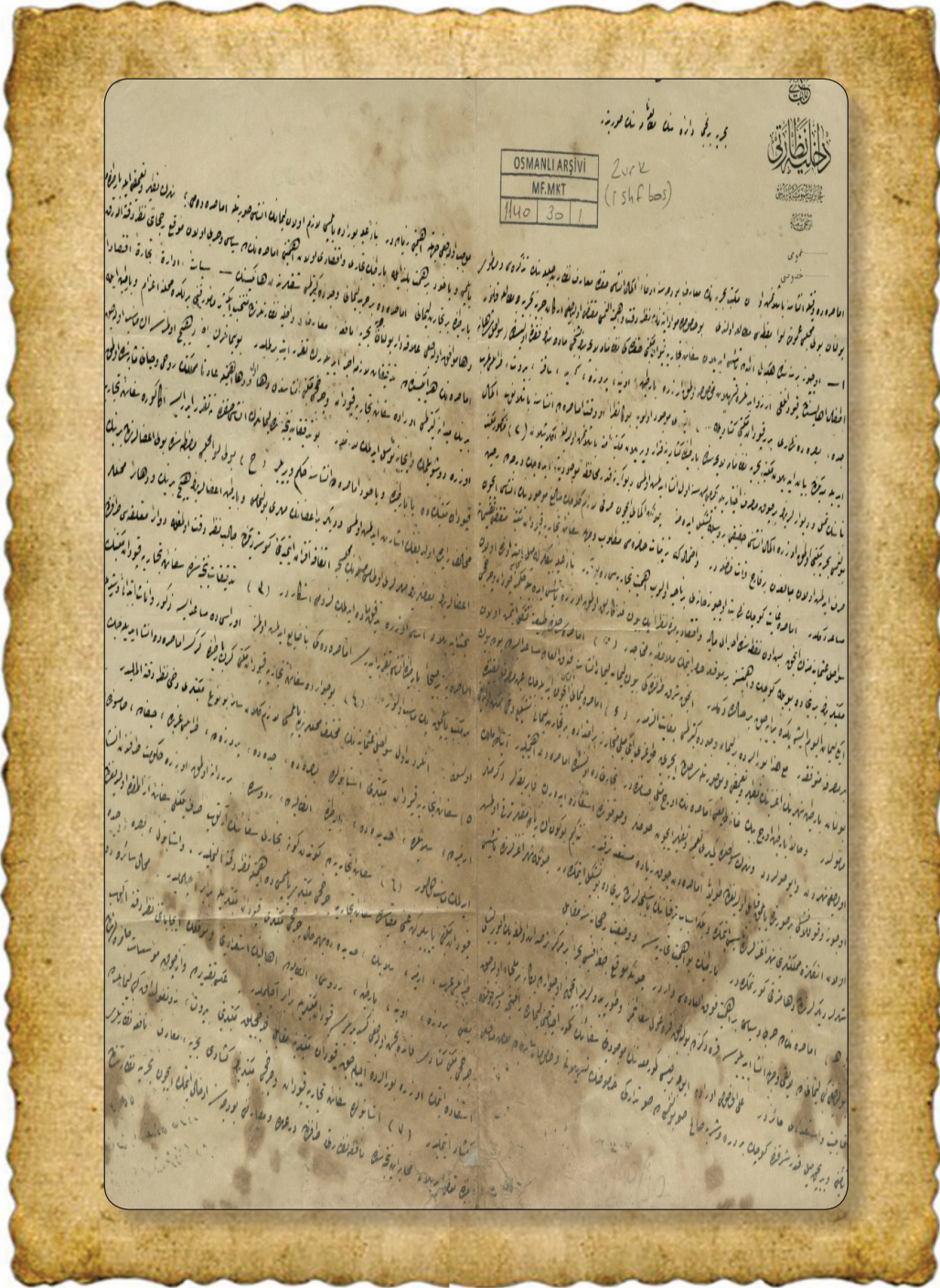
60

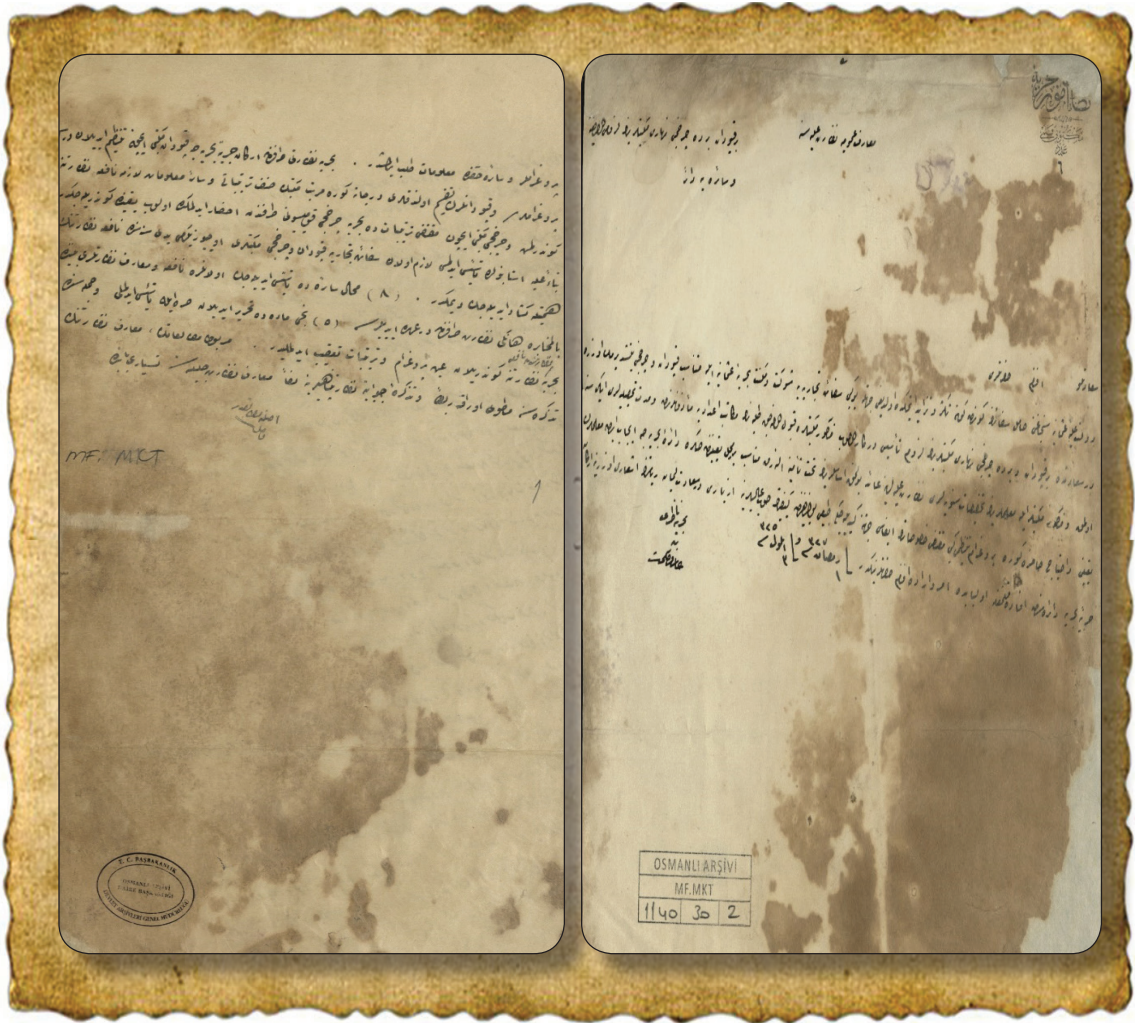
Kastamonu Vilâyet-i Ma'ârif Müdüriyetine

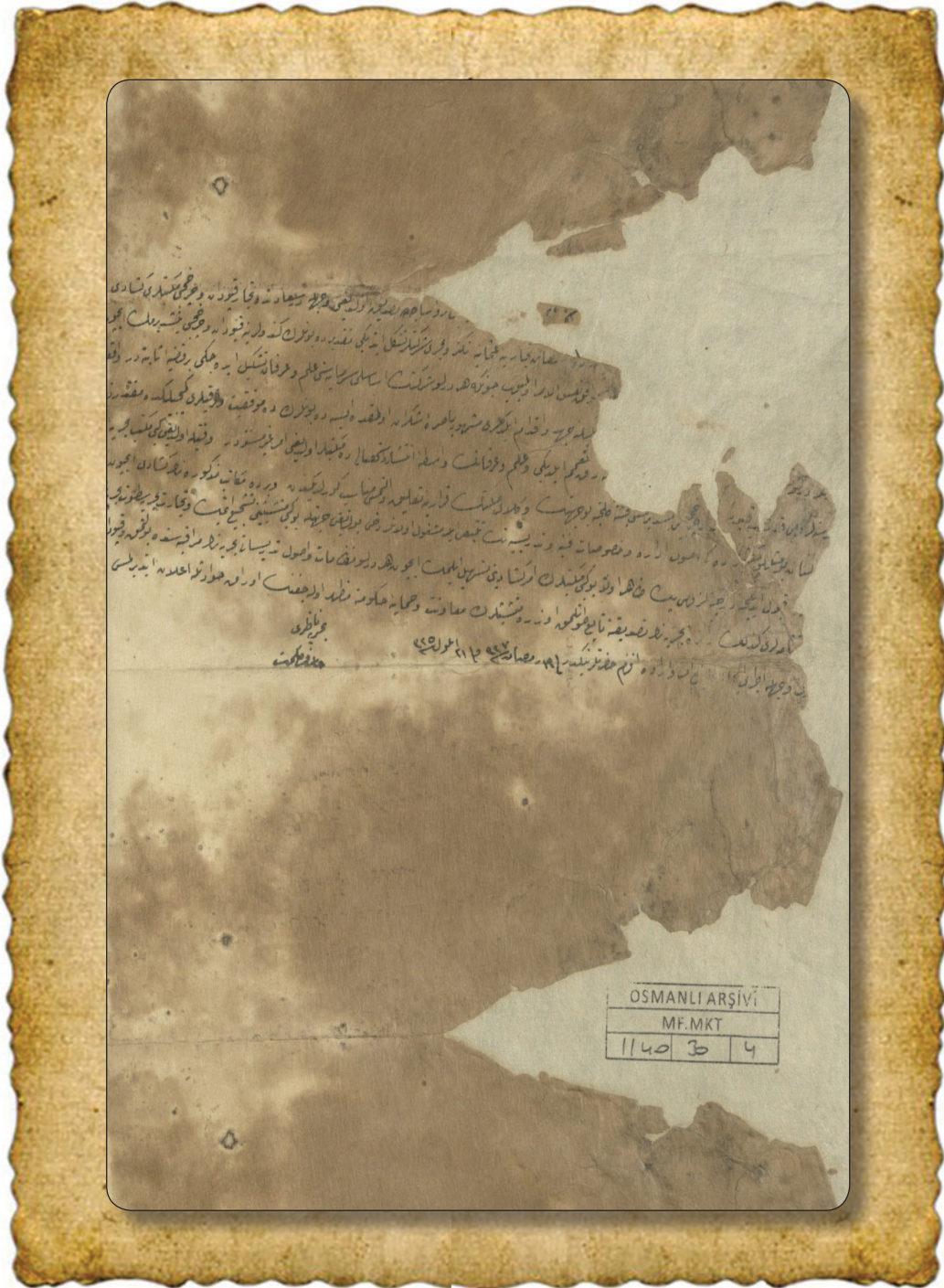
Bartın kasabasında inâsa mahsûs bir mekteb te'sis ve küşâd edilmek üzere ebniyesi tehiyye ve muallime vesâire ma'âşât ve mesârifât karşılığı dahi tedârik edilmek ve cülûs-ı hümayun-ı rûz-ı firûzu resm-i küşâdı mukarrir bulunmuş olduğundan bahisle şehri beş yüz guruş ma'âşla muallimenin serian tayin ve i'zâmı mahall-i mezbûr kâimmakâmlığına vârid olan Fi iş'âr kılınmaktadır ber vech-i iş'âr mekteb-i mezkûr muallime-i ulâlîğine mahallince muhassas olan şehri beş yüz kuruş ma'âşla Kastamonu inâs rüşdiye mektebi mu'allime-i ulâsı olup me'zûnen Der-sa'adette bulunan ve merbûten takdim pişgâh-ı âli nezâret-penâhileri kılınan istid'a nâme ve muvaffakatnâmesiyle mekteb-i mezbûr mu'allime-i ulâlîğine tayini istirhâm eyleyen Nâdire hânımın vakt-i muayyene de mahall-i mezkûre de bulunmak üzere müsaraaten tayin ve Temmuz sene [1]324 târihli telgrâfnâme de iş'âr olunmasına binâen mezkûr muallimeliği meblağ-ı muhassas-ı mezkûr'l-miktar ma'âşla ve istid'â-yı vechle Kastamonu inâs rüşdiyesi muallime-i ulâsı Nâdire Hânım bi't-tayin muhâsebe ile mekâtib-i rüşdiye idâre ve sicil-i ahvâl şubesinde mu'âmele-i kaydiyye ifâ ve dârü'l-mu'allimin müdüriyetince mûmâ-ileyhânın tahlifi icrâ kılınmış olduğundan ilk ma'âşının terakkisi olan yüz guruşun ve bakiyesiyle tesviye olunacak sâir ma'âşâtından âidât-ı ma'lûmenin bi't-tevkîf mercine tisyârı vâbeste târih-i mübâşeretinden inbâsı siyâkında şukka terkîm kılındı.

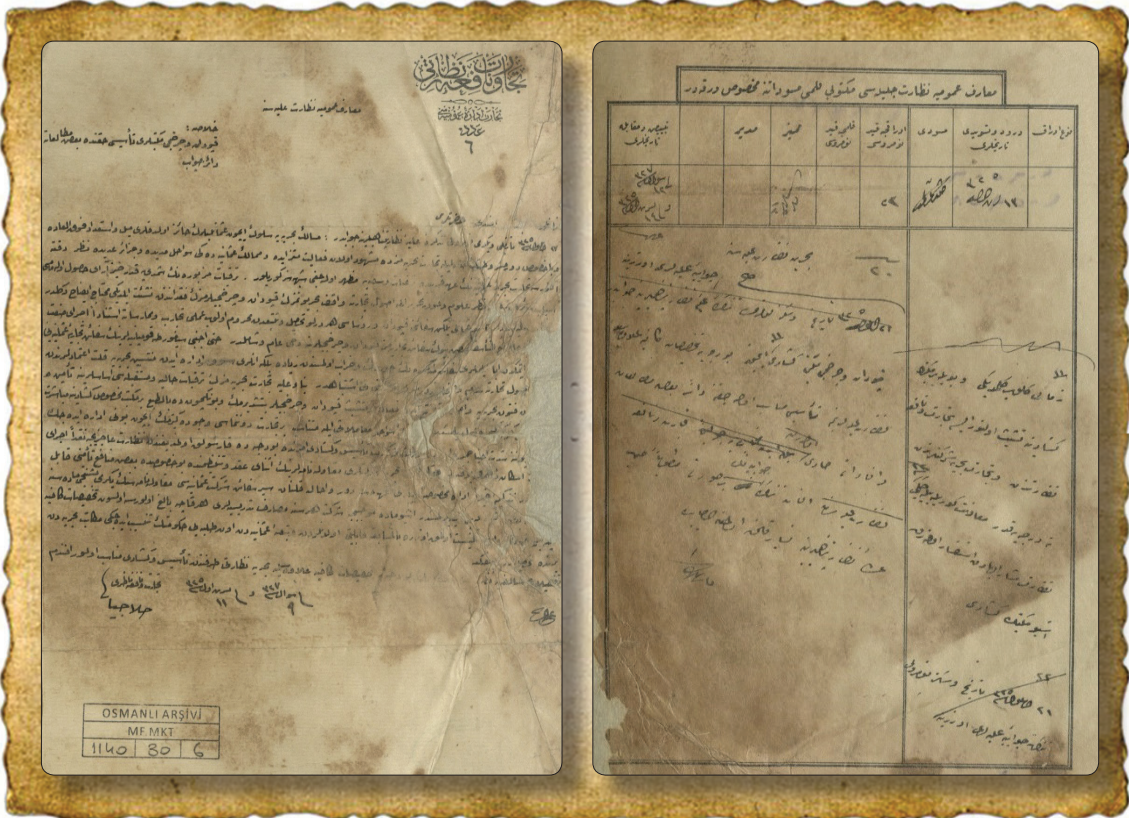
Belge 124-125-126-127-128-129-130-131-132-133: Devlet-i Osmaniye'nin gemilerinin gündün güne çoğalması dolayısıyla Dersaadet'te kaptan ve çarkçı yetiştirmek üzere bir kaptan ve bir de çarkçı nehari mekteplerinin açılması gerektiği. Amasra'daki askeri mekanlarda yapılacak bahriye mektebinin Amasra'da mı yoksa Bartın'da mı yapılması gerektiği.

Yer: MF. MKT. / 1140 - 30 - 0 Tarih: H-05-09-1327 -

**Belge 134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144:
Bartın Halkevi Planları, Keşif özetleri ve inşaatı****Yer: Cumhuriyet. / 490-1-1-1797-1288-1290****Tarih: M. 02.05.1946 – 22.11.1947-14.07.1948**

		Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi	
		No. Mevcut Planlar	
Bina sahibi	C.M.H.P. Bartın Kona İdare Hey'eti.	1	Vaziyet planı Mikyas
Kira	Değildir, Halkevinds de bu binada galmaktadır.	2	Zemin kat » »
Binanın cinsi (kâgır, yarım kâgır, ahşap)	Kâgır.	3	Bodrum » » »
Binanın kıymeti	4.000 Lira	4	1 inci » » »
Yapılma tarihi	22/6/1928 de V. İlayet meclis idaresine ait iken V. İlayet meclis umumî kararile bîlâ bedel hibe suretile Partîye verilmiştir.	5	2 inci » » »
Tadil olduğu tarih ve bedeli	1935 Yılında bir kat daha ilave yapılmıştır.	6	Makta » » »
Kalorifer tesisatı	Yoktur.	7	Cebheler »
Elektrik »	Vardır.	8	
Sihhi »	Yoktur.	9	1) Bütün binada -10- oda =2 si kişilik. -1- salon =100 kişilik ve -1- de halâ mevcuttur. Alt katın da -1- saçağa 120 lîra kâr-la (parko olara), -1- de 20 kişilik oturma odası vardır.
Sahne »	Yoktur. Belediye Sinema binasından istifade edilmektedir.	10	2) Bina 4.000 Lîraya sigortalıdır.
Bahçe durumu	Yoktur.	11	3) Bina ölçüsü 12x13,5 tır.
Arsa ölçüsü m.²	Yoktur.	12	4) Yapı tarih ve Numarası: 1/Ağustos/1928 tarih ve 122 No.
		13	
		14	
		15	
		16	
		17	
		18	
		19	
		20	
		21	

Binanın bulunduğu şehir veya köy: **BARTIN**
(Zonguldak)

Esas Cephe

İnşa bedeli: **Mâ'lûm değildir.**

İkmal tarihi: **Mâ'lûm değildir.**

Ne gibi tahsisatla yapıldığı: " "

490/01 | 1947/1948

137

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

Ankara: 18/D/1945 18 LK

Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Arşivi

Bartın Halkevi İnşaatına ait
Keşif hülâsası

No.	İmlâtin Cinsi	Mikdarı	Vahit F.	Tutarı Lira Kr. Kr.
I -	Betonarme betonu	45 + 198.876 m ³	51.53	10248.08 / 25669
2 -	Hatıl ve lento " 9	00 + 38.409 m ³	42.93	1648.90 / 1648.90
3 -	Betonarme demiri	20 + 20203.38 Kg.	1.23	24850.16 / 49450.1
4 -	Kalıp	20 + 2219.21 m ²	5.50	12205.66 / 11275.00
5 -	Tuğla duvar (Arzla çakırmış)	566.290 m ³	50.77	28750.54 / 21338.1
6 -	Çatı	3900 + 1369.38 m ²	26.00	35603.88 / 34849.8
7 -	Karo mozaik döşeme	220 - 720.59 m ²	9.00	6485.31 / 1090.0
8 -	Ahşap döşeme	100 - 700.00 "	12.90	9030.00 / 4250.0
9 -	Tabii taş " ve basamaklar	203.00 "	30.00	6090. / 6300.0
10 -	Grobeton	37 - 132.932 "	33.52	4455.88 / 3352.0
11 -	Çimento şap	350 + 200. "	2.81	562.00 / 1124
12 -	Blokaaj	50 - 199.398 m ³	12.02	2396.76 / 1195.0
13 -	Sıva (kireç harç)	1000 + 2858.94 m ²	2.00	5717.88 / 5717.88
14 -	" (çimento ")	2500 + 2390.63 "	2.76	6570.54 / 13470.5
15 -	Bedana (Renkli)	2500 + 5239.50 "	0.26	1362.27 / 2012.2
16 -	Kapı (dahili)	100 + 151.08 "	34.15	5159.38 / 2854.5
17 -	"Harici sert ağaç	4 + 11.18 "	50.00	559. / 459.0
18 -	Pencere ve camlı kapı	10 + 132.89 "	36.18	4807.96 / 5893.0
19 -	Mozaik merdiven basamaklar	286.00 mt.	10	2860. / 1860.0

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİDevlet Arşivler Genel Müdürlüğü 8. İlkan
Cumhuriyet Arşivi

- 2 -

No.	İmalâtın Cinsi	Mikdârı	Vahit F.	Tutarı	
				Lira	Kr.
20	Baca	20.00 mt.	23.00	460	1150,00
21	" Kalorifer	10.00 mt.	35.00	350	350,00
22	Şakuli yağmur borularlar	100.00 mt.	7.00	700	700,00
23	Oluklar, dereler	400.00 mt.	8.00	3200	4000,00
24	Helâ tesisatı	10 Adet	150.00	1500	1500,00
25	Lâvabo komple	13 Adet	50.00	650	650,00
26	Duş	11 Adet	75.00	825	425,00
27	Kanalizasyon pik Ø 150	80 mt.	15.00	1200	200,00
28	Büz Ø 25	80 mt.	4.50	360	360,00
29	" Ø 30	20 "	6.00	120	40,00
30	Rögar	10 Adet	60.00	600	1560,00
31	Merdiven küpeştesi	30 mt.	20.00	600	600,00
32	Teras korkuluğu	40 "	20.00	800	800,00
33	Yağlı boya	1457.41 m2	3.14	1436.27	4576,26
34	Su tesisatı Ø I Pus	100.00 mt.	10.00	1000	1000,00
35	" " 3/4 "	150.00 "	8.00	1200	1200,00
36	" " 1/2 "	50.00 "	6.00	300	200,00
37	Elektrik tesisatı 2 X 10 luk harici hat	25.00 "	10.00	250	250,00
38	Tablo	I Adet	50.00	50	50,00
39	Sorti	80 Adet	35.00	2800	5600,00
40	Priz	20 "	25.00	500	300,00
					231,874,56

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

18 İLK KURULUŞ YILI
- 3 Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Arşivi

No.	İmalâtın Cinsi	Mikdarı	Vahit F.	Tutarı
41	-Derz	400 70 + 330.00 m2	22.28	752.40 912.00
42	-Toprak tesvisyesi	900.00 m3	1.73	1557.00 1557.00
43	- Kârgir (Çimento harç)	100 100 + 60.00 m3	28.09	1685.40 2809.00
(*) 44	- Temel Mafri	180 180 + 30.00 m3	2.74	82.20 4932.00
45	- Moloz kârgir cephe zammı	180 400 + 80.00 m2	1.51	120.80 5202.50
46	- Kafes penceler	40 280 + 12.48 m2	40 -	499.20 1602.00
47	- Harici kapıların kesme taş sambramları	13.90 mt.	50 -	695 695.00
48	- Su deposu	I adet	500.-	500 500.00
Umumî Yekûn...				194157.47

251,768.46

C.H.P. Mimarı

A. Asna

C.H.P. Başmimarı

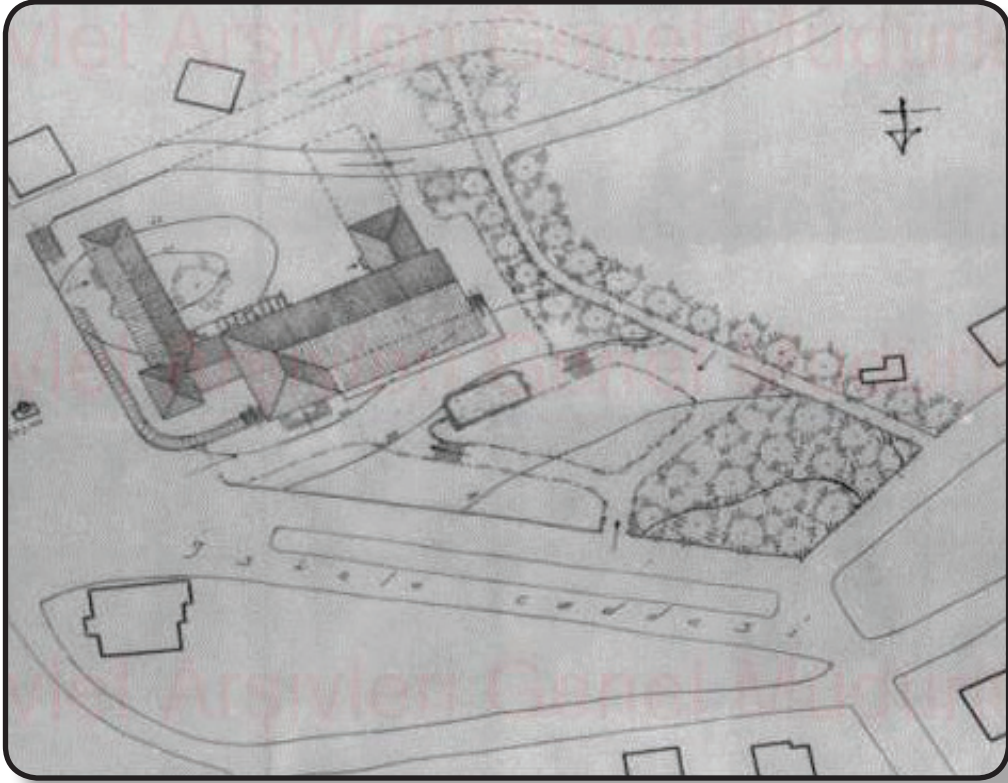
Seyfi Sonad

Tarafımızdan tetkik ve tashih olundu.

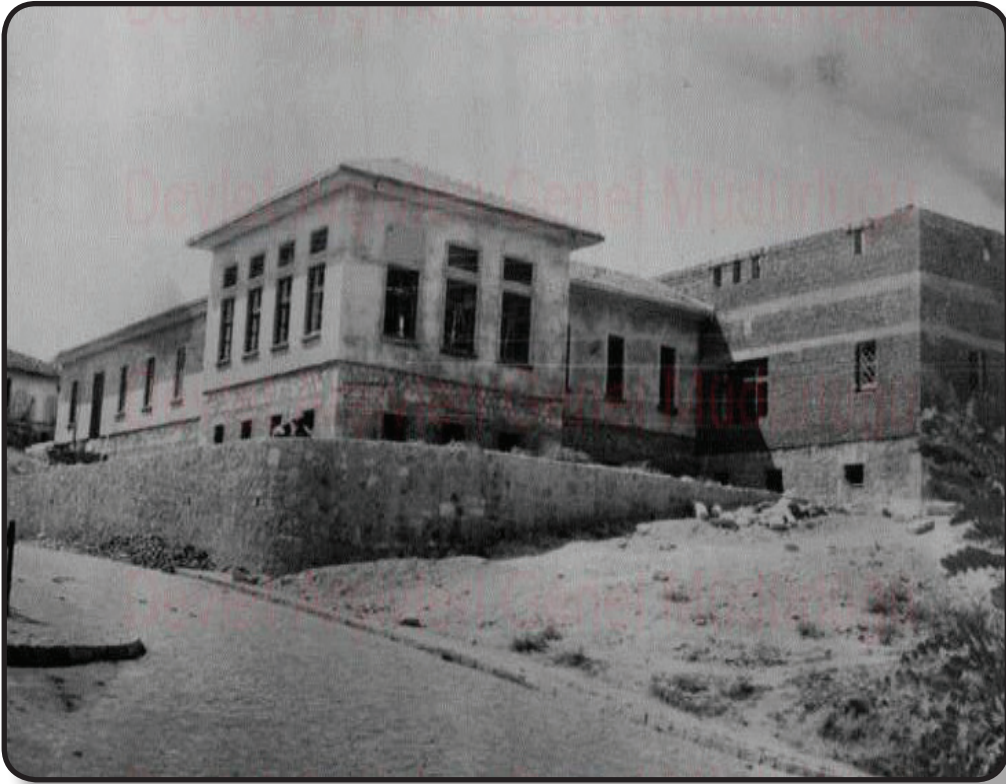
(*) Bu inşaat emsali haline aid olan inşaatın belaneti Bakanlardan sorulmuştur.

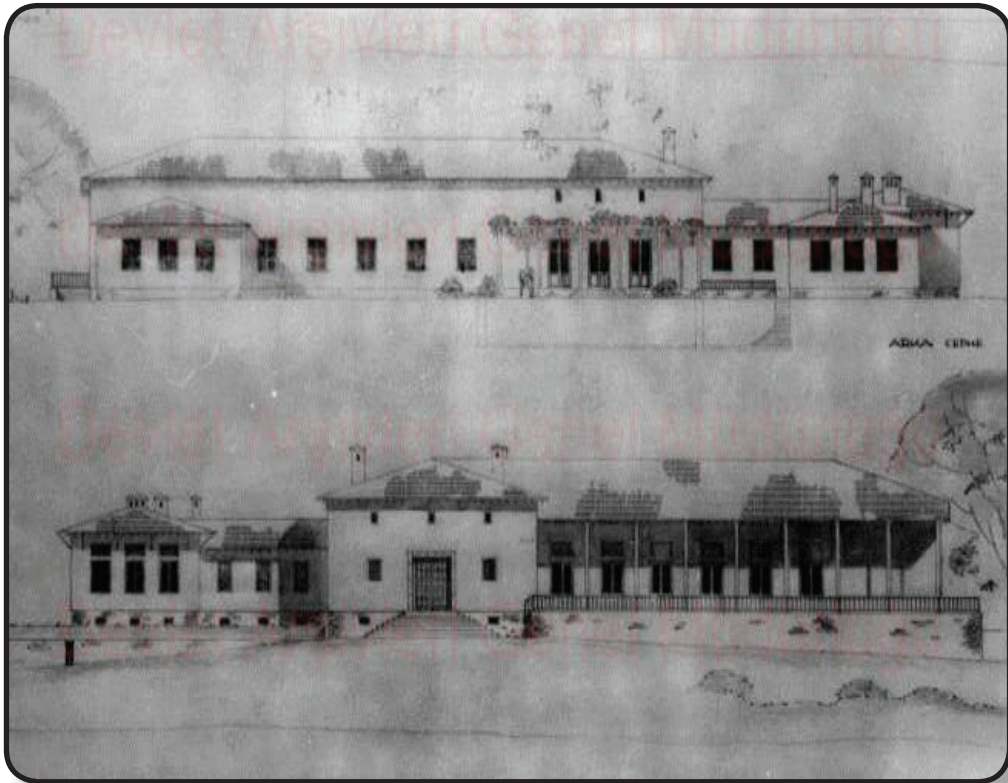
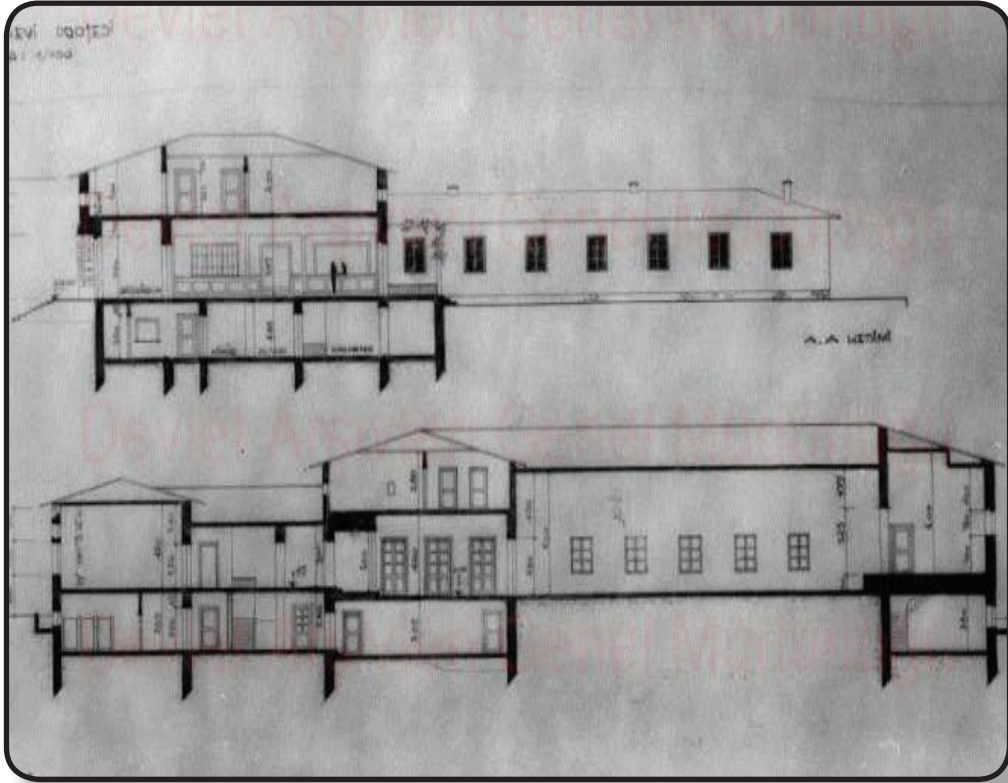

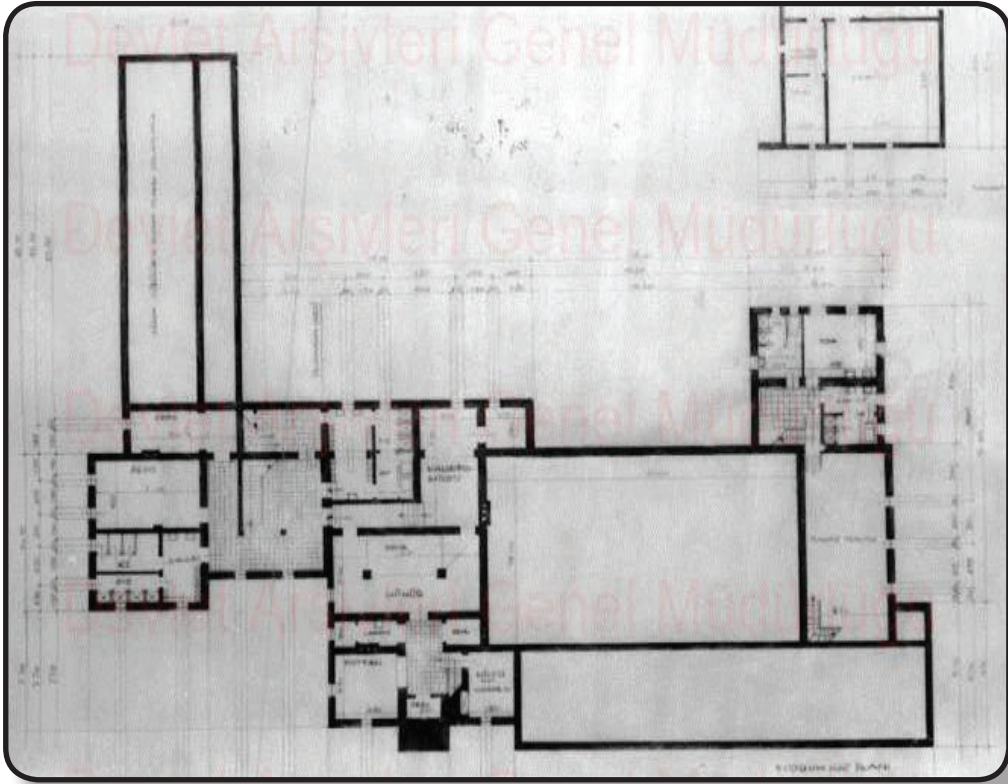
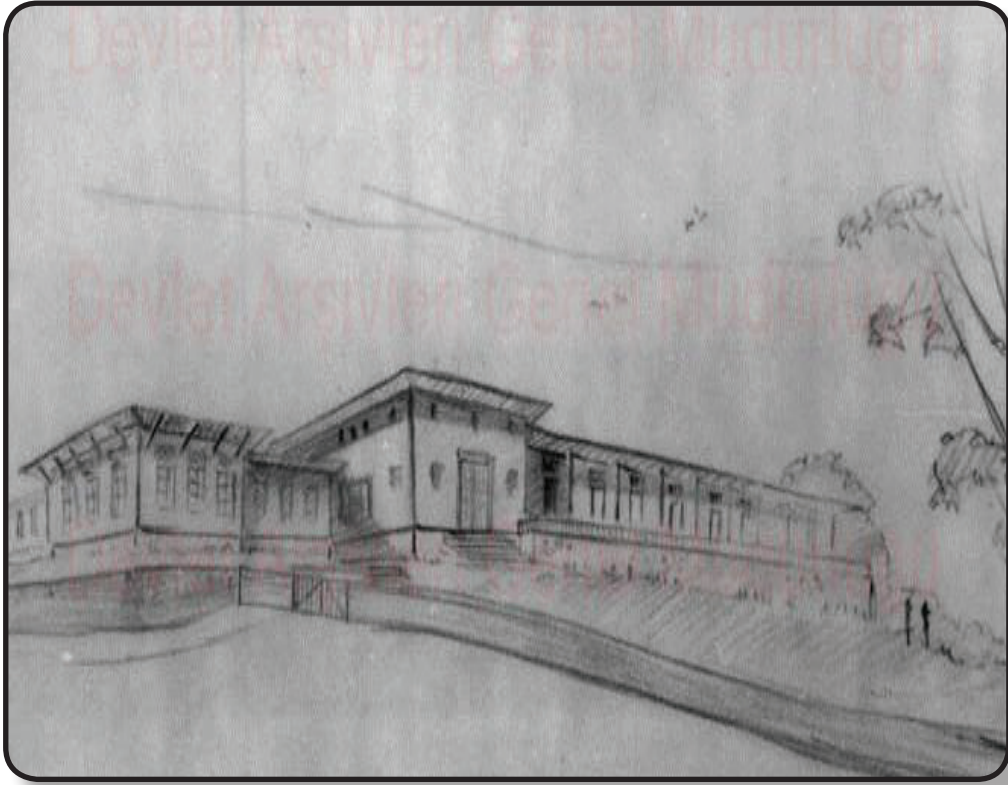
135

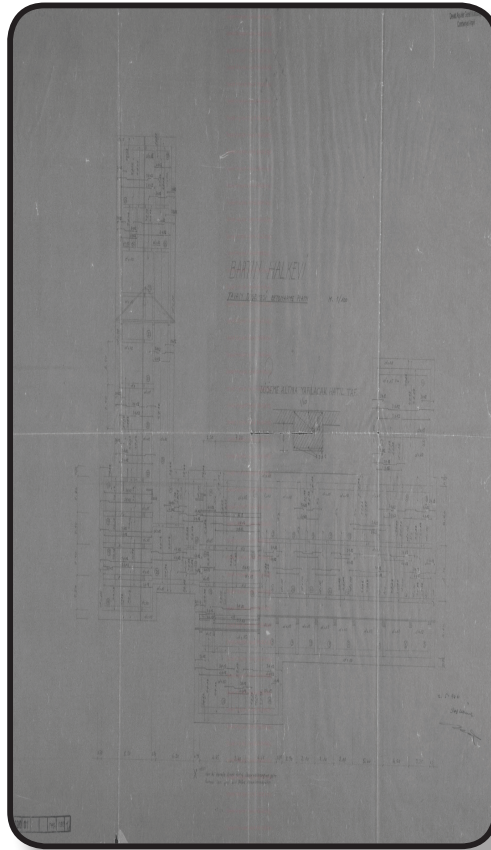
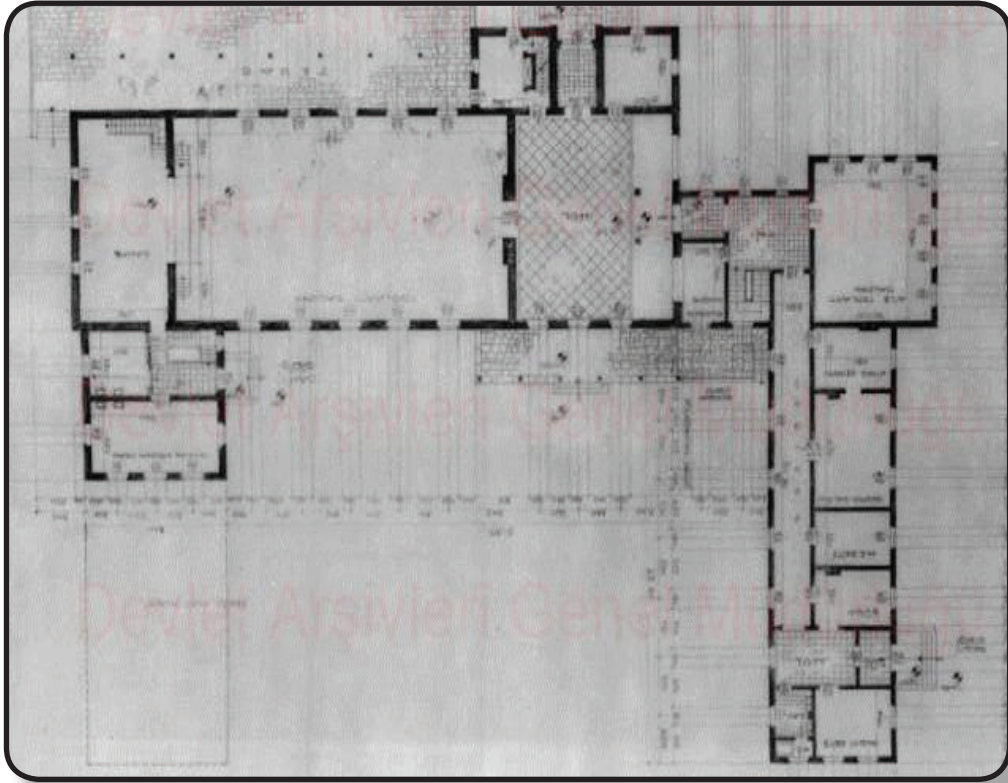

Fotoğraf 8-9-10: Orduyeri Mektebi – Bugünkü Fatih İlk ve Ortaokulu

Türkiye Cumhuriyeti
Maarif Vekâleti
İlk Tahsili Bitirme Sahadetname

Sehadetname №: 4

Adı: Mehmet Ali
Babasının adı: Mehmet Ali
Aile adı: Paşa Mehmet Ali
Doğduğu yer: Bartın
Doğduğu yıl: 1312

Mektep №: 124

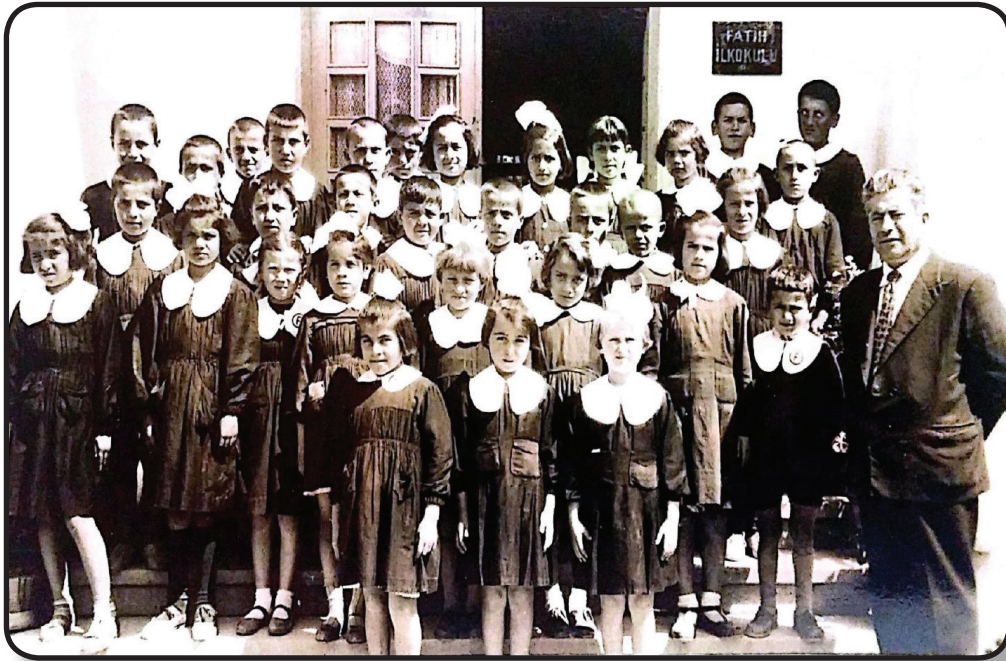
DERSLER	NOTLAR	DERSLER	NOTLAR	DERSLER	NOTLAR
Türkçe	75	Hesap - Hendese	75	Musiki	75
Tarih - Coğrafya	75	Resim - Eşiği	75	Ev idaresi	
Tabiat - Eşya	75	Cimnastik	75		

GİDİŞ VE HAL

Bartında 22.9 ders günü de ... İlkmektebinde tahsilini bitirerek geçirdiği imtihanda yukarıda gösterilen dereceleri kazanmış olan ... bu şahadetname ... ayının ... günü verilmiştir.

Sınıf Muallimi: ... Başmuallim: ... Maarif Müdürü: ...

Casdik olunur.

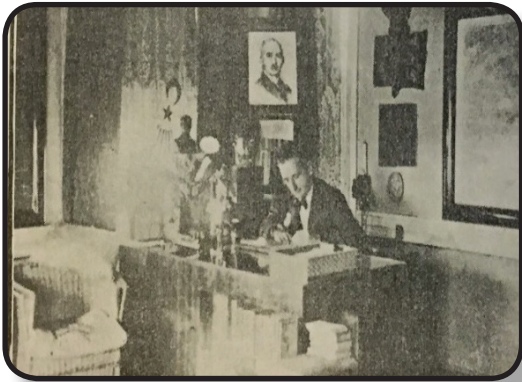
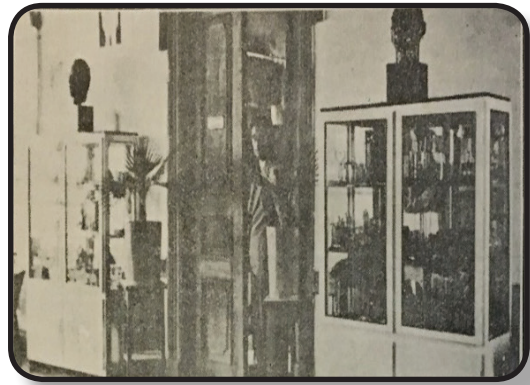
1957-1958 - 3. Sınıflar

Fotoğraf 11: Bartın Ortaokulu Son Sınıf Öğrencileri, 1934-1935 Eğitim ve Öğretim Yılı

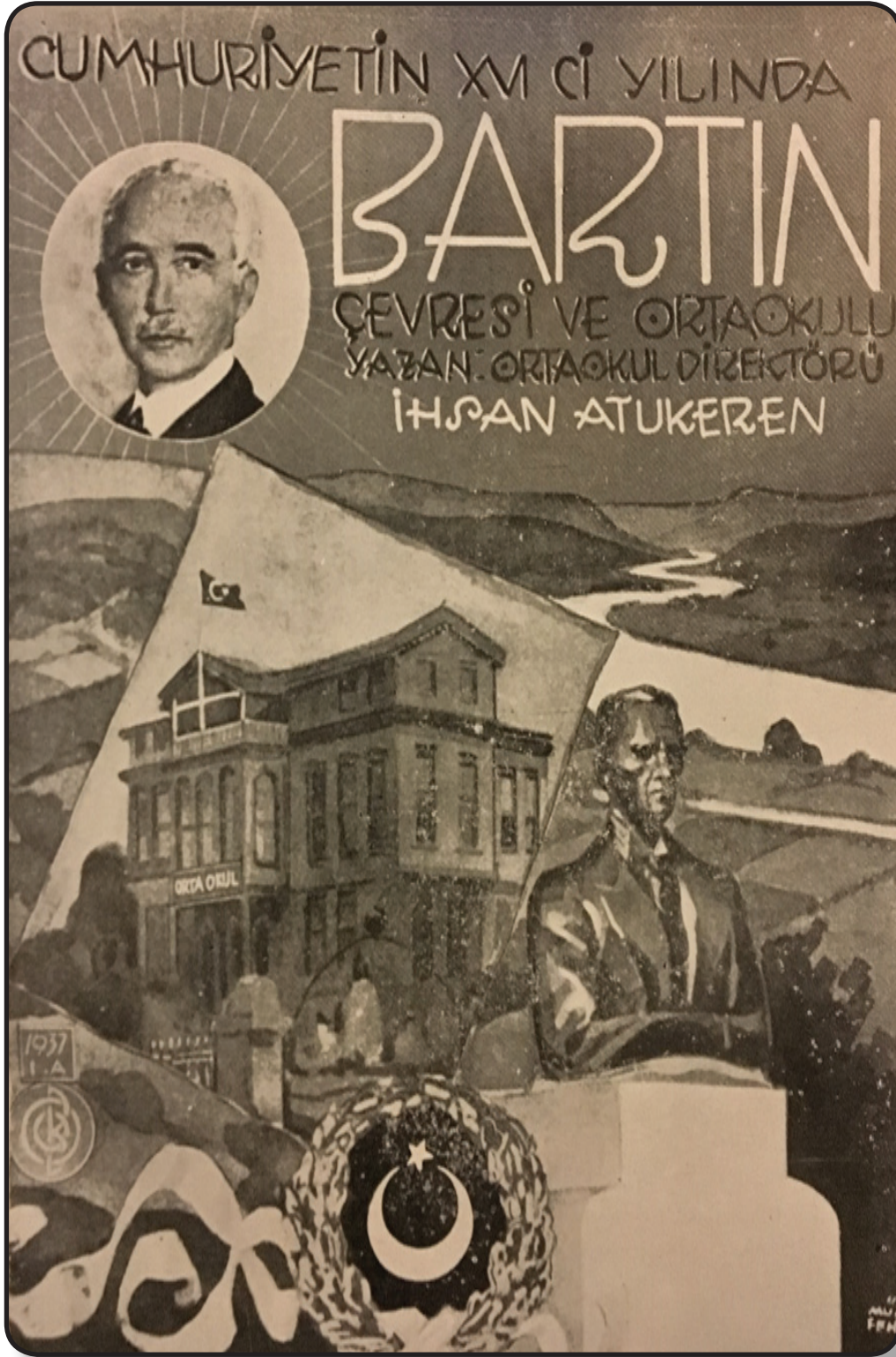

Fotoğraf 12-13-14: Bartın Ortaokulundan Görüntüler

Fotoğraf 15: Bartın Ortaokulu Müdürü İhsan Atukeren'in Bartın Ortaokulu ile ilgili yazdığı kitabının kapağı

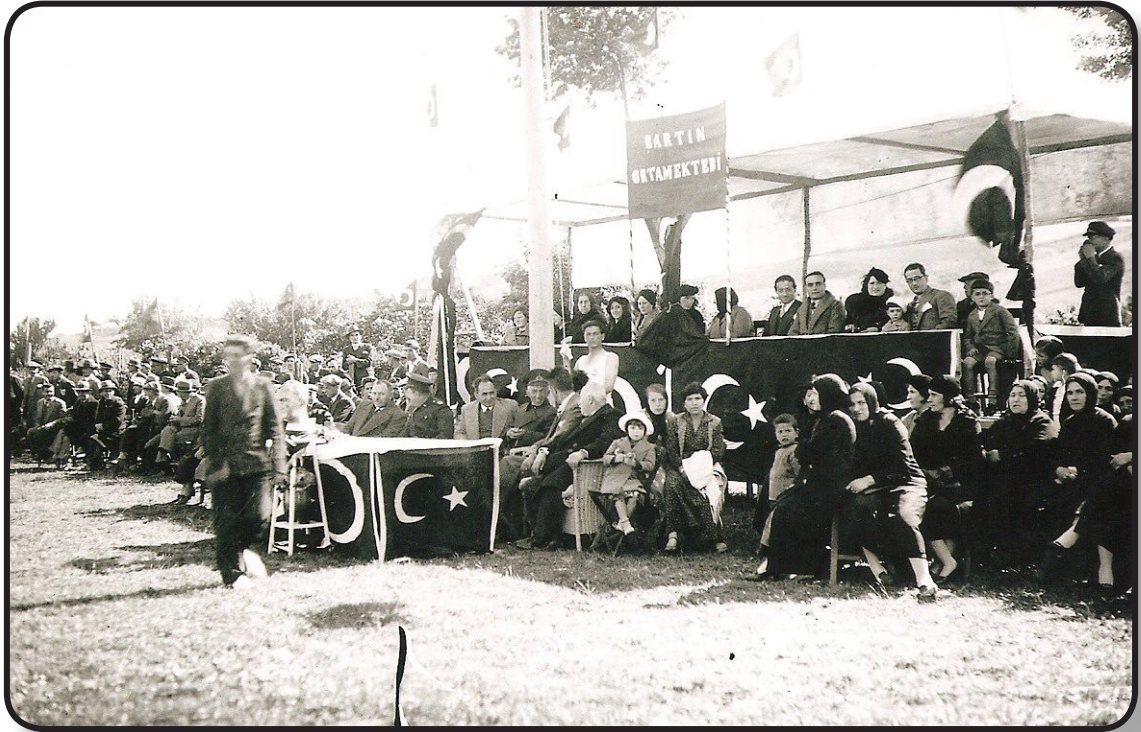
Fotoğraf 16: Bartın Ortaokulu Müdürü İhsan Atukeren (Ortada), İlk Eğitim Müfettişi Nevzat İnan (Sağda) ve Kültür Memuru Osman Kılıçay (Solda)

Fotoğraf 17: Orduyeri Mektebi (Bugünkü Fatih İlk ve Ortaoklulu)'nin 23 Nisan Kutlaması

Fotoğraf 18: Bartın Orta Mektebi 19 Mayıs (1936) Kutlaması

Fotoğraf 19: Bartın Orta Mektebi Atatürk Büstü Açılışı (1937)

Fotoğraf 20: Bartın Ortaokulu (1939)

Fotoğraf 21: 1943-44'lü yıllar Bartın Ortaokul bahçesinde bir bayram töreni

Fotoğraf 22: Bartın Orta mektebi İzci Takımı

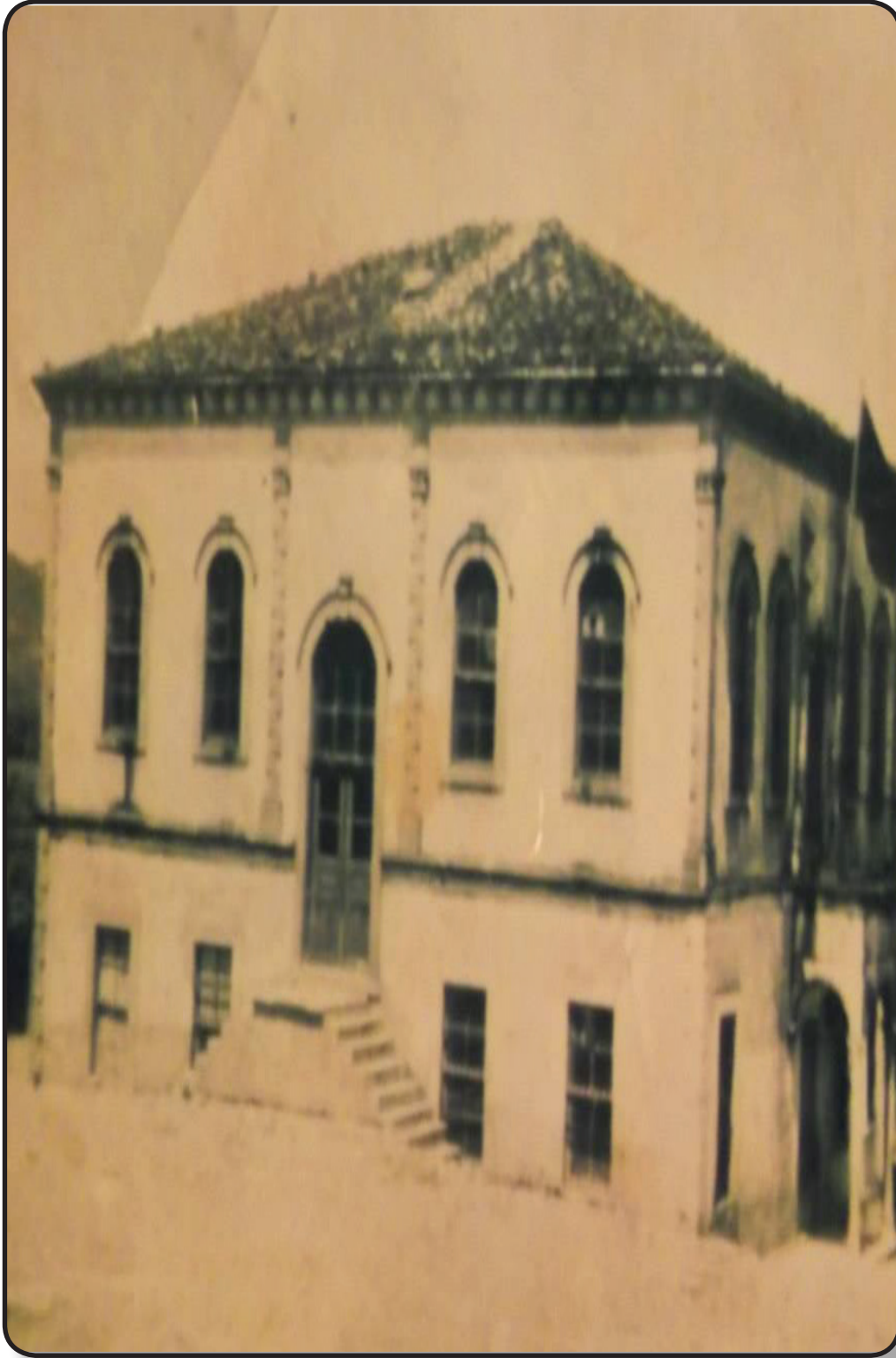
Fotoğraf 23: Bartın Orduyeri Mektebi İzci Takımı (1932)

Fotoğraf 24: Bartın Halkevi Saz Ekibi (1947)

Fotoğraf 25: Bartın İlk Mektebi (Bugünkü İl Sağlık Müdürlüğü Karşısında Restore edilen eski İl Halk Kütüphanesi Binası)

Fotoğraf 26-27: Bartın İstiklal İlkokulu (1949)

Fotoğraf 28-29: Bartın İstiklal İlkokulundan

Fotoğraf 30-31: Bartın Ortaokulundan

Fotoğraf 32: Bartın Orta Mektebinin ilk açılışı (1931)

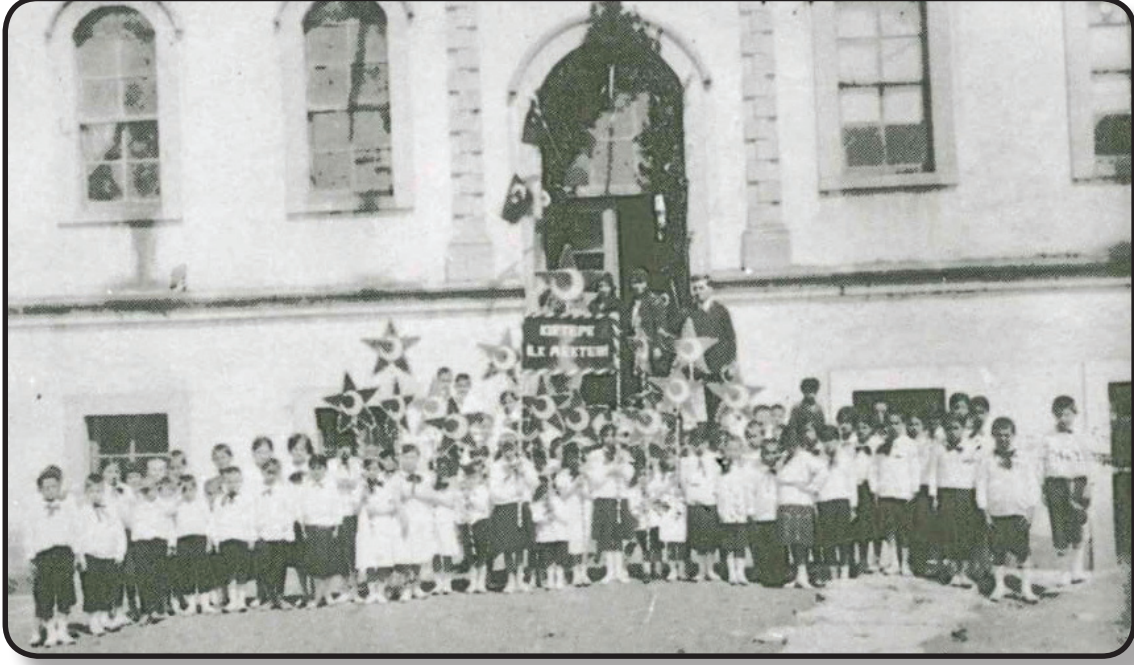
Fotoğraf 33: Bartın Ortaokul binasının sahibi Cevahircioğlu Bodosaki Efendi

Fotoğraf 34-35: Bartın Eğitim Enstitüsü Binaları (Şimdiki Ticaret Lisesi)

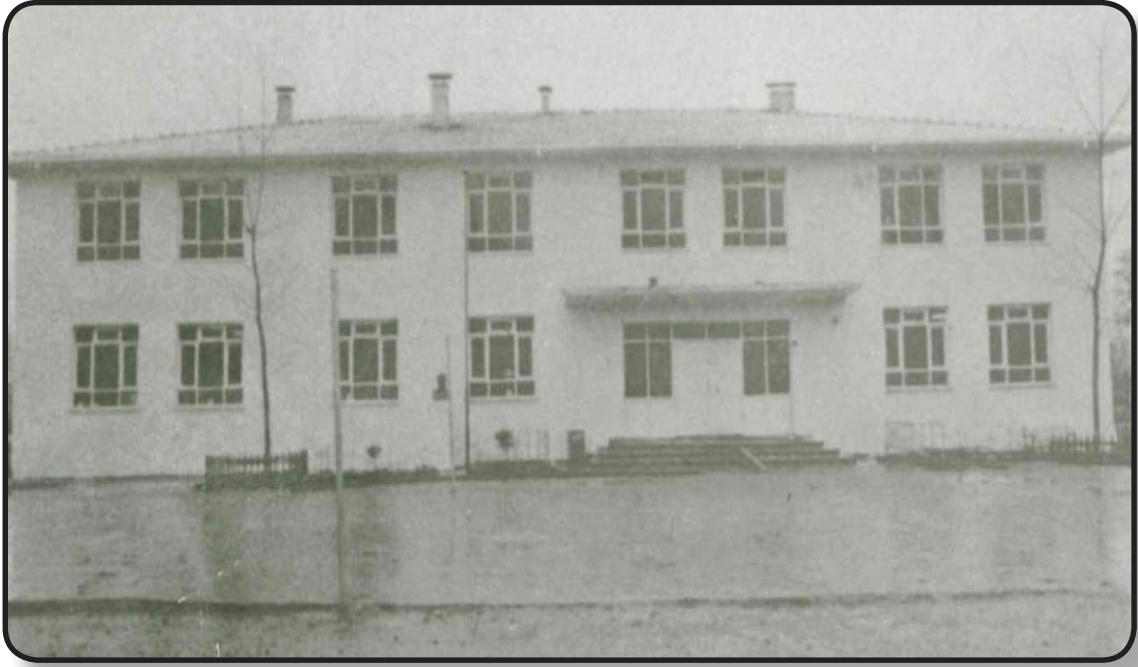
**Fotoğraf 36: Bartın İlk Mektebi (Cumhuriyet Mektebi)
Öğrenci ve Öğretmenleri (1929)**

Fotoğraf 37: Bartın Atatürk İlkokulu (Eski adı ile Asri Mektep) 1960'lı yıllar

Fotoğraf 38: Bartın Gölbucağı İlkokulu (Şimdiki Şehit Üsteğmen Aydın Aydoğmuş İlkokulu). 1993 yılı

Fotoğraf 39: Aladağ İlkokulu (Şimdiki Kemal-Sabriye Oçakcı İlkokulu). 1993 yılı

Fotoğraf 40: Orduyeri İlkokulu (Şimdiki Fatih İlkokulu ve Ortaokulu). 1956 yılı.

Fotoğraf 41: Bartın Çaydüzü (Balamba) İlkokulu (1993)

Fotoğraf 42: Bartın Karaköy İlkokulu (Şimdiki Şehit Ahmet Seçen Rehberlik ve Araştırma Merkezi). 1993 yılı

Fotoğraf 43: Bartın Lisesi (Şimdiki Bartın Anadolu Lisesi)

Fotoğraf 44: Bartın İmam Hatip Lisesi

**Fotoğraf 45 – 46: Hendekyanı Medresesinin olduğu yer.
Şimdiki Bartın Ziyaiye ya da Yeşil Camii**

**Fotoğraf 47 – 48: Kemerköprü Medresesinin olduğu yer.
Şimdiki Kemerköprü İkramiye Camii**

Fotoğraf 49 – 50: Bartın Üniversitesi ve Bartın Orman Fakültesi

Belge 145: Bartın Orman Fakültesi Kuruluş Yazısı (Resmi Gazete)

Tarih: 11 Temmuz 1992 – Sayı: 21281

Sayfa : 32

RESMÎ GAZETE 11 Temmuz 1992 — Sayı : 21281

Adnan Menderes Üniversitesi

EK MADDE 8. — Aydın'da Adnan Menderes Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi ve Nazilli İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Aydın Ziraat Fakültesi ve Aydın Veteriner Fakültesinin adları ve bağlantılarının değiştirilmesiyle rektörlüğe bağlanmasından oluşturulan Ziraat Fakültesi ile Veteriner Fakültesi'nden;

b) Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek-
okulunun adı ve bağlantısının değiştirilmesi ve rektörlüğe bağlanmasından oluşturulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Söke Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

EK MADDE 9. — Zonguldak'ta Zonguldak Karaelmas Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Devrek Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, Bartın Orman Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Zonguldak Mühendislik Fakültesi ile Zonguldak İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adları ve bağlantısının değiştirilmesi ile rektörlüğe bağlanan Mühendislik Fakültesi ve Çaycuma İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi'nden;

b) Hacettepe Üniversitesine bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Zonguldak Meslek Yüksekokulu, Afaplı Meslek Yüksekokulu, Safranbolu Meslek Yüksekokulu'ndan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Mersin Üniversitesi

EK MADDE 10. — İçel'de Mersin Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi ile Mühendislik Fakültesinden;

b) Çukurova Üniversitesine bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Mersin Meslek Yüksekokulu, Gülnar Meslek Yüksekokulu, Mut Meslek Yüksekokulu ile yeni kurulan Tarsus Meslek Yüksekokulu'ndan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Pamukkale Üniversitesi

EK MADDE 11. — Denizli'de Pamukkale Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Denizli Tıp Fakültesi ve Denizli Mühendislik Fakültesinin ad ve bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Tıp Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesine

SONUÇ

Türk milletinin tarihsel varlığını bildiğimiz en eski dönemlerden bugüne; İslamiyet'in kabulü, Tanzimat devri ve Cumhuriyet'in kuruluşu gibi dönemlerin üzerinde durmak Türk eğitim sisteminin tarihi dönüm noktalarını tespit edebilme açısından önem taşımaktadır. Özellikle Tanzimat ve devamında Cumhuriyet dönemlerinde köklü değişimlerin yaşandığı ve bu değişim etkilerinin büyük şehirlerin yanı sıra küçük yerleşim bölgelerinde de görüldüğü söylenebilir. Yenileşme hareketleri ile beraber, devletin öncelikle belli merkezler çevresinde okullaşma faaliyeti başlattığı, aynı doğrultuda yabancı devletlerin de benzer uygulamalar içinde olduğu görülmektedir. Bu merkezlerden biri de Bartın'dır. Bartın, tarihi ve kültürel birikimi bakımından çevresindeki hiçbir şehre nasip olmayacak bir mirasa sahiptir. Maddî öğelerden manevî öğelere kadar geniş bir kültür birikimi, şehrin üzerinde yükseldiği temel ayaklar olarak karşımıza çıkar. Eğitim kurumlarının çeşit ve tür olarak zengin olduğu coğrafyalardan biri olan Bartın'da, resmi eğitim kurumlarının yanı sıra yaygın eğitim kurumları da işlevlerini sürdürmüşlerdir. Osmanlı eğitim hayatının zengin kültürünü ve buradan Cumhuriyet Bartın'ına intikal eden süreci bilmeden bu şehrin eğitim hayatını anlayabilmek mümkün değildir.

Eğitim işi deneyim ve geçmişe dayalı kültürel birikim gerektirir. Birikim de bugünden yarına edinilecek bir durum değildir. Dolayısıyla geçmiş uygulamalardan yararlanmak, geçmişte olup bitenlerden haberdar olmak hem öğretmenler için hem eğitim yöneticileri için hayati öneme haizdir.

Bartın'ın, tarihi süreç içerisinde çok önemli bir eğitim merkezi olduğunu biliyoruz. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden Cumhuriyetin ilanına kadarki sürece intikal eden geleneksel eğitim anlayışı, görmezden gelinemeyecek kadar güçlü bir birikimle karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında Bartın'daki eğitim hayatını farklı kılan bir özellik de, yabancı okul varlığıdır. 19. yüzyıl boyunca varlık gösteren bu okul, burada bulunuş nedenleri de, bu eser hazırlanırken irdelenmeye çalışılmıştır. Buna karşın bu geçmişin sağladığı birikim ile 2000'li yıllardan itibaren Bartın'ın eğitim alanında göstermiş olduğu büyük atılımlar da, eğitim tarihi içerisinde bu şehrin anlatılmasını zorunlu kılmıştır. Ancak şuda bir gerçek ki, Türk eğitim tarihi ile ilgili bölgesel nitelikli çalışmaların ülkemizde yaygın olarak yapıldığını söyleyemiyoruz.

Bartın temelleri 1924 yılında atılmış bir Cumhuriyet şehri olsa da Osmanlı Devleti'nden tarihi miras taşımaktadır. Beş asırlık bir geçmişe sahiptir. 1876 yılında belediye statüsü alan bir ilçe olması da eğitimin önemini arttırmıştır. 1991'de il olduktan sonra ise Milli Eğitim alanında da hızla gelişme göstermiştir. İlçe olarak kaldığı yıllarda nüfusu fazla olmasına rağmen, okul sayısı ve türleri bakımından zenginliğe sahip değildir. Klasik lise, ortaokul, ilkokul ve sanat okulu gibi klasik eğitim öğretim yapan okullar vardır. Ancak il olduktan sonra Anadolu Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Fen Lisesi, Öğretmen Lisesi gibi yeni ve özelliği olan okullar eklenmiştir.

Günümüzde ise Bartın ili eğitim-öğretim alanında hızla gelişmektedir. Halk okulluşmaya büyük destek vermektedir. Üniversiteyi kazanan öğrenci sayısı her geçen yıla göre artış göstermektedir. Kırıkkale Eğitim Tarihi hakkında daha fazla bilgi edinilmesi için yeni çalışmalar gerekmektedir. Ancak, yapılanların tekrar niteliğinde olmaması için bilimsel metotların kullanılması önem taşımaktadır. Milli Eğitim ve okul müdürlüklerinin oluşturduğu arşivlerin korunması da gelecekte yapılacak çalışmaların sağlıklı verilere dayandırılması açısından önemlidir. Günümüzde hayatta olan ünlü eğitimcilerin, yaşadıkları dönemin eğitimi hakkında bilgi verebilecek kişilerin hatıraları da Bartın eğitimine ışık tutacak önemli çalışmalar olarak gelecek nesillere ve araştırmacılara kaynak olacaktır. Bartın'da mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerle ilgili yapılan şu tespitler önemlidir: Mesleki ve teknik eğitim öğrencileri, akademik eğitim almayı ve kariyer yapmayı olanaklı kılmayan mesleki ve teknik eğitim okullarının verdiği dersleri öğrenmekte isteksizdirler; ayrıca bu okullar nitelikli öğrenci bulamamaktadırlar. Bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için bu okulların modern teknolojinin imkânlarından en yüksek düzeyde yararlanabilmesinin yanı sıra bu okullar önündeki diğer engellerin kaldırılarak ülkede ihtiyaç duyulan nitelikli ara elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca mesleki eğitim ve öğretim alanındaki yatırımlar artırılmalıdır. Eğitim kalitesinin ve standartlarının yükseltilmesi yönünde uygulanan projelerden olumlu sonuçlar alınmıştır. Bu projelerin sayıları artırılmalı ve var olan projelerden en iyi sonuçların elde edilmesi için daha fazla çalışmalar yapılmalıdır.

Hem bu ihtiyacın giderilmesine bir katkıda bulunmak hem de bu şehrin geçmişinde eğitim ile alakalı olup bitenlerden haberdar olmak adına bu kitap hazırlanmıştır.

Bartın'ın eğitim geçmişine ait belgelerin bulunup ortaya çıkarılması zorlu bir süreci beraberinde getirmekteydi. Bu doğrultuda 2017 yılının kasım ayından itibaren çalışmaya başlanmış ve bu özverili çalışmalar sonucu elinizdeki bu eser ortaya çıkmıştır. Bir yıl süren bu çalışma içerisinde İstanbul ve Ankara'daki Devlet arşivlerinde belge taraması

yapılmış, ilde faaliyet gösteren okullar gezilerek bilgi ve belgeler toplanmış, nihayetinde ise elinizde tutmakta olduğunuz “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Belge ve Fotoğraflarla Bartın Eğitim Tarihi” adlı eser vücuda getirilmiştir.

Sonuç olarak; eser içerisinde tamamı Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı’na bağlı Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinden uzun ve titiz bir tarama ve seçim işleminden sonra tespit ve temin edilmiş 145 adet belge, bu belgeler hakkında özet bilgiler ve Bartın şehrinin bugününden 114 yıl öncesine kadar gitmemizi mümkün kılan birbirinden ilginç ve önemli 50 fotoğraf ile Bartın’da eğitim ile ilgili okullar, derslik sayıları, öğrenci ve öğretmen sayıları ile ilgili istatistiki bilgilere yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

Ahmet Gökoğlu, *Paflagonya, Kastamonu, Sinop, Çankırı, Safranbolu, Bartın, Bolu, Gerede, Mudurnu, İskilip, Bafra, Alaçam Ve Civarı, Gayrimenkul Eski Eserleri Ve Arkeolojisi*, Doğrusöz Matbaası, 1952.

A. Işık, *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*, TTK, Ankara, 2001.

A. Başkan, Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 2001, s. 21-32.

Ahmet Yaşar Ocak, “Zaviyeler”, *Vakıflar Dergisi*, s. XII, 1978, s. 247-270.

Anonim, *Bartın Ticaret Ve Sanayi Odası’nın Yüzyüncü Yılı*, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası, Bartın, 2006.

Aşçıoğlu, Erkan, *İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın*, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970.

“Bartın”, www.bartın.gov.tr; (20.10.2018).

Bartın Rehberi, 1927.

Bayram Kodaman; Abdullah Saydam; “Tanzimat Devri Eğitim Sistemi”, *150. Yılında Tanzimat*, T.T.K Yayınları, Ankara 1992.

Bayram Kodoman, *II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Sistemi*, TTK., Yay., II. Bas., Ankara, 1991.

Bilge Umar, *Paphlagonia*, İstanbul, 2007.

C. Akçay, *Türk Eğitim Sistemi*. Ankara, 2006.

C. Binbaşoğlu, Cumhuriyet Döneminde İlkokul Programlarının Tarihsel Gelişimi, *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*, 2005, s.397-437.

C. Binbaşoğlu, Köy Enstitüleri’nde Öğretim Programları, *Öğretmen Dünyası*, 1990, S. 124, s. 27-32.

Cahid Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul, 1976.

Cahit Yalçın Bilim, *Türkiye’de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734-1876)*, Genişletilmiş. 2. bs., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2002.

Cemil Öztürk, “İdâdî”, *DİA*, XXI, TDV Yay., İstanbul 2000, s.464-466.

C. Kapluhan, Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 26, 2012.

Emrah Çetin, “Kastamonu Salnamelerinde Bartın”, *Osmanlıdan Cumhuriyete Belge ve Fotoğraflarla Bartın*, 2014.

Erkan Aşçıoğlu *İktisadi ve Sosyal Yönleriyle Bartın*, Ahmet Sarı Matbaası, İstanbul, 1970.

- Erkan Aşçıoğlu, *Bartın*, 1984.
- Erkan Aşçıoğlu, *Bartın'da Tarih*, Bartın, 2011.
- Ersan Sözer, Türk Eğitim Sisteminde Ortaöğretim Programları ve Uygulamaları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2/1, 1996, s. 116-128.
- Ersin Şahin, Hatice Çağlar Özteke, 1980-2000'li Yıllar arası Hükümet Programlarında İlköğretim, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17/1, 2003, s. 185-218.
- F. Kayadibi, Atatürk Döneminde Eğitim ve Bilim Alanında Gelişmeler, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 2006, s. 1-21.
- F. Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Tarihçi Kitabevi, 2010.
- Faik Reşid Unat, *Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Ankara, 1964.
- Feyzi Öz, "Okul Öncesi Eğitim" Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim, İstanbul, 1983.
- Güngör Karauğuz, A. Özcan, *Eskiçağ'da Zonguldak Bölgesi ve Çevresi*, Eski Anadolu Kent Tarihi Araştırmaları, III/2, Konya, 2010.
- H. Erdoğan, *Cumhuriyet Döneminde Ankara'da Okur-yazarlık, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Alanında Gelişmeler*, 1998.
- H. Korkut, Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları, *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 2003.
- Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi, (1773-1923)*, MEB. Yayınları, İstanbul 1992.
- Hasan Ali Yücel, *Türkiye'de Orta Öğretim*, T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1994.
- Hasan Cicioğlu, *Türkiye Cumhuriyeti'nde İlk Ve Ortaöğretim*, Ankara, 1985.
<https://orman.bartın.edu.tr/fakultemiz/hakkimizda.html>, 18.04.2019)
<https://w3.bartın.edu.tr/genel-bilgiler/hakkimizda.html>, 18.04.2019.
<https://www.bartınmem.gov.tr/> Bartın Milli Eğitim Müdürlüğü, 10.12.2018.
- Hüseyin Demir, *Die osmanischen Medresen*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2005.
- Hüseyin Demir, Tunay Karakök, Einige Feststellungen über die Bildung und Ausbildung in den Tariqas, *Asos Journal: The Journal of Academic Social Science*, yıl 6, sayı: 64, s. 155-156.
- İ. Güven, *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara, 2010.
- İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilâtı*, Ankara, 1965.
- İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi, C.I*, Ankara, 1972
- İhsan Atukeren, *Bartın Çevresi ve Ortaokulu*, İstanbul: Ülkü Basımevi, 1939.
- İlknur Polat Haydaroğlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.
- İlköğretim Genel Müdürlüğü, *Türkiye'de ilköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)*, İstanbul, 2003.

- İstatistik göstergeler, (1923-1991)* T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1992.
- Kemal Samancıoğlu, *Bartın Belediyesi ve Tarihçesi*, Bartın, 1954.
- Kemal Samancıoğlu, *İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın*, Bartın Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 1942.
- Kerim Açıık, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kadar Olan Dönemde Rüşdiye, İdadi Ve Sultanî Mekteplerindeki Arapça Derslerinin Yabancı Dil Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi”, *EKEV Akademi Dergisi*, 20/65, 2016, s. 313-342.
- Komasyon, “1923-1998 Bartın İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim”, Bartın İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 1998.
- M. Çelik, Kerim Gündoğdu, Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 16, s. 172-204.
- M. Kazan, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Bolu Merkezde Eğitim Kurumları, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 2009.
- M. Kemâl Atatürk, *Söylev ve Demeçler*, C. II., Ankara, 1989.
- M. Oruç, Adıyaman Eğitim Tarihi, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2005.
- Mahmud Cevâd, *Maarif-i Umûmiye Nezâreti Tarihçe-i Teşkilât ve İcraatı*, İstanbul 1338.
- Meral Taner, Handan Asude Başal, Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de İlköğretimde Ve İlköğretime Öğretmen Yetiştirmede Niceliksel Ve Niteliksel Gelişmeler, *e-Journal of New World Sciences Academy* 2009, Volume: 4, Number: 1, s. 139-154
- Mesut Elibüyük, “Türkiye’nin Tarihi Coğrafyası Bakımından Önemli Bir Kaynak: Mufassal Defterler”, *Atatürk Dil ve Tar. Yük. Kur. Coğrafi Araştırmalar Dergisi*, Ankara, 1/2, 1990, s. 49.
- Metin Tuncel, “Bartın”, *DİA*, V, TDV Yay., İstanbul, 1992, s. 87-88
- Musa Çadircı, *Tanzimat Dönemi’nde Anadolu Kentleri’nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, T.T.K. Yayınları, İkinci Baskı, Ankara 1997.
- Mustafa Özodaşık, *Cumhuriyet Dönemi Yeni Bir Nesil Yetiştirme Çalışmaları 1923-1950*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 1999.
- Mümtaz T. , *Kastamonu Tarihi*, 1935
- N. Sakaoğlu, *Osmanlı’dan Günümüze Eğitim Tarihi*, İstanbul, 2003.
- Necdet Sakaoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*, İstanbul, 1992.
- Nejdet Sakaoğlu, *Amasra’nın Üç Bin Yılı*, Zonguldak Valiliği Yay., 1987.
- Nejdet Sakaoğlu, *Çeşm-i Cihan Amasra*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.
- Neşet Çağatay, *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*, Ankara, 1974.
- Nurettin Cansever, *Bütün Yönleriyle Bartın*, İstanbul, 1965.
- Osman Ergin; *Türk Maarif Tarihi*, C.1, Eser Kültür Yayınları, İstanbul 1977.

- Özgönül Aksoy, *Osmanlı Devri İstanbul Sıbyan Mektepleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, 1963.
- Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İstanbul, 1997.
- S. Kartal, S., Toplum Kalkınmasında Farklı Bir Eğitim Kurumu: Köy Enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 2008, s. 23-36.
- Sadrettin Celâl Antel, “Tanzimat Maarifi”, *Tanzimat*, İstanbul 1940.
- Sâlnâme-i Vilâyet-i Kastamonu, H. 1289 (1872)*.
- Sâlnâme-i Vilâyet-i Kastamonu, H. 1291 (1874)*.
- Sâlnâme-i Vilâyet-i Kastamonu, H. 1311 (Miladi 1893)*.
- Sami N. Özerdim, *Harf Devriminin Öyküsü*, Ankara, 1962.
- Selahattin Çilsüleymanoğlu, *Bartın Halk Kültürü, Cilt I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1996.
- Semavi Eyice, *Küçük Amasra Tarihi ve Eski Eserleri Kılavuzu*, TTK Yayınları, 1965.
- Serhat Çınar, Eskişehir Eğitim Tarihi (1876-2004), *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Şehabettin Tekindağ, “Medrese Dönemi”, *Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul Üniversitesi*, İstanbul, 1973.
- Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul.
- Tunay Karakök, “Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal Kültürel Hayat a Dair Bir Değerlendirme”, *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1105-1106.
- Ufuk Ataş, Millet Mektepleri (1928-1935), *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2003.
- Uğur İnan, H. 1311 (M. 1893) Tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2005.
- Y. Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (M.Ö 1000- M.S. 2012)*. Ankara, 2012.
- Yasemin Balkan, Kırıkkale Eğitim Tarihi (1923-2014), *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum, 2014, s. 33-34.
- Yücel Namal, Tunay Karakök, Atatürk ve Üniversite reformu (1933), *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 1 (1), 2011, s. 27-35.
- Z. S. Altınoluk, “Sikkelerin ışığında Küçük Asya’da İrmak Tanrıları”, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.
- Zonguldak İl Yıllığı*, 1967.
- Zonguldak İl Yıllığı*, 1987.

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E BELGE VE FOTOĞRAFLARLA BARTIN EĞİTİM TARİHİ

İstanbul ve Ankara'daki Devlet arşivlerinde yer alan belgelerin yanı sıra Bartın'daki eğitim kurumlarından alan araştırmasıyla elde edilen bilgi ve belgeler ışığında hazırlanmış olan bu eser Bartın şehrinin tarihi hakkında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu eser özelde Bartın'ın eğitim tarihi ile ilgili bir çalışma olmakla birlikte, genel olarak Türk eğitim tarihine kaynak oluşturacak bilgi ve belgeler içermektedir. Eğitim tarihimizde ödül ve ceza, öğretmen istihdamı, tayin ve nakil, öğretmen maaşları, azınlık okulları, okulların mimari tasarımı, okulların faaliyetlerinin daha sağlıklı devamı için mali konularda destek arayışları, ders araç gereçleri, uygulanan müfredatlar ve öğrenci sayıları ile eğitim kurumlarının devlet idareleri ile olan yazışmaları ve bu yazışmaların devlet kademelerindeki karşılıkları gibi konularda Bartın eğitim tarihimize ışık tutmaktadır.

Ülkemizde Türk Eğitim tarihi ile ilgili bölgesel temalı çok az sayıda çalışma yapılmıştır. Bu eser bu alanda nadir çalışmalardan biri olmasının yanı sıra, aynı zamanda eğitim sistemimizle ilgili kurumsal devamlılığı ve farklılaşmayı yansıtan önemli bilgiler sunmaktadır.

Prof. Dr. Sedat YAZICI

Bartın Üniversitesi
Yayımları

ISBN 978-605-9898-17-0

9 786059 895170

BARTIN EĞİTİM TARİHİ

